בבא קמא

תלמוד בבלי

תלמוד בבלי (ויקיטקסט), ברישיון CC BY-SA.
geulaquiz.com

דף ב עמוד א

מתני׳ ארבעה אבות נזיקין השור והבור והמבעה וההבער

לא הרי השור כהרי המבעה ולא הרי המבעה כהרי השור ולא זה וזה שיש בהן רוח חיים כהרי האש שאין בו רוח חיים

ולא זה וזה שדרכן לילך ולהזיק כהרי הבור שאין דרכו לילך ולהזיק

הצד השוה שבהן שדרכן להזיק ושמירתן עליך וכשהזיק חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ:

גמ׳ מדקתני אבות מכלל דאיכא תולדות תולדותיהן כיוצא בהן או לאו כיוצא בהן

גבי שבת תנן אבות מלאכות ארבעים חסר אחת אבות מכלל דאיכא תולדות

תולדותיהן כיוצא בהן לא שנא אב חטאת ולא שנא תולדה חטאת לא שנא אב סקילה ולא שנא תולדה סקילה

ומאי איכא בין אב לתולדה נפקא מינה דאילו עביד שתי אבות בהדי הדדי אי נמי שתי תולדות בהדי הדדי מחייב אכל חדא וחדא ואילו עביד אב ותולדה דידיה לא מחייב אלא חדא

ולרבי אליעזר דמחייב אתולדה במקום אב אמאי קרי ליה אב ואמאי קרי לה תולדה הך דהוה במשכן חשיבא קרי ליה אב הך דלא הוי במשכן חשיבא קרי לה תולדה

גבי טומאות תנן אבות הטומאות השרץ והשכבת זרע

דף ב עמוד ב

וטמא מת תולדותיהן לאו כיוצא בהן דאילו אב מטמא אדם וכלים ואילו תולדות אוכלין ומשקין מטמא אדם וכלים לא מטמא

הכא מאי אמר רב פפא יש מהן כיוצא בהן ויש מהן לאו כיוצא בהן

ת״ר ג׳ אבות נאמרו בשור הקרן והשן והרגל

קרן מנלן דת״ר (שמות כא, כח) כי יגח אין נגיחה אלא בקרן שנאמר (מלכים א כב, יא) ויעש לו צדקיה בן כנענה קרני ברזל ויאמר כה אמר ה׳ באלה תנגח את ארם וגו׳ ואומר (דברים לג, יז) בכור שורו הדר לו וקרני ראם קרניו בהם עמים ינגח

מאי ואומר וכי תימא דברי תורה מדברי קבלה לא ילפינן ת״ש בכור שורו הדר לו

והאי מילף הוא גילוי מילתא בעלמא הוא דנגיחה בקרן הוא

אלא מהו דתימא כי פליג רחמנא בין תם למועד ה״מ בתלושה אבל במחוברת אימא כולה מועדת היא

ת״ש בכור שורו הדר לו וגו׳

תולדה דקרן מאי היא נגיפה נשיכה רביצה ובעיטה

מאי שנא נגיחה דקרי לה אב דכתיב כי יגח נגיפה נמי כתיב (שמות כא, לה) כי יגוף האי נגיפה נגיחה היא דתניא פתח בנגיפה וסיים בנגיחה לומר לך זו היא נגיפה זו היא נגיחה

מאי שנא גבי אדם דכתיב כי יגח ומאי שנא גבי בהמה דכתיב כי יגוף

אדם דאית ליה מזלא כתיב כי יגח בהמה דלית לה מזלא כתיב כי יגוף

ומלתא אגב אורחיה קמ״ל דמועד לאדם הוי מועד לבהמה ומועד לבהמה לא הוי מועד לאדם

נשיכה תולדה דשן היא לא שן יש הנאה להזיקה הא אין הנאה להזיקה

רביצה ובעיטה תולדה דרגל היא לא רגל הזיקה מצוי הני אין הזיקן מצוי

אלא תולדותיהן לאו כיוצא בהן דאמר רב פפא אהייא

אילימא אהני מאי שנא קרן דכוונתו להזיק וממונך ושמירתו עליך הני נמי כוונתן להזיק וממונך ושמירתן עליך

אלא תולדה דקרן כקרן וכי קאמר רב פפא אשן ורגל

שן ורגל היכא כתיבי דתניא (שמות כב, ד) ושלח זה הרגל וכן הוא אומר (ישעיהו לב, כ) משלחי רגל השור והחמור

ובער זו השן וכן הוא אומר (מלכים א יד, י) כאשר יבער

דף ג עמוד א

הגלל עד תומו

אמר מר ושלח זו הרגל וכן הוא אומר משלחי רגל השור והחמור טעמא דכתב רחמנא משלחי רגל השור והחמור הא לאו הכי במאי מוקמת לה

אי קרן כתיב אי שן כתיב

איצטריך סד״א אידי ואידי אשן והא דמכליא קרנא הא דלא מכליא קרנא קמ״ל

והשתא דאוקימנא ארגל שן דלא מכליא קרנא מנלן

דומיא דרגל מה רגל לא שנא מכליא קרנא ולא שנא לא מכליא קרנא אף שן לא שנא מכליא קרנא ולא שנא לא מכליא קרנא

אמר מר (שמות כב, ד) ובער זו השן וכן הוא אומר (מלכים א יד, י) כאשר יבער הגלל עד תומו טעמא דכתב רחמנא כאשר יבער הגלל עד תומו הא לאו הכי במאי אוקימנא לה

אי קרן כתיב אי רגל כתיב איצטריך סד״א אידי ואידי ארגל הא דאזיל ממילא הא דשלח שלוחי קמ״ל

והשתא דאוקי אשן רגל דאזלה ממילא מנלן

דומיא דשן מה שן לא שנא שלחה שלוחי ל״ש דאזל ממילא אף רגל לא שנא שלחה שלוחי לא שנא אזלה ממילא

ולכתוב רחמנא ושילח ולא בעי וביער דמשמע רגל ומשמע שן משמע רגל דכתיב (ישעיהו לב, כ) משלחי רגל השור והחמור ומשמע שן דכתיב (דברים לב, כד) ושן בהמות אשלח בם

אי לאו קרא יתירה ה״א או הא או הא או רגל דהזיקו מצוי או שן דיש הנאה להזיקו

מכדי שקולין הן ויבאו שניהם דהי מנייהו מפקת אצטריך סד״א הני מילי היכי דשלח שלוחי אבל אזלא ממילא לא קמ״ל

תולדה דשן מאי היא נתחככה בכותל להנאתה וטינפה פירות להנאתה

מאי שנא שן דיש הנאה להזיקו וממונך ושמירתו עליך הני נמי יש הנאה להזיקן וממונך ושמירתן עליך אלא תולדה דשן כשן וכי קאמר רב פפא אתולדה דרגל

תולדה דרגל מאי היא הזיקה בגופה דרך הילוכה בשערה דרך הילוכה בשליף שעליה בפרומביא שבפיה בזוג שבצוארה

מאי שנא רגל דהזיקו מצוי וממונך ושמירתו עליך הני נמי הזיקן מצוי וממונך ושמירתן עליך אלא תולדה דרגל כרגל וכי קאמר רב פפא אתולדה דבור

תולדה דבור מאי ניהו אילימא אב י׳ ותולדה ט׳ לא ט׳ כתיבי ולא י׳ כתיבי

הא לא קשיא (שמות כא, לד) והמת יהיה לו אמר רחמנא וקים להו לרבנן י׳ עבדן מיתה ט׳ נזיקין עבדי מיתה לא עבדי

סוף סוף זה אב למיתה וזה אב לנזקין

אלא אאבנו סכינו ומשאו שהניחן ברשות הרבים והזיקו

היכי דמי אי דאפקרינהו בין לרב ובין לשמואל היינו בור

דף ג עמוד ב

ואי דלא אפקרינהו אי לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו היינו בור ואי לרב דאמר כולם משורו למדנו היינו שור

מאי שנא בור שכן תחלת עשייתו לנזק וממונך ושמירתו עליך הני נמי תחלת עשייתן לנזק וממונך ושמירתן עליך אלא תולדה דבור כבור וכי קאמר רב פפא אתולדה דמבעה

מאי ניהו אי לשמואל דאמר מבעה זו שן הא אוקימנא תולדה דשן כשן אי לרב דאמר מבעה זה אדם מאי אבות ומאי תולדות אית ביה

וכי תימא אב ניעור תולדה ישן והתנן אדם מועד לעולם בין ער בין ישן

אלא אכיחו וניעו היכי דמי אי בהדי דאזלי קמזקי כחו הוה אי בתר דנייח בין לרב בין לשמואל היינו בור אלא תולדה דמבעה כמבעה וכי קאמר רב פפא אתולדה דאש

תולדה דאש מאי ניהו אילימא אבנו סכינו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו היכי דמי אי בהדי דאזלו קא מזקי היינו אש

מ״ש אש דכח אחר מעורב בהן וממונך ושמירתו עליך הני נמי כח אחר מעורב בהן וממונך ושמירתן עליך אלא תולדה דאש כאש וכי קאמר רב פפא אתולדה דרגל

רגל הא אוקימנא תולדה דרגל כרגל בחצי נזק צרורות דהלכתא גמירי לה

ואמאי קרי לה תולדה דרגל לשלם מן העלייה

והא מבעיא בעי רבא דבעי רבא חצי נזק צרורות מגופו משלם או מן העלייה משלם

לרבא מבעיא ליה לרב פפא פשיטא ליה

לרבא דמבעיא ליה אמאי קרי לה תולדה דרגל לפוטרה ברה״ר:

המבעה וההבער כו׳: מאי מבעה רב אמר מבעה זה אדם ושמואל אמר מבעה זה השן

רב אמר מבעה זה אדם דכתיב (ישעיהו כא, יב) אמר שומר אתא בקר וגם לילה אם תבעיון בעיו

ושמואל אמר מבעה זה השן דכתיב (עובדיה א, ו) איך נחפשו עשו נבעו מצפוניו מאי משמע כדמתרגם רב יוסף איכדין איתבליש עשו אתגלין מטמרוהי

ורב מאי טעמא לא אמר כשמואל אמר לך מי קתני נבעה

ושמואל מ״ט לא אמר כרב אמר לך מי קתני בועה

מכדי קראי לא כמר דייקי ולא כמר דייקי רב מ״ט לא אמר כשמואל תנא שור וכל מילי דשור

ושמואל נמי הא תנא ליה שור אמר רב יהודה תנא שור לקרנו ומבעה לשינו והכי קאמר לא ראי הקרן שאין הנאה להזיקו כראי השן שיש הנאה להזיקה

דף ד עמוד א

ולא ראי השן שאין כוונתו להזיק כראי הקרן שכוונתו להזיק

ולאו ק״ו הוא ומה שן שאין כוונתו להזיק חייב קרן שכוונתו להזיק לא כ״ש איצטריך ס״ד אמינא מידי דהוה אעבד ואמה לאו אע״ג דכוונתן להזיק אפ״ה פטירי ה״נ לא שנא

אמר רב אשי אטו עבד ואמה לאו טעמא רבה אית בהו שמא יקניטנו רבו וילך וידליק גדישו של חבירו ונמצא זה מחייב את רבו מאה מנה בכל יום

אלא פריך הכי לא ראי הקרן שכוונתו להזיק כראי השן שאין כוונתו להזיק ולא ראי השן שיש הנאה להזיקו כראי הקרן שאין הנאה להזיקו

ורגל מאי שייריה כשהזיק חב המזיק לאתויי רגל

וליתנייה בהדיא

אלא אמר רבא תנא שור לרגלו ומבעה לשינו וה״ק לא ראי הרגל שהזיקה מצוי כראי השן שאין הזיקה מצוי ולא ראי השן שיש הנאה להזיקו כראי הרגל שאין הנאה להזיקו

וקרן מאי שייריה כשהזיק חב המזיק לאתויי קרן

וליתנייה בהדיא במועדין מתחילתן קמיירי בתמין ולבסוף מועדין לא קמיירי

ושמואל מ״ט לא אמר כרב אמר לך אי סלקא דעתך אדם הא קתני סיפא שור המועד ושור המזיק ברשות הניזק והאדם

וליתני ברישא בנזקי ממון קמיירי בנזקי גופו לא קמיירי

ורב נמי הא קתני אדם בסיפא אמר לך רב ההוא למחשביה בהדי מועדין הוא דאתא

ומאי לא הרי

ה״ק לא ראי השור שמשלם את הכופר כראי האדם שאין משלם את הכופר ולא ראי האדם שחייב בארבעה דברים כראי השור שאין בו ארבעה דברים

הצד השוה שבהן שדרכן להזיק וכי שור דרכו להזיק במועד ומועד דרכו להזיק כיון דאייעד אורחיה הוא

אדם דרכו להזיק בישן ישן דרכו להזיק כיון דכייף ופשיט אורחיה הוא

ושמירתן עליך אדם שמירת גופו עליו הוא

ולטעמיך הא דתני קרנא ארבעה אבות נזיקין ואדם אחד מהן אדם שמירת גופו עליו הוא אלא כדאמר ליה רבי אבהו לתנא תני אדם שמירת גופו עליו

דף ד עמוד ב

הכא נמי תני אדם שמירת גופו עליו

מתקיף לה רב מרי ואימא מבעה זה המים כדכתיב (ישעיהו סד, א) כקדוח אש המסים מים תבעה אש מי כתיב מים נבעו תבעה אש כתיב

מתקיף לה רב זביד ואימא מבעה זה האש דכי כתיב תבעה באש הוא דכתיב אי הכי מאי המבעה וההבער וכי תימא פרושי קמפרש אי הכי ארבעה שלשה הוו

וכי תימא תנא שור דאית ביה תרתי אי הכי לא זה וזה שיש בהן רוח חיים אש מאי רוח חיים אית ביה ותו מאי כהרי האש

תני רב אושעיא שלשה עשר אבות נזיקין שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר נזק צער וריפוי שבת ובושת וארבעה דמתני׳ הא תליסר

ותנא דידן מ״ט לא תני הני בשלמא לשמואל בנזקי ממון קמיירי בנזקי גופו לא קמיירי אלא לרב ליתני תנא אדם וכל מילי דאדם

ולר׳ אושעיא נמי הא תני ליה אדם תרי גווני אדם תנא אדם דאזיק אדם ותנא אדם דאזיק שור

אי הכי שור נמי ליתני תרי גווני שור ליתני שור דאזיק שור וליתני שור דאזיק אדם

האי מאי בשלמא אדם דאזיק שור נזק הוא דמשלם אדם דאזיק אדם משלם ארבעה דברים אלא שור מה לי שור דאזיק שור מה לי שור דאזיק אדם אידי ואידי נזק הוא דמשלם

והא שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר דאדם דאזיק שור הוא וקתני

תני הזיקא דבידים וקתני הזיקא דממילא

תני ר׳ חייא עשרים וארבעה אבות נזיקין תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה וגנב וגזלן ועדים זוממין

והאונס והמפתה ומוציא שם רע והמטמא והמדמע והמנסך והני תליסר הא עשרים וארבעה

ורבי אושעיא מאי טעמא לא תני הני בממונא קמיירי בקנסא לא קמיירי

גנב וגזלן דממונא הוא ליתני הא קתני ליה שומר חנם והשואל

ורבי חייא נמי הא תנא ליה שומר חנם והשואל תני ממונא דאתא לידיה בהיתירא וקתני ממונא דאתא לידיה באיסורא

דף ה עמוד א

עדים זוממין דממונא הוא ליתני סבר לה כר״ע דאמר אין משלמין על פי עצמן

אי סבר ליה כר״ע ליתני תרי גווני שור ליתני שור דאזיק שור וליתני שור דאזיק אדם

דתנן ר״ע אומר אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם

הא תבריה ר״ע לגזיזיה דתניא ר״ע אומר יכול אף תם שחבל באדם ישלם מן העלייה תלמוד לומר (שמות כא, לא) יעשה לו מגופו משלם ואינו משלם מן העלייה

האונס והמפתה והמוציא שם רע דממונא הוא ליתני

מה נפשך אי נזק תנא ליה אי צער תנא ליה אי בשת תנא ליה אי פגם היינו נזק מה אית לך למימר קנסא בקנסא לא קמיירי

המטמא והמדמע והמנסך דממונא הוא ליתני

מה נפשך אי היזק שאינו ניכר שמיה היזק הא תנא ליה נזק אי היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק הוה ליה קנסא ובקנסא לא קמיירי

לימא קסבר ר׳ חייא היזק שאינו ניכר לא שמיה היזק דאי שמיה היזק הא תנא ליה נזק תנא היזקא דמינכרא ותנא היזקא דלא מינכרא

בשלמא לתנא דידן תנא מניינא למעוטי דר׳ אושעיא ור׳ אושעיא תנא מניינא למעוטי דרבי חייא אלא מניינא דרבי חייא למעוטי מאי

למעוטי מוסר ומפגל

וליתני בשלמא מפגל בקדשים לא קמיירי אלא מוסר מאי טעמא לא תני שאני מוסר דדיבורא ובדיבורא לא קמיירי

והא מוציא שם רע דדיבורא הוא וקתני דיבורא דאית ביה מעשה הוא

והא עדים זוממין דיבורא דלית ביה מעשה הוא וקתני התם אע״ג דלית ביה מעשה רחמנא קרייה מעשה דכתיב (דברים יט, יט) ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו

בשלמא לתנא דידן תנא אבות מכלל דאיכא תולדות אלא לרבי חייא ורבי אושעיא אבות מכלל דאיכא תולדות תולדותיהן מאי ניהו

אמר רבי אבהו כולן כאבות לשלם ממיטב

מאי טעמא אתיא תחת נתינה ישלם כסף

לא הרי השור כהרי המבעה מאי קאמר אמר רב זביד משמיה דרבא הכי קאמר לכתוב רחמנא חדא ותיתי אידך מיניה הדר אמר חדא מחדא לא אתיא

ולא זה וזה שיש בהן רוח חיים מאי קאמר אמר רב משרשיא משמיה דרבא הכי קאמר

דף ה עמוד ב

לכתוב רחמנא תרתי ותיתי אידך מינייהו הדר אמר חדא מתרתי לא אתי

אמר רבא וכולהו כי שדית בור בינייהו אתיא כולהו במה הצד לבר מקרן משום דאיכא למיפרך מה לכולהו שכן מועדין מתחילתן

ולמאן דאמר אדרבה קרן עדיפא שכוונתו להזיק אפילו קרן נמי אתיא

אלא למאי הלכתא כתבינהו רחמנא להלכותיהן

קרן לחלק בין תמה למועדת

שן ורגל לפוטרן ברשות הרבים

בור לפטור בו את הכלים ולרבי יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור לפטור בו את האדם

אדם לחייבו בארבעה דברים

אש לפטור בו את הטמון ולרבי יהודה דמחייב על נזקי טמון באש לאתויי מאי

דף ו עמוד א

לאתויי ליחכה נירו וסכסכה אבניו

הצד השוה שבהן לאתויי מאי אמר אביי לאתויי אבנו סכינו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו

היכי דמי אי בהדי דקא אזלי קא מזקי היינו אש

מאי שנא אש דכח אחר מעורב בו וממונך ושמירתו עליך הני נמי כח אחר מעורב בהן וממונך ושמירתו עליך

ואלא בתר דנייחי אי דאפקרינהו בין לרב בין לשמואל היינו בור

מאי שנא בור שכן תחילת עשייתו לנזק וממונך ושמירתן עליך הני נמי תחילת עשייתן לנזק וממונך ושמירתן עליך

אלא דלא אפקרינהו לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו היינו בור

לעולם דאפקרינהו ולא דמו לבור מה לבור שכן אין כח אחר מעורב בו תאמר בהני שכח אחר מעורב בהן

אש תוכיח

מה לאש שכן דרכו לילך ולהזיק

בור תוכיח וחזר הדין

רבא אמר לאתויי בור המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה

ה״ד אי דאפקרינהו בין לרב בין לשמואל היינו בור

מאי שנא בור שכן תחילת עשייתו לנזק ושמירתו עליך הני נמי תחילת עשייתן לנזק ושמירתן עליך

אלא דלא אפקרינהו לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו היינו בור

לעולם דאפקרינהו ולא דמי לבור מה לבור שכן מעשיו גרמו לו תאמר בהני שאין מעשיו גרמו לו

שור יוכיח

מה לשור שכן דרכו לילך ולהזיק בור תוכיח

וחזר הדין לא ראי זה כראי זה

רב אדא בר אהבה אמר לאתויי הא דתניא כל אלו שאמרו פותקין ביבותיהן וגורפין מערותיהן בימות החמה אין להם רשות בימות הגשמים יש להם רשות אע״פ שברשות אם הזיקו חייבים לשלם

היכי דמי אי בהדי דקאזלי מזקי כחו הוא

אלא בתר דנייח היכי דמי אי דאפקרינהו בין לרב בין לשמואל היינו בור מ״ש בור דתחילת עשייתו לנזק וממונך ושמירתו עליך הני נמי תחילת עשייתן לנזק וממונך ושמירתן עליך

אלא דלא אפקרינהו לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו היינו בור

לעולם דאפקרינהו ולא דמי לבור מה לבור שכן שלא ברשות תאמר בהני דברשות

דף ו עמוד ב

שור יוכיח

מה לשור שכן דרכו לילך ולהזיק

בור תוכיח וחזר הדין

רבינא אמר לאתויי הא דתנן הכותל והאילן שנפלו לרה״ר והזיקו פטור מלשלם נתנו לו זמן לקוץ את האילן ולסתור את הכותל ונפלו בתוך הזמן והזיקו פטור לאחר הזמן חייב

היכי דמי אי דאפקרה בין לרב בין לשמואל היינו בור מאי שנא בור דהזיקו מצוי ושמירתו עליך הני נמי הזיקן מצוי ושמירתן עליך

אי דלא אפקרינהו לשמואל דאמר כולם מבורו למדנו היינו בור

לעולם דאפקרינהו ולא דמי לבור מה לבור שכן תחילת עשייתו לנזק תאמר בהני שאין תחילת עשייתן לנזק

שור יוכיח

מה לשור שכן דרכו לילך ולהזיק

בור תוכיח וחזר הדין

כשהזיק חב המזיק חב המזיק חייב המזיק מיבעי ליה אמר רב יהודה אמר רב האי תנא ירושלמי הוא דתני לישנא קלילא

לשלם תשלומי נזק ת״ר (שמות כב, ד) מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל

ר׳ עקיבא אומר לא בא הכתוב אלא לגבות לנזקין מן העידית וק״ו להקדש

ור׳ ישמעאל אכל שמינה משלם שמינה אכל כחושה משלם שמינה

אמר רב אידי בר אבין הכא במאי עסקינן כגון שאכל ערוגה בין הערוגות ולא ידעינן אי כחושה אכל אי שמינה אכל דמשלם שמינה

אמר רבא ומה אילו ידעינן דכחושה אכל לא משלם אלא כחושה השתא דלא ידעינן אי כחושה אכל אי שמינה אכל משלם שמינה המוציא מחבירו עליו הראיה

אלא אמר רב אחא בר יעקב הכא במאי עסקינן כגון שהיתה עידית דניזק כזיבורית דמזיק

ובהא פליגי רבי ישמעאל סבר בדניזק שיימינן ורבי עקיבא סבר בדמזיק שיימינן

מ״ט דרבי ישמעאל נאמר שדה למטה ונאמר שדה למעלה מה שדה האמור למעלה דניזק אף שדה האמור למטה דניזק

ורבי עקיבא מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם דהאיך דקא משלם

ורבי ישמעאל אהני גזרה שוה ואהני קרא אהני גזרה שוה כדקאמינא

אהני קרא כגון דאית ליה למזיק עידית וזיבורית ועידית לניזק וזיבורית דמזיק לא שויא כעידית דניזק דמשלם ליה ממיטב דידיה

דלא מצי אמר ליה תא את גבי מזיבורית אלא גבי ממיטב

ר׳ עקיבא אומר לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית וקל וחומר להקדש מאי קל וחומר להקדש

אילימא דנגח תורא דידן לתורא דהקדש (שמות כא, לה) שור רעהו אמר רחמנא ולא שור של הקדש

אלא לאומר הרי עלי מנה לבדק הבית דאתי גזבר ושקיל מעידית

לא יהא אלא בעל חוב

דף ז עמוד א

ובעל חוב בבינונית

וכי תימא סבר ר״ע כל בעל חוב נמי בעידית איכא למיפרך מה לבעל חוב שכן יפה כחו בנזקין תאמר בהקדש שהורע כחו בנזקין

לעולם דנגח תורא דידן לתורא דהקדש ודקא קשיא לך שור רעהו אמר רחמנא ולא שור של הקדש ר״ע סבר לה כר״ש בן מנסיא

דתניא ר״ש בן מנסיא אומר שור של הקדש שנגח שור של הדיוט פטור שור של הדיוט שנגח שור של הקדש בין תם בין מועד משלם נזק שלם

אי הכי ר׳ ישמעאל ור״ע ממאי דבעידית דניזק וזיבורית דמזיק פליגי דלמא דכ״ע בדניזק שיימינן והכא בפלוגתא דר״ש בן מנסיא ורבנן קמפלגי

ר״ע סבר כר״ש בן מנסיא ור׳ ישמעאל סבר כרבנן

א״כ מאי לא בא הכתוב

ועוד מאי ק״ו להקדש

ועוד הא אמר רב אשי תניא בהדיא (שמות כב, ד) מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק דברי רבי ישמעאל ר״ע אומר מיטב שדהו של מזיק ומיטב כרמו של מזיק:

רמי ליה אביי לרבא כתיב מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם מיטב אין מידי אחרינא לא

והתניא (שמות כא, לד) ישיב לרבות שוה כסף ואפילו סובין

לא קשיא כאן מדעתו כאן בעל כרחו

אמר עולא בריה דרב עילאי דיקא נמי דכתיב ישלם בעל כרחו

א״ל אביי מי כתיב ישולם ישלם כתיב מדעתו משמע

אלא אמר אביי כדמר דתניא הרי שהיו לו בתים שדות וכרמים ואינו מוצא למוכרן מאכילין אותו מעשר עני עד מחצה

והוי בה מר היכי דמי אי הוזל ארעתא דכ״ע ודידיה נמי זל בהדייהו אפילו טובא נמי ליספי ליה דהא זול דכ״ע נמי

אלא דאוקיר ארעתא דכולי עלמא ודידיה איידי דעייל ונפיק אזוזי זל ארעיה

דף ז עמוד ב

אפילו פורתא נמי לא ליספו ליה

ואמר מר עלה לא צריכא דביומי ניסן יקרא ארעתא וביומי תשרי זל ארעתא

דכ״ע נטרי עד ניסן ומזבני והאי הואיל ואצטריכא ליה זוזי זבין כדהשתא עד פלגא אורחיה למיזל טפי לאו אורחיה למיזל

והכא נמי גבי נזקין דיניה בעידית

ואי א״ל איהו הב לי בינונית טפי פורתא א״ל אי שקלת כדינך שקול כדהשתא ואי לא שקיל כיוקרא דלקמיה

מתקיף לה רב אחא בר יעקב א״כ הורעת כחן של נזקין אצל בינונית וזיבורית דרחמנא אמר ממיטב ואת אמרת מבינונית וזיבורית נמי לא

אלא אמר רב אחא בר יעקב אי איכא לדמויי לב״ח מדמינן ליה בעל חוב דיניה בבינונית ואי א״ל הב לי זיבורית טפי פורתא א״ל אי שקלת כדינך שקול כדהשתא ואי לא שקיל כי יוקרא דלקמיה

מתקיף לה רב אחא בריה דרב איקא א״כ נעלת דלת בפני לוין דא״ל אילו הוו לי זוזי הוה שקלי כדהשתא השתא דזוזי גבך אשקול כיוקרא דלקמיה

אלא אמר רב אחא בריה דרב איקא אי איכא לדמויי לכתובת אשה מדמינן דהא כתובת אשה דינה בזיבורית ואי אמרה ליה איהי הב לי בינונית בציר פורתא אמר לה אי שקלת כדינך שקול כדהשתא ואי לא שקלי כיוקרא דלקמיה

מכל מקום קשיא

אמר רבא כל דיהיב ליה ממיטב ליתיב ליה

והא מיטב שדהו כתיב

אלא כי אתא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב פרשוה כל מילי מיטב הוא דאי לא מזדבן הכא מזדבן במתא אחריתי לבר מארעא דליתיב ליה ממיטב כי היכי דלקפוץ עלה זבינא:

בעא מיניה רב שמואל בר אבא מאקרוניא מרבי אבא כשהן שמין בשלו הן שמין או בשל עולם הן שמין

אליבא דרבי ישמעאל לא תבעי לך דאמר בדניזק שיימינן

כי תבעי לך אליבא דרבי עקיבא דאמר בדמזיק שיימינן

מאי מיטב שדהו אמר רחמנא למעוטי דניזק או דלמא למעוטי דעלמא נמי

אמר ליה רחמנא אמר מיטב שדהו ואת אמרת בשל עולם הן שמין

איתיביה אין לו אלא עידית כולם גובין מן העידית בינונית כולם גובין בינונית זיבורית כולם גובין זיבורית

היו לו עידית ובינונית וזיבורית נזקין בעידית ובעל חוב בבינונית וכתובת אשה בזיבורית עידית ובינונית נזקין בעידית ב״ח וכתובת אשה בבינונית בינונית וזיבורית נזקין ובעל חוב בבינונית וכתובת אשה בזיבורית

דף ח עמוד א

עידית וזיבורית נזקין בעידית ובעל חוב וכתובת אשה בזיבורית

קתני מיהא מציעא בינונית וזיבורית נזקין וב״ח בבינונית וכתובת אשה בזיבורית ואי אמרת בשלו הן שמין תעשה בינונית שלו כעידית וידחה ב״ח אצל זיבורית

הכא במאי עסקינן כגון שהיתה לו עידית ומכרה

וכן א״ר חסדא כגון שהיתה לו עידית ומכרה

הכי נמי מסתברא מדקתני אחריתי בינונית וזיבורית נזקין בבינונית ב״ח וכתובת אשה בזיבורית קשיין אהדדי

אלא לאו ש״מ כאן שהיתה לו עידית ומכרה כאן שלא היתה לו עידית ומכרה

ואי בעית אימא אידי ואידי שלא היתה לו עידית ומכרה ולא קשיא הא דשויא בינונית שלו כעידית דעלמא וכאן דלא שויא בינונית שלו כעידית דעלמא

ואב״א אידי ואידי כגון שהיתה בינונית שלו כבינונית דעלמא והכא בהא פליגי מ״ס בשלו הן שמין ומ״ס בשל עולם הן שמין

רבינא אמר בדעולא פליגי דאמר עולא דבר תורה ב״ח בזיבורית שנאמר (דברים כד, יא) בחוץ תעמוד והאיש אשר אתה נושה בו יוציא אליך את העבוט החוצה מה דרכו של אדם להוציא לחוץ פחות שבכלים ומה טעם אמרו ב״ח בבינונית כדי שלא תנעול דלת בפני לוין

מר אית ליה תקנתא דעולא ומר לית ליה תקנתא דעולא

ת״ר מכר לאחד או לשלשה בני אדם כאחד כולן נכנסו תחת הבעלים

בזה אחר זה כולן גובין מן האחרון אין לו גובה משלפניו אין לו גובה משלפני פניו

מכרן לאחד היכי דמי

אילימא בבת אחת השתא לשלשה דאיכא למימר חד מינייהו קדים אמרת כולן נכנסו תחת הבעלים מכרן לאחד מיבעיא

אלא פשיטא בזה אחר זה

ומ״ש שלשה דכל חד וחד אמר ליה הנחתי לך מקום לגבות ממנו

האי נמי אכל חד וחד לימא ליה הנחתי לך מקום לגבות ממנו

הכא במאי עסקינן כגון שלקח עידית באחרונה וכן אמר רב ששת כגון שלקח עידית באחרונה

אי הכי ליתו כולהו וליגבו מעידית

משום דאמר להו אי שתקיתו ושקליתו כדינייכו שקליתו ואי לא מהדרנא שטרא דזיבורית למריה ושקליתו כולכו מזיבורית

אי הכי

דף ח עמוד ב

בנזקין נמי נימא הכי

אלא הכא במאי עסקינן ביתמי דלאו בני פרעון נינהו ושיעבודא דיליה עליה דידיה רמיא

הלכך ליכא למימר הכי

אלא משום דאמר להו טעמא מאי אמור רבנן אין נפרעין מנכסין משועבדים במקום שיש בני חורין משום תקנתא דידי אנא בהא תקנתא לא ניחא לי

כדרבא דאמר רבא כל האומר אי אפשי בתקנת חכמים כגון זו שומעין לו

מאי כגון זו

כדרב הונא דאמר רב הונא יכולה אשה שתאמר לבעלה איני ניזונית ואיני עושה:

פשיטא מכר לוקח בינונית וזיבורית ושייר עידית לפניו ליתו כולהו וליגבו מעידית

דהא אחרונה היא ובינונית וזיבורית ליתנהו גביה דמצי למימר להו גבו מבינונית וזיבורית דלא ניחא לי בתקנתא דרבנן

אבל מכר עידית ושייר בינונית וזיבורית מאי

סבר אביי למימר אתו כולהו גבו מעידית

א״ל רבא מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו וכיון דאילו אתו גבי לוקח ראשון מצי אגבי להו מבינונית וזיבורית ואע״פ דכי זבני בינונית וזיבורית אכתי עידית בני חורין הואי ואין נפרעין מנכסים משועבדים כל זמן דאיכא בני חורין מצי א״ל לא ניחא לי בהאי תקנה

לוקח שני נמי מצי א״ל גבי בינונית וזיבורית דכי זבין לוקח שני אדעתא דכל זכותא דה״ל לראשון בגוה זבין

אמר רבא ראובן שמכר כל שדותיו לשמעון והלך שמעון ומכר שדה אחת ללוי ובא ב״ח דראובן רצה מזה גובה רצה מזה גובה ולא אמרן אלא דזבן בינונית

אבל זבן עידית וזיבורית לא דא״ל להכי דייקי וזבני עידית וזיבורית ארעא דלא חזיא לך

ואפילו זבן בינונית נמי לא אמרן אלא דלא שייר בינונית דכוותיה דלא מצי א״ל הנחתי לך מקום לגבי שמעון אבל שייר בינונית דכוותיה גבי שמעון לא גבי מיניה דמצי א״ל הנחתי לך מקום לגבות ממנו

אמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון באחריות ואתא ב״ח דראובן וטרף משמעון דינא הוא דאזיל ראובן ומשתעי דינא בהדיה ולא מצי א״ל לאו בעל דברים דידי את דאמר ליה אי מפקת מיניה עלי הדר

ואיכא דאמרי אפילו שלא באחריות נמי דא״ל לא ניחא לי דתהוי לשמעון תרעומת עלי

ואמר אביי ראובן שמכר שדה לשמעון שלא באחריות

דף ט עמוד א

ויצאו עליה עסיקין עד שלא החזיק בה יכול לחזור בו משהחזיק בה אין יכול לחזור בו

מ״ט דאמר ליה חייתא דקטרי סברת וקבלת

מאימת הואי חזקה מכי דייש אמצרי

ודוקא שלא באחריות אבל באחריות לא

ואיכא דאמרי אפי׳ באחריות נמי דאמר ליה אחוי טירפך ואשלם לך

רב הונא אמר או כסף או מיטב

איתיביה רב נחמן לרב הונא (שמות כא, לד) ישיב לרבות שוה כסף אפילו סובין

הכא במאי עסקינן בדלית ליה אי דלית ליה פשיטא מהו דתימא אמרינן ליה זיל טרח זבין ואייתי ליה כסף קמ״ל

אמר רב אסי כספים הרי הן כקרקע למאי הלכתא אילימא לענין מיטב היינו דרב הונא

אלא לשני אחים שחלקו ונטל אחד קרקע ואחד כספים ובא בעל חוב ונטל קרקע דאזיל האי ושקיל פלגא בכספים בהדיה

פשיטא האי ברא והאי לאו ברא

איכא דאמרי אדרבה לאידך גיסא דא״ל להכי שקלי כספים דאי מגנבי לא משתלמנא מינך ולהכי שקלת ארעא דאי מטרפא לא משתלמא לך מידי מינאי

אלא לשני אחים שחלקו ובא בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהן

והא אמרה רב אסי חדא זימנא דאיתמר האחים שחלקו ובא בעל חוב ונטל חלקו של אחד מהן רב אמר בטלה מחלוקת ושמואל אמר ויתר ורב אסי אמר נוטל רביע בקרקע ורביע במעות

רב אמר בטלה מחלוקת קסבר האחים שחלקו כיורשים הוו

ושמואל אמר ויתר קסבר האחים שחלקו לקוחות וכלוקח שלא באחריות דמי

ורב אסי אמר נוטל רביע בקרקע ורביע במעות מספקא ליה אי כיורשין דמו אי כלקוחות דמו הלכך נוטל רביע בקרקע ורביע במעות

אלא מאי הרי הן כקרקע לענין מיטב

אי הכי היינו דרב הונא אימא וכן אמר רב אסי

א״ר זירא אמר רב הונא במצוה עד שליש

מאי שליש

דף ט עמוד ב

אילימא שליש ביתו אלא מעתה אי איתרמי ליה תלתא מצותא ליתיב לכוליה ביתיה

אלא אמר ר׳ זירא בהידור מצוה עד שליש במצוה

בעי רב אשי שליש מלגיו או שליש מלבר תיקו

במערבא אמרי משמיה דרבי זירא עד שליש משלו מכאן ואילך משל הקב״ה

מתני׳ כל שחבתי בשמירתו הכשרתי את נזקו הכשרתי במקצת נזקו חבתי בתשלומי נזקו כהכשר כל נזקו

נכסים שאין בהן מעילה נכסים שהן של בני ברית נכסים המיוחדים

ובכל מקום חוץ מרשות המיוחדת למזיק

ורשות הניזק והמזיק

כשהזיק חב המזיק לשלם תשלומי נזק במיטב הארץ

גמ׳ ת״ר כל שחבתי בשמירתו הכשרתי את נזקו כיצד שור ובור שמסרן לחרש שוטה וקטן והזיקו חייב לשלם מה שאין כן באש

במאי עסקינן אילימא בשור קשור ובור מכוסה דכוותה גבי אש גחלת מאי שנא הכא ומאי שנא הכא

אלא בשור מותר ובור מגולה דכוותה גבי אש שלהבת מה שאין כן באש דפטור והא אמר ריש לקיש משמיה דחזקיה לא שנו אלא שמסר לו גחלת וליבה אבל שלהבת חייב מ״ט דהא ברי הזיקא

לעולם בשור קשור ובור מכוסה ודכוותה גבי אש גחלת ודקא אמרת מאי שנא הכא ומ״ש הכא

שור דרכיה לנתוקי בור דרכיה לנתורי גחלת כמה דשביק לה מעמיא עמיא ואזלא

ולר׳ יוחנן דאמר אפילו מסר לו שלהבת נמי פטור דכוותה הכא בשור מותר ובור מגולה מ״ש הכא ומ״ש הכא

התם צבתא דחרש קא גרים הכא לא צבתא דחרש קא גרים

ת״ר חומר בשור מבבור חומר בבור מבשור

חומר בשור מבבור שהשור משלם את הכופר וחייב בשלשים של עבד נגמר דינו אסור בהנאה ודרכו לילך ולהזיק מה שאין כן בבור חומר בבור מבשור שהבור תחילת עשייתו לנזק ומועד מתחילתו מה שאין כן בשור

דף י עמוד א

חומר בשור מבאש חומר באש מבשור

חומר בשור מבאש שהשור משלם כופר וחייב בשלשים של עבד נגמר דינו אסור בהנאה מסרו לחרש שוטה וקטן חייב מה שאין כן באש חומר באש מבשור שהאש מועדת מתחילתה מה שאין כן בשור

חומר באש מבבור וחומר בבור מבאש

חומר בבור מבאש שתחילת עשייתו לנזק מסרו לחרש שוטה וקטן חייב משא״כ באש חומר באש מבבור שהאש דרכה לילך ולהזיק ומועדת לאכול בין דבר הראוי לה ובין דבר שאינו ראוי לה מה שאין כן בבור

וליתני חומר בשור מבבור שהשור חייב בו את הכלים מה שאין כן בבור

הא מני ר׳ יהודה היא דמחייב על נזקי כלים בבור

אי רבי יהודה אימא סיפא חומר באש מבבור שהאש דרכה לילך ולהזיק ומועד לאכול בין דבר הראוי לה ובין דבר שאינו ראוי לה מה שאין כן בבור דבר הראוי לה מאי נינהו עצים דבר שאין ראוי לה מאי נינהו כלים מה שאין כן בבור אי ר׳ יהודה הא אמרת מחייב היה ר׳ יהודה על נזקי כלים בבור

אלא לעולם רבנן היא ותנא ושייר מאי שייר דהאי שייר שייר טמון

איבעית אימא לעולם ר׳ יהודה ודבר שאין ראוי לה לאו לאתויי כלים אלא לאתויי ליחכה נירו וסכסכה אבניו

מתקיף לה רב אשי ליתני חומר בשור מבבור שהשור חייב בו שור פסולי המוקדשין מה שאין כן בבור

אי אמרת בשלמא רבנן היא איידי דשייר הך שייר נמי הך אלא אי אמרת ר׳ יהודה מאי שייר דהאי שייר

שייר דש בנירו אי משום דש בנירו לאו שיורא הוא דהתנא שכן דרכו לילך ולהזיק:

הכשרתי במקצת נזקו:

תנו רבנן הכשרתי מקצת נזקו חבתי בתשלומי נזקו כהכשר כל נזקו כיצד החופר בור תשעה ובא אחר והשלימו לעשרה האחרון חייב

ודלא כרבי דתניא החופר בור תשעה ובא אחר והשלימו לעשרה אחרון חייב רבי אומר אחר אחרון למיתה אחר שניהם לנזקין

רב פפא אמר למיתה ודברי הכל

איכא דאמרי לימא דלא כרבי אמר רב פפא למיתה ודברי הכל

מתקיף לה רבי זירא ותו ליכא והא איכא מסר שורו לחמשה בני אדם ופשע בו אחד מהן והזיק חייב

היכי דמי אילימא דבלאו איהו לא הוה מינטר פשיטא דאיהו קעביד אלא דבלאו איהו נמי מינטר מאי קעביד

מתקיף לה רב ששת והא איכא מרבה בחבילה

היכי דמי

דף י עמוד ב

אי דבלאו איהו לא אזלא פשיטא אלא דבלאו איהו אזלא מאי קא עביד

מתקיף לה רב פפא והא איכא הא דתניא ה׳ שישבו על ספסל אחד ולא שברוהו ובא אחד וישב עליו ושברו האחרון חייב ואמר רב פפא כגון פפא בר אבא

היכי דמי אילימא דבלאו איהו לא איתבר פשיטא אלא דבלאו איהו נמי איתבר מאי קעביד

סוף סוף מתניתא היכא מתרצא

לא צריכא דבלאו איהו הוי מיתבר בתרי שעי והשתא איתבר בחדא שעה דאמרי ליה אי לאו את הוי יתבינן טפי פורתא וקיימין

ולימא להו אי לאו אתון בדידי לא הוה מיתבר

לא צריכא דבהדי דסמיך בהו תבר

פשיטא

מהו דתימא כחו לאו כגופו דמי קמ״ל דכחו כגופו דמי דכל היכא דגופו תבר כחו נמי תבר

ותו ליכא והא איכא הא דתניא הכוהו עשרה בני אדם בעשר מקלות בין בבת אחת בין בזה אחר זה ומת כולן פטורין רבי יהודה בן בתירא אומר בזה אחר זה האחרון חייב מפני שקירב את מיתתו

בקטלא לא קמיירי

ואיבעית אימא בפלוגתא לא קמיירי ולא והא אוקימנן דלא כרבי דלא כר׳ וכרבנן מוקמינן כר׳ יהודה בן בתירא ולא כרבנן לא מוקמינן

חבתי בתשלומי נזקו חבתי בנזקו לא קתני אלא בתשלומי נזקו

תנינא להא דתנו רבנן תשלומי נזק מלמד שהבעלים מטפלין בנבילה

מנא הני מילי אמר ר׳ אמי דאמר קרא (ויקרא כד, יח) מכה נפש בהמה ישלמנה אל תקרי ישלמנה אלא ישלימנה

רב כהנא אמר מהכא (שמות כב, יב) אם טרף יטרף יביאהו עד הטרפה לא ישלם עד טרפה ישלם טרפה עצמה לא ישלם

חזקיה אמר מהכא (שמות כא, לד) והמת יהיה לו לניזק

וכן תנא דבי חזקיה והמת יהיה לו לניזק אתה אומר לניזק או אינו אלא למזיק אמרת לא כך היה

מאי לא כך היה

אמר אביי אי ס״ד נבילה דמזיק הויא ליכתוב רחמנא שור תחת השור ולישתוק והמת יהיה לו למה לי ש״מ לניזק

וצריכא דאי כתב רחמנא מכה בהמה ישלמנה משום דלא שכיחא אבל טרפה דשכיחא אימא לא צריכא

ואי אשמועינן טרפה משום דממילא אבל מכה בהמה דבידים אימא לא

ואי אשמועינן הני תרתי הא משום דלא שכיחא והא משום דממילא אבל והמת יהיה לו דשכיחא ובידים אימא לא

ואי אשמועינן המת יהיה לו משום דממונא קא מזיק אבל הכא דבגופא מזיק אימא לא צריכא

א״ל רב כהנא לרב אלא טעמא דכתב רחמנא והמת יהיה לו הא לאו הכי הוה אמינא נבילה דמזיק הויא

השתא אי אית ליה לדידיה כמה טריפות יהיב ליה דאמר מר (שמות כא, לד) ישיב לרבות שוה כסף ואפילו סובין דידיה מבעיא

לא נצרכא אלא לפחת נבילה

לימא פחת נבילה תנאי היא דתניא אם טרף יטרף יביאהו עד

דף יא עמוד א

יביא עדים שנטרפה באונס ופטור אבא שאול אומר יביא עדודה לב״ד

מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר פחת נבילה דניזק הוי ומר סבר דמזיק הוי

לא דכ״ע דניזק והכא בטורח נבילה קמיפלגי

והתניא אחרים אומרים מניין שעל בעל הבור להעלות שור מבורו ת״ל (שמות כא, לד) כסף ישיב לבעליו והמת

אמר ליה אביי לרבא האי טורח נבילה ה״ד

אילימא דבבירא שויא זוזא ואגודא שויא ארבע כי טרח בדנפשיה טרח

א״ל לא צריכא דבבירא שויא זוזא ואגודא נמי שויא זוזא

ומי איכא כה״ג אין דהא אמרי אינשי כשורא במתא בזוזא כשורא בדברא בזוזא

אמר שמואל אין שמין לא לגנב ולא לגזלן אלא לנזקין ואני אומר אף לשואל ואבא מודה לי

איבעיא להו ה״ק אף לשואל שמין ואבא מודה לי או דלמא ה״ק ואני אומר אף לשואל אין שמין ואבא מודה לי

ת״ש דההוא גברא דשאיל נרגא מחבריה תברה אתא לקמיה דרב א״ל זיל שלים ליה נרגא מעליא ש״מ אין שמין

אדרבה מדאמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב דינא הכי ושתיק ש״מ שמין

איתמר אמר עולא א״ר אלעזר שמין לגנב ולגזלן רב פפי אמר אין שמין הלכתא אין שמין לא לגנב ולא לגזלן אבל לשואל שמין כדרב כהנא ורב אסי

ואמר עולא א״ר אלעזר שליא שיצתה מקצתה ביום ראשון ומקצתה ביום שני מונין לה מן הראשון

א״ל רבא מה דעתך לחומרא

חומרא דאתי לידי קולא הוא דקא מטהרת לה מראשון

אלא אמר רבא לחוש חוששת מימנא לא ממניא אלא לשני

מאי קמ״ל דאין מקצת שליא בלא ולד תנינא שליא שיצתה מקצתה אסורה באכילה סימן ולד באשה סימן ולד בבהמה

אי ממתני׳ הוה אמינא

דף יא עמוד ב

דיש מקצת שליא בלא ולד וגזירה מקצתה אטו כולה קמ״ל

ואמר עולא אמר רבי אלעזר בכור שנטרף בתוך ל׳ יום אין פודין אותו

וכן תני רמי בר חמא מתוך שנאמר (במדבר יח, טו) פדה תפדה יכול אפי׳ נטרף בתוך ל׳ יום ת״ל אך חלק

ואמר עולא א״ר אלעזר בהמה גסה נקנית במשיכה

והא אנן תנן במסירה הוא דאמר כי האי תנא דתניא וחכ״א זו וזו במשיכה ר״ש אומר זו וזו בהגבהה

ואמר עולא אמר ר׳ אלעזר האחין שחלקו מה שעליהן שמין ומה שעל בניהן ובנותיהן אין שמין

אמר רב פפא פעמים אף מה שעליהן אין שמין משכחת לה בגדול אחי דניחא להו דלשתמעון מיליה

ואמר עולא א״ר אלעזר שומר שמסר לשומר פטור ולא מיבעיא שומר חנם שמסר לשומר שכר דעלויי עלייה לשמירתו אלא אפילו שומר שכר שמסר לשומר חנם דהשתא גרועי גרעיה לשמירתו נמי פטור שהרי מסר לבן דעת

רבא אמר שומר שמסר לשומר חייב ולא מיבעיא שומר שכר שמסר לשומר חנם דגרועי גרעיה לשמירתו אלא אפילו שומר חנם שמסר לשומר שכר חייב

דאמר ליה את מהימנת לי בשבועה האי לא מהימן לי בשבועה

ואמר עולא א״ר אלעזר הלכתא גובין מן העבדים

אמר ליה ר״נ לעולא אמר רבי אלעזר אפי׳ מיתמי לא מיניה מיניה אפי׳ מגלימא דעל כתפיה

הכא במאי עסקינן שעשאו אפותיקי כדרבא דאמר רבא עשה עבדו אפותיקי ומכרו בעל חוב גובה הימנו שורו אפותיקי ומכרו אין ב״ח גובה הימנו

מ״ט הא אית ליה קלא והא לית ליה קלא

דף יב עמוד א

לבתר דנפק אמר להו עולא הכי אמר רבי אלעזר אפי׳ מיתמי אמר ר״נ אשתמטין עולא

הוה עובדא בנהרדעא ואגבו דייני דנהרדעא הוה עובדא בפומבדיתא ואגביה רב חנא בר ביזנא אמר להו ר״נ זילו אהדורו ואי לא מגבינן לכו לאפדנייכו

א״ל רבא לר״נ הא עולא הא רבי אלעזר הא דייני דנהרדעא והא רב חנא בר ביזנא מר כמאן סבירא ליה

א״ל אנא מתניתא ידענא דתני אבימי פרוזבול חל על הקרקע ואינו חל על העבדים מטלטלין נקנין עם הקרקע ואינן נקנין עם העבדים

לימא כתנאי

מכר לו עבדים וקרקעות החזיק בעבדים לא קנה קרקעות בקרקעות לא קנה עבדים קרקעות ומטלטלין החזיק בקרקע קנה מטלטלין במטלטלין לא קנה קרקע עבדים ומטלטלין החזיק בעבדים לא קנה מטלטלין במטלטלין לא קנה עבדים

והתניא החזיק בעבדים קנה מטלטלין

מאי לאו בהא קמפלגי דמר סבר עבדים כמקרקעי דמי ומר סבר עבדים כמטלטלין דמי

אמר רב איקא בריה דרב אמי דכ״ע עבדים כמקרקעי דמי והדתניא קנה שפיר והדתניא לא קנה בעינן קרקע דומיא דערים מצורות ביהודה דלא ניידי

דתנן נכסים שאין להם אחריות נקנין עם נכסים שיש להם אחריות בכסף בשטר ובחזקה מנהני מילי אמר חזקיה דאמר קרא (דברי הימים ב כא, ג) ויתן להם אביהם מתנות רבות לכסף ולזהב ולמגדנות עם ערי מצורות ביהודה

איכא דאמרי אמר רב איקא בריה דרב אידי דכ״ע עבדי כמטלטלין דמי והדתניא לא קנה שפיר הא דתניא קנה בעודן עליו

וכי עודן עליו מאי הוי חצר מהלכת היא וחצר מהלכת לא קנה וכי תימא בעומד והא אמר רבא כל שאילו מהלך לא קנה עומד ויושב לא קנה

והלכתא בכפות

והתניא החזיק בקרקע קנה עבדים

התם בעומדין בתוכה

מכלל דהאי לא קנה כשאין עומדין בתוכה

הניחא להך לישנא דאמר רב איקא בריה דרב אמי עבדי כמטלטלי דמי היינו דאי עומדין בתוכה אין אי לא לא

אלא להך לישנא דאמר עבדי כמקרקעי דמי למה לי עומדין בתוכה הא אמר שמואל מכר לו עשר שדות בעשר מדינות כיון שהחזיק באחת מהן קנה כולן

וליטעמיך להך לישנא דאמר עבדי כמטלטלין דמי למה לי עומד בתוכה

דף יב עמוד ב

הא קיימא לן דלא בעינן צבורין

אלא מאי אית לך למימר שאני מטלטלי דניידי ממטלטלי דלא ניידי

ה״נ שאני מקרקעי דניידי ממקרקעי דלא ניידי עבדא מקרקעי דניידי הוא התם סדנא דארעא חד הוא:

נכסים שאין בהן מעילה וכו׳:

מעילה הוא דלית בהו הא מקדש קדשי

מאן תנא א״ר יוחנן בקדשים קלים ואליבא דר׳ יוסי הגלילי דאמר ממון בעלים הוא

דתניא (ויקרא ה, כא) ומעלה מעל בה׳ לרבות קדשים קלים שהן ממונו דברי ר׳ יוסי הגלילי

והתנן המקדש בחלקו בין בקדשי קדשים בין בקדשים קלים אינה מקודשת לימא דלא כרבי יוסי הגלילי

אפי׳ תימא ר׳ יוסי הגלילי כי אמר ר׳ יוסי הגלילי מחיים אבל לאחר שחיטה אפילו רבי יוסי הגלילי מודה דכי קא זכו משלחן גבוה קא זכו

ומחיים מי אמר והתנן בכור מוכרין אותו תם חי (ולא שחוט) ובעל מום חי ושחוט ומקדשין בו את האשה

ואמר ר״נ אמר רבה בר אבוה לא שנו אלא בכור בזמן הזה דכיון דלא חזי להקרבה אית להו לכהנים זכייה בגווייהו אבל בזמן שבית המקדש קיים דחזי להקרבה לא

ואיתיביה רבא לר״נ ומעלה מעל בה׳ לרבות קדשים קלים. שהן ממונו דברי ר׳ יוסי הגלילי

ומשני רבינא בבכור בחו״ל ואליבא דר״ש דאמר אם באו תמימים יקרבו אם באו אין לכתחלה לא

ואם איתא דכי א״ר יוסי הגלילי ממונו הוא מחיים

דף יג עמוד א

לישני הא רבי יוסי הגלילי הא רבנן

(אמר ליה) מתנות כהונה קאמרת שאני מתנות כהונה דכי קא זכו משלחן גבוה קא זכו

גופא (ויקרא ה, כא) ומעלה מעל בה׳ לרבות קדשים קלים שהם ממונו דברי רבי יוסי הגלילי בן עזאי אומר לרבות את השלמים אבא יוסי בן דוסתאי אומר לא אמר בן עזאי אלא בבכור בלבד

אמר מר בן עזאי אומר לרבות את השלמים למעוטי מאי

אילימא למעוטי בכור השתא ומה שלמים שטעונים סמיכה ונסכים ותנופת חזה ושוק אמרת ממון בעלים הוא בכור מבעיא

אלא אמר רבי יוחנן למעוטי מעשר

כדתניא בבכור נאמר (במדבר יח, יז) לא תפדה ונמכר תם חי ובעל מום חי ושחוט במעשר נאמר (ויקרא כז, כ) לא יגאל ואינו נמכר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום

רבינא מתני לה אסיפא אבא יוסי בן דוסתאי אומר לא אמר בן עזאי אלא בבכור בלבד למעוטי מאי

אילימא למעוטי שלמים השתא ומה בכור שקדוש מרחם ממונו הוא שלמים מבעיא

אמר רבי יוחנן למעוטי מעשר

כדתניא בבכור נאמר לא תפדה ונמכר תם חי ובעל מום חי ושחוט במעשר נאמר לא יגאל ואינו נמכר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום

הא בבכור בלבד קאמר קשיא

רבא אמר מאי נכסים שאין בהן מעילה נכסים שאין בהן דין מעילה ומאי נינהו דהדיוט

וליתני דהדיוט קשיא

אמר רבי אבא שלמים שהזיקו גובה מבשרן ואינו גובה מאימוריהן

פשיטא אימורין לגבוה סלקי

לא צריכא לגובה מבשרן כנגד אימורים

אליבא דמאן

אי אליבא דרבנן פשיטא הא אמרי כי ליכא לאשתלומי מהאי לא משתלמא מהאי

ואי אליבא דרבי נתן הא אמר כי ליכא לאשתלומי מהאי משתלם מהאי

אי בעית אימא רבי נתן איבעית אימא רבנן

איבעית אימא רבנן ה״מ בתרי גופי אבל בחד גופא מצי אמר ליה מכל היכא דבעינן משתלמנא

איבעית אימא רבי נתן התם הוא דאמר ליה בעל שור לבעל הבור אנא תוראי בבירך אשכחתיה מאי דלית לי לאשתלומי מהיאך משתלימנא מינך

דף יג עמוד ב

אבל הכא מי מצי אמר בשר אזיק אימורין לא אזיק

אמר רבא תודה שהזיקה גובה מבשרה ואינו גובה מלחמה

לחם פשיטא

סיפא אצטריך ליה ניזק אוכל בשר ומתכפר מביא לחם

הא נמי פשיטא מהו דתימא כיון דלחם הכשירא דזבח הוא לימא ליה את אכלת בשר ואנא אייתי לחם קמ"ל דלחם חיובא דבעלים הוא:

נכסים שהן של בני ברית:

למעוטי מאי אי למעוטי דעובד כוכבים הא קתני לה לקמן שור של ישראל שנגח שור של עובד כוכבים פטור תנא והדר מפרש

נכסים המיוחדין למעוטי מאי אמר רב יהודה למעוטי זה אומר שורך הזיק וזה אומר שורך הזיק

הא תני לקמן היו שנים רודפין אחר אחד זה אומר שורך הזיק וזה אומר שורך הזיק שניהם פטורין תני והדר מפרש

במתניתא תנא פרט לנכסי הפקר ה"ד אילימא דנגח תורא דידן לתורא דהפקר מאן תבע ליה אלא דנגח תורא דהפקר לתורא דידן

ליזיל וליתיה בשקדם וזכה בו אחר

רבינא אמר למעוטי נגח ואח"כ הקדיש נגח ואח"כ הפקיר

תניא נמי הכי יתר על כן אמר ר' יהודה אפי' נגח ואח"כ הקדיש נגח ואח"כ הפקיר פטור שנאמר (שמות כא, כט) והועד בבעליו והמית איש וגו' עד שתהא מיתה והעמדה בדין שוין כאחד

וגמר הדין לא בעינן הא השור יסקל בגמר דין הוא דכתיב

אלא אימא עד שתהא מיתה והעמדה בדין וגמר דין שוין כאחד:

חוץ מרשות המיוחדת למזיק: דאמר ליה תורך ברשותי מאי בעי:

ורשות הניזק והמזיק:

אמר רב חסדא אמר אבימי חצר השותפין חייב בה על השן ועל הרגל והכי קאמר חוץ מרשות המיוחדת למזיק דפטור ורשות הניזק והמזיק כשהזיק חב המזיק

ור' אלעזר אמר פטור על השן ועל הרגל והכי קאמר חוץ מרשות המיוחדת למזיק ורשות הניזק והמזיק נמי פטור וכשהזיק חב המזיק לאתויי קרן

הניחא לשמואל אלא לרב דאמר תנא שור וכל מילי דשור חב המזיק לאתויי מאי

לאתויי הא דת"ר כשהזיק חב המזיק להביא שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר שהזיקה בהמה ברשותן תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם נפרצה בלילה או שפרצוה לסטין ויצתה והזיקה פטור

אמר מר כשהזיק חב המזיק להביא שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר היכי דמי

אילימא דאזקיה תורא דמשאיל לתורא דשואל לימא ליה אילו אזיק בעלמא בעית לשלומי את השתא דאזקיה לתורא דידך בעינא לשלומי

אלא דאזקיה תורא דשואל לתורא דמשאיל לימא ליה אילו איתזק מעלמא בעית לשלומי כוליה תורא השתא דאזקיה תורא דידך פלגא ניזקא הוא דמשלמת לי

לעולם דאזקיה תורא דמשאיל לתורא דשואל והכא במאי עסקינן שקבל עליו שמירת גופו

דף יד עמוד א

ולא קבל עליו שמירת נזקיו

אי הכי אימא סיפא נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים ויצתה והזיקה פטור הא ביום חייב הא לא קבל עליו שמירת נזקיו

הכי קאמר אם קבל עליו שמירת נזקיו חייב נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים ויצתה והזיקה פטור

איני והא תני רב יוסף חצר השותפים והפונדק חייב בהן על השן ועל הרגל תיובתא דרבי אלעזר

אמר לך רבי אלעזר ותסברא מתניתא מי לא פליגי והתניא ארבעה כללות היה ר׳ שמעון בן אלעזר אומר בנזקין כל שהוא רשות לניזק ולא למזיק חייב בכל דמזיק ולא לניזק פטור מכל

לזה ולזה כגון חצר השותפים והבקעה פטור בה על השן ועל הרגל על הנגיחה ועל הנגיפה ועל הנשיכה ועל הרביצה ועל הבעיטה תם משלם חצי נזק מועד משלם נזק שלם

לא לזה ולא לזה כגון חצר שאינו של שניהם חייב בו על השן ועל הרגל על הנגיחה ועל הנשיכה ועל הנגיפה ועל הרביצה ועל הבעיטה תם משלם חצי נזק מועד משלם נזק שלם

קתני מיהת חצר השותפין והבקעה פטור בה על השן ועל הרגל

קשיא אהדדי

כי תניא ההיא בחצר מיוחדת לזה ולזה בין לפירות בין לשוורים ההיא דרב יוסף בחצר מיוחדת לפירות ואינה מיוחדת לשוורים דלגבי שן הויא לה חצר הניזק

דיקא נמי דקתני הכא דומיא דפונדק וקתני התם דומיא דבקעה שמע מינה

מתקיף לה רבי זירא כיון דמיוחדת לפירות הא בעינן (שמות כב, ד) ובער בשדה אחר וליכא

א״ל אביי כיון דאינה מיוחדת לשוורים שדה אחר קרינא ביה

א״ל רב אחא מדיפתי לרבינא לימא מדמתניתא לא פליגי אמוראי נמי לא פליגי

אמר ליה אין ואם תמצא לומר פליגי בקושיא דרבי זירא ובפירוקא דאביי פליגי

גופא ארבעה כללות היה רבי שמעון בן אלעזר אומר בנזקין כל שהוא רשות לניזק ולא למזיק חייב בכל

על הכל לא קתני אלא חייב בכל בכולי נזק

מני רבי טרפון היא דאמר משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם

אימא סיפא לא לזה ולא לזה כגון חצר שאינו של שניהם חייב בה על השן ועל הרגל

מאי לא לזה ולא לזה אילימא לא לזה ולא לזה כלל אלא דאחר והא בעינא ובער בשדה אחר וליכא

אלא פשיטא לא לזה ולא לזה אלא דחד וקתני סיפא תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם

אתאן לרבנן דאמרי משונה קרן בחצר הניזק חצי נזק הוא דמשלם

רישא רבי טרפון וסיפא רבנן

אין דהא אמר ליה שמואל לרב יהודה שיננא שבוק מתניתין ותא אבתראי רישא רבי טרפון וסיפא רבנן

רבינא משמיה דרבא אמר כולה רבי טרפון היא ומאי לא לזה ולא לזה לא לזה ולא לזה לפירות אלא דחד לזה ולזה לשוורים

דלגבי שן הויא לה חצר הניזק לגבי קרן הויא לה רשות הרבים

א״ה ארבעה שלשה הוו

אמר רב נחמן בר יצחק

דף יד עמוד ב

שלשה כללות בארבע מקומות

מתני׳ שום כסף שוה כסף בפני ב״ד ועל פי עדים בני חורין בני ברית והנשים בכלל הנזק והניזק והמזיק בתשלומין

גמ׳ מאי שום כסף

אמר רב יהודה שום זה לא יהא אלא בכסף

תנינא להא דתנו רבנן פרה שהזיקה טלית וטלית שהזיקה פרה אין אומרים תצא פרה בטלית וטלית בפרה אלא שמין אותה בדמים

שוה כסף

דתנו רבנן שוה כסף מלמד שאין בית דין נזקקין אלא לנכסים שיש להן אחריות אבל אם קדם ניזק ותפס מטלטלין בית דין גובין לו מהן

אמר מר שוה כסף מלמד שאין בית דין נזקקין אלא לנכסים שיש להן אחריות מאי משמע

אמר רבה בר עולא דבר השוה כל כסף מאי ניהו דבר שאין לו אונאה עבדים ושטרות נמי אין להן אונאה

אלא אמר רבה בר עולא דבר הנקנה בכסף עבדים ושטרות נמי נקנין בכסף

אלא אמר רב אשי שוה כסף ולא כסף והני כולהו כסף נינהו

רמי ליה רב יהודה בר חיננא לרב הונא בריה דרב יהושע תנא שוה כסף מלמד שאין בית דין נזקקין אלא לנכסים שיש להן אחריות והתניא (שמות כא, לד) ישיב לרבות שוה כסף ואפילו סובין

הכא במאי עסקינן ביתמי

אי ביתמי אימא סיפא אם קדם ניזק ותפס מטלטלין בית דין גובין לו מהן אי ביתמי אמאי בית דין גובין לו מהן

כדאמר רבא אמר רב נחמן שתפס מחיים הכא נמי שתפס מחיים:

בפני בית דין:

פרט למוכר נכסיו ואחר כך הולך לבית דין

שמע מינה לוה ומכר נכסיו ואחר כך בא לבית דין אין בית דין גובין לו מהן

אלא פרט לב״ד הדיוטות:

על פי עדים:

פרט למודה בקנס ואחר כך באו עדים שהוא פטור

הניחא למאן דאמר מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור אלא למאן דאמר מודה בקנס ואחר כך באו עדים חייב מאי איכא למימר

סיפא אצטריך ליה

דף טו עמוד א

בני חורין ובני ברית בני חורין למעוטי עבדים בני ברית למעוטי עובדי כוכבים

וצריכא דאי אשמעינן עבד משום דאין לו יחס אבל נכרי דיש לו יחס אימא לא ואי אשמעינן נכרי משום דלא שייך במצות אבל עבד דשייך במצות אימא לא צריכא

והנשים בכלל הנזק מנהני מילי

אמר רב יהודה אמר רב וכן תנא דבי ר׳ ישמעאל אמר קרא (במדבר ה, ו) איש או אשה כי יעשו מכל חטאת השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה

דבי רבי אלעזר תנא (שמות כא, א) ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם השוה הכתוב אשה לאיש לכל דינין שבתורה

דבי חזקיה ורבי יוסי הגלילי תנא אמר קרא (שמות כא, כט) והמית איש או אשה השוה הכתוב אשה לאיש לכל מיתות שבתורה

וצריכי דאי אשמעינן קמייתא התם הוא דחס רחמנא עלה כי היכי דתהוי לה כפרה אבל דינין איש דבר משא ומתן אין אשה לא

ואי אשמעינן דינין כי היכי דתיהוי לה חיותא אבל כפרה איש דבר מצוה אין אשה דלאו בת מצוה לא

ואי אשמעינן הני תרתי הכא משום כפרה והכא משום חיותא אבל לענין קטלא איש דבר מצוה לשלם כופר אשה לא

ואי אשמעינן כופר משום דאיכא איבוד נשמה אבל הני תרתי דליכא איבוד נשמה אימא לא צריכא

הניזק והמזיק בתשלומין

אתמר פלגא נזקא רב פפא אמר ממונא רב הונא בריה דרב יהושע אמר קנסא

רב פפא אמר ממונא קסבר סתם שוורים לאו בחזקת שימור קיימן ובדין הוא דבעי לשלומי כוליה ורחמנא הוא דחס עליה דאכתי לא אייעד תוריה

רב הונא בריה דרב יהושע אמר קנסא קסבר סתם שוורים בחזקת שימור קיימי ובדין הוא דלא לשלם כלל ורחמנא הוא דקנסיה כי היכי דלנטריה לתוריה

תנן הניזק והמזיק בתשלומין בשלמא למאן דאמר פלגא נזקא ממונא היינו דשייך ניזק בתשלומין אלא למ״ד פלגא נזקא קנסא השתא דלאו דידיה שקיל בתשלומין איתיה

לא נצרכא אלא לפחת נבילה

פחת נבילה הא תנא ליה רישא תשלומי נזק מלמד שהבעלים מטפלין בנבילה

חדא בתם וחדא במועד

וצריכא דאי אשמעינן תם משום דאכתי לא אייעד אבל מועד אימא לא ואי אשמעינן מועד משום דקא משלם כוליה אבל תם אימא לא צריכא

ת״ש מה בין תם למועד שהתם משלם חצי נזק מגופו ומועד משלם נזק שלם מן העלייה

ואם איתא ליתני נמי הא תם אינו משלם ע״פ עצמו מועד משלם ע״פ עצמו

תנא ושייר מאי שייר דהאי שייר

שייר חצי כופר

אי משום חצי כופר לאו שיורא הוא הא מני רבי יוסי הגלילי היא דאמר תם משלם חצי כופר

ת״ש

דף טו עמוד ב

המית שורי את פלוני או שורו של פלוני הרי זה משלם על פי עצמו

מאי לאו בתם

לא במועד אבל תם מאי הכי נמי דאין משלם על פי עצמו אי הכי אדתני סיפא המית שורי את עבדו של פלוני אין משלם על פי עצמו לפלוג וליתני בדידיה

בד״א במועד אבל בתם אינו משלם על פי עצמו

כולה במועד קמיירי

תא שמע זה הכלל כל המשלם יותר על מה שהזיק אינו משלם על פי עצמו מאי לאו הא פחות ממה שהזיק משלם

לא הא כמה שהזיק משלם

אבל פחות מאי הכי נמי דלא משלם אי הכי אדתני זה הכלל כל המשלם יותר על מה שהזיק אינו משלם על פי עצמו ליתני זה הכלל כל שאינו משלם כמה שהזיק דמשמע פחות ומשמע יותר תיובתא

והלכתא פלגא נזקא קנסא

תיובתא והלכתא

אין טעמא מאי הויא תיובתא משום דלא קתני כמו שהזיק

לא פסיקא ליה כיון דאיכא חצי נזק צרורות דהלכתא גמירא לה דממונא הוא משום הכי לא קתני

והשתא דאמרת פלגא נזקא קנסא האי כלבא דאכל אימרי ושונרא דאכלה תרנגולא משונה הוא ולא מגבינן בבבל

והני מילי ברברבי אבל בזוטרי אורחיה הוא

ואי תפס לא מפקינן מיניה

ואי אמר קבעו לי זימנא דאזלינא לארעא דישראל קבעינן ליה ואי לא אזיל משמתינן ליה

ובין כך ובין כך משמתינן ליה עד דמסלק הזיקא

מדרבי נתן דתניא רבי נתן אומר מניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו ת״ל (דברים כב, ח) לא תשים דמים בביתך

מתני׳ חמשה תמין וחמשה מועדין

הבהמה אינה מועדת לא ליגח ולא ליגוף ולא לשוך ולא לרבוץ ולא לבעוט

השן מועדת לאכול את הראוי לה הרגל מועדת לשבור בדרך הילוכה ושור המועד ושור המזיק ברשות הניזק והאדם

הזאב והארי והדוב והנמר והברדלס והנחש הרי אלו מועדין רבי אלעזר אומר בזמן שהן בני תרבות אינן מועדין והנחש מועד לעולם

גמ׳ מדקתני השן מועדת לאכול מכלל דבחצר הניזק עסקינן וקתני בהמה אינה מועדת לשלם כוליה אבל חצי נזק משלמת

מני רבנן היא דאמרי משונה קרן בחצר הניזק חצי נזק הוא דמשלם

אימא סיפא שור המועד ושור המזיק ברשות הניזק והאדם אתאן לרבי טרפון דאמר משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם הוא דמשלם

רישא רבנן וסיפא רבי טרפון

אין דהאמר ליה שמואל לרב יהודה שיננא שבוק מתני׳ ותא אבתראי רישא רבנן וסיפא רבי טרפון

רבי אלעזר משמיה דרב אמר

דף טז עמוד א

כולה רבי טרפון היא רישא בחצר המיוחדת לפירות לאחד מהן ולזה ולזה לשורים דלגבי שן הויא לה חצר הניזק ולגבי קרן הויא רשות הרבים

אמר רב כהנא אמריתה לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא ואמר לי מי מצית מוקמת לה כולה כרבי טרפון הקתני השן מועדת לאכול את הראוי לה ראוי לה אין שאין ראוי לה לא

ואי ר׳ טרפון האמר משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם

אלא לעולם רבנן היא וחסורי מחסרא והכי קתני חמשה תמים הן ואם הועדו חמשתן מועדין

ושן ורגל מועדין מתחילתן והיכן העדתן בחצר הניזק

מתקיף לה רבינא הא קתני לקמן שור המזיק ברשות הניזק כיצד אי אמרת בשלמא איירי בה משום הכי קתני כיצד אלא אי אמרת לא איירי בה מאי כיצד

אלא אמר רבינא חסורי מחסרא והכי קתני חמשה תמים הן ואם הועדו חמשתן מועדין

ושן ורגל מועדין מתחילתן וזהו שור המועד ושור המזיק ברשות הניזק מחלוקת ר׳ טרפון ורבנן ויש מועדים אחרים כיוצא באלו הזאב והארי והדוב והברדלס והנמר והנחש

תניא נמי הכי חמשה תמים הן ואם הועדו חמשתן מועדין ושן ורגל מועדין מתחילתן וזהו שור המועד ושור המזיק ברשות הניזק מחלוקת רבי טרפון ורבנן ויש מועדין אחרים כיוצא באלו הזאב והארי הדוב והנמר והברדלס והנחש

איכא דרמו לה מירמא תנן חמשה תמים וחמשה מועדים ותו ליכא והאיכא הזאב הארי והדוב והנמר והברדלס והנחש

ומשני אמר רבינא חסורי מחסרא והכי קתני חמשה תמים הן ואם הועדו חמשתן מועדין ושן ורגל מועדין מתחילתן וזהו שור המועד ושור המזיק ברשות הניזק מחלוקת רבי טרפון ורבנן ויש מועדין אחרים כיוצא באלו הזאב והארי הדוב והנמר והברדלס והנחש

ולא לרבות אמר רבי אלעזר לא שנו אלא פכין גדולים אבל פכין קטנים אורחיה הוא

לימא מסייע ליה הבהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר ולמעך את האדם ואת הבהמה ואת הכלים

דלמא מן הצד

איכא דאמרי א״ר אלעזר לא תימא פכין גדולים הוא דלאו אורחיה אבל פכין קטנים אורחיה הוא אלא אפילו פכין קטנים נמי לאו אורחיה הוא

מיתיבי ולמעך את האדם ואת הבהמה ואת הכלים

אמר רבי אלעזר דלמא מן הצד

איכא דרמי לה מירמא תנן ולא לרבות והתניא ולמעך את האדם ואת הבהמה ואת הכלים אמר רבי אלעזר לא קשיא כאן בפכין גדולים כאן בפכין קטנים

הזאב והארי וכו׳ מאי ברדלס אמר רב יהודה נפרזא מאי נפרזא אמר רב יוסף אפא

מיתיבי רבי מאיר אומר אף הצבוע רבי אלעזר אומר אף הנחש ואמר רב יוסף צבוע זו אפא

לא קשיא כאן בצבוע זכר כאן בצבוע נקיבה

דתניא צבוע זכר לאחר שבע שנים נעשה עטלף עטלף לאחר שבע שנים נעשה ערפד ערפד לאחר ז׳ שנים נעשה קימוש קימוש לאחר שבע שנים נעשה חוח חוח לאחר שבע שנים נעשה שד שדרו של אדם לאחר שבע שנים נעשה נחש והני מילי דלא כרע במודים

אמר מר ר״מ אומר אף הצבוע

דף טז עמוד ב

רבי אלעזר אומר אף הנחש והא אנן תנן ר׳ אלעזר אומר בזמן שהן בני תרבות אינן מועדים והנחש מועד לעולם

תני נחש

אמר שמואל ארי ברה״ר דרס ואכל פטור טרף ואכל חייב

דרס ואכל פטור כיון דאורחיה למידרס הוה ליה כמו שאכלה פירות וירקות דהוה ליה שן ברשות הרבים ופטור טרף לאו אורחיה הוא

למימרא דטריפה לאו אורחיה הוא והכתיב (נחום ב, יג) אריה טורף בדי גורותיו בשביל גורותיו ומחנק ללבאותיו בשביל לבאותיו וימלא טרף חוריו בשביל חוריו ומעונותיו טריפה בשביל מעונותיו

והתניא וכן חיה שנכנסה לחצר הניזק טרפה בהמה ואכלה בשר משלם נזק שלם

הכא במאי עסקינן שטרפה להניח הא אכלה קתני בשנמלכה ואכלה

מנא ידעינן ועוד דשמואל נמי דלמא הכי הוא

אמר רב נחמן בר יצחק לצדדין קתני שטרפה להניח או דרסה ואכלה משלמת נזק שלם

רבינא אמר כי קאמר שמואל בארי תרבות ואליבא דרבי אלעזר דאמר לאו אורחיה

אי הכי אפי׳ דרסה נמי ליחייב

אלא דרבינא לאו אשמואל אתמר אלא אמתניתא כי תני מתניתא בארי תרבות ואליבא דר׳ אלעזר דאמר לאו אורחיה

א״ה ח״נ בעי לשלומי דאייעד

א״ה מאי האי דקתני לה גבי תולדה דשן גבי תולדה דקרן בעי למיתנייה קשיא

מתני׳ מה בין תם למועד

אלא שהתם משלם חצי נזק מגופו ומועד משלם נזק שלם מן העלייה

גמ׳ מאי עלייה אמר רבי אלעזר במעולה שבנכסיו

וכן הוא אומר (דברי הימים ב לב, לג) וישכב חזקיהו עם אבותיו ויקברוהו במעלה קברי בני דוד ואמר ר׳ אלעזר במעלה אצל מעולים שבמשפחה ומאן נינהו דוד ושלמה

(דברי הימים ב טז, יד) ויקברוהו בקברותיו אשר כרה לו בעיר דוד וישכיבוהו במשכב אשר מלא בשמים וזנים מאי בשמים וזנים רבי אלעזר אמר זיני זיני ר׳ שמואל בר נחמני אמר בשמים שכל המריח בהן בא לידי זימה

(ירמיהו יח, כב) כי כרו שוחה ללכדני ופחים טמנו לרגלי רבי אלעזר אמר שחשדוהו מזונה ר׳ שמואל בר נחמני אמר שחשדוהו מאשת איש

בשלמא למ״ד שחשדוהו מזונה היינו דכתיב (משלי כג, כז) כי שוחה עמוקה זונה אלא למ״ד שחשדוהו מאשת איש מאי שוחה אטו אשת איש מי נפקא מכלל זונה

בשלמא למ״ד שחשדוהו מאשת איש היינו דכתיב (ירמיהו יח, כג) ואתה ה׳ ידעת את כל עצתם עלי למות אלא למאן דאמר שחשדוהו מזונה מאי למות שהשליכוהו לבאר טיט

דרש רבא מאי דכתיב (ירמיהו יח, כג) יהיו מוכשלים לפניך בעת אפך עשה בהם אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם אפילו בשעה שעושין צדקה הכשילם בבני אדם שאינן מהוגנים כדי שלא יקבלו עליהן שכר

(דברי הימים ב לב, לג) וכבוד עשו לו במותו מלמד שהושיבו ישיבה על קברו

פליגי בה ר׳ נתן ורבנן חד אמר שלשה

דף יז עמוד א

וחד אמר שבעה ואמרי לה שלשים

ת״ר וכבוד עשו לו במותו זה חזקיה מלך יהודה שיצאו לפניו שלשים ושש אלף חלוצי כתף דברי ר׳ יהודה

א״ל ר׳ נחמיה והלא לפני אחאב עשו כן

אלא שהניחו ס״ת על מטתו ואמרו קיים זה מה שכתוב בזה

והאידנא נמי עבדינן הכי אפוקי מפקינן אנוחי לא מנחינן ואיבעית אימא אנוחי נמי מנחינן קיים לא אמרינן

אמר רבה בר בר חנה הוה אזילנא בהדיה דר׳ יוחנן למשאל שמעתא כי הוה עייל לבית הכסא והוה בעינא מיניה מלתא לא פשיט לן עד דמשי ידיה ומנח תפילין ומברך והדר אמר לן אפילו קיים אמרינן לימד לא אמרינן

והאמר מר גדול למוד תורה שהלמוד מביא לידי מעשה ל״ק הא למיגמר הא לאגמורי

א״ר יוחנן משום ר״ש בן יוחאי מאי דכתיב (ישעיהו לב, כ) אשריכם זורעי על כל מים משלחי רגל השור והחמור כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים זוכה לנחלת שני שבטים

שנאמר אשריכם זורעי ואין זריעה אלא צדקה שנאמר (הושע י, יב) זרעו לכם לצדקה וקצרו לפי חסד ואין מים אלא תורה שנאמר (ישעיהו נה, א) הוי כל צמא לכו למים

וזוכה לנחלת שני שבטים זוכה לכילה כיוסף דכתיב (בראשית מט, כב) בן פורת יוסף בנות צעדה עלי שור וזוכה לנחלת יששכר דכתיב (בראשית מט, יד) יששכר חמור גרם

אית דאמרי אויביו נופלין לפניו כיוסף דכתיב (דברים לג, יז) בהם עמים ינגח יחדו אפסי ארץ וזוכה לבינה כיששכר דכתיב (דברי הימים א יב, לג) ומבני יששכר יודעי בינה לעתים לדעת מה יעשה ישראל

הדרן עלך ארבע אבות

מתני׳ **כיצד** הרגל מועדת לשבר בדרך הלוכה הבהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר

היתה מבעטת או שהיו צרורות מנתזין מתחת רגליה ושברה את הכלים משלם חצי נזק דרסה על הכלי ושברתו ונפל על כלי ושברו על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון משלם חצי נזק

התרנגולין מועדין להלך כדרכן ולשבר היה דליל קשור ברגליו או שהיה מהדס ומשבר את הכלים משלם חצי נזק

דף יז עמוד ב

גמ׳ א״ל רבינא לרבא היינו רגל היינו בהמה א״ל תנא אבות וקתני תולדות

אלא מעתה סיפא דקתני השן מועדת הבהמה מועדת מאי אבות ומאי תולדות איכא הוה קמהדר ליה בבדיחותא וא״ל אנא שנאי חדא ואת שני חדא

וטעמא מאי אמר רב אשי תנא שן דחיה וקתני שן דבהמה ס״ד אמינא (שמות כב, ד) ושלח את בעירה כתיב בהמה אין חיה לא קמ״ל דחיה בכלל בהמה

אי הכי הא מבעי ליה למיתני ברישא האי דאתיא ליה מדרשא חביבא ליה

אי הכי רישא נמי ליתני ההיא דלא כתיבא ברישא הכי השתא התם אידי ואידי אבות נינהו הך דאתיא ליה מדרשא חביבא ליה הכא שביק אב ותני תולדה

איבעית אימא איידי דסליק מרגל פתח ברגל

תנו רבנן בהמה מועדת להלך כדרכה ולשבר כיצד בהמה שנכנסה לחצר הניזק והזיקה בגופה דרך הלוכה ובשערה דרך הלוכה באוכף שעליה ובשליף שעליה ובפרומביא שבפיה ובזוג שבצווארה וחמור במשאו משלם נזק שלם סומכוס אומר צרורות וחזיר שהיה נובר באשפה והזיק משלם נזק שלם

הזיק פשיטא אלא אימא התיז והזיק משלם נזק שלם

צרורות מאן דכר שמיהו חסורי מחסרא והכי קתני צרורות כי אורחייהו חצי נזק וחזיר שהיה נובר באשפה והתיז והזיק משלם חצי נזק סומכוס אומר צרורות וחזיר שהיה נובר באשפה והתיז והזיק משלם נזק שלם

ת״ר תרנגולין שהיו מפריחין ממקום למקום ושברו כלים בכנפיהן משלם נזק שלם ברוח שבכנפיהן משלמין חצי נזק סומכוס אומר נזק שלם תניא אידך תרנגולין שהיו מהדסין ע״ג עיסה ועל גבי פירות וטינפו או ניקרו משלם נזק שלם העלו עפר או צרורות משלמין חצי נזק סומכוס אומר נזק שלם

תניא אידך תרנגול שהיה מפריח ממקום למקום ויצתה רוח מתחת כנפיו ושיברה את הכלים משלם חצי נזק סתמא כרבנן

אמר רבא בשלמא סומכוס קסבר כחו כגופו דמי אלא רבנן אי כגופו דמי כוליה נזק בעי לשלם ואי לאו כגופו דמי חצי נזק נמי לא לשלם

הדר אמר רבא לעולם כגופו דמי וחצי נזק צרורות הלכתא גמירי לה

אמר רבא כל שבזב טמא בנזקין משלם נזק שלם כל שבזב טהור בנזקין משלם חצי נזק

ורבא צרורות אתא לאשמועינן לא רבא עגלה מושכת בקרון קא משמע לן

תניא כותיה דרבא בהמה מועדת לשבר בדרך הלוכה כיצד בהמה שנכנסה לחצר הניזק והזיקה בגופה דרך הלוכה ובשערה דרך הלוכה באוכף שעליה ובשליף שעליה ובפרומביא שבפיה ובזוג שבצווארה וחמור במשאו ועגלה מושכת בקרון משלם נזק שלם

תנו רבנן תרנגולים שהיו מחטטין בחבל דלי ונפסק החבל ונשבר הדלי משלמין נזק שלם

בעי רבא דרסה על כלי ולא שברתו ונתגלגל למקום אחר ונשבר מהו בתר מעיקרא אזלינא וגופיה הוא או דלמא בתר תבר מנא אזלינא וצרורות נינהו

תפשוט ליה מדרבה דאמר רבה זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור דאמרינן ליה מנא תבירא תבר לרבה פשיטא ליה לרבא מבעיא ליה

ת״ש הידוס אינו מועד וי״א ה״ז מועד

הידוס ס״ד אלא לאו הידוס והתיז ובהא קמפלגי דמר סבר בתר מעיקרא אזלינן ומר סבר בתר תבר מנא אזלינן

לא

דף יח עמוד א

בהתיז צרורות ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי

ת״ש תרנגולין שהיו מחטטין בחבל דלי ונפסק החבל ונשבר הדלי משלמין נזק שלם שמע מינה בתר מעיקרא אזלינן תרגמא אחבל

והא חבל משונה הוא דמאוס בלישה והא נשבר דלי קתני אלא סומכוס היא דאמר צרורות נזק שלם משלם

אי סומכוס אימא סיפא ניתז ממנו שבר ונפל על כלי אחר ושברה על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון משלם חצי נזק ואי סומכוס מי אית ליה חצי נזק

וכי תימא שאני ליה לסומכוס בין נזק כחו לכח כחו ואלא הא דבעי רב אשי כח כחו לסומכוס ככחו דמי או לאו ככחו דמי

תפשוט ליה דלאו ככחו דמי

אלא לאו רבנן היא ש״מ בתר מעיקרא אזלינן

אמר רב ביבי בר אביי דקאזיל מיניה מיניה

בעי רבא חצי נזק צרורות מגופו משלם או מעלייה משלם מגופו משלם דלא אשכחן חצי נזק דמשלם מעלייה או דלמא מעלייה משלם דלא אשכחן כאורחיה דמשלם מגופיה

ת״ש הידוס אינו מועד ויש אומרים הרי זה מועד הידוס סלקא דעתך אלא לאו הידוס והתיז

ובהא קמיפלגי מאן דאמר אינו מועד קסבר מגופו משלם ומאן דאמר מועד קסבר מעלייה משלם

לא בפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי

ת״ש הכלב שנטל חררה והלך לגדיש ואכל החררה והדליק את הגדיש על החררה משלם נזק שלם ועל הגדיש משלם חצי נזק

מאי טעמא לאו משום דהויא להו צרורות ותני עלה משלם חצי נזק מגופו

ותסברא לר׳ אלעזר נזק שלם מגופיה מי אשכחן

אלא כגון דשני בהא ורבי אלעזר סבר לה כר׳ טרפון דאמר משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם

ולא היא מאי טעמא מוקמת לה כרבי טרפון משום נ״ש

רבי אלעזר סבר כסומכוס דאמר צרורות נזק שלם משלם וסבר לה כרבי יהודה דאמר צד תמות במקומה עומדת וכי קתני מגופו אצד תמות

אמר ליה רב סמא בריה דרב אשי לרבינא אימור דשמעת ליה לרבי יהודה בתם ונעשה מועד במועד מתחילתו

דף יח עמוד ב

מי שמעת ליה

אלא כי קאמר רבי אלעזר נזק שלם כגון דאייעד ובהא קמיפלגי מר סבר יש העדאה לצרורות ומר סבר אין העדאה לצרורות

אלא הא דבעי רבא יש העדאה לצרורות או אין העדאה לצרורות אי לרבנן אין העדאה לצרורות אי לרבי אלעזר יש העדאה לצרורות

אמר לך רבא כי מיבעיא לי לדידי אליבא דרבנן דפליגי עליה דסומכוס אבל הכא בין לרבנן בין לרבי אלעזר כסומכוס סבירא להו דאמר צרורות נזק שלם משלם

וטעמא מאי אמור רבנן חצי נזק דשני ולא אייעד ובפלוגתא דרבי טרפון ורבנן קמיפלגי

אימור דשמעת ליה לר׳ טרפון נזק שלם מגופו מי שמעת ליה

אין מהיכא מייתי לה מקרן מרשות הרבים

דיו לבא מן הדין להיות כנדון

והא רבי טרפון לית ליה דיו

כי לית ליה דיו היכא דמפריך קל וחומר היכא דלא מפריך ק״ו אית ליה דיו

גופא בעי רבא יש העדאה לצרורות או אין העדאה לצרורות לקרן מדמינן ליה או דלמא תולדה דרגל הוא

ת״ש הידוס אינו מועד ויש אומרים הרי זה מועד הידוס ס״ד אלא הידוס והתיז

מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני ובהא קמיפלגי מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה לא בחד זימנא ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי

ת״ש בהמה שהטילה גללים לעיסה רב יהודה אומר משלם נזק שלם ורבי אלעזר אומר חצי נזק מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני ובהא קמיפלגי מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה

לא בחד זימנא ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי והא משונה הוא דדחיק ליה עלמא

ולימא רב יהודה הלכה כסומכוס ולימא רבי אלעזר הלכה כרבנן גללים אצטריכא ליה ס״ד אמינא הואיל ובתר גופיה גרירין כגופיה דמי קמ״ל

תא שמע דתני רמי בר יחזקאל תרנגול שהושיט ראשו לאויר כלי זכוכית ותקע בו ושברו משלם נזק שלם ואמר רב יוסף אמרי בי רב סוס שצנף וחמור שנער ושיבר את הכלים משלם חצי נזק

מאי לאו כגון דעבד תלתא זימני

דף יט עמוד א

ובהא קמיפלגי מר סבר יש העדאה ומר סבר אין העדאה

לא בחד זמנא ובפלוגתא דסומכוס ורבנן קמיפלגי והא משונה הוא דאית ביה בזרני

בעי רב אשי יש שנוי לצרורות לרביע נזק או אין שנוי לצרורות לרביע נזק

תפשוט ליה מדרבא דבעי רבא יש העדאה לצרורות או אין העדאה לצרורות מכלל דאין שנוי

דלמא רבא אם תמצי לומר קאמר אם תמצי לומר אין שנוי יש העדאה או אין העדאה תיקו

בעי רב אשי כח כחו לסומכוס ככחו דמי או לא

מי גמיר הלכה ומוקי לה בכח כחו או דלמא לא גמיר הלכה כלל תיקו

היתה מבעטת או שהיו צרורות מנתזין מתחת רגליה ושברה את הכלים משלם חצי נזק איבעיא להו היכי קאמר

היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות כאורחייהו משלם חצי נזק ורבנן היא או דלמא היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות מחמת ביעוט משלם חצי נזק הא כי אורחיה משלם נזק שלם ומני סומכוס היא

ת״ש מסיפא דרסה על הכלי ושברתו ונפל השבר על כלי אחר ושברו על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון חצי נזק ואי סומכוס מי אית ליה חצי נזק

וכי תימא ראשון להתזה ושני שני להתזה ושאני ליה לסומכוס בין כחו לכח כחו

אלא הא דבעי רב אשי כח כחו לסומכוס ככחו דמי או לאו ככחו דמי תפשוט ליה דלאו ככחו דמי

רב אשי כרבנן מוקי לה ובעי לה הכי היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות כאורחייהו חצי נזק הא מחמת ביעוט רביע נזק ויש שנוי

או דלמא היתה מבעטת והזיקה בביעוטה או צרורות מחמת ביעוט חצי נזק ואין שנוי תיקו

בעי מיניה רבי אבא בר ממל מרבי אמי ואמרי לה מרבי חייא בר אבא היתה מהלכת במקום שאי אפשר לה אלא אם כן מנתזת ובעטה והתיזה והזיקה מהו כיון דאי אפשר לה אורחיה הוא או דלמא השתא מיהא מחמת ביעוט קמנתזה צרורות תיקו

בעא מיניה ר׳ ירמיה מר׳ זירא היתה מהלכת ברה״ר (ובעטה) והתיזה והזיקה מהו לקרן מדמינן ליה וחייבת או דלמא תולדה דרגל הוא ופטורה אמר ליה מסתברא תולדה דרגל הוא

התיזה ברה״ר והזיקה ברה״י מהו א״ל עקירה אין כאן הנחה יש כאן

איתיביה היתה מהלכת בדרך והתיזה בין ברה״י בין ברה״ר חייב מאי לאו התיזה ברשות הרבים והזיקה ברה״ר לא התיזה ברה״ר והזיקה ברה״י והאמרת עקירה אין כאן הנחה יש כאן א״ל הדרי בי

איתיביה דרסה על הכלי ושברתו ונפל השבר על כלי אחר ושברו על הראשון משלם נזק שלם ועל האחרון משלם חצי נזק ותני עלה במה דברים אמורים ברשות הניזק אבל ברה״ר על הראשון פטורה ועל האחרון חייבת מאי לאו התיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות הרבים

לא התיזה ברשות הרבים והזיקה ברה״י והאמרת עקירה אין כאן הנחה יש כאן אמר ליה הדרי בי

איני

דף יט עמוד ב

והאמר ר׳ יוחנן אין חצי נזק חלוק לא לרשות היחיד ולא לרשות הרבים מאי לאו התיזה ברשות הרבים והזיקה ברשות הרבים לא התיזה ברה״ר והזיקה ברשות היחיד

והאמרת עקירה אין כאן הנחה יש כאן א״ל הדרי בי איבעית אימא כי אמר רבי יוחנן אקרן

יתיב רבי יהודה נשיאה ורבי אושעיא אקילעא דרבי יהודה נפק מילתא מבינייהו כשכשה בזנבה מהו א״ל אידך וכי יאחזנה בזנבה וילך אי הכי קרן נמי נימא וכי יאחזנה בקרן וילך

הכי השתא קרן לאו אורחיה הא אורחיה

וכי מאחר דאורחיה מאי מבעיא ליה כשכוש יתירא מבעיא ליה

בעי רב עינא כשכשה באמתה מהו מי אמרינן מידי דהוה אקרן קרן לאו יצרא קתקיף ליה הכא נמי לא שנא או דלמא קרן כוונתו להזיק הא אין כוונתה להזיק תיקו

התרנגולין מועדין להלך כדרכן ולשבר וכו׳ אמר רב הונא לא שנו אלא שנקשר מאליו אבל קשרו אדם חייב

נקשר מאליו מאן חייב אילימא בעל הדליל היכי דמי אי דאצנעיה אנוס הוא ואי לא אצנעיה פושע הוא

אלא חייב בעל תרנגול מאי שנא כוליה נזק דלא דכתיב (שמות כא, לג) כי יפתח איש בור ולא שור בור חצי נזק נמי איש בור ולא שור בור

אלא מתני׳ בדאדייה אדויי וכי אתמר דרב הונא בעלמא אתמר דליל הפקר אמר רב הונא נקשר מאליו פטור קשרו אדם חייב

משום מאי חייב אמר רב הונא בר מנוח משום בורו המתגלגל ברגלי אדם וברגלי בהמה

מתני׳ כיצד השן מועדת לאכול את הראוי לה הבהמה מועדת לאכול פירות וירקות אכלה כסות או כלים משלם חצי נזק במה דברים אמורים ברשות הניזק אבל ברשות הרבים פטור

ואם נהנית משלמת מה שנהנית

כיצד משלמת מה שנהנית אכלה מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית מצדי הרחבה משלמת מה שהזיקה מפתח החנות משלמת מה שנהנית מתוך החנות משלמת מה שהזיקה

גמ׳ תנו רבנן השן מועדת לאכול את הראוי לה כיצד בהמה שנכנסה לחצר הניזק ואכלה אוכלין הראויין לה ושתתה משקין הראויין לה משלם נזק שלם וכן חיה שנכנסה לחצר הניזק וטרפה בהמה ואכלה בשר משלם נזק שלם

ופרה שאכלה שעורין וחמור שאכל כרשינן וכלב שליקק את השמן וחזיר שאכל חתיכה של בשר משלמין נזק שלם אמר רב פפא השתא דאמרת כל מידי דלאו אורחיה ואכלה ליה ע״י הדחק שמיה אכילה האי שונרא דאכל תמרי וחמרא דאכיל ביניתא משלם נזק שלם

ההוא חמרא דאכל נהמא ופלסיה לסלא חייביה רב יהודה לשלם נזק שלם אנהמא ואסלא חצי נזק ואמאי כיון דאורחיה למיכל נהמא אורחיה נמי לפלוסי סלא דאכל והדר פליס

ופת אורחיה הוא ורמינהו אכלה פת ובשר ותבשיל משלם חצי נזק מאי לאו בבהמה לא בחיה

חיה בשר אורחיה הוא דמטוי ואיבעית אימא בטביא ואיבעית אימא לעולם בבהמה ובפתורא

דף כ עמוד א

ההוא ברחא דחזא ליפתא אפומא דדנא סריך סליק אכלה לליפתא ותבריה לדנא חייביה רבא אליפתא ואדנא נזק שלם מאי טעמא כיון דאורחיה למיכל ליפתא אורחיה נמי לסרוכי ולמסלק

אמר אילפא בהמה ברשות הרבים ופשטה צוארה ואכלה מעל גבי חברתה חייבת מאי טעמא גבי חברתה כחצר הניזק דמי

לימא מסייע ליה היתה קופתו מופשלת לאחוריו ופשטה צוארה ואכלה ממנו חייבת כדאמר רבא בקופצת הכא נמי בקופצת

והיכא איתמר דרבא אהא דאמר רבי אושעיא בהמה ברשות הרבים הלכה ואכלה פטורה עמדה ואכלה חייבת מאי שנא הלכה דאורחיה הוא עמדה נמי אורחיה הוא אמר רבא בקופצת

בעי ר׳ זירא מתגלגל מהו היכי דמי כגון דקיימא עמיר ברשות היחיד וקא מתגלגל ואתי מרשות היחיד לרה״ר מאי

ת״ש דתני רבי חייא משוי מקצתו בפנים ומקצתו בחוץ אכלה בפנים חייבת אכלה בחוץ פטורה מאי לאו מתגלגל ואתי לא אימא אכלה על מה שבפנים חייבת על מה שבחוץ פטורה

איבעית אימא כי קאמר רבי חייא בפתילה דאספסתא

אכלה כסות וכו׳

אהייא אמר רב אכולהו מאי טעמא כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור

ושמואל אמר לא שנו אלא פירות וירקות אבל כסות וכלים חייבת

וכן אמר ריש לקיש אכולהו ואזדא ריש לקיש לטעמיה דאמר ריש לקיש שתי פרות ברשות הרבים אחת רבוצה ואחת מהלכת בעטה מהלכת ברבוצה פטורה רבוצה במהלכת חייבת

ורבי יוחנן אמר לא שנו אלא פירות וירקות אבל כסות וכלים חייבת

לימא רבי יוחנן לית ליה דריש לקיש אפילו בשתי פרות לא לעולם אית ליה כסות עבדי אינשי דמנחי גלימי ומתפחי אבל בהמה לאו אורחה

ואם נהנית משלמת [וכו׳] וכמה רבה אמר דמי עמיר רבא אמר דמי שעורים בזול

תניא כוותיה דרבה תניא כוותיה דרבא תניא כוותיה דרבה רבי שמעון בן יוחי אמר אין משלמת אלא דמי עמיר בלבד

תניא כוותיה דרבא אם נהנית משלמת מה שנהנית כיצד אכלה קב או קביים אין אומרים תשלם דמיהן אלא אומדין כמה אדם רוצה להאכיל לבהמתו דבר הראוי לה אע״פ שאינו רגיל לפיכך אכלה חטין או דבר הרע לה פטורה

א״ל רב חסדא לרמי בר חמא לא הוית גבן באורתא בתחומא דאיבעיא לן מילי מעלייתא אמר מאי מילי מעלייתא א״ל הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר או אין צריך

היכי דמי אילימא בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר זה לא נהנה וזה לא חסר אלא בחצר דקיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר זה נהנה וזה חסר

לא צריכא בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דעביד למיגר מאי מצי אמר ליה מאי חסרתיך או דלמא מצי אמר

דף כ עמוד ב

הא איתהנית

א״ל מתניתין היא הי מתניתין א״ל לכי תשמש לי שקל סודריה כרך ליה א״ל אם נהנית משלמת מה שנהנית

אמר רבא כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה דאע״ג דלא דמי למתניתין קבלה מיניה האי זה נהנה וזה חסר והאי זה נהנה וזה לא חסר הוא

ורמי בר חמא סתם פירות ברשות הרבים אפקורי מפקר להו

תנן המקיף חבירו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית אין מחייבין אותו הא רביעית מחייבין אותו

ש״מ זה נהנה וזה לא חסר חייב שאני התם דאמר ליה את גרמת לי הקיפא יתירא

ת״ש א״ר יוסי אם עמד ניקף וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל טעמא דגדר ניקף הא מקיף פטור

ש״מ זה נהנה וזה לא חסר פטור שאני התם דאמר ליה לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא

ת״ש הבית והעלייה של שנים שנפלו אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה הרי בעל העלייה בונה בית ויושב בה עד שיתן לו יציאותיו

יציאותיו הוא דמחייב ליה בעל הבית הא שכרו לא ש״מ זה נהנה וזה לא חסר פטור שאני התם דביתא לעלייה משתעבד

ת״ש רבי יהודה אומר אף זה הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר ש״מ זה נהנה וזה לא חסר חייב שאני התם משום שחרוריתא דאשייתא

שלחוה בי רבי אמי אמר וכי מה עשה לו ומה חסרו ומה הזיקו רבי חייא בר אבא אמר נתיישב בדבר הדר שלחוה קמיה דרבי חייא בר אבא אמר כוליה האי שלחו לי ואזלי אילו אשכחי בה טעמא לא שלחנא להו

אתמר רב כהנא א״ר יוחנן אינו צריך להעלות לו שכר רבי אבהו אמר רבי יוחנן צריך להעלות לו שכר

אמר רב פפא הא דרבי אבהו לאו בפירוש אתמר אלא מכללא אתמר דתנן נטל אבן או קורה של הקדש הרי זה לא מעל

נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל בנאה לתוך ביתו הרי זה לא מעל עד שידור תחתיה שוה פרוטה

ואמר שמואל והוא שהניחה על פי ארובה

ויתיב רבי אבהו קמיה דר׳ יוחנן וקאמר משמיה דשמואל זאת אומרת הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר ושתק ליה

איהו סבר מדשתיק מודה ליה ולא היא אשגוחי לא אשגח ביה

כדרבה דאמר רבה הקדש שלא מדעת

דף כא עמוד א

כהדיוט מדעת דמי

שלח ליה רבי אבא בר זבדא למרי בר מר בעי מיניה מרב הונא הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר או לא אדהכי נח נפשיה דרב הונא

א״ל רבה בר רב הונא הכי אמר אבא מרי משמיה דרב אינו צריך להעלות לו שכר והשוכר בית מראובן מעלה שכר לשמעון שמעון מאי עבידתיה הכי קאמר נמצא הבית של שמעון מעלה לו שכר

תרתי הא דקיימא לאגרא הא דלא קיימא לאגרא

אתמר נמי א״ר חייא בר אבין אמר רב ואמרי לה אמר ר׳ חייא בר אבין אמר רב הונא הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אינו צריך להעלות לו שכר והשוכר בית מבני העיר מעלה שכר לבעלים בעלים מאי עבידתייהו הכי קאמר נמצאו לו בעלים מעלין להן שכר

תרתי הא דקיימא לאגרא הא דלא קיימא לאגרא

אמר רב סחורה אמר רב הונא אמר רב הדר בחצר חבירו שלא מדעתו אין צריך להעלות לו שכר משום שנאמר (ישעיהו כד, יב) ושאיה יוכת שער אמר מר בר רב אשי לדידי חזי ליה ומנגח כי תורא רב יוסף אמר ביתא מיתבא יתיב

מאי בינייהו איכא בינייהו דקא משתמש ביה בציבי ותיבנא

ההוא גברא דבנה אפדנא אקילקלתא דיתמי אגביה רב נחמן לאפדניה מיניה לימא קסבר רב נחמן הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר ההוא מעיקרא קרמנאי הוו דיירי ביה ויהבי להו ליתמי דבר מועט א״ל זיל פייסינהו ליתמי ולא אשגח אגביה רב נחמן לאפדניה מיניה:

כיצד משלמת מה שנהנית וכו׳: אמר רב ובמחזרת ושמואל אמר אפילו מחזרת נמי פטור

ולשמואל היכי משכחת לה דמחייב כגון דשבקתה לרחבה ואזלה וקמה בצידי רחבה

ואיכא דמתני להא שמעתא באפי נפשה מחזרת רב אמר חייבת ושמואל אמר פטורה ולשמואל משלמת מה שהזיקה היכי משכחת לה דמחייבא כגון דשבקה לרחבה ואזלה וקמה בצידי רחבה

מתיב רב נחמן בר יצחק מפתח החנות משלמת מה שנהנית היכי משכחת לה פשיטא במחזרת וקאמר (מר) מה שנהנית מה שנהנית אין מה שהזיקה לא הוא מותיב לה והוא מפרק לה דקיימא בקרן זוית

איכא דאמרי מחזרת כולי עלמא לא פליגי דחייבת כי פליגי במקצה מקום מרשותו לרשות הרבים

והכי אתמר אמר רב ל״ש אלא מחזרת אבל מקצה מקום מרשותו לרה״ר פטורה ושמואל אמר אפילו מקצה מקום מרשותו לרשות הרבים חייבת

לימא בבור ברשותו קמפלגי רב דאמר פטור קסבר בור ברשותו חייב

ושמואל דאמר חייב קסבר בור ברשותו פטור

אמר לך רב לעולם אימא לך

דף כא עמוד ב

בעלמא בור ברשותו פטור ושאני הכא דאמר לאו כל כמינך דמקרבת להו לפירותך לרה״ר ומחייבת להו לתוראי

ושמואל אמר בעלמא בור ברשותו חייב דבשלמא בור איכא למימר לאו אדעתיה אלא פירות מי איכא למימר לאו אדעתיה הא חזי להו

לימא מחזרת תנאי היא דתניא אכלה מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית מצידי הרחבה משלמת מה שהזיקה דברי ר״מ ורבי יהודה רבי יוסי ור״א אומרים אין דרכה לאכול אלא להלך

ר׳ יוסי היינו תנא קמא אלא מחזרת איכא בינייהו ת״ק סבר מחזרת נמי משלם מה שנהנית ורבי יוסי סבר משלמת מה שהזיקה

לא דכולי עלמא מחזרת אי כרב אי כשמואל והכא בביער בשדה אחר קא מיפלגי מר סבר (שמות כב, ד) ובער בשדה אחר ולא ברה״ר ומר סבר ובער בשדה אחר ולא ברשות המזיק

ברשות המזיק לימא פירך ברשותי מאי בעי אלא דאילפא ורבי אושעיא איכא בינייהו:

מתני׳ הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים משלם נזק שלם מפני שהן מועדין הכלב שנטל חררה והלך לגדיש אכל החררה והדליק הגדיש על החררה משלם נזק שלם ועל הגדיש משלם חצי נזק:

גמ׳ טעמא דקפצו הא נפלו פטור אלמא קסבר תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור

תניא נמי הכי הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים משלם נזק שלם נפלו פטורין הניחא למ״ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור אלא למ״ד חייב מאי איכא למימר

כגון דמקרבי כלים לגבי כותל דכי קפצי בקפיצה לא נפלי עלייהו ואפילו תחלתו בפשיעה ליכא

אמר רב זביד משמיה דרבא פעמים שאפילו נפלו נמי חייב משכחת לה בכותל רעוע מאי ניהו דאבעי ליה לאסוקי דעתא דנפיל ארחי סוף סוף לא נפל ארחי ונפול אינהו תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא לא צריכא בכותל צר

תנו רבנן הכלב והגדי שדלגו ממטה למעלה פטורין מלמעלה למטה חייבין אדם ותרנגול שדלגו בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה חייבין

דף כב עמוד א

והתניא הכלב והגדי שדלגו בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה פטורין תרגמא רב פפא דאפיך מיפך כלבא בזקירא וגדיא בסריכא אי הכי אמאי פטורים פטור מנזק שלם וחייבין בחצי נזק:

הכלב שנטל:

אתמר ר׳ יוחנן אמר אשו משום חציו וריש לקיש אמר אשו משום ממונו

וריש לקיש מאי טעמא לא אמר כרבי יוחנן אמר לך חציו מכחו קאזלי האי לא מכחו קאזיל ורבי יוחנן מאי טעמא לא אמר כריש לקיש אמר לך ממונא אית ביה ממשא הא לית ביה ממשא

תנן הכלב שנטל חררה כו׳ בשלמא למ״ד אשו משום חציו חציו דכלב הוא

אלא למ״ד אשו משום ממונו האי אש לאו ממונו דבעל כלב הוא

אמר לך ריש לקיש הכא במאי עסקינן דאדייה אדויי דעל חררה משלם נזק שלם ועל מקום גחלת משלם חצי נזק ועל גדיש כולה פטור

ורבי יוחנן דאנחה אנוחי על חררה ועל מקום גחלת משלם נ״ש ועל הגדיש משלם חצי נזק

תא שמע גמל טעון פשתן ועבר ברשות הרבים נכנסה פשתנו לתוך החנות ודלקו בנרו של חנווני והדליק את הבירה בעל גמל חייב הניח חנווני נרו מבחוץ חנווני חייב רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור

בשלמא למ״ד אשו משום חציו חציו דגמל הוא אלא למ״ד משום ממונו האי אש לאו ממונא דבעל גמל הוא אמר לך ריש לקיש הכא במאי עסקינן במסכסכת כל הבירה כולה

אי הכי אימא סיפא אם הניח חנווני נרו מבחוץ חנווני חייב ואי במסכסכת אמאי חייב בשעמדה

עמדה וסכסכה כ״ש דחנווני פטור ובעל גמל חייב אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב איקא הכא במאי עסקינן כגון שעמדה להטיל מימיה

דף כב עמוד ב

רישא בעל גמל חייב דלא איבעי ליה לאפושי בטעינה סיפא חנווני חייב דלא איבעי ליה לאנוחי נרו מאבראי

תא שמע המדליק את הגדיש והיה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור

בשלמא למ״ד אשו משום חציו משום הכי פטור אלא למאן דאמר אשו משום ממונו אמאי פטור אילו קטל תוריה עבדא הכי נמי דלא מיחייב

אמר לך רבי שמעון בן לקיש הכא במאי עסקינן כשהצית בגופו של עבד דקם ליה בדרבה מיניה

אי הכי מאי למימרא לא צריכא בגדי דחד ועבד דחד

ת״ש השולח את הבעירה ביד חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים

בשלמא למ״ד אשו משום חציו חציו דחרש הוא אלא למאן דאמר אשו משום ממונו אילו מסר שורו לחרש שוטה וקטן הכי נמי דלא מיחייב

הא אתמר עלה אמר ריש לקיש משמיה דחזקיה לא שנו אלא כשמסר לו גחלת וליבה אבל מסר לו שלהבת חייב מאי טעמא ברי היזיקא

ורבי יוחנן אמר אפילו שלהבת פטור קסבר צבתא דחרש קא גרים לא מיחייב עד דמסר ליה גווזא סילתא ושרגא

אמר רבא קרא ומתניתא מסייע ליה לרבי יוחנן קרא דכתיב (שמות כב, ה) כי תצא אש ותצא מעצמה ישלם המבעיר את הבערה ש״מ אשו משום חציו

מתניתא דתניא פתח הכתוב

דף כג עמוד א

בנזקי ממונו וסיים בנזקי גופו לומר לך אשו משום חציו

אמר רבא קשיא ליה לאביי למ״ד אשו משום חציו טמון באש דפטר רחמנא היכי משכחת לה

וניחא ליה כגון שנפלה דליקה לאותו חצר ונפלה גדר שלא מחמת דליקה והלכה והדליקה והזיקה בחצר אחרת דהתם כלו ליה חציו

אי הכי לענין גלוי נמי כלו ליה חציו

אלא למאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו וכגון שהיה לו לגודרה ולא גדרה דהתם שורו הוא ולא טפח באפיה

וכי מאחר דמאן דאית ליה משום חציו אית ליה נמי משום ממונו מאי בינייהו

איכא בינייהו לחייבו בארבעה דברים:

על החררה משלם כו׳: מאן חייב בעל כלב וליחייב נמי בעל גחלת בששימר גחלתו

אי כששימר גחלתו מאי בעי כלב התם בשחתר אמר רב מרי בריה דרב כהנא זאת אומרת סתם דלתות חתורות הן אצל כלב

דאכלה היכא אילימא דאכלה בגדיש דעלמא הא בעינן (שמות כב, ד) וביער בשדה אחר וליכא לא צריכא דאכלה בגדיש דבעל חררה

תפשוט דפי פרה

דף כג עמוד ב

כחצר הניזק דמי דאי כחצר המזיק דמי לימא ליה מאי בעי רפתך בפומא דכלבאי

דאיבעיא להו פי פרה כחצר הניזק דמי או כחצר המזיק דמי

ואי אמרת כחצר המזיק דמי שן דחייב רחמנא היכי משכחת לה

אמר רב מרי בריה דרב כהנא כגון שנתחככה בכותל להנאתה וטנפה פירות להנאתה

מתקיף לה מר זוטרא והא בעינא כאשר יבער הגלל עד תומו וליכא רבינא אמר דשף צלמי רב אשי אמר דפסעי פסועי

ת״ש שיסה בו את הכלב שיסה בו את הנחש פטור מאן פטור משסה פטור וחייב בעל כלב ואי אמרת כחצר המזיק דמי לימא ליה מאי בעי ידך בפומיה דכלבאי

אימא פטור אף משסה ואיבעית אימא דאפקיה לניביה וסרטיה

ת״ש השיך בו את הנחש רבי יהודה מחייב וחכמים פוטרים

ואמר רב אחא בר יעקב כשתימצי לומר לדברי ר׳ יהודה ארס נחש בין שיניו הוא עומד לפיכך מכיש בסייף ונחש פטור לדברי חכמים ארס נחש מעצמו מקיא לפיכך נחש בסקילה ומכיש פטור

ואי אמרת פי פרה כחצר המזיק דמי לימא ליה מאי בעי ידך בפומא דחיוואי לענין קטלא לא אמרינן

ומנא תימרא דתניא הנכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות ונגחו שורו של בעל הבית ומת השור בסקילה ובעלים פטורים מן הכופר

בעלים פטורין מן הכופר מ״ט דאמר ליה ברשותי מאי בעית שורו נמי לימא ליה מאי בעית ברשותי אלא לענין קטלא לא אמרינן

הנהו עיזי דבי תרבו דהוו מפסדי ליה לרב יוסף א״ל לאביי זיל אימא להו למרייהו דליצנעינהו אמר ליה אמאי איזיל דאי אזילנא אמרי לי לגדור מר גדירא בארעיה

ואי גדר שן דחייב רחמנא היכי משכחת לה כשחתרה אי נמי דנפיל גודא בליליא

מכריז רב יוסף ואיתימא רבה דסלקין לעילא ודנחתין לתחתאה הני עיזי דשוקא דמפסדי מתרינן במרייהו תרי ותלתא זמנין אי ציית ציית ואי לא אמרין ליה תיב אמסחתא וקבל זוזך:

מתני׳ איזהו תם ואיזו מועד מועד כל שהעידו בו שלשה ימים ותם משיחזור בו שלשה ימים דברי ר׳ יהודה רבי מאיר אומר מועד שהעידו בו שלשה פעמים ותם כל שיהו התינוקות ממשמשין בו ואינו נוגח:

גמ׳ מאי טעמא דר׳ יהודה אמר אביי (שמות כא, לו) תמול חד מתמול תרי שלשום תלתא ולא ישמרנו בעליו אתאן לנגיחה רביעית

רבא אמר תמול מתמול חד שלשום תרי ולא ישמרנו האידנא חייב

ור״מ מ״ט דתניא א״ר מאיר

דף כד עמוד א

ריחק נגיחותיו חייב קירב נגיחותיו לא כל שכן אמרו ליה זבה תוכיח שריחקה ראיותיה טמאה קירבה ראיותיה טהורה

אמר להן הרי הוא אומר (ויקרא טו, ג) וזאת תהיה טמאתו בזובו תלה הכתוב את הזב בראיות ואת הזבה בימים

ממאי דהאי וזאת למעוטי זבה מראיות אימא למעוטי זב מימים אמר קרא (ויקרא טו, לג) והזב את זובו לזכר ולנקבה מקיש זכר לנקבה מה נקבה בימים אף זכר בימים

ולקיש נקבה לזכר מה זכר בראיות אף נקבה בראיות הא מיעט רחמנא וזאת

ומה ראית מסתברא קאי בראיות ממעט ראיות קאי בראיות ממעט ימים

תנו רבנן איזהו מועד כל שהעידו בו שלשה ימים ותם שיהו התינוקות ממשמשין בו ואינו נוגח דברי ר׳ יוסי ר׳ שמעון אומר מועד כל שהעידו בו שלש פעמים ולא אמרו שלשה ימים אלא לחזרה בלבד

אמר רב נחמן אמר רב אדא בר אהבה הלכה כר׳ יהודה במועד שהרי ר׳ יוסי מודה לו והלכה כרבי מאיר בתם שהרי ר׳ יוסי מודה לו

אמר ליה רבא לרב נחמן ולימא מר הלכה כרבי מאיר במועד שהרי רבי שמעון מודה לו והלכה כרבי יהודה בתם שהרי רבי שמעון מודה לו אמר ליה אנא כרבי יוסי סבירא לי דרבי יוסי נימוקו עמו

אבעיא להו שלשה ימים דקתני לייעודי תורא או לייעודי גברא

למאי נפקא מינה דאתו תלתא כיתי סהדי בחד יומא אי אמרת לייעודי תורא מייעד ואי אמרת לייעודי גברא לא מייעד מימר אמר השתא הוא דקמסהדו בי מאי

תא שמע אין השור נעשה מועד עד שיעידו בו בפני בעלים ובפני בית דין העידו בו בפני בית דין ושלא בפני בעלים בפני בעלים ושלא בפני בית דין אינו נעשה מועד עד שיעידו בו בפני בית דין ובפני בעלים

העידוהו שנים בראשונה ושנים בשניה ושנים בשלישית הרי כאן שלש עדיות והן עדות אחת להזמה

נמצאת כת ראשונה זוממת הרי כאן שתי עדיות והוא פטור והן פטורים נמצאת כת שניה זוממת הרי כאן עדות אחת והוא פטור והן פטורים

נמצאת כת שלישית זוממת כולן חייבין ועל זה נאמר (דברים יט, יט) ועשיתם לו כאשר זמם וגו׳

אי אמרת לייעודי תורא שפיר

דף כד עמוד ב

אלא אי אמרת לייעודי גברא לימרו הנך קמאי אנן מי הוה ידעינן דבתר שלשה יומי אתו הני ומייעדי ליה

אמר רב אשי אמריתה לשמעתא קמיה דרב כהנא ואמר לי ולייעודי תורא מי ניחא ולימרו הנך בתראי אנן מנא ידעינן דכל דקאי בי דינא לאסהודי בתורא קאתו אנן לחיובי גברא פלגא נזקא אתינן

דקמרמזי רמוזי רב אשי אמר כשבאו רצופים

רבינא אמר במכירין בעל השור ואין מכירין את השור

אלא היכי מייעדי ליה דאמרי תורא נגחנא אית לך בבקרך אבעי לך לנטורי לכוליה בקרא

אבעיא להו המשסה כלבו של חבירו בחבירו מהו משסה ודאי פטור בעל כלב מאי מי אמרינן מצי א״ל אנא מאי עבידנא ליה או דלמא אמרינן ליה כיון דידעת בכלבך דמשסי ליה ומשתסי לא אבעי לך לאשהווייה

אמר רבי זירא ת״ש ותם שיהו התינוקות ממשמשין בו ואינו נוגח הא נוגח חייב אמר אביי מי קתני נגח חייב דלמא הא נגח לא הוי תם ובההיא נגיחה לא מחייב

ת״ש שיסה בו את הכלב שיסה בו נחש פטור מאי לאו פטור משסה וחייב בעל כלב לא אימא פטור אף משסה

אמר רבא אם תמצי לומר המשסה כלבו של חבירו בחבירו חייב שיסהו הוא בעצמו פטור מאי טעמא כל המשנה ובא אחר ושינה בו פטור

א״ל רב פפא לרבא איתמר משמיה דריש לקיש כוותיך דאמר ריש לקיש שתי פרות ברשות הרבים אחת רבוצה ואחת מהלכת ובעטה מהלכת ברבוצה פטורה רבוצה במהלכת חייבת

א״ל אנא בההיא חיובי מחייבנא דאמרינן ליה כי אית לך רשותא לסגויי עלי לבעוטי בי לית לך רשותא:

מתני׳ שור המזיק ברשות הניזק כיצד נגח נגף נשך רבץ בעט ברשות הרבים משלם חצי נזק ברשות הניזק רבי טרפון אומר נזק שלם וחכמים אומרים חצי נזק

אמר להם רבי טרפון ומה במקום שהקל על השן ועל הרגל ברשות הרבים שהוא פטור החמיר עליהן ברשות הניזק לשלם נזק שלם מקום שהחמיר על הקרן ברה״ר לשלם חצי נזק אינו דין שנחמיר עליו ברשות הניזק לשלם נזק שלם

אמרו לו דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה ברה״ר חצי נזק אף ברשות הניזק חצי נזק

אמר להם אף אני

דף כה עמוד א

לא אדון קרן מקרן אני אדון קרן מרגל ומה במקום שהקל על השן ועל הרגל ברה״ר החמיר בקרן מקום שהחמיר על השן ועל הרגל ברשות הניזק אינו דין שנחמיר בקרן

אמרו לו דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה ברה״ר חצי נזק אף ברשות הניזק חצי נזק:

גמ׳ ור״ט לית ליה דיו והא דיו דאורייתא הוא דתניא מדין ק״ו כיצד (במדבר יב, יד) ויאמר ה׳ אל משה ואביה ירק ירק בפניה הלא תכלם שבעת ימים ק״ו לשכינה ארבעה עשר יום אלא דיו לבא מן הדין להיות כנדון

כי לית ליה דיו היכא דמפריך ק״ו היכא דלא מפריך ק״ו אית ליה דיו התם שבעה דשכינה לא כתיבי אתא ק״ו אייתי ארבסר אתא דיו אפיק שבעה ואוקי שבעה

אבל הכא חצי נזק כתיב ואתא ק״ו ואייתי חצי נזק אחרינא ונעשה נזק שלם אי דרשת דיו אפריך ליה ק״ו

ורבנן שבעה דשכינה כתיבי תסגר שבעת ימים

ור״ט ההוא תסגר דדרשינן דיו הוא

ורבנן כתיב קרא אחרינא ותסגר מרים ור״ט ההוא דאפי׳ בעלמא דרשינן דיו ולא תאמר הכא משום כבודו של משה אבל בעלמא לא קמ״ל

א״ל רב פפא לאביי הא האי תנא דלא דריש דיו ואע״ג דלא מפריך ק״ו דתניא קרי בזב מניין ודין הוא מה טהור בטהור טמא בטמא טמא בטהור אינו דין שיהא טמא בטמא

וקא מייתי לה בין למגע בין למשא ואמאי נימא אהני ק״ו למגע אהני דיו לאפוקי משא

וכי תימא למגע לא אצטריך ק״ו דלא גרע מגברא טהור איצטריך סד״א (דברים כג, יא) מקרה לילה כתיב מי שקריו גורם לו יצא זה שאין קריו גורם לו אלא דבר אחר גרם לו קמ״ל

מידי ולא ד״א כתיב

ומאן תנא דשמעת ליה דאמר שכבת זרע של זב מטמא במשא לא ר״א ולא רבי יהושע דתנן שכבת זרע של זב מטמא במגע ואין מטמא במשא דברי רבי אליעזר ורבי יהושע אומר אף מטמא במשא לפי שאי אפשר בלא צחצוחי זיבה

עד כאן לא קאמר רבי יהושע התם אלא שאי אפשר בלא צחצוחי זיבה הא לאו הכי לא אלא האי תנא הוא דתנן למעלה מהן

דף כה עמוד ב

זובו של זב ורוקו ושכבת זרעו ומימי רגליו ודם הנדה מטמאין בין במגע בין במשא

ודלמא ה״נ לפי שא״א בלא צחצוחי זיבה א״כ לתנייה גבי זובו מ״ש דקתני לה גבי רוקו אלא משום דאתי מרוקו

א״ל רב אחא מדפתי לרבינא והא האי תנא לא דריש דיו ואע״ג דלא מפריך ק״ו דתניא מפץ במת מניין ודין הוא ומה פכין קטנים שטהורים בזב מטמא במת מפץ שמטמא בזב אינו דין שיטמא במת

וקמייתי לה בין לטומאת ערב בין לטומאת שבעה ואמאי אימא אהני ק״ו לטומאת ערב ואהני דיו לאפוקי טומאת שבעה

א״ל כבר רמא ניהליה ר״נ בר זכריה לאביי וא״ל אביי תנא ממפץ בשרץ מייתי לה וה״ק מפץ בשרץ מניין ודין הוא ומה פכין קטנים שטהורים בזב טמאין בשרץ מפץ שטמא בזב אינו דין שיהא טמא בשרץ

אלא מפץ במת מניין נאמר (ויקרא יא, לב) בגד ועור בשרץ ונאמר (במדבר לא, כ) בגד ועור במת מה בגד ועור האמור בשרץ מפץ טמא בו אף בגד ועור האמור במת מפץ טמא בו

מופנה דאי לא מופנה איכא למפרך מה לשרץ שכן מטמא בכעדשה תאמר במת שאין מטמא בכעדשה אלא בכזית

לאיי אפנויי מופנה מכדי שרץ אתקש לשכבת זרע דכתיב (ויקרא כב, ד) או איש אשר תצא וגו׳ וסמיך ליה או איש אשר יגע בכל שרץ וכתיב ביה בשכבת זרע (ויקרא טו, יז) וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע

בגד ועור דכתב רחמנא בשרץ למה לי ש״מ לאפנויי

ואכתי מופנה מצד אחד הוא הניחא למ״ד מופנה מצד אחד למידין ואין משיבין שפיר אלא למ״ד למידין ומשיבין מאי איכא למימר

דמת נמי אפנויי מופנה מכדי מת אתקש לשכבת זרע דכתיב (ויקרא כב, ד) והנוגע בכל טמא נפש או איש אשר תצא ממנו וגו׳ וכתיב ביה בשכבת זרע וכל בגד וכל עור אשר יהיה עליו שכבת זרע בגד ועור דכתב רחמנא במת למה לי ש״מ לאפנויי והוי מופנה משני צדדין

הניחא למ״ד דון מינה ואוקי באתרא אלא למ״ד דון מינה ומינה מאי איכא למימר

אמר רבא אמר קרא (במדבר לא, כד) וכבסתם בגדיכם ביום השביעי כל טמאות שאתם מטמאין במת לא יהו פחותין משבעה

ותהא שן ורגל חייב ברשות הרבים מקל וחומר ומה קרן שברשות הניזק אינו משלם אלא חצי נזק ברשות הרבים חייבת שן ורגל שברשות הניזק משלם נזק שלם אינו דין שברה״ר חייב

אמר קרא (שמות כב, ד) ובער בשדה אחר ולא ברה״ר

דף כו עמוד א

מידי כוליה קאמרינן פלגא קאמרינן

אמר קרא (שמות כא, לה) וחצו את כספו כספו של זה ולא כספו של אחר

ולא תהא שן ורגל חייבת ברשות הניזק אלא חצי נזק מק״ו מקרן ומה קרן שברה״ר חייבת ברשות הניזק אינה משלמת אלא חצי נזק שן ורגל שברשות הרבים פטורה אינו דין שברשות הניזק משלם חצי נזק

אמר קרא ישלם תשלומין מעליא

ולא תהא קרן ברה״ר חייב מק״ו ומה שן ורגל שברשות הניזק נזק שלם ברה״ר פטורה קרן שברשות הניזק חצי נזק אינו דין שברה״ר פטורה

אמר רבי יוחנן אמר קרא יחצון אין חצי נזק חלוק לא ברה״ר ולא ברה״י

ויהא אדם חייב בכופר מק״ו ומה שור שאינו חייב בארבעה דברים חייב בכופר אדם שחייב בארבעה דברים אינו דין שיהא חייב בכופר

אמר קרא (שמות כא, ל) ככל אשר יושת עליו עליו ולא על אדם

ויהא שור חייב בארבעה דברים מק״ו ומה אדם שאינו חייב בכופר חייב בארבעה דברים שור שחייב בכופר אינו דין שיהא חייב בארבעה דברים

אמר קרא (ויקרא כד, יט) איש בעמיתו ולא שור בעמיתו

איבעיא להו רגל שדרסה על גבי תינוק בחצר הניזק מהו שתשלם כופר מי אמרינן מידי דהוה אקרן קרן כיון דעבד תרי ותלתא זמני אורחיה הוא ומשלם כופר ה״נ לא שנא

או דלמא קרן כוונתו להזיק האי אין כוונתו להזיק

ת״ש הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות ונגחו לבעל הבית ומת השור בסקילה ובעליו בין תם בין מועד משלם כופר שלם דברי ר׳ טרפון

כופר שלם בתם לרבי טרפון מנא ליה לאו משום דסבר ליה כרבי יוסי הגלילי דאמר תם משלם חצי כופר ברה״ר ומייתי לה מק״ו מרגל אלמא איכא כופר ברגל

אמר רב שימי מנהרדעא תנא מניזקין דרגל מייתי לה

ולפרוך מה לניזקין דרגל שכן ישנן באש מטמון

מה לטמון שכן ישנו בבור מכלים

מה לכלים שישנן באש מכלים טמונים מה לכלים טמונים שישנן באדם

אלא לאו ש״מ מכופר דרגל מייתי לה אלמא איכא כופר ברגל ש״מ

א״ל רב אחא מדפתי לרבינא ה״נ מסתברא דאיכא כופר ברגל דאי ס״ד ליכא כופר ברגל ותנא מניזקין דרגל מייתי לה לפרוך מה לניזקין דרגל שכן ישנן ברגל

אלא לאו ש״מ מכופר דרגל מייתי לה אלמא איכא כופר ברגל שמע מינה:

מתני׳ אדם מועד לעולם בין שוגג בין מזיד בין ער בין ישן סימא את עין חבירו ושיבר את הכלים משלם נזק שלם:

גמ׳ קתני סימא את עין חבירו דומיא דשיבר את הכלים מה התם נזק אין ארבעה דברים לא אף סימא את עין חבירו נזק אין ארבעה דברים לא

דף כו עמוד ב

מנא הני מילי אמר חזקיה וכן תנא דבי חזקיה אמר קרא (שמות כא, כה) פצע תחת פצע לחייבו על השוגג כמזיד ועל האונס כרצון

האי מבעי ליה ליתן צער במקום נזק א״כ לכתוב קרא פצע בפצע מאי תחת פצע ש״מ תרתי

אמר רבה היתה אבן מונחת לו בחיקו ולא הכיר בה ועמד ונפלה לענין נזקין חייב לענין ארבעה דברים פטור לענין שבת מלאכת מחשבת אסרה תורה לענין גלות פטור

לענין עבד פלוגתא דרשב״ג ורבנן דתניא הרי שהיה רבו רופא ואמר לו כחול עיני וסימאה חתור לי שיני והפילה שיחק באדון ויצא לחרות

רשב״ג אומר (שמות כא, כו) ושיחתה עד שיתכוין לשחתה

הכיר בה ושכחה ועמד ונפלה לענין נזקין חייב לענין ד׳ דברים פטור לענין גלות חייב דאמר קרא (במדבר לה, יא) בשגגה מכלל דהוה ליה ידיעה והא הויא ליה ידיעה לענין שבת פטור לענין עבד פלוגתא דרשב״ג ורבנן

נתכוין לזרוק שתים וזרק ארבע לענין נזקין חייב לענין ד׳ דברים פטור לענין שבת מלאכת מחשבת בעינן לענין גלות (שמות כא, יג) אשר לא צדה אמר רחמנא פרט לנתכוין לזרוק שתים וזרק ד׳ לענין עבד פלוגתא דרשב״ג ורבנן

נתכוין לזרוק ארבע וזרק שמנה לענין נזקין חייב לענין ד׳ דברים פטור לענין שבת באומר כל מקום שתרצה תנוח אין אי לא לא לענין גלות אשר לא צדה פרט לנתכוין לזרוק ארבע וזרק שמנה לענין עבד פלוגתא דרשב״ג ורבנן

ואמר רבה זרק כלי מראש הגג ובא אחר ושברו במקל פטור מאי טעמא מנא תבירא תבר

ואמר רבה זרק כלי מראש הגג והיו תחתיו כרים או כסתות בא אחר וסלקן או קדם וסלקן פטור מאי טעמא בעידנא דשדייה פסוקי מפסקי גיריה

ואמר רבה זרק תינוק מראש הגג ובא אחר וקבלו בסייף פלוגתא דר׳ יהודה בן בתירא ורבנן דתניא הכוהו עשרה בני אדם בעשרה מקלות בין בבת אחת בין בזה אחר זה כולן

דף כז עמוד א

פטורין ר׳ יהודה בן בתירא אומר בזה אחר זה האחרון חייב מפני שקירב מיתתו

בא שור וקבלו בקרניו פלוגתא דר׳ ישמעאל בנו של יוחנן בן ברוקא ורבנן דתניא (שמות כא, ל) ונתן פדיון נפשו דמי ניזק ר׳ ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקא אומר דמי מזיק

ואמר רבה נפל מראש הגג ונתקע באשה חייב בד׳ דברים וביבמתו לא קנה

חייב בנזק בצער בריפוי בשבת אבל בשת לא דתנן אינו חייב על הבשת עד שיהא מתכוין

ואמר רבה נפל מראש הגג ברוח שאינה מצויה והזיק ובייש חייב על הנזק ופטור בד׳ דברים ברוח מצויה והזיק ובייש חייב בד׳ דברים ופטור על הבשת ואם נתהפך חייב אף על הבשת

דתניא ממשמע שנאמר (דברים כה, יא) ושלחה ידה איני יודע שהחזיקה מה ת״ל והחזיקה לומר לך כיון שנתכוין להזיק אע״פ שלא נתכוין לבייש

ואמר רבה הניח לו גחלת על לבו ומת פטור על בגדו ונשרף חייב

אמר רבא תרוייהו תננהי על לבו דתנן כבש עליו לתוך האור או לתוך המים ואינו יכול לעלות משם ומת חייב דחפו לתוך האור או לתוך המים ויכול לעלות משם ומת פטור

בגדו דתנן קרע את כסותי שבר את כדי חייב על מנת לפטור פטור

בעי רבה הניח גחלת על לב עבדו מהו כגופו דמי או כממונו דמי אם תמצא לומר כגופו דמי שורו מהו

הדר פשטה עבדו כגופו שורו כממונו:

הדרן עלך כיצד רגל

מתני׳ **המניח** את הכד ברה״ר ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור ואם הוזק בה בעל החבית חייב בנזקו:

גמ׳ פתח בכד וסיים בחבית

ותנן נמי זה בא בחביתו וזה בא בקורתו נשברה כדו של זה בקורתו של זה פטור פתח בחבית וסיים בכד

ותנן נמי זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש נסדקה חבית של דבש ושפך זה יינו והציל את הדבש לתוכו אין לו אלא שכרו פתח בכד וסיים בחבית

אמר רב פפא היינו כד היינו חבית למאי נפקא מינה למקח וממכר

היכי דמי אילימא באתרא דכדא לא קרו חבית וחבית לא קרו כדא הא לא קרו לה

לא צריכא דרובא קרו לה לכדא כדא ולחביתא חביתא ואיכא נמי דקרו לחביתא כדא ולכדא חביתא מהו דתימא זיל בתר רובא

דף כז עמוד ב

קמ״ל דאין הולכין בממון אחר הרוב:

ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור: אמאי פטור איבעי ליה לעיוני ומיזל

אמרי דבי רב משמיה דרב בממלא רה״ר כולה חביות שמואל אמר באפילה שנו רבי יוחנן אמר בקרן זוית

אמר רב פפא לא דיקא מתניתין אלא או כשמואל או כרבי יוחנן דאי כרב מאי אריא נתקל אפילו שבר נמי

אמר רב זביד משמיה דרבא הוא הדין דאפי׳ שבר והאי דקתני נתקל איידי דבעי למתני סיפא ואם הוזק בה בעל חבית חייב בנזקו דדוקא נתקל אבל שבר לא מאי טעמא הוא דאזיק אנפשיה קתני רישא נתקל

אמר ליה ר׳ אבא לרב אשי הכי אמרי במערבא משמיה דר׳ עולא לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכים

הוה עובדא בנהרדעא וחייב שמואל בפומבדיתא וחייב רבא

בשלמא שמואל כשמעתיה אלא רבא לימא כשמואל ס״ל

אמר רב פפא קרנא דעצרא הוי דכיון דברשות קעבדי איבעי ליה לעיוני ומיזל

שלח ליה רב חסדא לר״נ הרי אמרו לרכובה שלש ולבעיטה חמש ולסנוקרת שלש עשרה לפנדא דמרא ולקופינא דמרא מאי

שלח ליה חסדא חסדא קנסא קא מגבית בבבל אימא לי גופא דעובדא היכי הוה

שלח ליה דההוא גרגותא דבי תרי דכל יומא הוה דלי חד מנייהו אתא חד קא דלי ביומא דלא דיליה א״ל יומא דידי הוא לא אשגח ביה שקל פנדא דמרא מחייה

א״ל מאה פנדי בפנדא למחייה אפילו למ״ד לא עביד איניש דינא לנפשיה במקום פסידא עביד איניש דינא לנפשיה

דאתמר רב יהודה אמר לא עביד איניש דינא לנפשיה רב נחמן אמר עביד איניש דינא לנפשיה

היכא דאיכא פסידא כ״ע לא פליגי דעביד איניש דינא לנפשיה כי פליגי היכא דליכא פסידא רב יהודה אמר לא עביד איניש דינא לנפשיה דכיון דליכא פסידא ליזיל קמיה דיינא ר״נ אמר עביד איניש דינא לנפשיה דכיון דבדין עביד לא טרח

מתיב רב כהנא בן בג בג אומר אל תיכנס לחצר חברך ליטול את שלך שלא ברשות שמא תראה עליו כגנב אלא שבור את שיניו ואמור לו שלי אני נוטל

א״ל

דף כח עמוד א

עמך בן בג בג יחידאה הוא ופליגי רבנן עליה

רבי ינאי אמר מאי שבור את שיניו בדין

אי הכי ואמור לו ואומרים לו מיבעי ליה שלי אני נוטל שלו הוא נוטל מיבעי ליה קשיא

ת״ש שור שעלה ע״ג חבירו להורגו ובא בעל התחתון ושמט את שלו ונפל עליון ומת פטור מאי לאו במועד דליכא פסידא

לא בתם דאיכא פסידא

אי הכי אימא סיפא דחפו לעליון ומת חייב ואי בתם אמאי חייב

שהיה לו לשמטו ולא שמטו

תא שמע הממלא חצר חבירו כדי יין וכדי שמן בעל החצר משבר ויוצא משבר ונכנס

אמר ר״נ בר יצחק משבר ויוצא לב״ד משבר ונכנס להביא זכיותיו

ת״ש מניין לנרצע שכלו לו ימיו ורבו מסרהב בו לצאת וחבל ועשה בו חבורה שהוא פטור

ת״ל (במדבר לה, לב) לא תקחו כופר לשוב לא תקחו כופר לשב

הכא במאי עסקינן בעבדא גנבא

עד האידנא לא גנב והשתא גנב עד האידנא הוה אימתיה דרביה עליה השתא לית ליה אימתא דרביה עליה

ר״נ בר יצחק אמר בעבד שמסר לו רבו שפחה כנענית עד האידנא היתירא והשתא איסורא

ת״ש המניח את הכד ברה״ר ובא אחר ונתקל בה ושברה פטור טעמא דנתקל בה הא שברה חייב

אמר רב זביד משמיה דרבא הוא הדין אפי׳ שברה והאי דקתני נתקל איידי דקבעי למיתני סיפא אם הוזק בעל חבית חייב בנזקו דדוקא נתקל אבל שבר לא דהוא אזיק נפשיה קתני רישא נתקל

ת״ש (דברים כה, יב) וקצתה את כפה ממון מאי לאו בשאינה יכולה להציל ע״י דבר אחר לא שיכולה להציל ע״י דבר אחר

אבל אינה יכולה להציל ע״י דבר אחר פטורה אי הכי אדתני סיפא ושלחה ידה פרט לשליח ב״ד לפלוג ולתני בדידה בד״א בשיכולה להציל ע״י ד״א אבל אינה יכולה להציל ע״י דבר אחר פטורה

ה״נ קאמר בד״א בשיכולה להציל ע״י דבר אחר אבל אינה יכולה להציל ע״י דבר אחר נעשה ידה כשליח ב״ד ופטורה

ת״ש הרי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו נטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן נתן ושלו לא הגיעו

ואי אמרת עביד איניש דינא לנפשיה לנקוט פזרא וליתיב

אמר רב זביד משמיה דרבא גזירה שמא יתן להם דרך עקלתון

רב משרשיא אמר בנותן להם דרך עקלתון

רב אשי אמר כל מן הצד דרך עקלתון הוא קרובה לזה ורחוקה לזה

אי הכי אמאי שלו לא הגיעו לימא להו שקולו דידכו והבו לי דידי

משום דרב יהודה דאמר רב יהודה מיצר שהחזיקו בו רבים אסור לקלקלו

ת״ש בעל הבית שהניח פאה מצד אחד ובאו עניים ונטלו מצד אחר זה וזה פאה וא״א עביד איניש דינא לנפשיה אמאי זה וזה פאה לנקוט פזרא וליתיב

אמר רבא מאי זה וזה פאה לפוטרן מן המעשר

כדתניא המפקיר את כרמו והשכים בבקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה ופטור מן המעשר:

מתני׳ נשברה כדו ברה״ר והוחלק אחד במים או שלקה בחרסית חייב רבי יהודה אומר במתכוין חייב באינו מתכוין פטור:

גמ׳ אמר רב יהודה אמר רב לא שנו אלא שטינפו כליו במים

דף כח עמוד ב

אבל הוא עצמו פטור קרקע עולם הזיקתו

כי אמריתה קמיה דשמואל אמר לי מכדי אבנו וסכינו ומשאו מבורו למדנו וכולן אני קורא בהן שור ולא אדם חמור ולא כלים

והני מילי לענין קטלא אבל לענין נזקין אדם חייב וכלים פטורין

ורב הני מילי היכא דאפקרינהו אבל היכא דלא אפקרינהו ממונו הוא

מתיב רב אושעיא (שמות כא, לג) ונפל שמה שור או חמור שור ולא אדם חמור ולא כלים מכאן אמרו נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו חמור וכליו ונתקרעו חייב על הבהמה ופטור על הכלים הא למה זה דומה לאבנו וסכינו ומשאו שהניחן ברה״ר והזיקו

אדרבה מה דומה לזה מבעי ליה אלא מאי דומה לזה אבנו וסכינו ומשאו שהניחן ברה״ר והזיקו

לפיכך אם הטיח צלוחיתו באבן חייב

רישא קשיא לרב וסיפא קשיא לשמואל

ולטעמיך תיקשי לך היא גופא (קשיא) רישא פטור וסיפא חייב

אלא רב מתרץ לטעמיה ושמואל מתרץ לטעמיה

רב מתרץ לטעמיה במה דברים אמורים כשהפקירן אבל לא הפקירן חייב לפיכך הטיח צלוחיתו באבן חייב

ושמואל מתרץ לטעמיה השתא דאמרת אבנו סכינו ומשאו כבורו דמי לר׳ יהודה דמחייב על נזקי כלים בבור לפיכך הטיח צלוחיתו באבן חייב

א״ר אלעזר לא שנו אלא שנתקל באבן ונשוף באבן אבל נתקל בקרקע ונשוף באבן פטור

כמאן דלא כר׳ נתן

איכא דאמרי א״ר אלעזר לא תימא בנתקל באבן ונשוף באבן הוא דמחייב אבל נתקל בקרקע ונשוף באבן פטור אלא אפילו נתקל בקרקע ונשוף באבן חייב כמאן כר׳ נתן:

ר׳ יהודה אומר במתכוין חייב [וכו׳]: ה״ד מתכוין

אמר רבה במתכוין להורידה למטה מכתיפו א״ל אביי מכלל דמחייב ר״מ אפילו נפשרה א״ל אין מחייב היה ר״מ אפי׳ אזנה בידו

אמאי אנוס הוא ואונס רחמנא פטריה דכתיב (דברים כב, כו) ולנערה לא תעשה דבר

וכי תימא ה״מ לענין קטלא אבל לענין נזקין חייב והתניא נשברה כדו ולא סלקו נפל גמלו ולא העמידו ר״מ מחייב בהזיקן וחכמים אומרים

דף כט עמוד א

פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים

ומודים חכמים לר״מ באבנו סכינו ומשאו שהניחן בראש גגו ונפלו ברוח מצויה והזיקו שהוא חייב ומודה ר״מ לרבנן במעלה קנקנין על הגג ע״מ לנגבן ונפלו ברוח שאינה מצויה והזיקו שהוא פטור

אלא אמר אביי בתרתי פליגי פליגי בשעת נפילה ופליגי לאחר נפילה

פליגי בשעת נפילה בנתקל פושע מר סבר נתקל פושע הוא ומ״ס נתקל לאו פושע הוא

פליגי לאחר נפילה במפקיר נזקיו מר סבר מפקיר נזקיו חייב ומר סבר פטור

וממאי מדקתני תרתי הוחלק אחד במים או שלקה בחרסית היינו הך אלא לאו ה״ק הוחלק אחד במים בשעת נפילה או שלקה בחרסית לאחר נפילה

ומדמתניתין בתרתי ברייתא נמי בתרתי

בשלמא כדו משכחת לה או בשעת נפילה או לאחר נפילה אלא גמלו בשלמא לאחר נפילה משכחת לה במפקיר נבלתו אלא בשעת נפילה היכי משכחת לה

אמר רב אחא כגון דעברה במיא דרך שרעתא דנהרא

ה״ד אי דאיכא דרכא אחרינא פושע הוא ואי דליכא דרכא אחרינא אנוס הוא

אלא משכחת לה דאתקיל ואתקילה ביה גמלא

מפקיר נזקיו מאי מתכוין איכא

אמר רב יוסף במתכוין לזכות בחרסיה וכן אמר רב אשי במתכוין לזכות בחרסיה

רבי אלעזר אמר בשעת נפילה מחלוקת

אבל לאחר נפילה מאי דברי הכל פטור והא איכא ר״מ דמחייב אלא מאי דברי הכל חייב והא איכא רבנן דפטרי

אלא מאי בשעת נפילה אף בשעת נפילה וקמשמע לן כדאביי

דף כט עמוד ב

ורבי יוחנן אמר לאחר נפילה מחלוקת

אבל בשעת נפילה מאי דברי הכל פטור והא מדקאמר רבי יוחנן לקמן לא תימא מתניתין ר״מ היא דאמר נתקל פושע הוא מכלל דרבי מאיר מחייב

אלא מאי דברי הכל חייב והא מדקאמר ר׳ יוחנן לקמן לא תימא מתניתין ר״מ היא דאמר נתקל פושע הוא מכלל דפטרי רבנן

אלא הא קמ״ל דמפקיר נזקיו דהכא הוא דפטרי רבנן דאנוס הוא אבל מפקיר נזקיו דעלמא מחייבי

איתמר מפקיר נזקיו רבי יוחנן ור״א חד אמר חייב וחד אמר פטור

לימא מאן דמחייב כר״מ ומאן דפטר כרבנן

אליבא דר״מ כ״ע לא פליג כי פליגי אליבא דרבנן מאן דפטר כרבנן ומאן דמחייב אמר לך אנא דאמרי אפי׳ לרבנן עד כאן לא פטרי רבנן אלא במפקיר נזקיו דהכא משום דאנוס הוא אבל מפקיר נזקיו דעלמא מחייבי

תסתיים דר״א הוא דאמר חייב דאמר רבי אלעזר משום רבי ישמעאל שני דברים אינן ברשותו של אדם ועשאן הכתוב כאילו הן ברשותו ואלו הן בור ברשות הרבים וחמץ משש [שעות] ולמעלה תסתיים

ומי אמר רבי אלעזר הכי והא אמר רבי אלעזר איפכא דתנן ההופך את הגלל ברה״ר והוזק בהן אחר חייב בנזקו ואמר ר״א לא שנו אלא שנתכוין לזכות בהן אבל לא נתכוין לזכות בהן פטור אלמא מפקיר נזקיו פטור

אמר רב אדא בר אהבה שהחזירה למקומה אמר רבינא משל דרב אדא בר אהבה למה הדבר דומה למוצא בור מגולה וכסהו וחזר וגילהו

א״ל מר זוטרא בריה דרב מרי לרבינא מי דמי התם לא אסתלק להו מעשה ראשון הכא אסתלק להו מעשה ראשון

הא לא דמי אלא למוצא בור מגולה וטממה וחזר וחפרה דאסתלקו להו מעשה ראשון וקיימא לה ברשותו

אלא אמר רב אשי כשהפכה לפחות משלשה

ומאי דוחקיה דר״א לאוקמיה כגון שהפכה לפחות מג׳ וטעמא דכי נתכוין לזכות בה הא אין מתכוין לזכות בה לא לוקמה למעלה מג׳ ואע״ג דלא נתכוין לזכות בה חייב

אמר רבא מתני׳ קשיתיה מאי אריא הפך לתני הגביה אלא ש״מ כל הפך למטה משלשה הוא

ומדרבי אלעזר אמר חייב ר׳ יוחנן אמר פטור

ומי א״ר יוחנן הכי והתנן המצניע את הקוץ ואת הזכוכית והגודר גדרו בקוצים וגדר שנפל לרשות הרבים והוזק בהן אחר חייב בנזקו

ואמר רבי יוחנן לא שנו אלא במפריח אבל במצמצם פטור מצמצם מאי טעמא פטור לאו משום דהויא ליה בור ברשותו מכלל דחיובא דבור ברשות הרבים הוא אלמא מפקיר נזקיו חייב

לא לעולם אימא לך מפקיר נזקיו פטור ומצמצם מ״ט פטור משום דאתמר עלה אמר רב אחא בריה דרב איקא לפי שאין דרכן של בני אדם להתחכך בכתלים

ומי אמר ר׳ יוחנן הכי והא א״ר יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן החופר בור ברה״ר ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב

אלא לעולם רבי יוחנן אמר חייב

ומדרבי יוחנן אמר חייב ר״א אמר פטור והאמר ר״א

דף ל עמוד א

משום רבי ישמעאל כו׳

לא קשיא הא דידיה הא דרביה:

מתני׳ השופך מים ברה״ר והוזק בהן אחר חייב בנזקו המצניע את הקוץ ואת הזכוכית והגודר את גדרו בקוצים וגדר שנפל לרה״ר והוזקו בהן אחרים חייב בנזקן:

גמ׳ אמר רב לא שנו אלא דנטנפו כליו במים אבל הוא עצמו פטור קרקע עולם הזיקתו

א״ל רב הונא לרב לא יהא אלא כרפשו

מי סברת דלא תמו מיא בדתמו מיא

ותרתי למה לי

חדא בימות החמה וחדא בימות הגשמים

דתניא כל אלו שאמרו פותקין ביבותיהן וגורפין מערותיהן בימות החמה אין להן רשות ובימות הגשמים יש להם רשות ואע״פ שברשות אם הזיקו חייבין לשלם:

המצניע את הקוץ [וכו׳]: א״ר יוחנן לא שנו אלא מפריח אבל מצמצם לא מ״ט פטור אמר רב אחא בריה דרב איקא לפי שאין דרכן של בני אדם להתחכך בכתלים

ת״ר המצניע קוצותיו וזכוכיותיו לתוך כותל של חבירו ובא בעל כותל וסתר כותלו ונפל לרה״ר והזיקו חייב המצניע

א״ר יוחנן לא שנו אלא בכותל רעוע אבל בכותל בריא המצניע פטור וחייב בעל הכותל

אמר רבינא זאת אומרת המכסה בורו בדליו של חבירו ובא בעל דלי ונטל דליו חייב בעל הבור

פשיטא

מהו דתימא התם הוא דלא הוי ידע ליה דלודעיה אבל הכא דידע ליה הוה ליה לאודועיה קמ״ל

ת״ר חסידים הראשונים היו מצניעים קוצותיהם וזכוכיותיהם בתוך שדותיהן ומעמיקים להן ג׳ טפחים כדי שלא יעכב המחרישה

רב ששת שדי להו בנורא רבא שדי להו בדגלת

אמר רב יהודה האי מאן דבעי למהוי חסידא לקיים מילי דנזיקין רבא אמר מילי דאבות ואמרי לה מילי דברכות:

מתני׳ המוציא את תבנו וקשו לרה״ר לזבלים והוזק בהן אחר חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה רשב״ג אומר כל המקלקלין ברה״ר והזיקו חייבין לשלם וכל הקודם בהן זכה

ההופך את הגלל ברה״ר והוזק בהן אחר חייב בנזקו:

גמ׳ לימא מתני׳ דלא כר׳ יהודה

דתניא ר׳ יהודה אומר בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה״ר וצוברו כל שלשים יום כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה שעל מנת כן הנחיל יהושע את הארץ

אפי׳ תימא רבי יהודה מודה רבי יהודה שאם הזיק משלם מה שהזיק

והתנן רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור מפני שהוא ברשות מאי לאו משום רשות בית דין

לא משום רשות מצוה דתניא רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור מפני שהוא רשות מצוה

ת״ש כל אלו שאמרו מותרין לקלקל ברשות הרבים אם הזיקו חייבין לשלם ורבי יהודה פוטר

אמר רב נחמן מתני׳ שלא בשעת הוצאת זבלים ור׳ יהודה היא

רב אשי אמר

דף ל עמוד ב

תבנו וקשו תנן משום דמשרקי:

כל הקודם בהן זכה: אמר רב בין בגופן בין בשבחן וזעירי אמר בשבחן אבל לא בגופן

במאי קמיפלגי רב סבר קנסו גופן משום שבחן וזעירי סבר לא קנסו גופן משום שבחן

תנן ההופך את הגלל ברה״ר והוזק בהן אחר חייב בנזקו ואילו כל הקודם זכה לא קתני

תנא לרישא וה״ה לסיפא

והא תני עלה אסורין משום גזל

כי קתני אסורין משום גזל אכולה מתני׳ קאי לאותו שקדם וזכה

והא לא קתני הכי דתנן המוציא תבנו וקשו לרה״ר לזבלים והוזק בהן אחר חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה ומותר משום גזל וההופך את הגלל לרה״ר והוזק בהן אחר חייב ואסור משום גזל

אמר רב נחמן בר יצחק גלל קרמית דבר שיש בו שבח קנסו גופו משום שבחו דבר שאין בו שבח לא קנסו

איבעיא להו לדברי האומר קנסו גופן משום שבחן לאלתר קנסינן או לכי מייתי שבחא קנסינן

ת״ש מדקאיירינן גלל

ותסברא כי אייירינן גלל מיקמי דלשני רב נחמן לבתר דשני רב נחמן מי איכא למירמא גלל כלל

לימא כתנאי שטר שכתוב בו רבית קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית דברי ר״מ וחכמים אומרים גובה את הקרן אבל לא את הרבית לימא רב דאמר כרבי מאיר וזעירי דאמר כרבנן

אמר לך רב אנא דאמרי אפי׳ לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא קרן דבהתירא אבל הכא קרן גופא קמזיק

וזעירי אמר לך אנא דאמרי אפי׳ לר״מ עד כאן לא קאמר ר״מ התם אלא דמשעת כתיבה דעבד ליה שומא אבל הכא מי יימר דמזיק

לימא כהני תנאי המוציא תבנו וקשו לרה״ר לזבלים והוזק בהן אחר חייב בנזקו וכל הקודם בהן זכה ואסורין משום גזל ר״ש בן גמליאל אומר כל המקלקלין ברה״ר והזיקו חייבין לשלם וכל הקודם בהן זכה ומותרין משום גזל

הא גופא קשיא אמרת כל הקודם בהן זכה והדר קאמר אסורין משום גזל אלא לאו הכי קאמר וכל הקודם בהן זכה בשבחן ואסורין משום גזל אגופן ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר אפי׳ גופן נמי כל הקודם בהן זכה

לזעירי ודאי תנאי היא לרב מי לימא תנאי היא

אמר לך רב דכולי עלמא קנסו גופן משום שבחן והכא בהלכה ואין מורין כן קא מיפלגי דאתמר רב הונא אמר רב הלכה ואין מורין כן רב אדא בר אהבה אמר הלכה ומורין כן

איני והא רב הונא אפקר חושלי רב אדא בר אהבה אפקר

דף לא עמוד א

סליקוסתא

בשלמא רב אדא בר אהבה כשמעתיה אלא רב הונא לימא הדר ביה

הנהו מותרין הוו:

מתני׳ שני קדרין שהיו מהלכין זה אחר זה ונתקל הראשון ונפל ונתקל השני בראשון הראשון חייב בנזקי שני:

גמ׳ אמר רבי יוחנן לא תימא מתני׳ ר׳ מאיר היא דאמר נתקל פושע הוא וחייב אלא אפילו לרבנן דאמרי אנוס הוא ופטור הכא חייב שהיה לו לעמוד ולא עמד

רב נחמן בר יצחק אמר אפילו תימא לא היה לו לעמוד היה לו להזהיר ולא הזהיר

ורבי יוחנן אמר כיון דלא היה לו לעמוד לא היה לו להזהיר דטריד

תנן היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון נשברה חבית בקורה פטור ואם עמד בעל קורה חייב

מאי לאו שעמד לכתף דאורחיה הוא וקתני חייב דהוה ליה להזהיר

לא כשעמד לפוש

אבל עמד לכתף מאי פטור אדתני סיפא ואם אמר לו לבעל חבית עמוד פטור לפלוג וליתני בדידה בד״א כשעמד לפוש אבל עמד לכתף פטור

הא קמ״ל דאע״ג דעמד לפוש כי קאמר לו לבעל חבית עמוד פטור

ת״ש הקדרין והזגגין שהיו מהלכין זה אחר זה נתקל הראשון ונפל ונתקל השני בראשון והשלישי בשני ראשון חייב בנזקי שני ושני חייב בנזקי שלישי ואם מחמת ראשון נפלו ראשון חייב בנזקי כולם ואם הזהירו זה את זה פטורין מאי לאו שלא היה להן לעמוד

לא שהיה להן לעמוד

אבל לא היה להם לעמוד מאי פטור אי הכי אדתני סיפא אם הזהירו זה את זה פטור לפלוג וליתני בדידה במה דברים אמורים שהיה להן לעמוד אבל לא היה להן לעמוד פטורין

הא קמ״ל דאע״ג דהיה להן לעמוד כי הזהירו זה את זה פטורין

אמר רבא ראשון חייב בנזקי שני בין בנזקי גופו בין בנזקי ממונו שני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו

ממה נפשך אי נתקל פושע הוא שני נמי ליחייב אי נתקל לאו פושע הוא אפילו ראשון נמי ליפטר

דף לא עמוד ב

ראשון ודאי פושע הוא שני אגופו מחייב דהוה לו לעמוד ולא עמד אממונו פטור דא״ל האי בירא לאו אנא כריתיה

מיתיבי כולן חייבין על נזקי גופן ופטורין על נזקי ממונן מאי לאו אפי׳ ראשון

לא לבר מראשון והא כולם קתני אמר רב אדא בר אהבה כולן הניזקין

האי מאי אי אמרת בשלמא אפילו ראשון היינו דקתני כולן אלא אי אמרת לבר מראשון מאי כולן ליתני הניזקין

אלא אמר רבא ראשון חייב בין בנזקי גופו דשני בין בנזקי ממונו דשני ושני חייב בנזקי שלישי בנזקי גופו אבל לא בנזקי ממונו מ״ט דהוה ליה בור ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים

הניחא לשמואל דאמר כל תקלה בור הוא אלא לרב דאמר אי אפקריה אין אי לא לא מאי איכא למימר

לעולם כדאמר מעיקרא ודקשיא לך כולן חייבין תרגמה רב אדא בר מניומי קמיה דרבינא שהוזקו כלים בכלים

אמר מר אם מחמת ראשון נפלו ראשון חייב בנזקי כולם מחמת ראשון היכי נפיל רב פפא אמר דפסקה לאורחיה כשלדא רב זביד אמר כחוטרא דסמיותא:

מתני׳ זה בא בחביתו וזה בא בקורתו נשברה כדו של זה בקורתו של זה פטור שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך

היה בעל הקורה ראשון ובעל חבית אחרון נשברה חבית בקורה פטור בעל הקורה

דף לב עמוד א

ואם עמד בעל קורה חייב ואם אמר לבעל חבית עמוד פטור

היה בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון נשברה חבית בקורה חייב ואם עמד בעל חבית פטור ואם אמר לבעל קורה עמוד חייב וכן זה בא בנרו וזה בפשתנו:

גמ׳ בעא מיניה רבה בר נתן מרב הונא המזיק את אשתו בתשמיש המטה מהו כיון דברשות קעביד פטור או דלמא איבעי ליה לעיוני

א״ל תניתוה שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך

אמר רבא ק״ו ומה יער שזה לרשותו נכנס וזה לרשותו נכנס נעשה כמי שנכנס לרשות חבירו וחייב זה שלרשות חבירו נכנס לא כל שכן

אלא הא קתני שלזה רשות להלך ולזה רשות להלך

התם תרוייהו כהדדי נינהו הכא איהו קעביד מעשה

והיא לא והכתיב (ויקרא יח, כט) ונכרתו הנפשות העושות מקרב עמם

הנאה לתרוייהו אית להו איהו מעשה הוא דקעביד:

היה בעל קורה ראשון כו׳: אמר ריש לקיש שתי פרות ברה״ר אחת רבוצה ואחת מהלכת בעטה מהלכת ברבוצה פטורה רבוצה במהלכת חייבת

לימא מסייע ליה היה בעל קורה ראשון ובעל חבית אחרון נשברה חבית בקורה פטור ואם עמד בעל קורה חייב והא הכא דכרבוצה במהלכת דמי וקתני חייב

ותסברא הא סייעי בעיא לא מסתייא דלא מסייעי אלא מקשה נמי קשיא טעמא דבעטה הא הוזקה ממילא פטור והא מתני׳ דממילא וקתני חייב

מתני׳ דפסקה לאורחא כשלדא הכא כגון דרבעה בחד גיסא איבעי לה לסגויי באידך גיסא

אלא סיפא דמתני׳ מסייע ליה לר״ל דקתני היה בעל חבית ראשון ובעל קורה אחרון נשברה חבית בקורה חייב ואם עמד בעל חבית פטור והא הכא דכמהלכת ברבוצה דמי וקתני פטור

מתני׳ דכי אורחיה קא מסגי הכא א״ל נהי דאית לך רשות לסגויי עלי לבעוטי בי לית לך רשותא:

מתני׳ שנים שהיו מהלכין ברה״ר אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהם רצין והזיקו זה את זה שניהם פטורין:

גמ׳ מתני׳ דלא כאיסי בן יהודה דתניא איסי בן יהודה אומר רץ חייב מפני שהוא משונה ומודה איסי בע״ש בין השמשות שהוא פטור מפני שרץ ברשות

א״ר יוחנן הלכה כאיסי בן יהודה ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר ר׳ יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן אחד רץ ואחד מהלך או שהיו שניהם רצין פטורין

מתני׳ בע״ש בין השמשות

ממאי מדקתני או שהיו שניהם רצין פטורין הא תו ל״ל השתא אחד רץ ואחד מהלך פטור שניהם רצין מבעיא אלא הכי קאמר אחד רץ ואחד מהלך פטור בד״א בע״ש בין השמשות אבל בחול אחד רץ ואחד מהלך חייב שניהם רצין אפי׳ בחול פטורין

אמר מר ומודה איסי בע״ש בין השמשות שהוא פטור מפני שרץ ברשות בע״ש מאי ברשות איכא

כדר׳ חנינא דאמר ר׳ חנינא

דף לב עמוד ב

בואו ונצא לקראת כלה מלכתא ואמרי לה לקראת שבת כלה מלכתא רבי ינאי מתעטף וקאי ואמר בואי כלה בואי כלה:

מתני׳ המבקע ברה״ר והזיק ברה״י ברה״י והזיק ברה״ר ברה״י והזיק ברה״י אחר חייב:

גמ׳ וצריכא דאי תנא המבקע ברה״י והזיק ברה״ר משום דשכיחי רבים אבל מרה״ר לרה״י דלא שכיחי רבים אימא לא

ואי תנא מרה״ר לרה״י משום דמעיקרא שלא ברשות עביד אבל מרשות היחיד לרה״ר דברשות עביד אימא לא

ואי תנא הנך תרתי הא משום דשכיחי רבים והא משום דשלא ברשות אבל מרה״י לרה״י אחר דלא שכיחי רבים ומעיקרא ברשות אימא לא צריכא:

ת״ר הנכנס לחנותו של נגר שלא ברשות ונתזה בקעת וטפחה על פניו ומת פטור ואם נכנס ברשות חייב

מאי חייב א״ר יוסי בר חנינא חייב בד׳ דברים ופטור מגלות

לפי שאין דומה ליער יער זה לרשותו נכנס וזה לרשותו נכנס זה לרשות חבירו נכנס

אמר רבא ק״ו ומה יער זה לדעתו נכנס וזה לדעתו נכנס נעשה כמי שנכנס לדעת חבירו וגולה זה שלדעת חבירו נכנס לא כל שכן

אלא אמר רבא מאי פטור מגלות דלא סגי ליה בגלות והיינו טעמא דרבי יוסי בר חנינא משום דהוי ליה שוגג קרוב למזיד

מתיב רבא הוסיף לו רצועה אחת ומת הרי זה גולה על ידו והא הכא דשוגג קרוב למזיד הוא דאיבעי אסוקי אדעתיה דמייתי אינשי בחדא רצועה וקתני הרי זה גולה אמר רב שימי מנהרדעא דטעי במנינא

טפח ליה רבא בסנדליה אמר ליה אטו הוא מני והתניא גדול שבדיינין קורא והשני מונה והשלישי אומר הכהו

אלא אמר רב שימי מנהרדעא דטעה דיינא גופיה

מיתיבי הזורק את האבן לרה״ר והרג הרי זה גולה והא הכא דשוגג קרוב למזיד הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה דברה״ר שכיחי אינשי וקתני הרי זה גולה

אמר רב שמואל בר יצחק בסותר את כותלו

איבעי ליה עיוני בסותר בלילה

בלילה נמי איבעי ליה עיוני בסותר את כותלו ביום לאשפה

האי אשפה ה״ד אי דשכיחי רבים מזיד הוא ואי לא שכיחי רבים אנוס הוא

אמר רב פפא [לא צריכא אלא] באשפה העשויה להפנות בלילה ואינה עשויה להפנות ביום ואיכא דמיקרי ויתיב מזיד לא הוי דהא אינה עשויה להפנות ביום אנוס נמי לא הוי דהא איכא דמיקרי ויתיב

רב פפא משמיה דרבא מתני לה ארישא הנכנס לחנותו של נגר שלא ברשות ונתזה לו בקעת וטפחה לו על פניו ומת פטור אמר רבי יוסי בר חנינא חייב בארבעה דברים ופטור מגלות

מאן דמתני לה אסיפא כ״ש ארישא ומאן דמתני לה ארישא אבל אסיפא כיון דברשות חייב גלות

ומי חייב גלות והתניא הנכנס לחנותו של נפח ונתזה ניצוצות וטפחה לו על פניו ומת פטור ואפילו נכנס ברשות

הכא במאי עסקינן בשוליא דנפחי שוליא דנפחי למקטלא קאי כשרבו מסרהב בו לצאת ואינו יוצא

ומשום דרבו מסרהב בו לצאת למיקטליה קאי כסבור יצא אי הכי אחר נמי

דף לג עמוד א

אחר לית ליה אימתא דרביה האי אית ליה אימתא דרביה

רב זביד משמיה דרבא מתני לה אהא ומצא פרט לממציא את עצמו מכאן א״ר אליעזר בן יעקב מי שיצתה אבן מתחת ידו והוציא הלה את ראשו וקיבלה פטור א״ר יוסי בר חנינא פטור מגלות וחייב בארבעה דברים

מאן דמתני לה אהא כ״ש אקמייתא ומאן דמתני לה אקמייתא אבל אהא פטור לגמרי:

ת״ר פועלים שבאו לתבוע שכרן מבעל הבית ונגחן שורו של בעל הבית ונשכן כלבו של בעה״ב ומת פטור אחרים אומרים רשאין פועלין לתבוע שכרן מבעל הבית

ה״ד אי דשכיח במתא מ״ט דאחרים אי דשכיח בבית מ״ט דת״ק

לא צריכא בגברא דשכיח ולא שכיח וקרי אבבא ואמר להו אין מר סבר אין עול תא משמע ומ״ס אין קום אדוכתך משמע

תניא כמ״ד אין קום אדוכתך משמע דתניא פועל שנכנס לתבוע שכרו מבעה״ב ונגחו שורו של בעה״ב או נשכו כלבו פטור אע״פ שנכנס ברשות אמאי פטור אלא לאו דקרי אבבא ואמר ליה אין וש״מ אין קום אדוכתך משמע:

מתני׳ שני שוורין תמין שחבלו זה את זה משלמין במותר חצי נזק שניהן מועדין משלמין במותר נזק שלם

אחד תם ואחד מועד מועד בתם משלם במותר נ״ש תם במועד משלם במותר חצי נזק

וכן שני אנשים שחבלו זה בזה משלמין במותר נזק שלם

אדם במועד ומועד באדם משלם במותר נזק שלם אדם בתם ותם באדם אדם בתם משלם במותר נזק שלם תם באדם משלם במותר חצי נזק ר׳ עקיבא אומר אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם:

גמ׳ ת״ר (שמות כא, לא) כמשפט הזה יעשה לו כמשפט שור בשור כך משפט שור באדם מה שור בשור תם משלם חצי נזק ומועד נזק שלם אף שור באדם תם משלם חצי נזק ומועד נזק שלם

ר׳ עקיבא אומר כמשפט הזה כתחתון ולא כעליון

יכול משלם מן העלייה ת״ל יעשה לו מגופו משלם ואינו משלם מן העלייה

ורבנן זה למה לי לפוטרו מארבעה דברים

ורבי עקיבא לפוטרו מארבעה דברים מנא ליה נפקא ליה (ויקרא כד, יט) מאיש כי יתן מום בעמיתו איש בעמיתו ולא שור בעמיתו

ורבנן אי מההיא הוה אמינא צער לחודיה אבל ריפוי ושבת אימא ליתן ליה קמ״ל:

מתני׳ שור שוה מנה שנגח שור שוה מאתים ואין הנבילה יפה כלום נוטל את השור:

גמ׳ מתניתין מני רבי עקיבא היא דתניא יושם השור בב״ד דברי רבי ישמעאל רבי עקיבא אומר הוחלט השור

במאי קמיפלגי ר׳ ישמעאל סבר בעל חוב הוא וזוזי הוא דמסיק ליה ור׳ עקיבא סבר שותפי נינהו

וקמיפלגי בהאי קרא (שמות כא, לה) ומכרו את השור החי וחצו את כספו ר׳ ישמעאל סבר לבי דינא קמזהר רחמנא ור״ע סבר לניזק ומזיק מזהר להו רחמנא

מאי בינייהו הקדישו ניזק איכא בינייהו

בעא מיניה רבא מר״נ מכרו מזיק לר׳ ישמעאל מהו כיון דא״ר ישמעאל בעל חוב הוא וזוזי הוא דמסיק ליה מכור או דלמא

דף לג עמוד ב

כיון דמשעבד ליה לניזק לאו כל כמיניה א״ל אינו מכור

והתניא מכרו מכור חוזר וגובהו וכי מאחר שחוזר וגובהו למה מכור לרידיא

ש״מ לוה ומוכר מטלטלין ב״ד גובין לו מהם שאני התם דכמאן דעשאו אפותיקי דמי

והאמר רבא עשה עבדו אפותיקי ומכרו ב״ח גובה הימנו שורו אפותיקי ומכרו אין ב״ח גובה הימנו

עבד מ״ט משום דאית ליה קלא האי נמי כיון דנגח קלא אית ליה דתורא נגחנא קרו ליה

תני רב תחליפא בר מערבא קמיה דרבי אבהו מכרו אין מכור הקדישו מוקדש

מכרו מאן אילימא מזיק מכרו אין מכור מני ר״ע היא דאמר הוחלט השור והקדישו מוקדש אתאן לרבי ישמעאל דאמר יושם השור בב״ד

אלא ניזק מכרו אינו מכור מני רבי ישמעאל הקדישו מוקדש אתאן לר״ע

לעולם מזיק ודברי הכל מכרו אינו מכור אפילו לרבי ישמעאל דהא משעבדא ליה לניזק

הקדישו מוקדש אפילו לר״ע משום דר׳ אבהו דא״ר אבהו גזירה שמא יאמרו הקדש יוצא בלא פדיון:

ת״ר שור תם שהזיק עד שלא עמד בדין מכרו מכור הקדישו מוקדש שחטו ונתנו במתנה מה שעשה עשוי משעמד בדין מכרו אינו מכור הקדישו אינו מוקדש שחטו ונתנו במתנה לא עשה ולא כלום

קדמו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב לא עשו ולא כלום לפי שאין משתלם אלא מגופו

מועד שהזיק בין שעמד בדין בין שלא עמד בדין מכרו מכור הקדישו מוקדש שחטו ונתנו במתנה מה שעשה עשוי קדמו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב מה שעשה עשוי לפי שאין משתלם אלא מן העלייה:

אמר מר מכרו מכור לרדיא

הקדישו מוקדש משום דרבי אבהו

שחטו ונתנו במתנה מה שעשה עשוי בשלמא נתנו במתנה מה שעשה עשוי לרדיא אלא שחטו ליתי ולשתלם מבשריה

דתניא חי אין לי אלא חי שחטו מנין ת״ל ומכרו את השור מ״מ

אמר רב שיזבי לא נצרכא אלא לפחת שחיטה

אמר רב הונא בריה דרב יהושע זאת אומרת המזיק שעבודו של חבירו פטור

פשיטא מהו דתימא התם הוא דא״ל לא חסרתיך ולא מידי דא״ל זיקא בעלמא הוא דשקלי מינך אבל בעלמא ליחייב קמ״ל

הא נמי רבה אמרה דאמר רבה השורף שטרותיו של חבירו פטור

מהו דתימא התם הוא דא״ל ניירא בעלמא קלאי מינך אבל היכא דחפר בה בורות שיחין ומערות ליחייב קמ״ל דהא הכא כמאן דחפר בה בורות שיחין ומערות דמי וקאמר מה שעשה עשוי

קדמו בעלי חובות והגביהו בין חב עד שלא הזיק בין הזיק עד שלא חב לא עשה ולא כלום לפי שאין משלם אלא מגופו

בשלמא הזיק עד שלא חב ניזקין קדמו אבל חב עד שלא הזיק ב״ח קדים

דף לד עמוד א

ואפילו הזיק עד שלא חב בעל חוב קדים ש״מ ב״ח מאוחר שקדם וגבה מה שגבה לא גבה

לא לעולם אימא לך מה שגבה גבה ושאני התם דא״ל אילו גבך הוה לא מינך הוה גבי ליה דהאי תורא דאזקן מיניה משתלמנא:

ת״ר שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים וחבל בו בחמשים זוז ושבח ועמד על ארבע מאות זוז שאלמלא (לא) הזיקו היה עומד על שמנה מאות זוז נותן כשעת הנזק

כחש כשעת העמדה בדין

שבח מזיק נותן לו כשעת הנזק כחש כשעת העמדה בדין

אמר מר שבח מזיק נותן כשעת הנזק מני ר׳ ישמעאל היא דאמר בעל חוב הוא וזוזי הוא דמסיק ליה

אימא סיפא כחש כשעת העמדה בדין אתאן לר״ע דאמר שותפי נינהו רישא רבי ישמעאל וסיפא ר״ע

לא כולה ר״ע היא והכא במאי עסקינן כשפיטמו

אי כשפיטמו אימא רישא שבח ועמד על ד׳ מאות זוז נותן לו כשעת הנזק אי כשפיטמו צריכא למימר

אמר רב פפא רישא משכחת לה בין דפטמה פטומי בין דשבחא ממילא ואצטריך לאשמועינן דהיכא דשבחא ממילא נותן לו כשעת הנזק סיפא לא משכחת לה אלא כשפטמו

כחש כשעת העמדה בדין כחש מחמת מאי אילימא דכחשא מחמת מלאכה לימא ליה את מכחשת ואנא יהיבנא

אמר רב אשי דכחש מחמת מכה דא״ל קרנא דתורך קבירא ביה:

מתני׳ שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים ואין הנבילה יפה כלום אמר ר״מ על זה נאמר (שמות כא, לה) ומכרו את השור החי וחצו את כספו

א״ל רבי יהודה וכן הלכה קיימת ומכרו את השור החי וחצו את כספו ולא קיימת וגם המת יחצון ואיזה זה שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים והנבילה יפה חמשים זוז שזה נוטל חצי החי וחצי המת וזה נוטל חצי החי וחצי המת:

גמ׳ ת״ר שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים והנבילה יפה חמשים זוז זה נוטל חצי החי וחצי המת וזה נוטל חצי החי וחצי המת וזהו שור האמור בתורה דברי רבי יהודה

רבי מאיר אומר אין זהו שור האמור בתורה אלא שור שוה מאתים שנגח לשור שוה מאתים ואין הנבילה יפה כלום על זה נאמר ומכרו את השור החי וחצו את כספו אלא מה אני מקיים וגם את המת יחצון פחת שפחתו מיתה מחצין בחי

מכדי בין ר״מ בין רבי יהודה האי מאה ועשרים וחמשה שקיל והאי מאה ועשרים וחמשה שקיל מאי בינייהו

אמר רבא פחת נבילה איכא בינייהו רבי מאיר סבר פחת נבילה דניזק הוי ורבי יהודה סבר פחת נבילה דמזיק הוי פלגא

א״ל אביי אם כן מצינו לרבי יהודה

דף לד עמוד ב

תם חמור ממועד

וכי תימא הכי נמי כדתנן ר׳ יהודה אומר תם חייב ומועד פטור אימר דשמעת ליה לרבי יהודה לענין שמירה דכתיבי קראי לענין תשלומין מי שמעת ליה

והתניא רבי יהודה אומר יכול שור שוה מנה שנגח שור שוה חמש סלעים והנבילה יפה סלע זה נוטל חצי החי וחצי המת וזה נוטל חצי החי וחצי המת

אמרת וכי מועד למה יוצא להחמיר עליו או להקל עליו הוי אומר להחמיר עליו ומה מועד אינו משלם אלא מה שהזיק תם הקל לא כ״ש

אלא א״ר יוחנן שבח נבילה איכא בינייהו דמ״ס דניזק הוי ומ״ס פלגא

והיינו דקא קשיא ליה לר״י השתא דאמרת חס רחמנא עילויה דמזיק דשקיל בשבחא יכול שור שוה חמש סלעים שנגח שור שוה מנה והנבילה יפה חמשים זוז זה נוטל חצי החי וחצי המת וזה נוטל חצי החי וחצי המת

אמרת היכן מצינו מזיק נשכר שזה נשכר ואומר (שמות כא, לו) שלם ישלם בעלים משלמין ואין בעלים נוטלין

מאי ואומר וכי תימא הני מילי היכא דאיכא פסידא לניזק אבל היכא דליכא פסידא לניזק כגון שור שוה חמש סלעים שנגח שור שוה חמש סלעים והנבילה יפה שלשים זוז שקיל נמי מזיק בשבחא

ואומר שלם ישלם בעלים משלמין ואין בעלים נוטלין

א״ל רב אחא בר תחליפא לרבא א״כ מצינו לרבי יהודה תם משלם יותר מחצי נזק והתורה אמרה (שמות כא, לה) ומכרו את השור החי וחצו את כספו

אית ליה לר״י פחת שפחתה מיתה מחצין בחי

מנא ליה (שמות כא, לה) מוגם את המת יחצון והא אפקיה ר׳ יהודה לזה נוטל חצי החי וחצי המת וזה נוטל חצי החי וחצי המת

א״כ נכתוב קרא ואת המת מאי וגם ש״מ תרתי:

מתני׳ יש חייב על מעשה שורו ופטור על מעשה עצמו פטור על מעשה שורו וחייב על מעשה עצמו

כיצד שורו שבייש פטור והוא שבייש חייב שורו שסימא את עין עבדו והפיל את שינו פטור והוא שסימא את עין עבדו והפיל את שינו חייב

שורו שחבל באביו ובאמו חייב והוא שחבל באביו ואמו פטור שורו שהדליק את הגדיש בשבת חייב והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור מפני שהוא מתחייב בנפשו:

גמ׳ תני רבי אבהו קמיה דרבי יוחנן כל המקלקלין פטורין חוץ מחובל ומבעיר א״ל פוק תני לברא חובל ומבעיר אינה משנה ואם תימצי לומר משנה חובל בצריך לכלבו מבעיר בצריך לאפרו

תנן שורו שהדליק את הגדיש בשבת חייב והוא שהדליק את הגדיש בשבת פטור וקתני הוא דומיא דשורו מה שורו דלא קבעי ליה

דף לה עמוד א

אף הוא נמי דלא קבעי ליה וקתני פטור מפני שהוא נדון בנפשו

לא שורו דומיא דידיה מה הוא דקבעי ליה אף שורו דקבעי ליה

שורו היכי משכחת לה א״ל רב אויא הכא במאי עסקינן בשור פקח שעלתה לו נשיכה בגבו וקא בעי למקלייה ואיגנדר בקוטמא

ומנא ידעינן דלבתר דקלייה קמגנדר בקוטמא

ומי איכא כי האי גוונא אין דההוא תורא דהוה בי רב פפא דהוה כיבין ליה חינכיה עייל ופתקיה לנזייתא ושתי שיכרא ואיתסי

אמרו רבנן קמיה דרב פפא מי מצית אמרת שורו דומיא דידיה והא קתני שורו שבייש פטור והוא שבייש חייב שורו דומיא דידיה נתכוון לבייש היכי משכחת לה

כגון שנתכוון להזיק דאמר מר נתכוון להזיק אע״פ שלא נתכוון לבייש

רבא אמר מתניתין בשוגג

וכדתנא דבי חזקיה דתנא דבי חזקיה (ויקרא כד, כא) מכה אדם ומכה בהמה

מה מכה בהמה לא חלקת בה בין שוגג בין מזיד בין מתכוון לשאין מתכוון בין דרך ירידה לדרך עלייה לפוטרו ממון אלא לחייבו ממון אף מכה אדם לא תחלוק בו בין שוגג למזיד בין מתכוון לשאין מתכוון בין דרך ירידה לדרך עלייה לחייבו ממון אלא לפוטרו ממון

אמרו ליה רבנן לרבא מי מצית מוקמת לה בשוגג והא מפני שנדון בנפשו קתני

הכי קאמר כיון דבמזיד נדון בנפשו והיכי דמי דקא בעי לאפרו השתא בשוגג פטור:

מתני׳ שור שהיה רודף אחר שור אחר והוזק זה אומר שורך הזיק וזה אומר לא כי אלא בסלע לקה המוציא מחבירו עליו הראיה

היו שנים רודפים אחר אחד זה אומר שורך הזיק וזה אומר שורך הזיק

דף לה עמוד ב

שניהם פטורים אם היו שניהם של איש אחד שניהם חייבים

היה אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר גדול הזיק והמזיק אומר לא כי אלא קטן הזיק אחד תם ואחד מועד הניזק אומר מועד הזיק והמזיק אומר לא כי אלא תם הזיק המוציא מחבירו עליו הראיה

היו הניזקין שנים אחד גדול ואחד קטן והמזיקין שנים אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר גדול הזיק את הגדול וקטן את הקטן והמזיק אומר לא כי אלא קטן את הגדול וגדול את הקטן אחד תם ואחד מועד הניזק אומר מועד הזיק את הגדול ותם את הקטן והמזיק אומר לא כי אלא תם את הגדול ומועד את הקטן המוציא מחבירו עליו הראיה:

גמ׳ אמר רבי חייא בר אבא [זאת אומרת] חלוקים עליו חביריו על סומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין

א״ל ר׳ אבא בר ממל לר׳ חייא בר אבא אמר סומכוס אפילו ברי וברי א״ל אין אמר סומכוס אפילו ברי וברי

וממאי דמתני׳ בברי וברי הוא דקתני זה אומר שורך הזיק וזה אומר לא כי

מתקיף לה רב פפא מדרישא ברי וברי סיפא נמי ברי וברי

אימא סיפא היה אחד גדול ואחד קטן ניזק אומר גדול הזיק ומזיק אומר לא כי אלא קטן הזיק אחד תם ואחד מועד ניזק אומר מועד הזיק והמזיק אומר לא כי אלא תם הזיק המוציא מחבירו עליו הראיה

הא לא מייתי ראיה שקיל כדאמר מזיק נימא תהוי תיובתא דרבה בר נתן דאמר טענו חטים והודה לו בשעורים פטור

אלא בברי ושמא

דקאמר ברי מאן דקאמר שמא מאן אי נימא דקאמר ניזק ברי וקאמר מזיק שמא אכתי לימא תהוי תיובתא דרבה בר נתן

אלא דקאמר ניזק שמא וקאמר מזיק ברי

ומדסיפא ניזק שמא ומזיק ברי רישא נמי ניזק שמא ומזיק ברי

ואמר סומכוס אפי׳ בהא דאיצטריך לאשמועינן דלא

לא סיפא ניזק שמא ומזיק ברי רישא ניזק ברי ומזיק שמא

והא לא דמיא רישא לסיפא

אמרי ברי ושמא שמא וברי חד מילתא היא ברי וברי שמא וברי תרי מילי נינהו:

גופא אמר רבה בר נתן טענו חטין והודה לו בשעורין פטור מאי קמ״ל תנינא טענו חטין והודה לו בשעורין פטור

אי מהתם הוה אמינא פטור מדמי חטין וחייב בדמי שעורין קמ״ל דפטור לגמרי

תנן היו הניזקין שנים אחד גדול ואחד קטן וכו׳ הא לא מייתי ראיה שקיל כדקאמר מזיק אמאי חטים ושעורים נינהו

ראוי ליטול ואין לו

והתניא הרי זה משתלם על הקטן מן הגדול ולגדול מן הקטן

דתפס

תנן היה אחד תם ואחד מועד הניזק אומר מועד הזיק את הגדול ותם את הקטן והמזיק אומר לא כי אלא תם את הגדול ומועד את הקטן המוציא מחבירו עליו הראיה הא לא מייתי ראיה שקיל כדקאמר מזיק ואמאי חטין ושעורין נינהו

דף לו עמוד א

ראוי ליטול ואין לו והתניא הרי זה משתלם לקטן מן המועד ולגדול מן התם דתפס:

היו שניהם של איש אחד שניהם חייבים: א״ל רבא מפרזיקא לרב אשי ש״מ שוורים תמים שהזיקו רצה מזה גובה רצה מזה גובה

הכא במאי עסקינן במועדין

אי במועדין אימא סיפא היה אחד גדול ואחד קטן הניזק אומר גדול הזיק והמזיק אומר לא כי אלא קטן הזיק המוציא מחבירו עליו הראיה אי במועדין מאי נפקא ליה מיניה סוף סוף דמי תורא מעליא בעי לשלומי

א״ל סיפא בתמין ורישא במועדין

א״ל רב אחא סבא לרב אשי אי במועדין חייבים חייב גברא מיבעי ליה ותו מאי שניהם

אלא לעולם בתמין ורבי עקיבא היא דאמר שותפין נינהו וטעמא דאיתנהו לתרוייהו דלא מצי מדחי ליה אבל ליתנהו לתרוייהו מצי אמר ליה זיל אייתי ראיה דהאי תורא אזקך ואשלם לך:

הדרן עלך המניח

מתני׳ שור שנגח ארבעה וחמשה שוורים זה אחר זה ישלם לאחרון שבהם ואם יש בו מותר יחזיר לשלפניו ואם יש בו מותר יחזיר לשלפני פניו והאחרון אחרון נשכר דברי ר״מ

רבי שמעון אומר שור שוה מאתים שנגח לשור שוה מאתים ואין הנבלה יפה כלום זה נוטל מנה וזה נוטל מנה

חזר ונגח שור אחר שוה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו זה נוטל חמשים זוז וזה נוטל חמשים זוז

חזר ונגח שור אחר שוה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו חמשים זוז ושנים הראשונים דינר זהב:

גמ׳ מתניתין מני דלא כר׳ ישמעאל ודלא כר׳ עקיבא

אי כר׳ ישמעאל דאמר בעלי חובות נינהו האי אחרון אחרון נשכר ראשון ראשון נשכר מבעי ליה אי כר׳ עקיבא דאמר תורא דשותפי הוא האי יש בו מותר

דף לו עמוד ב

יחזיר לשלפניו לכולם מבעי ליה

אמר רבא לעולם כר׳ ישמעאל דאמר בעלי חובות נינהו ודקשיא לך אחרון אחרון נשכר ראשון ראשון נשכר מבעי ליה הב״ע כגון שתפסו ניזק לגבות הימנו ונעשה עליו כשומר שכר לנזקין

אי הכי יש בו מותר יחזיר לשלפניו יחזיר לבעלים מבעי ליה

אמר רבינא הכי קתני אם יש בו מותר בנזקיו יחזיר לשלפניו

וכן כי אתא רבין אמר ר׳ יוחנן משום פשיעת שומרין נגעו בה

במאי אוקימתא כר׳ ישמעאל אי הכי אימא סיפא ר׳ שמעון אומר שור שוה מאתים שנגח שור שוה מאתים ואין הנבלה יפה כלום זה נוטל מנה וזה נוטל מנה

חזר ונגח שור אחר שוה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו זה נוטל חמשים זוז וזה נוטל חמשים זוז חזר ונגח שור שוה מאתים האחרון נוטל מנה ושלפניו נוטל חמשים זוז ושנים הראשונים דינר זהב

אתאן לר׳ עקיבא דאמר תורא דשותפי הוא רישא ר׳ ישמעאל וסיפא ר׳ עקיבא

אמרי אין דהא אמר ליה שמואל לרב יהודה שיננא שבוק מתניתין ותא בתראי רישא ר׳ ישמעאל וסיפא ר׳ עקיבא

(אתמר נמי אמר ר׳ יוחנן הקדישו ניזק איכא בינייהו)

תנן התם התוקע לחבירו נותן לו סלע ר׳ יהודה אומר משום ר״י הגלילי מנה

ההוא גברא דתקע לחבריה שלחיה רב טוביה בר מתנה לקמיה דרב יוסף סלע צורי תנן או סלע מדינה תנן

אמר ליה תניתוה ושנים הראשונים דינר זהב ואי סלקא דעתך תני תנא סלע מדינה נפלוג ונתני עד תריסר וסלע

א״ל תנא כי רוכלא ליתני וליזיל

מאי הוי עלה פשטוה מהא דאמר רב יהודה אמר רב כל כסף האמור בתורה כסף צורי ושל דבריהם כסף מדינה

אמר ליה ההוא גברא הואיל ופלגא דזוזא הוא לא בעינא נתביה לעניים הדר אמר ליה נתביה ניהלי איזיל ואברי ביה נפשאי

א״ל רב יוסף כבר זכו ביה עניים ואף על גב דליכא עניים הכא אנן יד עניים אנן דאמר רב יהודה אמר שמואל יתומים

דף לז עמוד א

אינן צריכין פרוזבול

וכן תני רמי בר חמא היתומים אינן צריכין פרוזבול ר״ג ובית דינו אביהן של יתומין היו

חנן בישא תקע ליה להההוא גברא אתא לקמיה דרב הונא א״ל זיל הב ליה פלגא דזוזא הוה ליה זוזא מכא בעי למיתבה ליה מיניה פלגא דזוזא לא הוה משתקיל ליה תקע ליה אחרינא ויהביה נהליה:

מתני׳ שור שהוא מועד למינו ואינו מועד לשאינו מינו מועד לאדם ואינו מועד לבהמה מועד לקטנים ואינו מועד לגדולים את שהוא מועד לו משלם נזק שלם ואת שאינו מועד לו משלם חצי נזק

אמרו לפני רבי יהודה ה״ז מועד לשבתות ואינו מועד לחול אמר להם לשבתות משלם נזק שלם לימות החול משלם חצי נזק

אימתי הוא תם משיחזור בו ג׳ ימי שבתות׃

גמ׳ איתמר רב זביד אמר ואינו מועד תנן רב פפא אמר אינו מועד תנן

רב זביד אמר ואינו מועד תנן הא סתמא הוי מועד רב פפא אמר אינו מועד תנן דסתמא לא הוי מועד

רב זביד דייק מסיפא רב פפא דייק מרישא

רב זביד דייק מסיפא דקתני מועד לקטנים ואינו מועד לגדולים אי אמרת בשלמא ואינו מועד קתני הא סתמיה הוי מועד הא קמ״ל דאפי׳ מקטנים לגדולים נמי מסתמא הוי מועד

אלא אי אמרת אינו מועד קתני סתמא לא הוי מועד

השתא י״ל מקטנים לקטנים דעלמא סתמא לא הוי מועד מקטנים לגדולים צריכא למימר דלא הוי מועד

ורב פפא אמר לך אצטריך סלקא דעתיך אמינא הואיל ופרץ ביה בההוא מינא פרץ ביה לא שנא גדולים דידיה ולא שנא קטנים דידיה קמ״ל דלא הוי מועד

רב פפא דייק מרישא דקתני מועד לאדם אינו מועד לבהמה אי אמרת בשלמא אינו מועד תנן סתמא לא הוי מועד הא קמ״ל דאפילו מאדם לבהמה נמי סתמא לא הוי מועד

אלא אי אמרת ואינו מועד קתני הא סתמא הוי מועד השתא י״ל מבהמה לבהמה סתמא הוי מועד מאדם לבהמה צריכא למימר דהוי מועד

ורב זביד אמר לך רישא אחזרה קאי כגון דהוה מועד לאדם ומועד לבהמה והדר ביה מבהמה דקאי גבי בהמה תלתא זימני ולא נגח מהו דתימא כיון דלא הדר ביה מאדם חזרה דבהמה לאו חזרה היא קמ״ל דחזרה דבהמה מיהא חזרה היא

מיתיבי סומכוס אומר מועד לאדם מועד לבהמה מק״ו ומה לאדם מועד לבהמה לכ״ש מכלל דת״ק אינו מועד קאמר

א״ל רב זביד סומכוס אחזרה קאי והכי קא״ל לת״ק דקאמרת חזרה דבהמה חזרה היא חזרה דבהמה לאו חזרה היא מק״ו מאדם ומה מאדם לא קא מהדר ביה מבהמה לא כ״ש

אמר רב אשי ת״ש אמרו לפני רבי יהודה ה״ז מועד לשבתות ואינו מועד לימות החול אמר להן לשבתות משלם נזק שלם לימות החול משלם חצי נזק

אי אמרת בשלמא ואינו מועד קתני שיולי הוא דקא משיילי [ליה] והוא נמי קמהדר להו אלא אי אמרת אינו מועד קתני אגמורי הוא דקא מגמרי ליה ותו איהו מאי קא מהדר להו

אמר רב ינאי מרישא נמי דיקא דקתני את שמועד לו משלם נזק שלם ואת שאינו מועד לו [משלם] ח״נ

אי אמרת בשלמא ואינו מועד קתני פרושי קא מפרש לה

אלא אי אמרת אינו מועד קתני פסקה מאי תו את שמועד לו משלם נזק שלם ואת שאינו מועד לו משלם ח״נ עד השתא לא אשמעינן דהתם משלם ח״נ ומועד משלם נזק שלם

ואת״ל נמי איתא לדרב פפא נגח שור חמור וגמל נעשה מועד לכל׃

ת״ר ראה שור נגח שור לא נגח שור נגח שור לא נגח שור נגח שור לא נגח נעשה מועד לסירוגין לשוורים׃

ת״ר ראה שור נגח חמור לא נגח סוס נגח גמל לא נגח פרד נגח ערוד לא נגח נעשה מועד לסירוגין לכל

איבעיא להו נגח

דף לז עמוד ב

שור שור ושור חמור וגמל מהו

האי שור בתרא בתר שוורים שדינן ליה ואכתי לשוורים הוא דאייעד למידי אחרינא לא אייעד או דילמא האי שור בתרא בתר חמור וגמל שדינן ליה ואייעד ליה לכולהו מיני

חמור וגמל שור שור ושור מהו האי שור קמא בתר חמור וגמל שדינן ליה ואייעד ליה לכולהו מיני או דילמא בתר שוורים שדינן ליה ואכתי לשוורים הוא דאייעד למינא אחרינא לא אייעד

שבת שבת ושבת אחד בשבת ושני בשבת מהו הא שבת בתרייתא בתר שבת הוא דשדינן ליה ואכתי לשבת הוא דאייעד לימות החול לא אייעד או דילמא בתר אחד בשבת ושני בשבת שדינן ליה ואייעד ליה לכולי יומא

ה׳ בשבת וערב שבת ושבת שבת ושבת מהו הא שבת קמייתא בתר ה׳ בשבת וע״ש שדינן ליה ואייעד לכולהו יומי או דילמא הא שבת קמייתא בתר שבתות הוא דשדינן ליה ולשבתות הוא דאייעד

תיקו:

נגח שור יום ט״ו בחודש זה ויום ט״ז בחודש זה ויום י״ז בחודש זה פלוגתא דרב ושמואל

דאתמר ראתה יום ט״ו בחדש זה ויום ט״ז בחדש זה ויום י״ז בחדש זה רב אמר קבעה לה וסת ושמואל אמר עד שתשלש בדילוג

אמר רבא שמע קול שופר ונגח קול שופר ונגח קול שופר ונגח נעשה מועד לשופרות

פשיטא מהו דתימא הך שופר קמא סיוטא בעלמא הוא דנקטיה קמ״ל:

מתני׳ שור של ישראל שנגח שור של הקדש ושל הקדש שנגח לשור של הדיוט פטור שנאמר (שמות כא, לה) שור רעהו ולא שור של הקדש

שור של ישראל שנגח לשור של כנעני פטור ושל כנעני שנגח לשור של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם:

גמ׳ מתניתין דלא כר״ש בן מנסיא דתניא שור של הדיוט שנגח שור של הקדש ושל הקדש שנגח שור של הדיוט פטור שנאמר שור רעהו ולא שור של הקדש ר״ש בן מנסיא אומר שור של הקדש שנגח שור של הדיוט פטור ושל הדיוט שנגח שור של הקדש בין תם בין מועד משלם נזק שלם

אמרי מאי קא סבר ר״ש אי רעהו דוקא אפילו של הדיוט שנגח של הקדש ליפטר ואי רעהו לאו דוקא אפילו דהקדש נמי כי נגח דהדיוט ליחייב

וכי תימא לעולם קסבר רעהו דוקא ומיהו דהדיוט כי נגח דהקדש היינו טעמא דמיחייב משום דקא מייתי ליה מקל וחומר דהדיוט ומה הדיוט שנגח של הדיוט חייב כי נגח דהקדש לא כל שכן דמיחייב

דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה להלן תם חצי נזק הכא נמי חצי נזק

אלא אמר ריש לקיש הכל היו בכלל נזק שלם כשפרט לך הכתוב רעהו גבי תם רעהו הוא דתם משלם חצי נזק מכלל דהקדש בין תם בין מועד משלם נזק שלם

דף לח עמוד א

דאם כן נכתוב קרא להאי רעהו גבי מועד:

שור של ישראל שנגח שור של כנעני פטור: אמרי ממה נפשך אי רעהו דוקא דכנעני כי נגח דישראל נמי ליפטר ואי רעהו לאו דוקא אפילו דישראל כי נגח דכנעני נחייב

א״ר אבהו אמר קרא (חבקוק ג, ו) עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח כיון שלא קיימו עמד והתיר ממונן לישראל

רבי יוחנן אמר מהכא (דברים לג, ב) הופיע מהר פארן מפארן הופיע ממונם לישראל

תניא נמי הכי שור של ישראל שנגח שור של כנעני פטור שור של כנעני שנגח שור של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם שנאמר עמד וימודד ארץ ראה ויתר גוים ואומר הופיע מהר פארן

מאי ואומר

וכי תימא האי עמד וימודד ארץ מבעי׳ ליה לכדרב מתנה וכדרב יוסף ת״ש הופיע מהר פארן מפארן הופיע ממונן לישראל מאי דרב מתנה דא״ר מתנה עמד וימודד ארץ ראה וכו׳ מה ראה ראה שבע מצות שנצטוו עליהן בני נח ולא קיימום עמד והגלה אותם מעל אדמתם

ומאי משמע דהאי ויתר לישנא דאגלויי הוא כתיב הכא ויתר גוים וכתיב התם (ויקרא יא, כא) לנתר בהן על הארץ ומתרגם לקפצא בהון על ארעא

מאי דרב יוסף דא״ר יוסף עמד וימודד ארץ ראה וכו׳ מה ראה ראה שבע מצות שקיבלו עליהם בני נח ולא קיימום עמד והתירן להם

איתגורי אתגר א״כ מצינו חוטא נשכר אמר מר בריה דרבנא לומר שאפילו מקיימין אותן אין מקבלין עליהן שכר

ולא והתניא ר״מ אומר מנין שאפילו נכרי ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול ת״ל (ויקרא יח, ה) אשר יעשה אותם האדם וחי בהם כהנים ולוים וישראלים לא נאמר אלא אדם הא למדת שאפילו נכרי ועוסק בתורה הרי הוא ככהן גדול

אמרי אין מקבלים עליהן שכר כמצווה ועושה אלא כמי שאינו מצווה ועושה דא״ר חנינא גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה:

ת״ר וכבר שלחה מלכות רומי שני סרדיוטות אצל חכמי ישראל למדונו תורתכם קראו ושנו ושלשו בשעת פטירתן אמרו להם דקדקנו בכל תורתכם ואמת הוא חוץ מדבר זה שאתם אומרים שור של ישראל שנגח שור של כנעני פטור של כנעני שנגח שור של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם

ממ״נ אי רעהו דוקא אפילו דכנעני כי נגח דישראל ליפטר ואי רעהו לאו דוקא אפילו דישראל כי נגח דכנעני לחייב ודבר זה אין אנו מודיעים אותו למלכות

רב שמואל בר יהודה שכיבא ליה ברתא אמרו ליה רבנן לעולא קום ניזל נינחמיה אמר להו מאי אית לי גבי נחמתא דבבלאי דגידופא הוא דאמרי מאי אפשר למיעבד הא אפשר למיעבד עבדי

אזל הוא לחודאי גביה א״ל (דברים ב, ב) ויאמר ה׳ (אל משה) אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה וכי מה עלה על דעתו של משה לעשות מלחמה שלא ברשות אלא נשא משה ק״ו בעצמו אמר ומה מדינים שלא באו אלא לעזור את מואב אמרה תורה (במדבר כה, יז) צרור את המדינים והכיתם אותם

דף לח עמוד ב

מואבים עצמן לא כל שכן

אמר לו הקב״ה לא כשעלתה על דעתך עלתה על דעתי שתי פרידות טובות יש לי להוציא מהן רות המואביה ונעמה העמונית

והלא דברים ק״ו ומה בשביל שתי פרידות טובות חס הקב״ה על ב׳ אומות גדולות ולא החריבן בתו של רבי אם כשרה היא וראויה היא לצאת ממנה דבר טוב על אחת כמה וכמה דהוה חיה

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן אין הקב״ה מקפח שכר כל בריה אפילו שכר שיחה נאה

דאילו בכירה דקאמרה מואב אמר לו הקב״ה למשה (דברים ב, ט) אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה מלחמה הוא דלא הא אנגריא עביד בהו

צעירה דקאמרה בן עמי א״ל הקב״ה למשה (דברים ב, יט) וקרבת מול בני עמון אל תצורם ואל תתגר בם כלל דאפילו אנגריא לא תעביד בהו

ואמר ר׳ חייא בר אבא אמר ר׳ יהושע בן קרחה לעולם יקדים אדם לדבר מצוה שבשביל לילה אחת שקדמתה בכירה לצעירה קדמתה ארבע דורות לישראל עובד ישי ודוד ושלמה ואילו צעירה עד רחבעם דכתיב (מלכים א יד, כא) ושם אמו נעמה העמונית

ת״ר שור של ישראל שנגח שור של כותי פטור ושל כותי שנגח שור של ישראל תם משלם חצי נזק ומועד משלם נזק שלם

ר״מ אומר שור של ישראל שנגח שור של כותי פטור ושל כותי שנגח שור של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם

למימרא דסבר ר״מ כותים גרי אריות הן

ורמינהי כל הכתמים הבאים מרקם טהורים רבי יהודה מטמא מפני שהן גרים וטועים

מבין הנכרים טהורים מבין ישראל ומבין הכותים ר״מ מטמא וחכמים מטהרין שלא נחשדו (ישראל) על כתמיהן

אלמא קסבר ר״מ כותים גרי אמת הם

א״ר אבהו קנס הוא שקנס ר״מ בממונם שלא יטמעו בהם

מתיב רבי זירא ואלו נערות שיש להם קנס הבא על הממזרת ועל הנתינה ועל הכותית ואי ס״ד קנס ר׳ מאיר בממונם ה״נ נקנוס כדי שלא יטמעו בהן

אמר אביי כדי

דף לט עמוד א

שלא יהא חוטא נשכר

ונתביה לעניים אמר רב מרי משום דהוי ממון שאין לו תובעים:

מתני׳ שור של פקח שנגח שור של חרש שוטה וקטן חייב ושל חרש שוטה וקטן שנגח שור של פקח פטור

שור של חרש שוטה וקטן שנגח בית דין מעמידין להן אפוטרופוס ומעידין להן בפני אפוטרופוס

נתפקח החרש נשתפה השוטה והגדיל הקטן חזר לתמותו דברי ר״מ רבי יוסי אומר הרי הוא בחזקתו

שור האצטדין אינו חייב מיתה שנאמר (שמות כא, כח) כי יגח ולא שיגיחוהו:

גמ׳ הא גופא קשיא אמרת שור של חרש שוטה וקטן שנגח שור של פקח פטור אלמא אין מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו אימא סיפא שור של חרש שוטה וקטן שנגח ב״ד מעמידין להם אפוטרופוס ומעידין להם בפני אפוטרופוס אלמא מעמידין להם אפוטרופוס לתם לגבות מגופו

אמר רבא הכי קתני ואם הוחזקו נגחנין מעמידין להם אפוטרופוס ומעידין להן בפני אפוטרופוס ומשוינן להו מועד דכי הדר ונגח לשלם מעלייה

מעליית מאן רבי יוחנן אמר מעליית יתומין רבי יוסי בר חנינא אמר מעליית אפוטרופוס

ומי א״ר יוחנן הכי והאמר רב יהודה אמר רב אסי אין נזקקין לנכסי יתומין אלא א״כ רבית אוכלת בהן

ורבי יוחנן אמר או לשטר שיש בו רבית או לכתובת אשה משום מזוני

איפוך רבי יוחנן אמר מעליית אפוטרופסין רבי יוסי בר חנינא אמר מעליית יתומין

אמר רבא משום דקשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן משוית ליה לרבי יוסי בר חנינא טועה והא רבי יוסי בר חנינא דיינא הוא ונחית לעומקיה דדינא

אלא לעולם לא תיפוך ומזיק שאני רבי יוחנן אמר מעליית יתומים דאי אמרת מעליית אפוטרופוס

דף לט עמוד ב

ממנעי ולא עבדי רבי יוסי בר חנינא אמר מעליית אפוטרופוס וחוזרין ונפרעין מן היתומים לכי גדלי

ומעמידים להן אפוטרופין לתם לגבות מגופו תנאי היא

דתניא שור שנתחרשו בעליו ושנשתטו בעליו ושהלכו בעליו למדינת הים יהודה בן נקוסא אמר סומכוס הרי הוא בתמותו עד שיעידו בו בפני הבעלים וחכ״א מעמידין להן אפוטרופין ומעידין בהן בפני אפוטרופין

נתפקח החרש נשתפה השוטה והגדיל הקטן ובאו בעליו ממדינת הים יהודה בן נקוסא אמר סומכוס חזר לתמותו עד שיעידו בו בפני בעלים רבי יוסי אמר הרי הוא בחזקתו

אמרו מאי הרי הוא בתמותו דקאמר סומכוס אילימא דלא מייעד כלל הא מדקתני סיפא חזר לתמותו מכלל דאייעד

אלא מאי הרי הוא בתמותו הרי הוא בתמימותו דלא מחסרינן ליה אלמא אין מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו וחכמים אומרים מעמידין להן אפוטרופוס ומעידין להן בפני אפוטרופוס אלמא מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו

וסיפא במאי קמיפלגי רשות משנה איכא בינייהו סומכוס סבר רשות משנה ור׳ יוסי סבר רשות אינה משנה

ת״ר שור חרש שוטה וקטן שנגח רבי יעקב משלם ח״נ

ר׳ יעקב מאי עבידתיה אלא אימא רבי יעקב אומר משלם ח״נ

במאי עסקינן אי בתם פשיטא דכ״ע נמי ח״נ הוא דמשלם ואי במועד אי דעבדי ליה שמירה כלל כלל לא בעי לשלומי ואי דלא עבדי ליה שמירה כוליה נזק בעי שלומי

אמר רבא לעולם במועד והכא במאי עסקינן דעבדי שמירה פחותה ולא עבדי ליה שמירה מעולה

ורבי יעקב סבר לה כרבי יהודה דאמר צד תמות במקומה עומדת וסבר לה כרבי יהודה דאמר מועד סגי ליה בשמירה פחותה

וסבר לה כרבנן דאמרי מעמידין אפוטרופוס לתם לגבות מגופו

א״ל אביי ולא פליגי והתניא שור של חרש שוטה וקטן שנגח ר׳ יהודה מחייב ור׳ יעקב אומר ח״נ הוא דמשלם אמר רבה בר עולאמה שמחייב ר׳ יהודה פירש ר׳ יעקב

ולאביי דאמר פליגי במאי פליגי

אמר לך הב״ע במועד ולא נטריה כלל

ר׳ יעקב סבר לה כר׳ יהודה בחדא ופליג עליה בחדא סבר כר׳ יהודה בחדא דאילו ר׳ יהודה סבר צד תמות במקומה עומדת ופליג עליה בחדא דאילו רבי יהודה סבר מעמידין להן אפוטרופוס לתם לגבות מגופו ור׳ יעקב סבר אין מעמידין ולא משלם אלא פלגא דמועד

אמר ליה רב אחא בר אביי לרבינא בשלמא לאביי דאמר פליגי שפיר אלא לרבא דאמר לא פליגי אדמוקי לה במועד נוקמא בתם

דף מ עמוד א

אי לר״י דעבד ליה שמירה פחותה ולא עבד ליה שמירה מעולה אי לר״א בן יעקב דלא עביד ליה שמירה כלל

דתניא ר״א בן יעקב אומר אחד תם ואחד מועד ששמרן שמירה פחותה פטורין והא קמ״ל ר׳ יעקב דמעמידין להן אפוטרופין לתם לגבות מגופו

א״ל הכי קאמר חדא דאית ביה תרתי טעמא

רבינא אמר רשות משנה איכא בינייהו כגון דהוה מועד ונתפקח החרש ונשתפה השוטה והגדיל הקטן ר״י סבר הרי הוא בחזקתו ר׳ יעקב סבר רשות משנה:

ת״ר אפוטרופסים משלמין מן העלייה ואין משלמין כופר

מאן תנא כופרא כפרה ויתמי לאו בני כפרה נינהו

א״ר חסדא ר׳ ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקה היא דתניא (שמות כא, ל) ונתן פדיון נפשו דמי ניזק ר׳ ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר דמי מזיק

מאי לאו בהא קמיפלגי דרבנן סברי כופרא ממונא הוא ור׳ ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה סבר כופרא כפרה

א״ר פפא לא דכ״ע כופרא כפרה הוא והכא בהא קמיפלגי רבנן סברי בדניזק שיימינן ורבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה סבר בדמזיק שיימינן

מ״ט דרבנן נאמרה שיתה למטה ונאמרה שיתה למעלה מה להלן בדניזק אף כאן בדניזק

ור׳ ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה סבר ונתן פדיון נפשו כתיב

ורבנן אין פדיון נפשו כתיב מיהו כי שיימינן בדניזק שיימינן

משבח ליה רבא לר״נ בדרב אחא בר יעקב דאדם גדול הוא א״ל לכשיבא לידך הביאהו לידי

כי אתא לגביה א״ל בעי מינאי מילתא בעא מיניה שור של שני שותפין כיצד משלמין כופר

משלם האי כופר והאי כופר כופר אחד אמר רחמנא ולא שני כופרין האי חצי כופר והאי חצי כופר כופר שלם אמר רחמנא ולא חצי כופר

אדיתיב וקא מעיין בה א״ל תנן חייבי ערכין ממשכנין אותן חייבי חטאות ואשמות אין ממשכנין אותן חייבי כופרין מאי

כיון דכפרה הוא כחטאת ואשם דמי מחמר חמיר עילויה ולא בעי משכוניה או דלמא כיון דלחבריה הוא דבעי מיתבא ליה ממונא הוא ולא לגבוה הוא ולא חמיר עליה ובעי משכוניה

אי נמי כיון דהוא לא חטא וממוניה הוא דאזיק לא חמיר מילתא עילויה ובעי משכוניה

א״ל שבקן אסתגר בקמייתא:

ת״ר שאלו בחזקת תם ונמצא מועד בעלים משלמין חצי נזק ושואל משלם חצי נזק

הועד בבית שואל והחזירו לבעלים בעלים משלמין חצי נזק ושואל פטור מכלום

אמר מר שאלו בחזקת תם ונמצא מועד בעלים משלמין חצי נזק ושואל חצי נזק ואמאי לימא ליה תורא שאילי אריא לא שאילי

אמר רב הכא במאי עסקינן שהכיר בו שהוא נגחן

ונימא ליה תם שאילי מועד לא שאילי

משום דא״ל סוף סוף אי תם הוה פלגא נזקא בעית שלומי השתא נמי זיל שלים פלגא נזקא

ונימא ליה אי תם הוה משתלם מגופו

משום דא״ל סוף סוף את לאו תורא בעית שלומי לדידי

ונימא ליה

דף מ עמוד ב

אם תם הוה מודינא ומפטרינא

ואפילו למ״ד פלגא נזקא ממונא נימא ליה אי תם הוא הוה מעריקנא ליה לאגמא

אלא הכא במאי עסקינן כגון דאקדים בי דינא ותפסיה

אי הכי בעלים אמאי משלמים חצי נזק נימא ליה אתפסתיה לתוראי בידא מאן דלא מצינא לאשתעויי דינא בהדיה משום דא״ל אי אהדרתיה ניהלך לאו מינך הוו שקלי ליה

ונימא ליה אי אהדרתיה ניהליה הוה מעריקנא ליה לאגמא משום דא״ל סוף סוף לאו מעלייה הוו משתלמי

הניחא היכא דאית ליה נכסי היכא דלית ליה נכסי מאי איכא למימר

משום דא״ל כי היכא דמשתעבדנא לדידך הכי נמי משתעבדנא להאיך מדר׳ נתן

דתניא רבי נתן אומר מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו מנין שמוציאין מזה ונותנים לזה ת״ל (במדבר ה, ז) ונתן לאשר אשם לו

הועד בבית שואל והחזירו לבעלים בעלים משלמין חצי נזק ושואל פטור מכלום

סיפא רשות משנה רישא רשות אינה משנה

א״ר יוחנן תברא מי ששנה זו לא שנה זו

רבה אמר מדרישא רשות אינה משנה סיפא נמי רשות אינה משנה וסיפא היינו טעמא משום דא״ל לאו כל כמינך דמייעדת ליה לתוראי

רב פפא אמר מדסיפא רשות משנה רישא נמי רשות משנה ורישא היינו טעמא משום דכל מקום שהולך שם בעליו עליו:

שור האצטדין אינו חייב מיתה [וכו׳]: איבעיא להו מהו לגבי מזבח

רב אמר כשר ושמואל אמר פסול רב אמר כשר אנוס הוא ושמואל אמר פסול הרי נעבד בו עבירה

מיתיבי (ויקרא א, ב) מן הבהמה להוציא את הרובע ואת הנרבע מן הבקר להוציא את הנעבד מן הצאן להוציא את המוקצה ומן הצאן להוציא את הנוגח

אמר רבי שמעון אם נאמר רובע למה נאמר נוגח ואם נאמר נוגח למה נאמר רובע

מפני שיש ברובע שאין בנוגח ויש בנוגח שאין ברובע

רובע עשה בו אונס כרצון נוגח לא עשה בו אונס כרצון נוגח משלם כופר רובע אינו משלם את הכופר לפיכך הוצרך לומר רובע והוצרך לומר נוגח

קתני מיהת רובע עשה בו אונס כרצון נוגח לא עשה בו אונס כרצון למאי הלכתא לאו לקרבן

לא לקטלא

הכי נמי מסתברא דאי אמרת לקרבן נוגח לא עשה בו אונס כרצון לאו אונס דידיה כתיב ולאו רצון דידיה כתיב אלא לאו לקטלא:

אמר מר נוגח משלם את הכופר רובע אינו משלם את הכופר ה״ד אילימא דרבעה וקטלה מה לי קטלה בקרנא מה לי קטלה ברביעה

ואלא דרבעה ולא קטלה האי דלא משלם כופר משום דלא קטלה הוא

אמר אביי לעולם דרבעה ולא קטלה דאתיוה לבי דינא וקטלוה מהו דתימא

דף מא עמוד א

כמאן דקטלה דמי קמ״ל

רבא אמר לעולם דרבעה וקטלה ודקא קשיא לך מה לי קטלה בקרנים מה לי קטלה ברביעה קרן כוונתו להזיק האי כוונתו להנאת עצמו הוא

במאי פליגי ברגל שדרסה על גבי תינוק בחצר הניזק לאביי משלם כופר לרבא לא משלם כופר

תניא כוותיה דרב שור האיצטדין אינו חייב מיתה וכשר לגבי מזבח מפני שהוא כמעושה:

מתני׳ שור שנגח את האדם ומת מועד משלם כופר ותם פטור מן הכופר וזה וזה חייבין מיתה וכן בבן וכן בבת נגח עבד או אמה נותן שלשים סלעים בין שהוא יפה מאה מנה ובין שאינו יפה אלא דינר אחד:

גמ׳ וכי מאחר דמתם קטלינן ליה מועד היכי משכחת לה

אמר רבה הכא במאי עסקינן כגון שאמדוהו לשלשה בני אדם

רב אשי אמר אומדנא לאו כלום הוא אלא הכא במאי עסקינן כגון שסיכן לשלשה בני אדם

רב זביד אמר כגון שהרג שלשה בהמות

ומועד לבהמה הוי מועד לאדם אלא אמר רב שימי כגון שהרג שלשה עובדי כוכבים

ומועד לעובדי כוכבים הוי מועד לישראל אלא אמר רשב״ל כגון שהרג שלשה בני אדם טרפה

ומועד לטרפה הוי מועד לשלם אלא אמר רב פפא דקטל וערק לאגמא דקטל וערק לאגמא

רב אחא בריה דרב איקא אמר כגון שהוזמו זוממי זוממין

הניחא אי לייעודי תורא בעינן שפיר אלא אי לייעודי גברא בעינן מימר אמר ליה לא הוה ידענא כגון דאמרי כל אימת דקטיל תוריה גביה הוה קאי

רבינא אמר במכירין את בעל השור ואין מכירין את השור

מאי ה״ל למעבד משום דאמרי ליה תורא נגחנא אית לך בבקרך איבעי לך נטורי כולי בקרך:

וזה וזה חייבין מיתה כו׳: ת״ר ממשמע שנאמר (שמות כא, כח) סקל יסקל השור איני יודע שנבילה היא ונבילה אסורה באכילה מה ת״ל לא יאכל את בשרו מגיד לך הכתוב שאם שחטו לאחר שנגמר דינו אסור באכילה

אין לי אלא באכילה בהנאה מנין ת״ל (שמות כא, כח) ובעל השור נקי

מאי משמע שמעון בן זומא אומר כאדם שאומר לחבירו יצא איש פלוני נקי מנכסיו ואין לו בהם הנאה של כלום

וממאי דלא יאכל את בשרו להיכא דשחטו אחר שנגמר דינו שאסור באכילה אימא דהיכא דשחטו לאחר שנגמר דינו שרי באכילה הוא והאי לא יאכל את בשרו להיכא דסקליה מסקל דאסור בהנאה הוא כדר׳ אבהו

דאמר רבי אבהו אמר ר׳ אלעזר כל מקום שנאמר לא יאכל לא תאכל לא תאכלו אחד איסור אכילה ואחד איסור הנאה במשמע

עד שיפרט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבילה לגר בנתינה ולעובד כוכבים במכירה

אמרי הני מילי היכא דנפיק ליה איסור אכילה ואיסור הנאה מקרא מלא יאכל אבל הכא דאיסור אכילה מסקל יסקל נפקא אי סלקא דעתך האי לא יאכל את בשרו איסור הנאה הוא נכתוב רחמנא לא יהנה אי נמי לא יאכל את בשרו למה לי דאף על גב דעבדיה כעין בשר דשחטיה אסור

מתקיף לה מר זוטרא אימא הני מילי

דף מא עמוד ב

היכא דבדק צור ושחט בו דעבדיה כעין סקילה אבל היכא דשחטיה בסכין לא

אמרי אטו סכין כתיבא באורייתא והתנן השוחט במגל יד בצור ובקנה שחיטתו כשירה

והשתא דנפקא ליה איסור אכילה ואיסור הנאה מלא יאכל את בשרו בעל השור נקי למה לי להנאת עורו דסלקא דעתך אמינא בשרו הוא דאסור בהנאה אבל עורו נשתרי בהנאה קמשמע לן בעל השור נקי

ולהנך תנאי דמפקי ליה להאי בעל השור נקי לדרשה אחרינא [כדבעינן למימר קמן] הנאת עורו מנא להו

נפקא להו מאת בשרו את הטפל לבשרו מאי ניהו עורו

והאי תנא את לא דריש

כדתניא שמעון העמסוני ואמרי לה נחמיה העמסוני היה דורש כל אתין שבתורה כיון שהגיע (דברים ו, יג) לאת ה׳ אלהיך תירא פירש אמרו לו תלמידיו רבי כל אתין שדרשת מה תהא עליהן אמר להם כשם שקבלתי שכר על הדרישה כך קבלתי שכר על הפרישה

עד שבא ר׳ עקיבא ולימד את ה׳ אלהיך תירא לרבות תלמידי חכמים:

ת״ר ובעל השור נקי רבי אליעזר אומר נקי מחצי כופר

אמר לו ר׳ עקיבא והלא הוא עצמו אין משתלם אלא מגופו הביאהו לבית דין וישלם לך

אמר לו רבי אליעזר כך אני בעיניך שדיני בזה שחייב מיתה אין דיני אלא כשהמית את האדם על פי עד אחד או על פי בעלים

על פי בעלים מודה בקנס הוא

קסבר כופרא כפרה

תניא אידך אמר לו רבי אליעזר עקיבא כך אני בעיניך שדיני בזה שחייב מיתה אין דיני אלא במתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם למצרי והרג ישראל לנפלים והרג בן קיימא

הי אמר ליה ברישא רב כהנא משמיה דרבא אמר מתכוון אמר ליה ברישא רב טביומי משמיה דרבא אמר המית אמר ליה ברישא

רב כהנא משמיה דרבא אמר מתכוון אמר ליה ברישא משל לצייד ששולה דגים מן הים

דף מב עמוד א

משכח רברבי שקיל זוטרי שקיל

רב טביומי משמיה דרבא אמר המית אמר ליה ברישא משל לצייד ששולה דגים מן הים משכח זוטרי שקיל משכח רברבי שדי זוטרי ושקיל רברבי

תניא אידך (שמות כא, כח) בעל השור נקי רבי יוסי הגלילי אומר נקי מדמי ולדות

אמר לו ר״ע הרי הוא אומר (שמות כא, כב) כי ינצו אנשים (ונגפו אשה) אנשים ולא שוורים

שפיר קאמר ר״ע

אמר רב עולא בריה דרב אידי איצטריך ס״ד אמינא אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוורים מועדין הא תם מיחייב כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור

אמר רבא יציבא בארעא וגיורא בשמי שמיא

אלא אמר רבא איצטריך ס״ד אמינא אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוורים מועדין וק״ו לתמין דפטירי הדר כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור ומועד חייב

א״ל אביי אלא מעתה גבי בושת נמי נימא הכי אנשים ולא שוורים הדומין לאנשים מה אנשים מועדין אף שוורים מועדין וקל וחומר לתמין דפטירי הדר כתב רחמנא בעל השור נקי תם פטור ומועד חייב

וכ״ת ה״נ אי הכי ליתני בעל השור נקי רבי יוסי הגלילי אומר פטור מדמי ולדות ומבושת

אלא אביי ורבא דאמרי תרוייהו אנשים אין אסון באשה יענשו יש אסון באשה לא יענשו ולא שוורים דאע״ג דיש אסון יענשו הדר כתב רחמנא בעל השור נקי דפטור

מתקיף לה רב אדא בר אהבה אטו באסון תליא מילתא בכוונה תליא מילתא

אלא אמר רב אדא בר אהבה אנשים כי נתכונו זה לזה אע״ג שיש אסון באשה יענשו כי נתכונו לאשה עצמה לא יענשו ולא שוורים דאפילו נתכונו לאשה עצמה יענשו כתב רחמנא בעל השור נקי דפטירי

וכן כי אתא רב חגי מדרומא אתא ואייתי מתניתא בידיה כוותיה דרב אדא בר אהבה

תניא אידך בעל השור נקי ר״ע אומר נקי מדמי עבד

דף מב עמוד ב

ונימא רבי עקיבא לנפשיה והלא עצמו אין משתלם אלא מגופו הביאהו לבית דין וישלם לך

אמר רב שמואל בר רב יצחק כשקדם בעליו ושחטו מהו דתימא לישתלם מיניה קמ״ל הואיל ובר קטלא הוא אע״ג דשחטיה לא לישתלם מיניה

אי הכי לרבי אליעזר נמי כשקדם ושחטו

ה״נ וסבר דלמא אית ליה טעמא אחרינא דעדיף מהאי ונימא ליה

ורבי אליעזר נמי לישני ליה שקדם ושחטו אמר לך התם הוא דנתכוון להרוג את הבהמה והרג את האדם דשור לאו בר קטלא הוא כלל דס״ד אמינא ניחייב אצטריך קרא למעוטי אבל הכא דמעיקרא בר קטלא הוה לא צריך קרא אע״ג דשחטיה

ולר״ע נמי ודאי הכי הוה

אלא אמר רב אסי האי מילתא מפי דגברא רבה שמיע לי ומנו רבי יוסי ברבי חנינא סלקא דעתך אמינא הואיל ואמר ר״ע אף תם שחבל באדם משלם במותר נזק שלם משתלם נמי [דמי עבד] מעלייה כתב רחמנא בעל השור נקי

אמר ליה רבי זירא לרב אסי והא תבריה ר״ע לגזיזיה דתניא ר״ע אומר יכול ישלם מן העלייה ת״ל (שמות כא, לא) כמשפט הזה יעשה לו מגופו משלם ואינו משלם מן העלייה

אלא אמר רבא אצטריך ס״ד אמינא הואיל ומחמירני בעבד יותר מבן חורין שבן חורין יפה סלע נותן סלע שלשים נותן שלשים ועבד יפה סלע נותן שלשים משתלם נמי דמי עבד מן העלייה כתב רחמנא (שמות כא, כח) בעל השור נקי

תניא כותיה דרבא בעל השור נקי ר״ע אומר נקי מדמי עבד

והלא דין הוא הואיל וחייב בעבד וחייב בבן חורין מה כשחייב בבן חורין חלקת בו בין תם למועד אף כשחייב בעבד נחלק בו בין תם למועד

ועוד ק״ו ומה בן חורין שנותן כל שוויו חלקת בו בין תם למועד עבד שאינו נותן אלא שלשים אינו דין שנחלוק בו בין תם למועד

לא מחמירני בעבד יותר מבן חורין שבן חורין יפה סלע נותן סלע שלשים נותן שלשים ועבד יפה סלע נותן שלשים יכול יהא חייב ת״ל בעל השור נקי נקי מדמי עבד:

תנו רבנן (שמות כא, כט) והמית איש או אשה אמר ר״ע וכי מה בא זה ללמדנו אם לחייב על האשה כאיש הרי כבר נאמר (שמות כא, כח) כי יגח שור את איש או את אשה

אלא להקיש אשה לאיש מה איש נזקיו ליורשיו אף אשה נזקיה ליורשיה

וסבר ר״ע לא ירית לה בעל והתניא (במדבר כז, יא) וירש אותה מכאן שהבעל יורש את אשתו דברי ר״ע

אמר ריש לקיש לא אמר אלא בכופר הואיל ואין משתלם אלא לאחר מיתה והוה ליה ראוי ואין הבעל נוטל בראוי כבמוחזק

מאי טעמא אמר קרא (שמות כא, כט) והמית איש או אשה השור יסקל וגם בעליו יומת אם כופר יושת עליו

ובנזקין לא אמר ר״ע

והתניא הכה את האשה ויצאו ילדיה נותן נזק וצער לאשה ודמי ולדות לבעל אין הבעל נותן ליורשיו אין האשה נותנת ליורשיה היתה שפחה ונשתחררה

דף מג עמוד א

או גיורת זכה

אמר רבה בגרושה וכן אמר ר״נ בגרושה

אמרי גרושה נמי תיפלוג בדמי ולדות

אמר רב פפא התורה זכתה דמי ולדות לבעל אפילו בא עליה בזנות מאי טעמא אמר קרא (שמות כא, כב) כאשר ישית עליו בעל האשה

ונוקמה לרבה כגון שגבו מעות ולר״נ כגון שגבו קרקע

דאמר רבה גבו קרקע יש לו גבו מעות אין לו ור״נ אמר גבו מעות יש לו גבו קרקע אין לו

אמרי הני מילי לבני מערבא אליבא דרבנן

כי קאמרי הכא כרבי:

אמר ר״ש בן לקיש שור שהמית את העבד שלא בכוונה פטור משלשים שקלים שנאמר (שמות כא, לב) כסף שלשים שקלים יתן לאדוניו והשור יסקל כל זמן שהשור בסקילה הבעלים משלמין שלשים שקלים אין השור בסקילה אין הבעלים משלמין שלשים שקלים

אמר רבה שור שהמית בן חורין שלא בכוונה פטור מכופר שנאמר (שמות כא, כט) השור יסקל וגם בעליו יומת אם כופר יושת עליו כל זמן שהשור בסקילה בעלים משלמין כופר אין השור בסקילה אין בעלים משלמין כופר

איתיביה אביי המית שורי את פלוני או שורו של פלוני ה״ז משלם ע״פ עצמו מאי לאו כופר

לא דמים

אי דמים אימא סיפא המית שורי את עבדו של פלוני אינו משלם על פי עצמו ואי דמים אמאי לא

אמר ליה יכילנא לשנויי לך רישא דמים וסיפא קנס מיהו שנוייא דחיקא לא משנינא לך אידי ואידי דמים

דף מג עמוד ב

מיהו בן חורין דמשלם כופר ע״פ עצמו והיכי דמי דאי אתו סהדי ואסהידו ביה דקטל ולא ידעי אי תם הוה אי מועד הוה ואמר מריה דמועד הוא דמשלם כופר על פי עצמו היכא דליכא עדים משלם דמים

גבי עבד שאינו משלם קנס ע״פ עצמו והיכי דמי דאי אתו עדים ואסהידו ביה דקטל ולא ידעי אי תם הוה אי מועד הוה ואמר מריה מועד הוא לא משתלם קנס ע״פ עצמו היכא דליכא עדים לא משלם דמים

מתיב רב שמואל בר רב יצחק כל שחייב בבן חורין חייב בעבד בין בכופר בין במיתה

כופר בעבד מי איכא אלא לאו דמים

איכא דאמרי הוא מותיב לה והוא מפרק לה איכא דאמרי אמר ליה רבה הכי קתני כל שחייב בבן חורין בכוונה על פי עדים כופר חייב בעבד קנס וכל שחייב בבן חורין שלא בכוונה ע״פ עדים דמים חייב בעבד שלא בכוונה על פי עדים דמים

א״ל רבא אי הכי אשו שלא בכוונה ע״פ עדים נשלם דמים

ומנא ליה לרבא דלא משלם

אילימא מדתנן היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור

האמר ריש לקיש כגון שהצית בגופו של עבד דקם ליה בדרבה מיניה

ואלא מהא דתניא חומר באש מבבור שהאש מועדת לאכול בין דבר הראוי לה בין דבר שאין ראוי לה מה שאין כן בבור ואילו שהאש משלמת שלא בכוונה דמים מה שאין כן בבור לא קתני

דלמא תנא ושייר

אלא רבא גופיה אבעויי מבעיא ליה אשו שלא בכוונה מי משלם דמים או לא

מי אמרינן גבי שור הוא דבכוונה משלם כופר שלא בכוונה משלם דמים אבל אשו דבכוונה לא משלם כופר שלא בכוונה נמי לא משלם דמים או דלמא כיון דגבי שורו שלא בכוונה אע״ג דליכא כופר משלם דמים גבי אשו נמי אע״ג דבכוונה לא משלם כופר שלא בכוונה מיהת משלם דמים

ולא ידעינן תיקו:

כי אתא רב דימי א״ר יוחנן כופר מה ת״ל (שמות כא, ל) אם כופר לרבות כופר שלא בכוונה ככופר בכוונה

א״ל אביי אלא מעתה עבד נמי מה ת״ל (שמות כא, לב) אם עבד לרבות עבד שלא בכוונה כעבד בכוונה וכי תימא הכי נמי והאמר ריש לקיש שור שהמית את העבד שלא בכוונה פטור משלשים שקלים

א״ל גברא אגברא קא רמית

כי אתא רבין א״ר יוחנן עבד מה תלמוד לומר אם עבד לרבות עבד שלא בכוונה כעבד בכוונה

ולריש לקיש נמי נימא מדעבד אם עבד לא דריש כופר אם כופר נמי לא דריש

אמרי לא עבד אם עבד לא דריש כופר אם כופר דריש

ומאי שנא עבד אם עבד לא כתיב במקום תשלומין כופר אם כופר כתיב במקום תשלומין

וכן בבן או בבת ת״ר (שמות כא, לא) או בן יגח או בת יגח לחייב על הקטנים כגדולים

והלא דין הוא הואיל וחייב אדם באדם וחייב שור באדם מה כשחייב אדם באדם לא שנא בין קטנים לגדולים אף כשחייב שור באדם לא תחלוק בו בין קטנים לגדולים

ועוד קל וחומר הוא ומה אדם באדם שלא עשה בו קטנים כגדולים חייב בו על הקטנים כגדולים

דף מד עמוד א

שור באדם שעשה בו קטנים כגדולים אינו דין שחייב על הקטנים כגדולים

לא אם אמרת אדם באדם שכן חייב בארבעה דברים תאמר בשור שאינו חייב בד׳ דברים ת״ל (שמות כא, לא) או בן יגח או בת יגח לחייב על הקטנים כגדולים

ואין לי אלא במועדין בתם מנין

דין הוא הואיל וחייב באיש ואשה וחייב בבן ובת מה כשחייב באיש ואשה לא חלקת בו בין תם למועד אף כשחייב בבן ובת לא תחלוק בו בין תם למועד

ועוד קל וחומר מה איש ואשה שכן הורע כחם בנזקין לא חלקת בו בין תם למועד בן ובת שיפה כחם בנזקין אינו דין שלא תחלוק בהן בין תם למועד

אמרת וכי דנין קל מחמור להחמיר (עליו אם החמיר במועד החמור תחמיר בתם הקל

ועוד) אם אמרת באיש ואשה שכן חייבין במצות תאמר בבן ובת שפטורין מן המצות

ת״ל או בן יגח או בת יגח נגיחה בתם נגיחה במועד נגיחה למיתה נגיחה לנזקין

מתני׳ שור שהיה מתחכך בכותל ונפל על האדם נתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם לכנעני והרג בן ישראל לנפלים והרג בן קיימא פטור

גמ׳ אמר שמואל פטור ממיתה וחייב בכופר ורב אמר פטור מזה ומזה

ואמאי הא תם הוא כדאמר רב במועד ליפול על בני אדם בבורות הכא נמי במועד להתחכך על בני אדם בכתלים

אי הכי בר קטלא הוא בשלמא התם דחזא ירוקא ונפל אלא הכא מאי איכא למימר

הכא נמי במתחכך בכותל להנאתו ומנא ידעינן דבתר דנפל קא מתחכך ביה

דף מד עמוד ב

ואכתי צרורות נינהו אמר רב מרי בריה דרב כהנא דקאזיל מיניה מיניה

תניא כוותיה דשמואל ותיובתא דרב יש חייב במיתה ובכופר ויש חייב בכופר ופטור ממיתה ויש חייב במיתה ופטור מן הכופר ויש פטור מזה ומזה

הא כיצד מועד בכוונה חייב במיתה ובכופר מועד שלא בכוונה חייב בכופר ופטור ממיתה תם בכוונה חייב במיתה ופטור מכופר תם שלא בכוונה פטור מזה ומזה

והנזקין שלא בכוונה ר׳ יהודה מחייב ור׳ שמעון פוטר

מאי טעמא דרבי יהודה יליף מכופרו מה כופרו שלא בכוונה חייב אף הנזקין נמי שלא בכוונה חייב

ורבי שמעון יליף מקטליה דשור מה קטליה שלא בכוונה פטור אף נזקין שלא בכוונה פטור

ור׳ יהודה נמי נילף מקטליה דנין תשלומין מתשלומין ואין דנין תשלומין ממיתה

ור׳ שמעון נמי נילף מכופרו דנין חיוביה דשור מחיוביה דשור לאפוקי כופר דחיוביה דבעלים הוא

נתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם [וכו׳] פטור הא נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב מתניתין דלא כר׳ שמעון דתניא ר׳ שמעון אומר אפילו נתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור

מ״ט דרבי שמעון דאמר קרא (שמות כא, כט) השור יסקל וגם בעליו יומת כמיתת בעלים כך מיתת השור מה בעלים עד דמיכוין ליה אף שור נמי עד דמיכוין ליה

ובעלים גופייהו מנלן דאמר קרא (דברים יט, יא) וארב לו וקם עליו עד שיתכוין לו

ורבנן האי וארב לו מאי עבדי ליה אמרי דבי רבי ינאי פרט לזורק אבן לגו

היכי דמי אילימא דאיכא תשעה כנענים ואחד ישראל ביניהם תיפוק ליה דרובא כנענים נינהו אי נמי פלגא ופלגא ספק נפשות להקל

לא צריכא דאיכא תשעה ישראלים ואחד כנעני דאע״ג דרובא ישראלים נינהו כיון דאיכא חדא כנעני בינייהו הוי ליה קבוע וכל קבוע כמחצה על מחצה דמי וספק נפשות להקל

מתני׳ שור האשה ושור היתומים שור האפוטרופוס שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת ואין לו יורשין הרי אלו חייבין מיתה ר׳ יהודה אומר שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת פטורין מן המיתה לפי שאין להם בעלים

גמ׳ ת״ר שור שור שבעה להביא שור האשה שור היתומים שור האפוטרופוס שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת ואין לו יורשין ר׳ יהודה אומר שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת ואין לו יורשין פטורין מן המיתה לפי שאין להם בעלים

אמר רב הונא פוטר היה רבי יהודה אפילו נגח ולבסוף הקדיש נגח ולבסוף הפקיר

ממאי מדקתני תרתי שור המדבר ושור הגר שמת ואין לו יורשין שור הגר שמת מאי ניהו דכיון דאין לו יורשין הוה ליה שור הפקר היינו שור המדבר היינו שור הגר שמת ואין לו יורשין אלא לאו הא קמשמע לן דאפילו נגח ולבסוף הקדיש נגח ולבסוף הפקיר שמע מינה

תניא נמי הכי יתר על כן אמר ר׳ יהודה אפילו נגח ולבסוף הקדיש נגח ולבסוף הפקיר פטור שנאמר (שמות כא, כט) והועד בבעליו והמית וגו׳ עד שתהא מיתה והעמדה בדין שוין כאחד

וגמר דין לא בעינן והא השור יסקל גמר דין הוא אלא אימא עד שתהא מיתה והעמדה בדין וגמר דין שוין כאחד:

מתני׳ שור שהוא יוצא ליסקל והקדישו בעליו אינו מוקדש שחטו בשרו אסור ואם עד שלא נגמר דינו הקדישו בעליו מוקדש ואם שחטו בשרו מותר

מסרו לשומר חנם ולשואל לנושא שכר ולשוכר נכנסו תחת הבעלים מועד משלם נזק שלם ותם משלם חצי נזק:

גמ׳ תנו רבנן שור שהמית עד שלא נגמר דינו מכרו

דף מה עמוד א

מכור הקדישו מוקדש שחטו בשרו מותר החזירו שומר לבית בעליו מוחזר

משנגמר דינו מכרו אינו מכור הקדישו אינו מוקדש שחטו בשרו אסור החזירו שומר לבית בעליו אינו מוחזר ר׳ יעקב אומר אף משנגמר דינו החזירו שומר לבעליו מוחזר

לימא בהא קמיפלגי דרבנן סברי אין אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך ורבי יעקב סבר אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך

אמר רבה דכולי עלמא אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך דא״כ נפלוג לענין חמץ בפסח

אלא הכא בגומרין דינו של שור שלא בפניו קמיפלגי דרבנן סברי אין גומרין דינו של שור אלא בפניו דאמר ליה אי אהדרתיה ניהלי הוה מערקנא ליה לאגמא השתא אתפשתיה לתוראי בידא דלא יכילנא לאשתעויי דינא בהדיה

ור׳ יעקב סבר גומרין דינו של שור שלא בפניו דאמר ליה סוף סוף מיגמר הוו גמרי ליה לדינא

מאי טעמא דרבנן (שמות כא, כט) השור יסקל וגם בעליו יומת כמיתת הבעלים כך מיתת השור מה בעלים בפניהם אף שור בפניו

ור׳ יעקב בשלמא בעלים בני טענה נינהו אלא שור בר טענתא הוא:

מסרו לשומר חנם ולשואל כו׳: תנו רבנן ארבעה נכנסו תחת הבעלים ואלו הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר הרגו תמין נהרגין ופטורין מן הכופר מועדין נהרגין ומשלמין את הכופר וחייבין להחזיר דמי שור לבעליו חוץ משומר חנם

אמרי היכי דמי אי דנטריה אפילו כולהו נמי ליפטרו ואי דלא נטריה אפילו שומר חנם ניחייב

אמרי הכא במאי עסקינן דנטריה שמירה פחותה ולא נטריה שמירה מעולה שומר חנם כלתה לו שמירתו הנך לא כלתה שמירתן

אמרי כמאן אי כרבי מאיר

דף מה עמוד ב

דאמר שוכר כשומר חנם דמי ליתני חוץ משומר חנם והשוכר

ואי כר״י דאמר שוכר כנושא שכר דמי ניתני חוץ משומר חנם וכולן במועדין פטורין לענין כופר

אמר רב הונא בר חיננא הא מני ר״א היא דאמר אין לו שמירה אלא סכין ולענין שוכר סבר לה כר״י דאמר שוכר כנושא שכר דמי

אביי אמר לעולם כר׳ מאיר וכדמחליף רבה בר אבוה ותני שוכר כיצד משלם ר״מ אומר כשומר שכר רבי יהודה אומר כשומר חנם

א״ר אלעזר מסר שורו לשומר חנם הזיק חייב הוזק פטור

אמרי היכי דמי אי דקביל עליה שמירת נזקיו אפילו הוזק נמי ליחייב ואי דלא קביל עליה שמירת נזקיו אפילו הזיק נמי ליפטר

אמר רבא לעולם שקיבל עליו שמירת נזקיו והכא במאי עסקינן כגון שהכיר בו שהוא נגחן וסתמא דמילתא דלא אזיל איהו ומזיק אחריני קביל עליה דאתי אחריני ומזקי ליה לדידיה לא אסיק אדעתיה:

מתני׳ קשרו בעליו במוסרה ונעל בפניו כראוי ויצא והזיק אחד תם ואחד מועד חייב דברי ר״מ

רבי יהודה אומר תם חייב ומועד פטור שנאמר (שמות כא, לו) ולא ישמרנו בעליו ושמור הוא זה

ר״א אומר אין לו שמירה אלא סכין:

גמ׳ מאי טעמא דר״מ קסבר סתם שוורים לאו בחזקת שימור קיימי ואמר רחמנא תם ניחייב דניבעי ליה שמירה פחותה הדר אמר רחמנא ולא ישמרנו גבי מועד דנבעי ליה שמירה מעולה ויליף נגיחה לתם נגיחה למועד

ר״י סבר סתם שוורים בחזקת שימור קיימי אמר רחמנא תם נשלם דניבעי ליה שמירה מעולה הדר אמר רחמנא ולא ישמרנו גבי מועד דנעביד ליה שמירה מעולה הוי ריבוי אחר ריבוי ואין ריבוי אחר ריבוי אלא למעט מיעט הכתוב לשמירה מעולה

וכי תימא נגיחה לתם למועד הא מיעט רחמנא ולא ישמרנו לזה ולא לאחר

והא מיבעי ליה ללאו אם כן נכתוב רחמנא ולא ישמור מאי ולא ישמרנו לזה ולא לאחר

תניא ר״א בן יעקב אומר אחד תם ואחד מועד ששמרו שמירה פחותה פטור

מאי טעמא סבר לה כר״י דאמר מועד בשמירה פחותה סגי ליה ויליף נגיחה לתם ונגיחה למועד

אמר רב אדא בר אהבה לא פטר ר״י אלא צד העדאה שבו אבל צד תמות במקומה עומדת

אמר רב מועד לקרן ימין אינו מועד לקרן שמאל

אמרי אליבא דמאן אי אליבא דר״מ האמר אחד תם ואחד מועד שמירה מעולה בעי אי אליבא דרבי יהודה מאי אריא קרן שמאל אפילו בימין נמי אית ביה צד תמות ואית ביה צד מועדת

אמרי לעולם כרבי יהודה ולא סבירא ליה דרב אדא בר אהבה והכי קאמר כי האי גוונא הוא דמשכחת ביה צד תמות ומועדת

דף מו עמוד א

אבל מועד לגמרי לא משכחת ביה צד תמות כלל:

ר״א אומר אין לו שמירה אלא סכין (כו׳): אמר רבה מאי טעמא דר״א דאמר קרא (שמות כא, כט) ולא ישמרנו שוב אין לו שמירה לזה

א״ל אביי אלא מעתה דכתיב (שמות כא, לג) ולא יכסנו נמי שוב אין לו כיסוי לזה

וכי תימא הכי נמי והתנן כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור

אלא אמר אביי היינו טעמיה דר״א כדתניא ר׳ נתן אומר מניין שלא יגדל אדם כלב רע בתוך ביתו ואל יעמיד סולם רעוע בתוך ביתו שנאמר (דברים כב, ח) ולא תשים דמים בביתך:

הדרן עלך שור שנגח ארבע וחמשה

מתני׳ **שור** שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה משלם חצי נזק לפרה ורביע נזק לולד

וכן פרה שנגחה את השור ונמצא ולדה בצדה ואין ידוע אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה משתלם חצי נזק מן הפרה ורביע נזק מן הולד:

גמ׳ אמר רב יהודה אמר שמואל זו דברי סומכוס דאמר ממון המוטל בספק חולקין אבל חכמים אומרים זה כלל גדול בדין המוציא מחבירו עליו הראיה

למה לי למימר זה כלל גדול בדין אצטריך דאפילו ניזק אומר ברי ומזיק אומר שמא המוציא מחבירו עליו הראיה

אי נמי לכי הא דאתמר המוכר שור לחבירו ונמצא נגחן רב אמר הרי זה מקח טעות ושמואל אמר יכול שיאמר לו לשחיטה מכרתיו לך

אמאי וניחזי אי גברא דזבין לרדיא אי גברא דזבין לנכסתא לא צריכא בגברא דזבין להא ולהא

וניחזי אי דמי רדיא לרדיא אי דמי נכסתא לנכסתא

לא צריכא דאוקיר בישרא וקאי בדמי רדיא

אמרי

דף מו עמוד ב

ואי ליכא לאשתלומי מיניה לישקליה לתורא בזוזי דאמרי אנשי ממרי רשוותך פארי אפרע

לא צריכא דאיכא לאשתלומי מיניה

רב אמר הרי זה מקח טעות זיל בתר רובא ורובא דאינשי לרדיא הוא דזבני ושמואל אמר יכול שיאמר לו לשחיטה מכרתיו לך ולא אזלינן בתר רובא כי אזלינן בתר רובא באיסורא אבל בממונא לא אזלינן בתר רובא אלא המוציא מחבירו עליו הראיה

תניא נמי הכי שור שנגח את הפרה ונמצא עוברה בצדה ואינו יודע אם עד שלא נגחה ילדה אם משנגחה ילדה משלם חצי נזק לפרה ורביע נזק לולד דברי סומכוס וחכמים אומרים המוציא מחבירו עליו הראיה

א״ר שמואל בר נחמני מניין להמוציא מחבירו עליו הראיה שנאמר (שמות כד, יד) מי בעל דברים יגש אליהם יגיש ראיה אליהם

מתקיף לה רב אשי הא למה לי קרא סברא הוא דכאיב ליה כאיבא אזיל לבי אסיא

אלא קרא לכדר״נ אמר רבה בר אבוה דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה מניין שאין נזקקין אלא לתובע תחלה שנאמר מי בעל דברים יגש אליהם יגיש דבריו אליהם

אמרי נהרדעי פעמים שנזקקין לנתבע תחלה והיכי דמי דקא זילי נכסיה:

וכן פרה שנגחה את השור [וכו׳] חצי נזק ורביע נזק פלגא נזקא הוא דבעי שלומי כולי נזקא נכי רבעא מאי עבידתיה

אמר אביי חצי נזק אחד מארבעה בנזק ורביע נזק אחד משמנה בנזק

ואי פרה וולד דחד נינהו ה״נ דמצי א״ל לבעל פרה ממה נפשך חצי נזק הב לי אלא לא צריכא דפרה דחד וולד דחד

ואי דקדים תבעיה לבעל פרה תחלה הכי נמי דאמר ליה לבעל פרה פרה דידך אזיקתן הב לי ראיה דאית לך שותפי

אלא דקדים תבעיה לבעל ולד תחלה דאמר ליה גלית אדעתך דשותפא אית לי

איכא דאמרי אף על גב דקדים תבעיה לבעל פרה תחלה מצי מדחי ליה דאמר ליה מידע ידעי (אנא) דשותפא אית לי

אמר רבא אטו אחד מארבעה בנזק ואחד משמנה בנזק קתני חצי נזק ורביע נזק קתני אלא אמר רבא לעולם בפרה וולד דחד והכי קאמרינן איתה לפרה משתלם חצי נזק מפרה

דף מז עמוד א

ליתא לפרה משתלם רביע נזק מולד

טעמא דלא ידעינן אי הוה ולד בהדה כי נגחה אי לא הוה אבל אי פשיטא לן דהוה ולד בהדה כי נגחה משתלם כוליה חצי נזק מולד

רבא לטעמיה דאמר רבא פרה שהזיקה גובה מולדה מאי טעמא גופה היא תרנגולת שהזיקה אינו גובה מביצתה מ״ט פירשא בעלמא הוא

ואמר רבא אין שמין לפרה בפני עצמה ולולד בפני עצמו אלא שמין לולד על גב פרה שאם אי אתה אומר כן נמצא אתה מכחיש את המזיק

וכן אתה מוצא בקוטע יד עבדו של חבירו וכן אתה מוצא במזיק שדה של חבירו

א״ל רב אחא בריה דרבא לרב אשי ואי דינא הוא ליכחוש מזיק

משום דאמר ליה פרה מעברתא אזיקתך פרה מעברתא שיימנא לך

פשיטא פרה דחד וולד דחד פיטמא לבעל פרה נפחא מאי רב פפא אמר לבעל פרה רב אחא בריה דרב איקא אמר חולקין והלכתא חולקין:

מתני׳ הקדר שהכניס קדרותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות ושברה בהמתו של בעל הבית פטור ואם הוזקה בהן בעל הקדרות חייב ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב

הכניס פירותיו לחצר בעה״ב שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור ואם הוזקה בהן בעל הפירות חייב ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב

הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא

דף מז עמוד ב

ברשות ונגחו שורו של בעל הבית או שנשכו כלבו של בעל הבית פטור נגח הוא שורו של בעל הבית חייב נפל לבורו והבאיש מימיו חייב היה אביו או בנו לתוכו משלם את הכופר ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב

רבי אומר בכולן אינו חייב עד שיקבל עליו לשמור:

גמ׳ טעמא דשלא ברשות הא ברשות לא מיחייב בעל קדירות בנזקי בהמתו דבעל חצר ולא אמרינן קבולי קביל בעל קדירות נטירותא דבהמתו דבעל חצר

מני רבי היא דאמר כל בסתמא לא קביל עליה נטירותא

אימא סיפא אם הכניס ברשות בעל חצר חייב אתאן לרבנן דאמרי בסתמא נמי קבולי קביל עליה נטירותא

ותו רבי אומר בכולן אינו חייב עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור רישא וסיפא רבי ומציעתא רבנן

אמר ר׳ זירא תברא מי ששנה זו לא שנה זו רבא אמר כולה רבנן היא וברשות שמירת קדירות קבל עליו בעל החצר ואפילו נשברו ברוח:

הכניס פירותיו לחצר בעל הבית וכו׳: אמר רב לא שנו אלא שהוחלקה בהן אבל אכלה פטור מאי טעמא הוה לה שלא תאכל

אמר רב ששת אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא דתניא הנותן סם המות לפני בהמת חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים סם המות הוא דלא עבידא דאכלה אבל פירות דעבידא דאכלה בדיני אדם נמי מיחייב ואמאי הויא לה שלא תאכל

אמרי הוא הדין אפילו פירות נמי פטור מדיני אדם והא קמ״ל דאפי׳ סם המות נמי דלא עבידא דאכלה חייב בדיני שמים

ואיבעית אימא סם המות נמי באפרזתא דהיינו פירי:

מיתיבי האשה שנכנסה לטחון חטים אצל בעל הבית שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור אם הוזקה חייבת ואמאי נימא הוה לה שלא תאכל

אמרי ומי עדיפא ממתניתין דאוקימנא שהוחלקה בהן

ודקארי לה מאי קארי לה אמר לך בשלמא מתניתין קתני אם הוזקה בהן שהוחלקה בהן הוא אבל הכא קתני אם הוזקה ולא קתני בהן אכילה הוא דקתני

ואידך אמר לך לא שנא

ת״ש הכניס שורו לחצר בעה״ב שלא ברשות ואכל חטין והתריז ומת פטור ואם הכניס ברשות בעל החצר חייב ואמאי ה״ל שלא יאכל

אמר רבא ברשות אשלא ברשות קרמית ברשות שמירת שורו קבל עליו ואפי׳ חנק את עצמו:

איבעיא להו היכא דקביל עליה נטירותא מהו דנפשיה הוא דקביל עליה או דלמא אפילו נטירותא דעלמא קביל עליה

ת״ש דתני רב יהודה בר סימון בנזקין דבי קרנא הכניס פירותיו לחצר בעל הבית שלא ברשות ובא שור ממקום אחר ואכלן פטור ואם הכניס ברשות חייב מאן פטור ומאן חייב לאו פטור בעל חצר [וחייב בעל חצר]

אמרי לא פטור בעל השור וחייב בעל השור

ואי בעל השור

דף מח עמוד א

מאי ברשות ומאי שלא ברשות איכא

אמרי ברשות הויא לה שן ברשות הניזק ושן ברשות הניזק חייבת שלא ברשות הויא לה שן ברה״ר ושן ברשות הרבים פטורה

ת״ש הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות ובא שור ממקום אחר ונגחו פטור ואם הכניס ברשות חייב מאן פטור ומאן חייב לאו פטור בעל חצר וחייב בעל חצר

לא פטור בעל השור וחייב בעל השור אי הכי מאי ברשות ומאי שלא ברשות איכא

אמרי הא מני ר׳ טרפון היא דאמר משונה קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם ברשות הויא לה קרן בחצר הניזק ומשלם נזק שלם שלא ברשות הויא לה קרן ברה״ר ולא משלמא אלא חצי נזק:

ההיא איתתא דעלתה למיפא בההוא ביתא אתא ברחא דמרי דביתא אכלה ללישא חביל ומית חייבה רבא לשלומי דמי ברחא

לימא פליגא אדרב דאמר רב הויא לה שלא תאכל

אמרי הכי השתא התם שלא ברשות לא קביל עליה נטירותא הכא ברשות קביל עליה נטירותא

ומאי שנא מהאשה שנכנסה לטחון חטין אצל בעל הבית שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל הבית פטור ואם הוזקה חייבת טעמא שלא ברשות הא ברשות פטור

אמרי לטחון חטים כיון דלא בעיא צניעותא מידי לא בעי מסלקי מרוותא דחצר נפשייהו ועליה דידיה רמי נטירותא אבל למיפא כיון דבעיא היא צניעותא מרוותא דחצר מסלקי נפשייהו הלכך עלה דידה רמיא נטירותא:

הכניס שורו לחצר בעל הבית: אמר רבא הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות וחפר בה בורות שיחין ומערות בעל השור חייב בנזקי חצר ובעל חצר חייב בנזקי הבור

אף על גב דאמר מר (שמות כא, לג) כי יכרה איש בור ולא שור בור הכא כיון דאית ליה להאיך למלוייה ולא קא מלייה כמאן דכרייה דמי

ואמר רבא הכניס שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות והזיק את בעל הבית או בעל הבית הוזק בו חייב רבץ פטור

ומשום דרבץ פטור אמר רב פפא מאי רבץ שהרביץ גללים ונטנפו כליו של בעל הבית דהויא גללים בור ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים

הניחא לשמואל דאמר כל תקלה בור הוא אלא לרב דאמר עד דמפקר ליה מאי איכא למימר

אמרי סתם גללים אפקורי מפקיר להו

ואמר רבא נכנס לחצר בעל הבית שלא ברשות והזיק את בעל הבית או בעל הבית הוזק בו חייב הזיקו בעל הבית פטור

א״ר פפא לא אמרן אלא דלא הוה ידע ביה אבל הוה ידע ביה הזיקו בעל הבית חייב מ״ט משום דאמר ליה נהי דאית לך רשותא לאפוקי לאזוקי לית לך רשותא

ואזדו לטעמייהו דאמר רבא ואיתימא רב פפא

דף מח עמוד ב

שניהם ברשות או שניהם שלא ברשות הזיקו זה את זה חייבין הוזקו זה בזה פטורין טעמא דשניהם ברשות או שניהם שלא ברשות אבל אחד ברשות ואחד שלא ברשות דברשות פטור שלא ברשות חייב:

נפל לבור והבאיש מימיו חייב: אמר רבא לא שנו אלא שהבאיש בשעת נפילה אבל לאחר נפילה פטור מ״ט הוי שור בור ומים כלים ולא מצינו בור שחייב בו את הכלים

הניחא לשמואל דאמר כל תקלה בור הוא אלא לרב דאמר עד דמפקר ליה מאי איכא למימר

אלא אי איתמר הכי איתמר אמר רבא לא שנו אלא שהבאיש מגופו אבל הבאיש מריחו פטור מאי טעמא גרמא בעלמא הוא וגרמא בעלמא לא מיחייב:

היה אביו או בנו לתוכו משלם את הכופר: ואמאי הא תם הוא אמר רב במועד ליפול על בני אדם בבורות עסקינן

א״ה בר קטלא הוא אמר רב יוסף דחזא ירוקא ונפל

שמואל אמר הא מני ר׳ יוסי הגלילי היא דאמר תם משלם חצי כופר

עולא אמר ר׳ יוסי הגלילי היא דאמר כר׳ טרפון דאמר קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם ה״נ כופר שלם משלם

בשלמא לעולא היינו דקתני היה אביו או בנו לתוכו אלא לשמואל מאי איריא אביו או בנו אפילו אחר נמי

אורחיה דמילתא קתני:

ואם הכניס ברשות בעל חצר חייב [כו׳]: איתמר רב אמר הלכתא כת״ק ושמואל אמר הלכתא כרבי

תנו רבנן כנוס שורך ושמרו הזיק חייב הוזק פטור כנוס שורך ואני אשמרנו הוזק חייב הזיק פטור

הא גופא קשיא אמרת כנוס שורך ושמרו הזיק חייב הוזק פטור

טעמא דא״ל שמרו דחייב בעל השור ופטור בעל חצר הא סתמא חייב בעל חצר ופטור בעל השור דבסתמא מקבל עליה נטירותא

אימא סיפא כנוס שורך ואני אשמרנו הוזק חייב הזיק פטור

טעמא דאמר ליה ואני אשמרנו הוא דמחייב בעל החצר ופטור בעל השור הא סתמא חייב בעל השור ופטור בעל חצר דבסתמא לא מקבל עליה נטירותא

אתאן לרבי דאמר עד שיקבל עליה נטירותא בעל הבית לשמור רישא רבנן וסיפא רבי

א״ר אלעזר תברא מי ששנה זו לא שנה זו רבא אמר כולה רבנן היא איידי דנסיב רישא שמרו תנא סיפא ואני אשמרנו

רב פפא אמר כולה רבי היא וסבר לה כר׳ טרפון דאמר קרן בחצר הניזק נזק שלם משלם

הלכך אמר ליה שמרו לא מקני ליה מקום בחצר והויא ליה קרן בחצר הניזק וקרן בחצר הניזק משלם נזק שלם

לא אמר ליה שמרו אקנויי אקני ליה מקום בחצר והויא ליה חצר השותפין וקרן בחצר השותפין אינו משלם אלא חצי נזק:

מתני׳ שור שהיה מתכוין לחבירו והכה את האשה ויצאו ילדיה פטור מדמי ולדות ואדם שהיה מתכוין לחבירו והכה את האשה ויצאו ילדיה משלם דמי ולדות

כיצד משלם דמי ולדות שמין את האשה כמה היא יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה אמר רבן שמעון בן גמליאל

דף מט עמוד א

א״כ משהאשה יולדת משבחת אלא שמין את הולדות כמה הן יפין ונותן לבעל ואם אין לה בעל נותן ליורשיו

היתה שפחה ונשתחררה או גיורת פטור:

גמ׳ טעמא דמתכוין לחבירו הא מתכוין לאשה משלם דמי ולדות לימא תיהוי תיובתא דרב אדא בר אהבה דאמר רב אדא בר אהבה שוורים שנתכוונו לאשה פטורים מדמי ולדות

אמר לך רב אדא בר אהבה הוא הדין דאפי׳ נתכוונו לאשה נמי פטורים מדמי ולדות והא דקתני שור שהיה מתכוין לחבירו איידי דקא בעי למיתנא סיפא אדם שהיה מתכוין לחבירו דהכי כתיב קרא קתני רישא נמי שור שהיה מתכוין לחבירו

אמר רב פפא שור שנגח את השפחה ויצאו ילדיה משלם דמי ולדות מאי טעמא חמרתא מעברתא בעלמא הוא דאזיק דאמר קרא (בראשית כב, ה) שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור:

כיצד משלם דמי ולדות: דמי ולדות שבח ולדות מיבעי ליה הכי נמי קאמר כיצד משלם דמי ולדות ושבח ולדות שמין את האשה כמה היא יפה עד שלא ילדה וכמה היא יפה משילדה:

אמר רשב״ג א״כ משהאשה יולדת משבחת: מאי קאמר אמר רבה ה״ק וכי אשה משבחת קודם שתלד יותר מלאחר שתלד והלא אשה משבחת לאחר שתלד יותר מקודם שתלד אלא שמין את הולדות ונותנין לבעל

תניא נמי הכי וכי אשה משבחת קודם שתלד יותר מלאחר שתלד והלא אשה משבחת לאחר שתלד יותר מקודם שתלד אלא שמין את הולדות ונותנין לבעל

רבא אמר הכי קתני וכי אשה למי שיולדת משבחת ואין לעצמה בשבח ולדות כלום אלא שמין את הולדות ונותנין לבעל ושבח ולדות חולקין

תניא נמי הכי אמר רשב״ג וכי אשה למי שיולדת משבחת ואין לעצמה בשבח ולדות כלום אלא שמין נזק בפני עצמו וצער בפני עצמו ושמין את הולדות ונותנין לבעל ושבח ולדות חולקין

קשיא דרשב״ג אדרשב״ג

ל״ק כאן במבכרת כאן בשאינה מבכרת

ורבנן דאמרי שבח ולדות נמי לבעל מאי טעמא כדתנן ממשמע שנאמר (שמות כא, כב) ויצאו ילדיה איני יודע שהיא הרה מה ת״ל הרה לומר לך שבח הריון לבעל

ורשב״ג האי הרה מאי דריש ביה מבעי ליה לכדתניא ר״א בן יעקב אומר לעולם אינו חייב עד שיכנה כנגד בית ההריון אמר רב פפא לא תימא כנגד בית הריון ממש אלא כל היכא דסליק ביה שיחמא לולד לאפוקי יד ורגל דלא:

היתה שפחה ונשתחררה או גיורת פטור: אמר רבה לא שנו אלא שחבל בה בחיי הגר ומת הגר דכיון דחבל בה בחיי הגר זכה בהו גר וכיון דמת הגר זכה בהו מן הגר אבל חבל בה לאחר מיתת הגר זכיא לה איהי בגווייהו ומיחייב לשלומי לה לדידה

א״ר חסדא מרי דיכי אטו ולדות צררי נינהו וזכיא בהו אלא איתיה לבעל זכה ליה רחמנא ליתיה לבעל לא

מיתיבי הכה את האשה ויצאו ילדיה נותן נזק וצער לאשה ודמי ולדות לבעל אין הבעל נותן ליורשיו אין האשה נותן ליורשיה היתה שפחה ונשתחררה או גיורת זכה

אמרי ומי עדיפא ממתניתין דאוקימנא שחבל בה בחיי הגר ומת הגר הכא נמי שחבל בה בחיי הגר ומת הגר ואיבעית אימא לאחר מיתת הגר

דף מט עמוד ב

ותני זכתה

לימא כתנאי בת ישראל שנשאת לגר ונתעברה ממנו וחבל בה בחיי הגר נותן דמי ולדות לגר לאחר מיתת הגר תני חדא חייב ותני חדא פטור מאי לאו תנאי נינהו לרבה ודאי תנאי היא אלא לרב חסדא מי לימא תנאי היא

ל״ק הא רבנן הא רשב״ג

אי רשב״ג מאי אריא לאחר מיתה אפי׳ מחיים נמי אית לה פלגא מחיים אית לה פלגא לאחר מיתה כוליה

ואיבעית אימא הא והא רשב״ג כאן בשבח ולדות כאן בדמי ולדות

אמרי משבח ולדות לישמע דמי ולדות ומדרשב״ג לישמע לרבנן

אמרי לא שבח ולדות דשייכא ידה בגווייהו זכיא בהו בכולהו דמי ולדות דלא שייכא ידה בגווייהו לא זכיא בהו כלל:

בעי מיניה רב ייבא סבא מר״נ המחזיק בשטרותיו של גר מהו מאן דמחזיק בשטרא אדעתיה דארעא הוא דמחזיק ובארעא הא לא אחזיק ושטרא נמי לא קנה דלאו דעתיה אשטרא או דלמא דעתיה נמי אשטרא

א״ל עני מורי וכי לצור ע״פ צלוחיתו הוא צריך א״ל לצור ולצור

אמר רבה משכונו של ישראל ביד גר ומת הגר ובא ישראל אחר והחזיק בו מוציאין אותו מידו מ״ט כיון דמית ליה גר פקע ליה שעבודיה

משכונו של גר ביד ישראל ומת הגר ובא ישראל אחר והחזיק בו זה קנה כנגד מעותיו וזה קנה את השאר

ואמאי תקני ליה חצירו דהאמר רבי יוסי בר חנינא חצירו של אדם קונה לו שלא מדעתו

אמרי הכא במאי עסקינן דליתיה כל היכא דאיתא לדידיה דאי בעי מקני [מצי] קני קניא ליה [נמי] חצירו כל היכא דליתיה לדידיה דאי בעי הוא למיקני לא מצי קני חצירו נמי לא קניא

והלכתא דליתיה בחצירו דלא קנה:

מתני׳ החופר בור ברה״י ופתחו לרה״ר או ברה״ר ופתחו לרה״י ברה״י ופתחו לרה״י אחר חייב:

גמ׳ ת״ר החופר בור ברה״י ופתחו לרה״ר (ברה״ר ופתחו לרה״י) חייב וזהו בור האמור בתורה דברי ר׳ ישמעאל ר״ע אומר הפקיר רשותו ולא הפקיר בורו זהו בור האמור בתורה

אמר רבה בבור ברה״ר כ״ע לא פליגי דמיחייב מ״ט אמר קרא (שמות כא, לג) כי יפתח וכי יכרה אם על פתיחה חייב על כרייה לא כל שכן אלא שעל עסקי פתיחה ועל עסקי כרייה באה לו לא נחלקו אלא

דף נ עמוד א

בבור ברשותו ר״ע סבר בור ברשותו נמי חייב דכתיב (שמות כא, לד) בעל הבור בבור דאית ליה בעלים קאמר רחמנא

ור׳ ישמעאל סבר בעל התקלה

אלא מאי זהו בור האמור בתורה דקאמר ר״ע זהו בור שפתח בו הכתוב תחלה לתשלומין

ורב יוסף אמר בבור ברה״י כולי עלמא לא פליגי דמחייב מאי טעמא בעל הבור אמר רחמנא בבור דאית ליה בעלים עסקינן

כי פליגי בבור ברה״ר רבי ישמעאל סבר בור ברה״ר נמי חייב דכתיב כי יפתח וכי יכרה אם על פתיחה חייב על כרייה לא כ״ש אלא שעל עסקי פתיחה ועל עסקי כרייה באה לו

ור״ע הנהו מיצרך צריכי דאי כתב רחמנא כי יפתח הוה אמינא פותח הוא דסגי ליה בכסוי כורה לא סגי ליה בכסוי עד דטאים ליה

ואי כתב רחמנא כי יכרה הוה אמינא כרייה הוא דבעי כסוי משום דעבד מעשה אבל פותח דלא עבד מעשה אימא כסוי נמי לא בעי קמ״ל

ואלא מאי זהו בור האמור בתורה דקאמר ר׳ ישמעאל זהו בור שפתח בו הכתוב תחלה לניזקין

מיתיבי החופר בור ברה״ר ופתחו לרה״י פטור ואף על פי שאינו רשאי לעשות כן לפי שאין עושין חלל תחת רה״ר

החופר בורות שיחין ומערות ברשות היחיד ופתחו לרה״ר חייב והחופר בורות ברה״י הסמוכה לרשות הרבים כגון אלו החופרים לאושין פטור ור׳ יוסי בר׳ יהודה מחייב עד שיעשה מחיצה עשרה או עד שירחיק ממקום דריסת רגלי אדם וממקום דריסת רגלי בהמה ארבעה טפחים

טעמא דלאושין הא לאו לאושין חייב

הא מני בשלמא לרבה רישא ר׳ ישמעאל וסיפא ר״ע

אלא לרב יוסף בשלמא סיפא דברי הכל אלא רישא מני לא רבי ישמעאל ולא ר״ע

אמר לך רב יוסף כולה דברי הכל היא ורישא שלא הפקיר לא רשותו ולא בורו

אמר רב אשי השתא דאוקימתא לרב יוסף לדברי הכל לרבה נמי לא תוקמה כתנאי

מדרישא ר׳ ישמעאל סיפא נמי ר׳ ישמעאל וטעמא דלאושין הא לאו לאושין חייב כגון דארווח ארווחי לרה״ר

מיתיבי החופר בור ברשות היחיד ופתחו לרה״ר חייב ברה״י הסמוכה לרה״ר פטור בשלמא לרבה כולה ר׳ ישמעאל היא אלא לרב יוסף בשלמא רישא רבי ישמעאל אלא סיפא מני לא ר׳ ישמעאל ולא ר״ע

אמר לך בחופר לאושין ודברי הכל:

ת״ר חפר ופתח ומסר לרבים פטור חפר ופתח ולא מסר לרבים חייב וכן מנהגו של נחוניא חופר בורות שיחין ומערות שהיה חופר ופותח ומוסר לרבים וכששמעו חכמים בדבר אמרו קיים זה הלכה זו הלכה זו ותו לא אלא אימא אף הלכה זו:

תנו רבנן מעשה בבתו של נחוניא חופר שיחין שנפלה לבור גדול באו והודיעו את רבי חנינא בן דוסא שעה ראשונה אמר להם שלום שניה אמר להם שלום שלישית אמר להם עלתה

אמרו לה מי העלך אמרה להם זכר של רחלים נזדמן לי וזקן אחד מנהיגו אמרו לו נביא אתה אמר להם לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי אלא כך אמרתי דבר שאותו צדיק מצטער בו יכשל בו זרעו

אמר רבי אחא אף על פי כן מת בנו בצמא שנאמר (תהלים נ, ג) וסביביו נשערה מאד מלמד שהקדוש ברוך הוא מדקדק עם סביביו אפילו כחוט השערה ר׳ נחוניא אמר מהכא (תהלים פט, ח) אל נערץ בסוד קדושים רבה ונורא על כל סביביו

אמר ר׳ חנינא כל האומר הקב״ה ותרן הוא יותרו חייו שנאמר (דברים לב, ד) הצור תמים פעלו כי כל דרכיו משפט א״ר חנא ואיתימא ר׳ שמואל בר נחמני מאי דכתיב

דף נ עמוד ב

(שמות לד, ו) ארך אפים ולא כתיב ארך אף ארך אפים לצדיקים ולרשעים:

ת״ר לא יסקל אדם מרשותו לרה״ר מעשה באדם אחד שהיה מסקל מרשותו לרה״ר ומצאו חסיד אחד אמר לו ריקה מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך לגלג עליו

לימים נצרך למכור שדהו והיה מהלך באותו רה״ר ונכשל באותן אבנים אמר יפה אמר לי אותו חסיד מפני מה אתה מסקל מרשות שאינה שלך לרשות שלך:

מתני׳ החופר בור ברה״ר ונפל לתוכו שור או חמור חייב אחד החופר בור שיח ומערה חריצין ונעיצין חייב א״כ למה נאמר בור מה בור שיש בו כדי להמית עשרה טפחים אף כל שיש בו כדי להמית עשרה טפחים היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור ואם הוזק בו חייב:

גמ׳ אמר רב בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו אלמא קסבר חבטה קרקע עולם הוא דמזקא ליה

ושמואל אמר להבלו וכ״ש לחבטו וא״ת לחבטו אמרה תורה ולא להבלו התורה העידה על הבור ואפילו מלא ספוגין של צמר

מאי בינייהו איכא בינייהו דעבד גובה ברה״ר לרב אגובה לא מיחייב לשמואל אגובה נמי מיחייב

מ״ט דרב דאמר קרא ונפל עד שיפול דרך נפילה ולשמואל ונפל כל דהו משמע

תנן א״כ למה נאמר בור מה בור שיש בו כדי להמית עשרה טפחים אף כל שיש בו כדי להמית עשרה טפחים בשלמא לשמואל אף כל לאתויי גובה אלא לרב אף כל לאתויי מאי

לאתויי חריצין ונעיצין חריצין ונעיצין בהדיא קתני להו תני והדר מפרש

והני כולהו דקתני למה לי צריכא דאי תנא בור הוה אמינא בור עשרה הוא דאית ביה הבלא משום דקטין וכריכא אבל שיח דאריך אימא בעשרה לית ביה הבלא

ואי תנא שיח הוה אמינא שיח עשרה הוא דאית ביה הבלא משום דקטין אבל מערה דמרבעא אימא בעשרה לית בה הבלא

ואי תני מערה הוה אמינא מערה בעשרה הוא דאית בה הבלא משום דמטללא אבל חריצין דלא מטללי אימא בעשרה לית בהו הבלא

ואי תנא חריצין הוה אמינא חריצין עשרה הוא דאית בהו הבלא משום דלית בהו רויחא מלעיל טפי מתתאי אבל נעיצין דרויחי מלעיל טפי מתתאי אימא בעשרה לית בהו הבלא קמ״ל:

תנן היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור ואם הוזק בו חייב נפל לתוכו שור או חמור ומת פטור מ״ט לאו משום דלית ביה חבטה

לא משום דלית ביה הבלא אי הכי אם הוזק בו חייב הא לית ביה הבלא אמרי אין הבלא למיתה ויש הבלא לנזקין

ההוא תורא דנפל לאריתא דדלאי שחטיה מריה טרפיה רב נחמן

אמר רב נחמן אי שקיל מריה דהאי תורא קבא דקמחא ואזל תנא בי מדרשא אם שהתה מעת לעת כשירה לא אפסדיה לתורא דשוה כמה קבי אלמא קסבר ר״נ יש חבטה בפחות מעשרה

איתיביה רבא לרב נחמן היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור מאי טעמא לאו משום דלית ביה חבטה

דף נא עמוד א

לא משום דלית ביה הבלא אי הכי הוזק בו חייב הא לית ביה הבלא אמר ליה אין הבל למיתה ויש הבל לנזקין

איתיביה בית הסקילה היה גבוה שתי קומות ותני עלה וקומה שלו הרי כאן שלש ואי סלקא דעתך יש חבטה בפחות מי׳ למה לי כולי האי

ולטעמיך נעביד עשרה אלא כר״נ דאמר ר״נ אמר רבה בר אבוה אמר קרא (ויקרא יט, יח) ואהבת לרעך כמוך ברור לו מיתה יפה

אי הכי נגבה טפי משום דמינוול

איתיביה (דברים כב, ח) כי יפול הנופל ממנו ממנו ולא בתוכו

כיצד היתה רה״ר גבוה ממנו עשרה טפחים ונפל מתוכה לתוכו פטור עמוקה ממנו עשרה טפחים ונפל מתוכו לתוכה חייב

ואי ס״ד יש חבטה בפחות מי׳ למה לי עשרה א״ל שאני בית דכל פחות מעשרה לאו בית הוא

אי הכי השתא נמי דהוי מאבראי עשרה דל מיניה תקרה ומעזיבה מגואי לא הוי עשרה א״ל כגון דחק מגואי

אי הכי כי לא הוי נמי מאבראי עשרה משכחת לה דהוי מגואי עשרה כגון דחק בה טפי

אלא היינו טעמא דר״נ סבר מכריסא דתורא לארעא כמה הוי ארבעה אריתא דדלאי כמה הוי שיתא הא עשרה אישתכח דכי קא מחבט מעשרה הוא דקא מחבט

אלא מתני׳ דקתני מה בור שהוא כדי להמית י׳ טפחים אף כל שיש בו כדי להמית י׳ טפחים בשיתא נמי סגיא

אמרי מתני׳ דאיגנדר לבור:

מתני׳ בור של שני שותפין עבר עליו הראשון ולא כסהו והשני ולא כסהו השני חייב:

גמ׳ אמרי בור של שני שותפין היכי משכחת לה הניחא אי סבירא לן כר״ע דאמר בור ברשותו חייב משכחת לה בחצר של שניהם ובור של שניהם והפקירו רשותן ולא הפקירו בורן

אלא אי סבירא לן בור ברשותו פטור היכי משכחת לה דחייב עליה ברה״ר וברה״ר בור של שני שותפין היכי משכחת לה

אי דשוו שליח תרוייהו ואמרי ליה זיל כרי לן ואזל כרה להו אין שליח לדבר עבירה ואי דכרה האי חמשה והאי חמשה נסתלקו להו מעשה ראשון

הניחא לרבי ולנזקין משכחת לה אלא לרבי ולמיתה ולרבנן בין למיתה בין לנזקין היכי משכחת לה

אמר רבי יוחנן כגון שעקרו שניהן חוליא בבת אחת והשלימו לעשרה

מאי רבי ומאי רבנן דתניא אחד החופר בור תשעה ובא אחר והשלימה לעשרה האחרון חייב רבי אומר אחר אחרון למיתה ואחר שניהם לנזקין

מאי טעמא דרבנן דאמר קרא (שמות כא, לג) כי יפתח וכי יכרה אם על פתיחה חייב על כרייה לא כל שכן אלא להביא כורה אחר כורה שסילק מעשה ראשון

ורבי אמר לך הנהו מיצרך צריכי כדאמרינן ורבנן נמי מיצרך צריכי

אלא היינו טעמא דרבנן אמר קרא כי יכרה איש בור אחד ולא שנים

ורבי ההוא מיבעי ליה כי יכרה איש בור ולא שור בור

ורבנן תרי איש בור כתיבי

ורבי איידי דכתב האי כתב האי

וממאי דלחיובי בתרא דלמא לחיובי קמא

לא סלקא דעתך דאמר קרא (שמות כא, לד) והמת יהיה לו ההוא דקא עביד מיתה

והאי והמת יהיה לו מבעי ליה לכדרבא דאמר רבא שור פסולי המוקדשין שנפל לבור פטור שנאמר והמת יהיה לו במי שהמת שלו

אמרי ולאו ממילא שמעת מינה דבההוא דעבד מיתה עסקינן:

ת״ר אחד החופר בור עשרה ובא אחר והשלימה לכ׳ ובא אחר והשלימה לשלשים כולן חייבין ורמינהו אחד החופר בור עשרה ובא אחר וסייד וכייד האחרון חייב

דף נא עמוד ב

לימא הא רבי הא רבנן

אמר רב זביד הא והא רבנן עד כאן לא קאמרי רבנן אחרון חייב אלא היכא דלא עבד קמא שיעור מיתה אבל היכא דעבד קמא שיעור מיתה אפילו רבנן מודו דכולן חייבין

והא סייד וכייד דקא עבד קמא שיעור מיתה וקתני אחרון חייב אמרי התם שלא היה בו הבל למיתה ובא אחר והוסיף בה הבל למיתה

איכא דאמרי אמר רב זביד הא והא רבי הך דקתני כולן חייבין שפיר הא דקתני אחרון חייב כגון שלא היה בו הבל לא למיתה ולא לנזקין ובא אחר והוסיף בו הבל בין למיתה בין לנזקין

אמר רבא הניח אבן ע״פ הבור והשלימה לעשרה באנו למחלוקת רבי ורבנן

פשיטא מהו דתימא למטה הוא דהבלא דידיה קא קטיל ליה אבל למעלה דלא הבלא דידיה קא קטיל אימא לא קמ״ל

בעי רבא טם טפח וסילק אבניו מהו מי אמרינן מאי דעבד שקליה

או דלמא נסתלקו מעשה ראשון וקמה ליה כוליה ברשותיה תיקו:

אמר רבה בר בר חנה אמר שמואל בר מרתא בור שמונה ומהן שני טפחים מים חייב מ״ט כל טפח דמיא כתרי דיבשה דמי

איבעיא להו בור תשעה ומהן טפח אחד מים מהו מי אמרינן כיון דלא נפישי מיא לית ביה הבלא או דלמא כיון דעמיק טפי אית ביה הבלא

בור שבעה ומהן שלשה טפחים מים מהו מי אמרינן כיון דנפישי מים טפי אית ביה הבלא או דלמא כיון דלא עמקא לית ביה הבלא תיקו:

בעא מיניה רב שיזבי מרבה הרחיבה מהו א״ל הרי מיעט הבלא א״ל אדרבה הרי קירב הזיקא

אלא אמר רב אשי ניחזי אנן אי בהבלא מיית הרי מיעט הבלא אי בחבטה מיית הרי קירב הזיקא איכא דאמרי אמר רב אשי ניחזי אנן אי מההיא גיסא נפל הרי קירב הזיקא ואי מאידך גיסא נפל הרי מיעט הבלא:

איתמר בור שעומקה כרחבה רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו משמיה דרבה בר בר חנה דאמר משמיה דרבי מני חד אמר לעולם יש בה הבל עד שיהא רחבה יתר על עומקה וחד אמר לעולם אין בה הבל עד שיהא עומקה יתר על רחבה:

עבר עליו הראשון ולא כסהו: וראשון מאימת מיפטר רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו משמיה דרבה בר בר חנה דאמר משמיה דרבי מני חד אמר משמניחו משתמש וחד אמר משימסור לו דליו

כתנאי המדלה מים מן הבור ובא חבירו ואמר לו הנח לי ואני אדלה מים כיון שהניחו משתמש פטור רבי אליעזר בן יעקב אומר משימסור לו דליו

במאי קמיפלגי רבי אליעזר בן יעקב סבר יש ברירה

האי מדידיה קא ממלא והאי מדידיה קא ממלא ורבנן סברי אין ברירה

אמר רבינא ואזדו לטעמייהו דתנן השותפין שנדרו הנאה זה מזה אסורין ליכנס לחצר ר״א בן יעקב אומר זה נכנס לתוך שלו וזה נכנס לתוך שלו

במאי קמיפלגי ר״א בן יעקב סבר יש ברירה האי לדנפשיה עייל והאי לדנפשיה עייל ורבנן סברי אין ברירה

א״ר אלעזר המוכר בור לחבירו כיון שמסר לו דליו קנה היכי דמי אי בכספא ליקני בכספא אי בחזקה ליקני בחזקה

לעולם בחזקה ובעי למימר ליה לך חזק וקני וכיון שמסר לו דליו כמאן דאמ׳ ליה לך חזק וקני דמי:

א״ר יהושע בן לוי המוכר בית לחבירו

דף נב עמוד א

כיון שמסר לו מפתח קנה

ה״ד אי בכספא ליקני בכספא אי בחזקה ליקני בחזקה לעולם בחזקה ובעי למימר ליה לך חזק וקני וכיון שמסר לו מפתח כמאן דאמר ליה לך חזק וקני דמי

אמר ריש לקיש משום ר׳ ינאי המוכר עדר לחבירו כיון שמסר לו משכוכית קנה

ה״ד אי במשיכה ליקני במשיכה אי במסירה ליקני במסירה לעולם במשיכה ובעי למימר ליה לך משוך וקני וכיון דמסר לו משכוכית כמאן דאמר ליה לך משוך וקני דמי

מאי משכוכית הכא תרגמו קרקשתא ר׳ יעקב אומר עיזא דאזלא בריש עדרא כדדרש ההוא גלילאה עליה דרב חסדא כד רגיז רעיא על ענא עביד לנגדא סמותא:

מתני׳ כסהו הראשון ובא השני ומצאו מגולה ולא כסהו השני חייב כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור לא כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב

נפל לפניו מקול הכרייה חייב לאחריו מקול הכרייה פטור

נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו חמור וכליו ונתקרעו חייב על הבהמה ופטור על הכלים

נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב בן או בת עבד או אמה פטור:

גמ׳ וראשון עד אימת מיפטר אמר רב בכדי שידע ושמואל אמר בכדי שיודיעוהו ורבי יוחנן אמר בכדי שיודיעוהו וישכור פועלים ויכרות ארזים ויכסנו:

כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור: כיון דכסהו כראוי היכי נפל אמר ר׳ יצחק בר בר חנה שהתליע מתוכו

איבעיא להו כסהו כסוי שיכול לעמוד לפני שוורים ואין יכול לעמוד בפני גמלים ואתו גמלים וארעוה ואתו שוורים ונפלי ביה מאי אמרי היכי דמי אי דשכיחי גמלים פושע הוא ואי דלא שכיחי גמלים אנוס הוא

לא צריכא דאתו לפרקים מי אמרינן כיון דאתיין לפרקים פושע הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה או דלמא כיון דהשתא מיהת ליכא אנוס הוא

ת״ש כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור ה״ד אילימא כראוי לשוורים וכראוי לגמלים היכי נפול אלא לאו כראוי לשוורים

דף נב עמוד ב

ולא כראוי לגמלים ואי דשכיחי גמלים אמאי פטור פושע הוא ואי דלא שכיחי גמלים פשיטא אנוס הוא אלא לאו דאתיין לפרקים ואתו גמלים וארעוה ואתו שוורים ונפלו ביה וקתני פטור אלמא כיון דהשתא ליכא אנוס הוא

אמרי לא לעולם כראוי לשוורים וכראוי לגמלים ודקא קשיא לך היכי נפול א״ר יצחק בר בר חנה שהתליע מתוכו

ת״ש לא כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב היכי דמי אילימא לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים פשיטא צריכא למימר דחייב אלא לאו כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים היכי דמי אי דשכיחי גמלים פושע הוא ואי דלא שכיחי גמלים אנוס הוא

אלא לאו דאתיין לפרקים ואתו גמלים וארעוהו ואתו שוורים ונפלו ביה וקתני חייב אלמא כיון דאתיין לפרקים פושע הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה

לעולם כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ושכיחי גמלים ודקא קשיא לך פושע הוא איידי דנסיב רישא כסהו כראוי נסיב סיפא נמי לא כסהו כראוי

איכא דאמרי הא נמי ודאי לא איבעיא לן דכיון דאתיין לפרקים פושע הוא דאיבעי ליה אסוקי אדעתיה

כי איבעי לן הכי הוא דאיבעיא לן כסהו כסוי שיכול לעמוד בפני שוורים ואינו יכול לעמוד בפני גמלים ושכיחי גמלים והתליע מתוכו מהו מי אמרינן מגו דהוי פושע אצל גמלים הוי פושע נמי לענין התלעה או דלמא לא אמרינן מגו

ת״ש כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור ואתמר עלה אמר רבי יצחק בר בר חנה שהתליע מתוכו היכי דמי אלימא כראוי לשוורים וכראוי לגמלים והתליע מתוכו פשיטא דפטור מאי הוה ליה למעבד

אלא לאו כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ושכיחי גמלים והתליע מתוכו וקתני פטור אלמא לא אמרינן מגו דהוי פושע לענין גמלים הוי פושע לענין התלעה

לא לעולם כראוי לגמלים וכראוי לשוורים והתליע מתוכו ודקא קשיא לך כי התליע מאי הוה ליה למעבד מהו דתימא איבעי ליה למיזל ומנקש עליה קמ״ל

ת״ש לא כסהו כראוי ונפל לתוכו שור או חמור ומת חייב היכי דמי אילימא לא כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים צריכא למימר דחייב

אלא לאו כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ואי דשכיחי גמלים פושע הוא ואי דלא שכיחי גמלים אנוס הוא אלא לאו דשכיחי גמלים והתליע מתוכו וקתני חייב אלמא אמרינן מגו דהוי פושע לענין גמלים הוי פושע לענין התלעה

אמרי לא לעולם כראוי לשוורים ולא כראוי לגמלים ושכיחי גמלים ואתו גמלים וארעוהו ואתו שוורים ונפלו ביה ודקא קשיא לך פשיטא פושע הוא איידי דנסיב רישא כסהו כראוי נסיב סיפא נמי לא כסהו

ת״ש נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן סומא ומהלך בלילה חייב פקח ומהלך ביום פטור ואמאי נימא מדהוי פושע לענין חרש הוי נמי פושע לענין פקח אלא לאו שמע מיניה לא אמרינן מגו שמע מיניה:

נפל לפניו כו׳: אמר רב לפניו לפניו ממש לאחריו אחריו ממש

דף נג עמוד א

וזה וזה בבור

רב לטעמיה דאמר רב בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו

ושמואל אמר בבור בין מלפניו בין מלאחריו חייב

שמואל לטעמיה דאמר להבלו וכל שכן לחבטו אלא היכי דמי לאחריו מקול הכרייה דפטור כגון דנתקל בבור ונפל לאחורי הבור חוץ לבור

איתיביה בבור בין לפניו בין לאחריו חייב תיובתא דרב

אמר רב חסדא מודה רב בבור ברשותו דחייב משום דאמר ליה ממה נפשך אי בהבלא מית הבלא דידך הוא אי בחבטא מית חבטא דידך הוא

רבה אמר הכא במאי עסקינן במתהפך דנפל אאפיה ואתהפיך ונפל אגביה דהבלא דאהני ביה אהני ביה

רב יוסף אמר הכא בנזקי. בור בשור עסקינן מאי ניהו שהבאיש את מימיו דלא שנא לפניו ולא שנא לאחריו מיחייב

תני רב חנניה לסיועי לרב ונפל עד שיפול דרך נפילה מכאן אמרו נפל לפניו מקול הכרייה חייב לאחריו מקול הכרייה פטור וזה וזה בבור

אמר מר נפל לפניו מקול הכרייה חייב ואמאי נימא כורה גרם ליה אמר רב שימי בר אשי הא מני רבי נתן היא דאמר בעל הבור הזיקא קא עביד וכל היכא דלא אפשר לאשתלומי מהאי משתלם מהאי

דתניא שור שדחף את חבירו לבור בעל השור חייב בעל הבור פטור רבי נתן אומר בעל השור משלם מחצה ובעל הבור משלם מחצה

והתניא רבי נתן אומר בעל הבור משלם ג׳ חלקים ובעל השור רביע לא קשיא הא בתם הא במועד

ובתם מאי קסבר אי קסבר האי כוליה הזיקא עבד והאי כוליה הזיקא עבד האי משלם פלגא והאי משלם פלגא

ואי קסבר האי פלגא הזיקא עבד והאי פלגא הזיקא עבד בעל הבור משלם פלגא ובעל השור רביע ואידך ריבעא מפסיד

אמר רבא רבי נתן דיינא הוא ונחית לעומקא דדינא לעולם קסבר האי כוליה הזיקא עבד והאי כוליה הזיקא עבד ודקא קשיא לך לשלם האי פלגא והאי פלגא משום דאמר ליה בעל השור לבעל הבור שותפותאי מאי אהניא לי

איבעית אימא לעולם קסבר האי פלגא הזיקא עבד והאי פלגא הזיקא עבד ודקא קשיא לך בעל הבור משלם פלגא ובעל השור משלם רביע ואידך ריבעא נפסיד משום דאמר ליה בעל השור לבעל הבור אנא תוראי בבירך אשכחיתיה את קטלתיה מאי דאית לי לאשתלומי מהיאך משתלמנא מאי דלית לי לאשתלומי מהיאך משתלמנא ממך:

אמר רבא הניח אבן ע״פ הבור ובא שור ונתקל בה ונפל בבור באנו למחלוקת ר׳ נתן ורבנן פשיטא

מהו דתימא התם הוא דאמר בעל הבור לבעל השור אי לאו בירא דידי תורא דידך הוה קטיל ליה אבל הכא מצי א״ל בעל אבן לבעל הבור אי לאו בירא דידך אבנא דידי מאי הוה עבדא אי הוה מיתקל בה הוה נפל וקאי קמ״ל דאמר ליה אי לאו אבן לא הוה נפיל לבירא

איתמר

דף נג עמוד ב

שור ושור פסולי המוקדשין שנגחו (מאי ניהו שור בכור דלא פריק ליה) אביי אמר משלם ח״נ רבינא אמר משלם רביע נזק

הא והא בתם הא כרבנן והא כרבי נתן

איבעית אימא הא והא כרבנן הא בתם הא במועד

איכא דאמרי אביי אמר ח״נ רבינא אמר כוליה נזק הא והא במועד הא כרבנן והא כר׳ נתן

איבעית אימא הא והא כרבי נתן הא במועד והא בתם

אמר רבא שור ואדם שדחפו לבור לענין נזקין כולן חייבין לענין ארבעה דברים ודמי ולדות אדם חייב ושור ובור פטור

לענין כופר ושלשים של עבד שור חייב אדם ובור פטורים לענין כלים ושור פסולי המוקדשין אדם ושור חייבין ובור פטור

מאי טעמא אמר קרא (שמות כא, לד) והמת יהיה לו במי שהמת שלו יצא זה שאין המת שלו

למימרא דפשיטא ליה לרבא והא מיבעיא בעי ליה לרבא דבעי רבא שור פסולי המוקדשין שנפל לבור מהו האי והמת יהיה לו במי שהמת שלו יצא זה שאין המת שלו או דילמא והמת יהיה לו לבעלים מטפלין בנבילה הוא דאתא

בתר דבעיא הדר פשטה

אלא בעלים מטפלין בנבילה מנא ליה נפקא ליה מן והמת יהיה לו דשור מאי חזית דוהמת יהיה לו דשור מפקת ליה לבעלים מטפלין בנבילה והמת יהיה לו דבור מפקת ליה למי שהמת שלו איפוך אנא

מסתברא פטור גבי בור הואיל ופטר בו את הכלים אדרבה פטור גבי שור שכן פטר בו חצי נזק כוליה נזק מיהת לא אשכחן:

נפל לתוכו שור וכליו ונשתברו כו': מתניתין דלא כר' יהודה דתניא ר"י מחייב על נזקי כלים בבור

מאי טעמא דרבנן דאמר קרא (שמות כא, לג) ונפל שמה שור או חמור שור ולא אדם חמור ולא כלים ורבי יהודה או לרבות את הכלים ורבנן

דף נד עמוד א

או מבעי ליה לחלק ורבי יהודה לחלק מונפל נפקא ורבנן ונפל טובא משמע

אימא ונפל כלל שור וחמור פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שור וחמור אין מידי אחרינא לא

אמרי בעל הבור ישלם חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל בעלי חיים

אי מה הפרט מפורש דבר שנבלתה מטמאה במגע ובמשא אף כל דבר שנבלתה מטמאה במגע ובמשא אבל עופות לא

א"כ נכתוב רחמנא חד פרטא הי נכתוב אי כתב שור הוה אמינא קרב לגבי מזבח אין שאינו קרב לגבי מזבח לא ואי כתב רחמנא חמור ה"א קדוש בבכורה אין שאין קדוש בבכורה לא

אלא אמר קרא (שמות כא, לד) והמת יהיה לו כל דבר מיתה

בין לרבנן דקא ממעטי להו לכלים ובין לר' יהודה דקא מרבי להו לכלים כלים בני מיתה נינהו אמרי שבירתן זו היא מיתתן

ולרב דאמר בור שחייבה עליו תורה להבלו ולא לחבטו בין לרבנן בין לרבי יהודה כלים בני הבלא נינהו אמרי בחדתי דמיפקעי מהבלא

האי והמת יהיה לו מבעי ליה לכדרבא דאמר רבא שור פסולי המוקדשין שנפל לבור פטור שנאמר והמת יהיה לו במי שהמת שלו יצא זה שאין המת שלו

אלא אמר קרא (שמות כא, לד) כסף ישיב לבעליו לרבות כל דאית ליה בעלים א"ה אפילו כלים ואדם נמי

אמר קרא שור ולא אדם חמור ולא כלים ולרבי יהודה דקא מרבי להו לכלים בשלמא שור ממעט ביה אדם אלא חמור מאי ממעט ביה

אלא אמר רבא חמור דבור לרבי יהודה ושה דאבידה לדברי הכל קשיא:

נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן חייב: מאי שור חרש שוטה וקטן אילימא שור של חרש שור של שוטה שור של קטן הא שור של פקח פטור

אמר רבי יוחנן שור שהוא חרש שור שהוא שוטה שוטה שור שהוא קטן

דף נד עמוד ב

הא שור שהוא פקח פטור

אמר ר' ירמיה לא מבעיא קאמר לא מבעיא שור שהוא פקח דחייב אבל שור חרש שוטה וקטן אימא חרשותו גרמה לו קטנותו גרמה לו וליפטר קמ"ל

א"ל רב אחא לרבינא והתניא נפל לתוכו בר דעת פטור מאי לאו שור בר דעת א"ל לא אדם אלא מעתה אדם בן דעת הוא דפטור הא לאו בן דעת הוא דחייב שור ולא אדם כתיב

אלא מאי בן דעת מין בן דעת א"ל והתניא נפל לתוכו שור בן דעת פטור

אלא אמר רבא שור והוא חרש שור והוא שוטה שור והוא קטן דוקא אבל שור והוא פקח פטור מאי טעמא דבעי ליה עיוני ומיזל תניא נמי הכי נפל לתוכו שור חרש שוטה וקטן וסומא ומהלך בלילה חייב פקח ומהלך ביום פטור:

מתני׳ אחד שור ואחד כל בהמה לנפילת הבור ולהפרשת הר סיני ולתשלומי כפל ולהשבת אבידה לפריקה לחסימה לכלאים ולשבת

וכן חיה ועוף כיוצא בהן א״כ למה נאמר שור או חמור אלא שדבר הכתוב בהווה:

גמ׳ לנפילת הבור (שמות כא, לד) כסף ישיב לבעליו כתיב כל דאית ליה בעלים כדאמרן להפרשת הר סיני (שמות יט, יג) אם בהמה אם איש לא יחיה וחיה בכלל בהמה הויא אם לרבות את העופות

לתשלומי כפל כדאמרינן (שמות כב, ח) על כל דבר פשע כלל כל דבר פשיעה להשבת אבידה (דברים כב, ג) לכל אבדת אחיך לפריקה יליף חמור חמור משבת

לחסימה יליף שור שור משבת

לכלאים אי כלאים דחרישה יליף שור שור משבת

אי כלאים דהרבעה יליף בהמתך בהמתך משבת

וגבי שבת מנלן דתניא ר׳ יוסי אומר משום ר׳ ישמעאל בדברות הראשונות נאמר (שמות כ, ט) עבדך ואמתך ובהמתך ובדברות האחרונות נאמר (דברים ה, יג) ושורך וחמורך וכל בהמתך והלא שור וחמור בכלל כל בהמה היו ולמה יצאו לומר לך מה שור וחמור האמור כאן חיה ועוף כיוצא בהן אף כל חיה ועוף כיוצא בהן

אימא בהמה דדברות הראשונות כלל שורך וחמורך דדברות האחרונות פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שור וחמור אין מידי אחרינא לא

אמרי וכל בהמתך דדברות האחרונות חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל בעלי חיים

ואימא מה הפרט מפורש דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא אף כל דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא אבל עופות לא

אמרי א״כ נכתוב רחמנא חד פרטא הי נכתוב רחמנא אי כתב רחמנא שור ה״א קרב לגבי מזבח אין שאינו קרב לגבי מזבח לא כתב רחמנא חמור ואי כתב רחמנא חמור ה״א קדוש בבכורה אין שאין קדוש בבכורה לא כתב רחמנא שור

אלא וכל בהמתך ריבויא הוא

וכל היכא דכתב רחמנא כל ריבויא הוא והא גבי מעשר דכתיב כל וקא דרשינן ליה בכלל ופרט

דתניא (דברים יד, כו) ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך כלל בבקר ובצאן וביין ובשכר פרט ובכל אשר תשאלך נפשך חזר וכלל

כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע

אמרי בכל כללא כל ריבויא איבעית אימא כל נמי כללא הוא מיהו האי כל דהכא ריבויא הוא מדהוה ליה למכתב ובהמתך כדכתיב בדברות הראשונות וכתב וכל בהמתך ש״מ ריבויא

השתא דאמרת כל ריבויא הוא בהמתך דדברות הראשונות ושור וחמור דדברות האחרונות ל״ל

אמרי שור לאגמורי שור שור לחסימה

חמור לאגמורי חמור חמור לפריקה

בהמתך לאגמורי בהמתך בהמתך לכלאים

אי הכי אפילו אדם ליתסר אלמה תנן אדם מותר עם כולן לחרוש ולמשוך

אמר רב פפא פפונאי ידעי טעמא דהא מילתא ומנו רב אחא בר יעקב אמר קרא (דברים ה, יג) למען ינוח עבדך ואמתך כמוך להנחה הקשתיו ולא לדבר אחר:

שאל רבי חנינא בן עגיל את רבי חייא בר אבא מפני מה בדברות הראשונות לא נאמר בהם טוב ובדברות האחרונות

דף נה עמוד א

נאמר בהם טוב אמר לו עד שאתה שואלני למה נאמר בהם טוב שאלני אם נאמר בהן טוב אם לאו שאיני יודע אם נאמר בהן טוב אם לאו כלך אצל ר׳ תנחום בר חנילאי שהיה רגיל אצל ר׳ יהושע בן לוי שהיה בקי באגדה

אזל לגביה א״ל ממנו לא שמעתי אלא כך אמר לי שמואל בר נחום אחי אמו של רב אחא ברבי חנינא ואמרי לה אבי אמו של רב אחי ברבי חנינא הואיל וסופן להשתבר

וכי סופן להשתבר מאי הוי אמר רב אשי חס ושלום פסקה טובה מישראל

א״ר יהושע הרואה טי״ת בחלומו סימן יפה לו מ״ט אילימא משום דכתיב טוב אימא (ישעיהו יד, כג) וטאטאתיה במטאטי השמד חד טי״ת קאמרינן

אימא (איכה א, ט) טומאתה בשוליה טי״ת בי״ת קאמרינן אימא (איכה ב, ט) טבעו בארץ שעריה

אלא הואיל ופתח בו הכתוב לטובה תחילה שמבראשית עד (בראשית א, ד) וירא אלהים את האור לא כתיב טי״ת

וא״ר יהושע בן לוי הרואה הספד בחלומו חסו עליו מן השמים ופדאוהו הני מילי בכתבא:

וכן חיה ועוף כיוצא בהן וכו׳: אמר ר״ל כאן שנה רבי תרנגול טווס ופסיוני כלאים זה בזה

פשיטא אמר רב חביבא משום דרבו בהדי הדדי מהו דתימא מין חד הוא קמ״ל:

אמר שמואל אווז ואווז הבר כלאים זה בזה מתקיף לה רבא בר רב חנן מאי טעמא אילימא משום דהאי אריך קועיה והאי זוטר קועיה אלא מעתה גמלא פרסא וגמלא טייעא דהאי אלים קועיה והאי קטין קועיה הכי נמי דהוו כלאים זה בזה

אלא אמר אביי זה ביציו מבחוץ וזה ביציו מבפנים רב פפא אמר הא טעונה חדא ביעתא בשיחלא והא טעונה כמה ביעתא בשיחלא

א״ר ירמיה אמר ריש לקיש המרביע שני מינים שבים לוקה מאי טעמא אמר רב אדא בר אהבה משמיה דעולא אתיא למינהו למינהו מיבשה

בעי רחבה המנהיג בעיזא ושיבוטא מהו מי אמרינן כיון דעיזא לא נחית בים ושיבוטא לא סליק ליבשה לא כלום עביד או דלמא השתא מיהת קא מנהיג

מתקיף לה רבינא אלא מעתה חיבר חטה ושעורה בידו וזרע חטה בארץ ושעורה בחוצה לארץ הכי נמי דמחייב

אמרי הכי השתא התם ארץ מקום חיובא חוצה לארץ לא מקום חיובא הכא אידי ואידי חיובא הוא:

הדרן עלך שור שנגח את הפרה

דף נה עמוד ב

מתני׳ הכונס צאן לדיר ונעל בפניה כראוי ויצאה והזיקה פטור לא נעל בפניה כראוי ויצאה והזיקה חייב

נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים ויצאה והזיקה פטור הוציאוה לסטים לסטים חייבין

הניחה בחמה או שמסרה לחרש שוטה וקטן ויצאה והזיקה חייב

מסרה לרועה נכנס הרועה תחתיו

נפלה לגינה ונהנית משלמת מה שנהנית ירדה כדרכה והזיקה משלמת מה שהזיקה כיצד משלמת מה שהזיקה שמין בית סאה באותה שדה כמה היתה יפה וכמה היא יפה

ר׳ שמעון אומר אכלה פירות גמורים משלמת פירות גמורים אם סאה סאה אם סאתים סאתים:

גמ׳ ת״ר איזהו כראוי ואיזהו שלא כראוי דלת שיכולה לעמוד ברוח מצויה זהו כראוי שאינה יכולה לעמוד ברוח מצויה זהו שלא כראוי

א״ר מני בר פטיש מאן תנא מועד דסגי ליה בשמירה פחותה ר״י היא דתנן קשרו בעליו במוסירה ונעל לפניו כראוי ויצא והזיק אחד תם ואחד מועד חייב דברי ר״מ

ר׳ יהודה אומר תם חייב מועד פטור שנאמר (שמות כא, לו) ולא ישמרנו בעליו ושמור הוא זה ר״א אומר אין לו שמירה אלא סכין

אפילו תימא ר״מ שאני שן ורגל דהתורה מיעטה בשמירתן דאמר ר׳ אלעזר ואמרי לה במתניתא תנא ארבעה דברים התורה מיעטה בשמירתן ואלו הן בור ואש שן ורגל

בור דכתיב (שמות כא, לג) כי יפתח איש בור או כי יכרה איש בור ולא יכסנו הא כסהו פטור

אש דכתיב (שמות כב, ה) שלם ישלם המבעיר את הבערה עד דעביד כעין מבעיר

שן דכתיב (שמות כב, ד) ובער בשדה אחר עד דעביד כעין ובער

רגל דכתיב ושלח עד דעביד כעין ושלח

ותניא ושלח זה הרגל וכן הוא אומר (ישעיהו לב, כ) משלחי רגל השור והחמור ובער זה השן וכן הוא אומר (מלכים א יד, י) כאשר יבער הגלל עד תומו

טעמא דעביד כעין ושלח ובער הא לא עביד לא

אמר רבה מתניתין נמי דיקא דקתני צאן מכדי בשור קא עסקינן ואתי ניתני שור מאי שנא דקתני צאן לאו משום דהתורה מיעטה בשמירתן

לאו משום דכאן קרן לא כתיבא בה שן ורגל הוא דכתיב ביה וקמ״ל דשן ורגל דמועדין הוא ש״מ:

תניא אמר ר׳ יהושע ארבעה דברים העושה אותן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ואלו הן הפורץ גדר בפני בהמת חבירו והכופף קמתו של חבירו בפני הדליקה והשוכר עדי שקר להעיד והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו:

אמר מר הפורץ גדר בפני בהמת חבירו ה״ד אילימא בכותל בריא בדיני אדם נמי ניחייב אלא

דף נו עמוד א

בכותל רעוע

אמר מר הכופף קמתו של חבירו בפני הדליקה היכי דמי אילימא דמטיא ליה ברוח מצויה בדיני אדם נמי נחייב אלא דמטיא ברוח שאינה מצויה

ורב אשי אמר טמון אתמר משום דשויה טמון באש:

אמר מר השוכר עדי שקר ה״ד אילימא לנפשיה ממונא בעי שלומי ובדיני אדם נמי ניחייב אלא לחבריה

והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו במאי עסקינן אילימא בבי תרי פשיטא דאורייתא הוא (ויקרא ה, א) אם לא יגיד ונשא עונו

אלא בחד

ותו ליכא והאיכא (סימן העושה בסם ושליח חבירו נשבר) העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים

והאיכא הנותן סם המות בפני בהמת חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים

והאיכא השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים

והאיכא המבעית את חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים

והאיכא נשברה כדו ברה״ר ולא סלקה נפלה גמלו ולא העמידה ר״מ מחייב בהזיקן וחכ״א פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים

אין מיהא איכא טובא והני אצטריכא ליה מהו דתימא בדיני שמים נמי לא ליחייב קמ״ל

הפורץ גדר בפני בהמת חבירו מהו דתימא כיון דלמסתריה קאי מה עביד בדיני שמים נמי לא ליחייב קמ״ל

הכופף קמתו של חבירו נמי מהו דתימא לימא מי הוה ידענא דאתיא רוח שאינה מצויה ובדיני שמים נמי לא ליחייב קמ״ל

ולרב אשי דאמר נמי טמון איתמר מהו דתימא אנא כסויי כסיתיה ניהלך ובדיני שמים נמי לא ליחייב קמ״ל

והשוכר עדי שקר נמי מהו דתימא לימא דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ובדיני שמים נמי לא ליחייב קמ״ל

והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו נמי מהו דתימא מי יימר דכי הוה (אתינא) מסהדינא ליה הוה מודה דלמא הוה משתבע לשקרא ובדיני שמים נמי לא ליחייב קמ״ל:

נפרצה בלילה או שפרצוה לסטים כו׳: אמר רבה והוא שחתרה

אבל לא חתרה מאי חייב היכי דמי אילימא בכותל בריא כי לא חתרה אמאי חייב מאי ה״ל למעבד אלא בכותל רעוע כי חתרה אמאי פטור תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא

הניחא למ״ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור אלא למ״ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב מאי איכא למימר

אלא מתני׳ בכותל בריא ואפילו לא חתרה וכי איתמר דרבה אסיפא איתמר הניחה בחמה או שמסרה לחרש שוטה וקטן ויצתה והזיקה חייב אמר רבה ואפי׳ חתרה

לא מבעיא היכא דלא חתרה דכולה בפשיעה הוא אלא אפי׳ חתרה נמי מהו דתימא הויא לה תחילתו בפשיעה וסופו באונס קמ״ל דכולה פשיעה היא

מ״ט דאמר ליה מידע ידעת דכיון דשבקתה בחמה כל טצדקא דאית לה למיעבד עבדא ונפקא:

הוציאוה לסטים לסטים חייבין:

דף נו עמוד ב

פשיטא כיון דאפקוה קיימא לה ברשותייהו לכל מילי

לא צריכא דקמו לה באפה כי הא דאמר רבה אמר רב מתנה אמר רב המעמיד בהמת חברו על קמת חבירו חייב מעמיד פשיטא לא צריכא דקם לה באפה

אמר ליה אביי לרב יוסף הכישה אמרת לן ולסטים נמי דהכישוה:

מסרה לרועה נכנס הרועה כו׳: אמרי תחתיו דמאן אילימא תחתיו דבעל בהמה תנינא חדא זמנא מסרו לשומר חנם ולשואל לנושא שכר ולשוכר כולן נכנסו תחת הבעלים אלא תחתיו דשומר

ושומר קמא אפטר ליה לגמרי לימא תיהוי תיובתא דרבא דאמר רבא שומר שמסר לשומר חייב

אמר לך רבא מאי מסרו לרועה לברזיליה דאורחיה דרועה למימסר לברזיליה

איכא דאמרי מדקתני מסרה לרועה ולא קתני מסרה לאחר ש״מ מאי מסרה לרועה מסר רועה לברזיליה דאורחיה דרועה למימסר לברזיליה אבל לאחר לא

לימא מסייע ליה לרבא דאמר רבא שומר שמסר לשומר חייב אמרי לא דלמא אורחא דמילתא קתני והוא הדין לאחר:

איתמר שומר אבידה רבה אמר כשומר חנם דמי רב יוסף אמר כש״ש דמי

רבה אמר כשומר חנם דמי מאי הנאה קא מטי ליה רב יוסף אמר כש״ש דמי בההיא הנאה דלא בעיא למיתבי ליה ריפתא לעניא הוי כש״ש

איכא דמפרשי הכי רב יוסף אמר כש״ש דמי כיון דרחמנא שעבדיה בעל כורחיה הלכך כש״ש דמי

(סימן החזירה לעולם השב חייא אמרת נשבר שכר)

איתיביה רב יוסף לרבה

דף נז עמוד א

החזירה למקום שיראנה אינו חייב לטפל בה נגנבה או אבדה חייב באחריותה

מאי נגנבה או אבדה לאו נגנבה מביתו ואבדה מביתו

לא ממקום שהחזירה

והא קתני אינו חייב ליטפל בה

א״ל הכא במאי עסקינן כגון שהחזירה בצהרים

ותרתי קתני והכי קתני החזירה שחרית למקום שיראנה ושכיח דעייל ונפיק וחזי לה אינו חייב ליטפל בה החזירה בצהרים למקום שיראנה דלא שכיח דעייל ונפיק דלא חזי לה ונגנבה או אבדה חייב באחריותה

איתיביה לעולם הוא חייב עד שיחזירנה לרשותו מאי לעולם לאו אפילו מביתו ש״מ כשומר שכר דמי

א״ל מודינא לך בבעלי חיים דכיון דנקטי להו ניגרא ברייתא בעי נטירותא יתירתא

איתיביה רבה לרב יוסף (דברים כב, א) השב אין לי אלא בביתו לגינתו ולחורבתו מנין ת״ל תשיבם מכל מקום

מאי לגינתו ולחורבתו אילימא לגינתו המשתמרת ולחורבתו המשתמרת היינו ביתו אלא פשיטא לגינתו שאינה משתמרת ולחורבתו שאינה משתמרת ש״מ כשומר חנם דמי

א״ל לעולם לגינתו המשתמרת ולחורבתו המשתמרת ודקא קשיא לך היינו ביתו הא קא משמע לן דלא בעינן דעת בעלים כדרבי אלעזר

דא״ר אלעזר הכל צריכין דעת בעלים חוץ מהשבת אבידה שהרי ריבתה בו תורה השבות הרבה

א״ל אביי לרב יוסף ואת לא תסברא דשומר אבידה כשומר חנם דמי והא אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הטוען טענת גנב באבידה משלם תשלומי כפל ואי ס״ד שומר שכר הוי אמאי משלם תשלומי כפל קרנא בעי שלומי

א״ל הכא במאי עסקינן כגון שטוען טענת לסטים מזויין

א״ל ליסטים מזויין גזלן הוא

א״ל שאני אומר לסטים מזויין כיון דמיטמר מאינשי גנב הוא

איתיביה

דף נז עמוד ב

לא אם אמרת בשומר חנם שכן משלם תשלומי כפל תאמר בשומר שכר שאינו משלם תשלומי כפל

ואי ס״ד לסטים מזויין גנב הוא נמצא בשומר שכר משלם תשלומי כפל בטוען טענת לסטים מזויין

א״ל הכי קאמר לא אם אמרת בשומר חנם שכן משלם תשלומי כפל בכל טענותיו תאמר בשומר שכר שאינו משלם תשלומי כפל אלא בטוען טענת לסטים מזויין

איתיביה (שמות כב, יג) ונשבר או מת אין לי אלא שבורה ומתה גניבה ואבידה מנין אמרת ק״ו ומה שומר שכר שפטר בו שבורה ומתה חייב בגניבה ואבידה שואל שחייב בשבורה ומתה אינו דין שחייב בגניבה ואבידה וזהו ק״ו שאין עליו תשובה

ואי ס״ד לסטים מזויין גנב הוא אמאי אין עליו תשובה איכא למפרך מה לשומר שכר שכן משלם תשלומי כפל בטוען טענת לסטים מזויין

א״ל קסבר האי תנא קרנא בלא שבועה עדיפא מכפילא בשבועה

לימא מסייע ליה השוכר פרה מחבירו ונגנבה ואמר הלה הריני משלם ואיני נשבע ואח״כ נמצא הגנב משלם תשלומי כפל לשוכר

סברוה כרבי יהודה דאמר שוכר כנושא שכר דמי ומדקתני ואמר הריני משלם ואיני נשבע מכלל דאי בעי פטר ליה נפשיה בשבועה

ה״ד כגון דקא טעין טענת לסטים מזויין וקתני ואח״כ נמצא הגנב משלם תשלומי כפל לשוכר ש״מ לסטים מזויין גנב הוא

אמרי מי סברת כר״י דאמר שוכר כנושא שכר דמי דלמא כר״מ ס״ל דאמר שוכר כשומר חנם דמי

איבעית אימא כדמחליף רבה בר אבוה ותני שוכר כיצד משלם ר״מ אומר כשומר שכר ר״י אומר כשומר חנם

רבי זירא אמר הכא במאי עסקינן בטוען טענת לסטים מזויין ונמצא לסטים שאינו מזויין:

נפלה לגינה ונהנית משלמת מה שנהנית: אמר רב בנחבטה

אבל אכלה אפילו מה שנהנית אינה משלמת לימא רב לטעמיה דאמר רב היה לה שלא תאכל

אמרי הכי השתא אימור דאמר רב התם היה לה שלא תאכל היכא דאיתזקא היא דמצי א״ל מריה דפירי לא משלמנא היה לה שלא תאכל לאזוקי היא אחריני דפטירה לשלומי מי אמר

אלא

דף נח עמוד א

לא מבעיא קאמר לא מבעיא אכלה דמשלמת מה שנהנית אבל נחבטה אימא מבריח ארי מנכסי חבירו הוא ומה שנהנית נמי לא משלם קמ״ל

ואימא ה״נ

מבריח ארי מנכסי חבירו מדעתו הוא האי לאו מדעתו אי נמי מבריח ארי מנכסי חבירו לית ליה פסידא האי אית ליה פסידא

היכי נפל רב כהנא אמר שהוחלקה במימי רגליה רבא אמר שדחפתה חברתה

מ״ד שדחפתה חברתה כל שכן שהוחלקה במימי רגליה ומאן דאמר שהוחלקה במימי רגליה אבל דחפתה חברתה פשעה ומשלמת מה שהזיקה דא״ל איבעי לך עבורי חדא חדא

אמר רב כהנא לא שנו אלא באותה ערוגה לערוגה משלמת מה שהזיקה ורבי יוחנן אמר אפי׳ מערוגה לערוגה ואפילו כל היום כולו עד שתצא ותחזור לדעת

א״ר פפא לא תימא עד שתצא לדעת ותחזור לדעת אלא כיון שיצתה לדעת אע״פ שחזרה שלא לדעת מ״ט דא״ל כיון דילפא כל אימת דמשתמטא להתם רהטא:

ירדה כדרכה והזיקה משלמת מה שהזיקה: בעי רבי ירמיה ירדה כדרכה והזיקה במי לידה מהו

אליבא דמאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס חייב לא תיבעי לך כי תיבעי לך אליבא דמאן דאמר תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור מאי

מי אמרינן כיון דתחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור או דלמא הכא כולה בפשיעה הוא דכיון דקא חזי דקריבה לה למילד איבעי ליה לנטורה

דף נח עמוד ב

ולאסטמורי בגוה תיקו

כיצד משלמת מה שהזיקה וכו׳: מנה״מ

אמר רב מתנה דאמר קרא (שמות כב, ד) ובער בשדה אחר מלמד ששמין על גב שדה אחר

האי ובער בשדה אחר מבעי ליה לאפוקי רה״ר

א״כ לכתוב רחמנא ובער בשדה חבירו א״נ שדה אחר מאי בשדה אחר ששמין על גב שדה אחר

ואימא כוליה להכי הוא דאתא לאפוקי רה״ר מנלן

אם כן לכתביה רחמנא גבי תשלומין (שמות כב, ד) מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם בשדה אחר ל״ל דכתביה רחמנא גבי ובער ש״מ תרתי

היכי שיימינן א״ר יוסי בר חנינא סאה בששים סאין ר׳ ינאי אמר תרקב בששים תרקבים חזקיה אמר קלח בששים קלחים

מיתיבי אכלה קב או קביים אין אומרים תשלם דמיהן אלא רואין אותה כאילו היא ערוגה קטנה ומשערים אותה מאי לאו בפני עצמה

לא בששים

ת״ר אין שמין קב מפני שמשביחו ולא בית כור מפני שפוגמו

מאי קאמר א״ר פפא ה״ק אין שמין קב בששים קבים מפני שמשביח מזיק ולא כור בששים כורין מפני שפוגם מזיק

מתקיף לה רב הונא בר מנוח האי ולא בית כור ולא כור מבעי ליה

אלא אמר רב הונא בר מנוח משמיה דרב אחא בריה דרב איקא הכי קתני אין שמין קב בפני עצמו מפני שמשביח ניזק ולא קב בבית כור מפני שפוגם ניזק אלא בששים

ההוא גברא דקץ קשבא מחבריה אתא לקמיה דריש גלותא א״ל לדידי חזי לי ותלתא תאלתא בקינא הוו קיימי והוו שוו מאה זוזי זיל הב ליה תלתין ותלתא ותילתא אמר גבי ריש גלותא דדאין דינא דפרסאה למה לי אתא לקמיה דר״נ א״ל בששים

א״ל רבא אם אמרו בנזקי ממונו יאמרו בנזקי גופו

אמר ליה אביי לרבא בנזקי גופו מאי דעתיך דתניא המבכיר כרמו של חבירו סמדר רואין אותו כמה היתה יפה קודם לכן וכמה היא יפה לאחר מכאן ואילו בששים לא קתני

אטו גבי בהמתו נמי מי לא תניא כי האי גוונא דתניא קטמה נטיעה רבי יוסי אומר גוזרי גזירות שבירושלים אומרים נטיעה בת שנתה שתי כסף בת שתי שנים ארבעה כסף אכלה חזיז רבי יוסי הגלילי אומר נידון במשוייר שבו וחכמים אומרים רואין אותה כמה היתה יפה וכמה היא יפה

דף נט עמוד א

אכלה סמדר רבי יהושע אומר רואין אותן כאילו הן ענבים עומדות ליבצר וחכ״א רואין כמה היתה יפה וכמה היא יפה רבי שמעון בן יהודה אומר משום רבי שמעון בד״א בזמן שאכלה לולבי גפנים ויחורי תאנים אבל אכלה פגים או בוסר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר

קתני מיהת וחכ״א רואין אותן כמה היתה יפה וכמה היא יפה ולא קתני בששים

אלא מאי אית לך למימר בששים ה״נ בששים

אמר אביי ר׳ יוסי הגלילי ור׳ ישמעאל אמרו דבר אחד

ר׳ יוסי הגלילי הא דאמרן

רבי ישמעאל דתניא (שמות כב, ד) מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם מיטב שדהו של ניזק ומיטב כרמו של ניזק דברי ר׳ ישמעאל ר״ע אומר לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית וק״ו להקדש

ולא תימא כרב אידי בר אבין דאמר רב אידי בר אבין כגון שאכלה ערוגה בין הערוגות ולא ידעינן אי כחושה הואי אי שמינה הואי דאמר קום שלים שמינה במיטב דאיכא השתא דהכי לא אמרינן

מאי טעמא המוציא מחבירו עליו הראיה אלא במיטב דלקמיה ומאי ניהו כי היאך דסליק

אמר מר ר״ש בן יהודה אומר משום ר״ש במה דברים אמורים שאכלה לולבי גפנים ויחורי תאנים הא סמדר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר אימא סיפא אכלה פגים או בוסר הוא דרואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר הא סמדר רואין אותן כמה היא יפה וכמה היתה יפה

אמר רבינא כרוך ותני בד״א בזמן שאכלה לולבי גפנים ויחורי תאנים אבל אכלה סמדר פגין או בוסר רואין אותן כאילו ענבים עומדות ליבצר

אי הכי ר״ש בן יהודה היינו רבי יהושע

איכא בינייהו כחש גופנא ולא מסיימי

אביי אמר מסיימי ומסיימי מאן תנא דחייש לכחש גופנא ר״ש בן יהודה היא דתניא ר״ש בן יהודה אומר משום ר״ש בן מנסיא אונס אינו משלם את הצער מפני שסופה להצטער תחת בעלה אמרו לו אינו דומה נבעלת ברצון לנבעלת באונס

אמר אביי הני תנאי ור״ש בן יהודה אמרו דבר אחד רבי שמעון בן יהודה הא דאמרן הני תנאי מאי היא

דתניא רבי יוסי אומר נכי חיה בן עזאי אומר נכי מזונות

מ״ד נכי חיה כ״ש נכי מזונות ומ״ד נכי מזונות אבל נכי חיה לא דאמר ליה אתתא דידי פקיחא היא ולא מבעיא חיה

רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עבוד עובדא כוותיה דר״נ בששים

לישנא אחרינא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע שמו דקלא אגב קטינא דארעא

והלכתא כוותיה דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע בדקלא דארמאה והלכתא כוותיה דריש גלותא בדקלא פרסאה

אליעזר זעירא

דף נט עמוד ב

הוה סיים מסאני אוכמי וקאי בשוקא דנהרדעא אשכחוהו דבי ריש גלותא וא״ל מאי שנא הני מסאני אמר להו דקא מאבילנא אירושלים אמרו ליה את חשיבת לאיתאבולי אירושלים סבור יוהרא הוה אתיוה וחבשוה

אמר להו גברא רבה אנא אמרו ליה מנא ידעינן אמר להו או אתון בעו מינאי מילתא או אנא איבעי מינייכו מילתא אמרו ליה בעי את

אמר להו האי מאן דקץ כופרא מאי משלם אמרו ליה משלם דמי כופרא והא הוו תמרי א״ל משלם דמי תמרי אמר להו והא לאו תמרי שקל מיניה

אמרו ליה אימא לן את אמר להו בששים אמרו ליה מאן אמר כוותיך אמר להו הא שמואל חי ובית דינו קיים שדרו קמיה דשמואל אמר להו שפיר קאמר לכו בששים ושבקוהו:

ר״ש אומר אכלה פירות גמורים כו׳: מ״ט הא דאמר רחמנא (שמות כב, ד) ובער בשדה אחר מלמד ששמין על גב השדה ה״מ מידי דצריך לשדה הני כיון דלא צריכי לשדה בעינייהו בעי שלומי

אמר רב הונא בר חייא א״ר ירמיה בר אבא דן רב כר״מ ופסק הלכתא כר״ש

דן רב כר״מ דתניא כתב לראשון ולא חתמה לו לשני וחתמה לו אבדה כתובתה דברי ר״מ רבי יהודה אומר יכולה היא שתאמר נחת רוח עשיתי לבעלי אתם מה לכם עלי

ופסק הלכתא כר״ש כי הא דתנן ר״ש אומר אכלה פירות גמורין משלמת פירות גמורין אם סאה סאה אם סאתים סאתים:

מתני׳ המגדיש בתוך שדה חבירו שלא ברשות ואכלתן בהמתו של בעל השדה פטור ואם הוזקה בהן בעל הגדיש חייב ואם הגדיש ברשות בעל השדה חייב:

גמ׳ לימא תנן דלא כרבי דאי כרבי האמר עד שיקבל עליו בעל הבית לשמור אמר רב פפא הכא בנטר בי דרי עסקינן דכיון דא״ל עייל וגדוש עייל ואנטר לך הוא:

מתני׳ השולח את הבערה ביד חרש שוטה וקטן פטור בדיני אדם וחייב בדיני שמים שלח ביד פקח הפקח חייב

אחד הביא את האור ואחד הביא את העצים המביא את העצים חייב אחד הביא את העצים ואחד הביא את האור המביא את האור חייב

בא אחר וליבה המלבה חייב ליבתה הרוח כולן פטורין:

גמ׳ אמר ר״ל משמיה דחזקיה לא שנו אלא שמסר לו גחלת וליבה אבל מסר לו שלהבת חייב מ״ט מעשיו קא גרמו לו

ורבי יוחנן אמר אפילו מסר לו שלהבת פטור מ״ט צבתא דחרש גרמה לו ולא מחייב עד שימסור לו גווזא

דף ס עמוד א

סלתא שרגא דההוא ודאי מעשה דידיה גרמו:

שלח ביד פקח הפקח חייב וכו׳: אמר ר״נ בר יצחק מאן דתני ליבה לא משתבש ומאן דתני ניבה לא משתבש

מאן דתני ליבה לא משתבש דכתיב (שמות ג, ב) בלבת אש ומאן דתני ניבה לא משתבש דכתיב (ישעיהו נז, יט) בורא ניב שפתים:

לבתה הרוח כולן פטורין: ת״ר ליבה ולבתה הרוח אם יש בלבויו כדי ללבותה חייב ואם לאו פטור

אמאי ליהוי כזורה ורוח מסייעתו

אמר אביי הכא במאי עסקינן כגון שליבה מצד אחד ולבתו הרוח מצד אחר רבא אמר כגון שליבה ברוח מצויה ולבתו הרוח ברוח שאינה מצויה ר׳ זירא אמר כגון דצמרה צמורי

רב אשי אמר כי אמרינן זורה ורוח מסייעתו ה״מ לענין שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה אבל הכא גרמא בעלמא הוא וגרמא בנזקין פטור:

מתני׳ השולח את הבערה ואכלה עצים או אבנים או עפר חייב שנאמר (שמות כב, ה) כי תצא אש ומצאה קוצים ונאכל גדיש או הקמה או השדה שלם ישלם המבעיר את הבערה:

גמ׳ אמר רבא למה לי דכתב רחמנא קוצים גדיש קמה ושדה

צריכי דאי כתב רחמנא קוצים ה״א קוצים הוא דחייב רחמנא משום דשכיח אש גבייהו ושכיח דפשע אבל גדיש דלא שכיח אש גבייהו ולא שכיח דפשע אימא לא ואי כתב רחמנא גדיש הוה אמינא גדיש חייב רחמנא משום דהפסד מרובה הוא אבל קוצים דהפסד מועט אימא לא

קמה למה לי מה קמה בגלוי אף כל בגלוי

ולר׳ יהודה דמחייב אנזקי טמון באש קמה למה לי לרבות כל בעלי קומה ורבנן לרבות כל בעלי קומה מנא להו נפקא להו מאו הקמה

ורבי יהודה או מיבעי ליה לחלק ורבנן לחלק מנא להו נפקא להו מאו השדה

ורבי יהודה איידי דכתב רחמנא או הקמה כתב או השדה

שדה למה לי לאתויי לחכה נירו וסכסכה אבניו ולכתוב רחמנא שדה ולא בעי הנך צריכא דאי כתב רחמנא שדה הוה אמינא מה שבשדה אין מידי אחרינא לא קמ״ל

אר״ש בר נחמני א״ר יונתן אין פורענות באה לעולם אלא בזמן שהרשעים בעולם ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים תחלה שנאמר כי תצא אש ומצאה קוצים אימתי אש יוצאה בזמן שקוצים מצוין לה ואינה מתחלת אלא מן הצדיקים תחלה שנאמר ונאכל גדיש ואכל גדיש לא נאמר אלא ונאכל גדיש שנאכל גדיש כבר:

תאני רב יוסף מאי דכתיב (שמות יב, כב) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר כיון שניתן רשות למשחית אינו מבחין בין צדיקים לרשעים ולא עוד אלא שמתחיל מן הצדיקים תחלה שנאמר (יחזקאל כא, ח) והכרתי ממך צדיק ורשע

בכי רב יוסף כולי האי נמי לאין דומין א״ל אביי טיבותא הוא לגבייהו דכתיב (ישעיהו נז, א) כי מפני הרעה נאסף הצדיק

אמר רב יהודה אמר רב

דף ס עמוד ב

לעולם יכנס אדם בכי טוב ויצא בכי טוב שנאמר (שמות יב, כב) ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר

ת״ר דבר בעיר כנס רגליך שנאמר ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר ואומר (ישעיהו כו, כ) לך עמי בא בחדריך וסגור דלתיך בעדך ואומר (דברים לב, כה) מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה

מאי ואומר וכי תימא ה״מ בליליא אבל ביממא לא תא שמע לך עמי בא בחדריך וסגור דלתיך

וכי תימא ה״מ [היכא] דליכא אימה מגואי אבל היכא דאיכא אימה מגואי כי נפיק יתיב ביני אינשי בצוותא בעלמא טפי מעלי ת״ש מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה אע״ג דמחדרים אימה מחוץ תשכל חרב

רבא בעידן רתחא הוי סכר כוי דכתי׳ (ירמיהו ט, כ) כי עלה מות בחלונינו

ת״ר רעב בעיר פזר רגליך שנא׳ (בראשית יב, י) ויהי רעב בארץ וירד אברם מצרימה [לגור] (ויגר) שם ואומר (מלכים ב ז, ד) אם אמרנו נבא העיר והרעב בעיר ומתנו שם

מאי ואומר וכי תימא ה״מ היכא דליכא ספק נפשות אבל היכא דאיכא ספק נפשות לא ת״ש (מלכים ב ז, ד) לכו ונפלה אל מחנה ארם אם יחיונו נחיה

ת״ר דבר בעיר אל יהלך אדם באמצע הדרך מפני שמלאך המות מהלך באמצע הדרכים דכיון דיהיבא ליה רשותא מסגי להדיא שלום בעיר אל יהלך בצדי דרכים דכיון דלית ליה רשותא מחבי חבויי ומסגי

ת״ר דבר בעיר אל יכנס אדם יחיד לבית הכנסת שמלאך המות מפקיד שם כליו וה״מ היכא דלא קרו ביה דרדקי ולא מצלו ביה עשרה

ת״ר כלבים בוכים מלאך המות בא לעיר כלבים משחקים אליהו הנביא בא לעיר וה״מ דלית בהו נקבה:

יתיב רב אמי ורב אסי קמיה דר׳ יצחק נפחא מר א״ל לימא מר שמעתתא ומר א״ל לימא מר אגדתא פתח למימר אגדתא ולא שביק מר פתח למימר שמעתתא ולא שביק מר

אמר להם אמשול לכם משל למה הדבר דומה לאדם שיש לו שתי נשים אחת ילדה ואחת זקינה ילדה מלקטת לו לבנות זקינה מלקטת לו שחורות נמצא קרח מכאן ומכאן

אמר להן אי הכי אימא לכו מלתא דשויא לתרוייכו (שמות כב, ה) כי תצא אש ומצאה קוצים תצא מעצמה שלם ישלם המבעיר את הבערה אמר הקב״ה עלי לשלם את הבערה שהבערתי

אני הציתי אש בציון שנאמר (איכה ד, יא) ויצת אש בציון ותאכל יסודותיה ואני עתיד לבנותה באש שנאמר (זכריה ב, ט) ואני אהיה לה חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה

שמעתתא פתח הכתוב בנזקי ממונו וסיים בנזקי גופו לומר לך אשו משום חציו:

(שמואל ב כג, טו) ויתאוה דוד ויאמר מי ישקני מים מבור בית לחם אשר בשער ויבקעו שלשת הגבורים במחנה פלשתים וישאבו מים מבור בית לחם אשר בשער [וגו׳]

מאי קא מיבעיא ליה אמר רבא אמר ר״נ טמון באש קמיבעיא ליה אי כר׳ יהודה אי כרבנן ופשטו ליה מאי דפשטו ליה

רב הונא אמר גדישים דשעורים דישראל הוו דהוו מטמרי פלשתים בהו וקא מיבעיא ליה מהו להציל עצמו בממון חבירו

שלחו ליה אסור להציל עצמו בממון חבירו אבל אתה מלך אתה [ומלך] פורץ לעשות לו דרך ואין מוחין בידו

ורבנן ואיתימא רבה בר מרי אמרו גדישים דשעורין דישראל הוו וגדישין דעדשים דפלשתים וקא מיבעיא להו מהו ליטול גדישין של שעורין דישראל ליתן לפני בהמתו על מנת לשלם גדישין של עדשים דפלשתים

שלחו ליה (יחזקאל לג, טו) חבול ישיב רשע גזילה ישלם אע״פ שגזילה משלם רשע הוא אבל אתה מלך אתה ומלך פורץ לעשות לו דרך ואין מוחין בידו

בשלמא למאן דאמר לאחלופי היינו דכתיב חד קרא (שמואל ב כג, יא) ותהי שם חלקת השדה מלאה עדשים וכתיב חד קרא (דברי הימים א יא, יג) ותהי חלקת השדה מלאה שעורים

אלא למאן דאמר למקלי מאי איבעיא להו להני תרי קראי אמר לך דהוו נמי גדישים דעדשים דישראל דהוו מיטמרו בהו פלשתים

בשלמא למאן דאמר למקלי היינו דכתיב (שמואל ב כג, יב) ויתיצב בתוך החלקה ויצילה אלא למ״ד לאחלופי מאי ויצילה

דלא שבק להו לאחלופי

בשלמא הני תרתי היינו דכתיב תרי קראי

דף סא עמוד א

אלא למ״ד טמון באש קמיבעיא ליה מאי איבעי ליה קראי אמר לך טמון וחדא מהנך קמיבעיא ליה

בשלמא למ״ד הני תרתי היינו דכתיב (שמואל ב כג, טז) ולא אבה דוד לשתותם אמר כיון דאיכא איסורא לא ניחא לי אלא למ״ד טמון באש קא מבעיא ליה מכדי גמרא הוא דשלחו ליה מאי לא אבה דוד לשתותם

דלא אמרינהו משמייהו אמר כך מקובלני מבית דינו של שמואל הרמתי כל המוסר עצמו למות על דברי תורה אין אומרים דבר הלכה משמו

(שמואל ב כג, טז) ויסך אותם לה׳ בשלמא למ״ד הני תרתי משום דעבד לשם שמים אלא למ״ד טמון באש מאי ויסך אותם לה׳ דאמרינהו משמא דגמרא:

מתני׳ עברה גדר שהוא גבוה ד׳ אמות או דרך הרבים או נהר פטור:

גמ׳ והתניא עברה גדר שהוא גבוה ארבע אמות חייב

אמר רב פפא תנא דידן קא חשיב מלמעלה למטה שש אמות פטור חמש אמות פטור עד ארבע אמות פטור תנא ברא מלמטה למעלה קא חשיב שתי אמות חייב שלש אמות חייב עד ארבע אמות חייב

אמר רבא ד׳ אמות שאמרו דפטור אפילו בשדה קוצים אמר רב פפא ומשפת קוצים ולמעלה ד׳ אמות

אמר רב לא שנו אלא בקולחת אבל בנכפפת אפילו עד מאה אמה חייב ושמואל אמר מתני׳ בנכפפת אבל בקולחת אפי׳ כל שהוא פטור

תניא כוותיה דרב בד״א בקולחת אבל בנכפפת ועצים מצויין לה אפילו עד מאה אמה מיל חייב עברה נהר או שלולית שהם רחבים ח׳ אמות פטור:

דרך הרבים: מאן תנא אמר רבא ר״א היא דתנן רבי אליעזר אומר שש עשרה אמות כדרך רה״ר (פטור):

או נהר: רב אמר נהר ממש ושמואל אמר אריתא דדלאי

מ״ד נהר ממש אע״ג דליכא מיא ומ״ד אריתא דדלאי אי אית ביה מיא אין אבל לית ביה מיא לא

תנן התם ואלו מפסיקין לפאה הנחל והשלולית ודרך היחיד ודרך הרבים

מאי שלולית אמר רב יהודה אמר שמואל מקום שמי גשמים שוללין שם רב ביבי א״ר יוחנן אמת המים שמחלקת שלל לאגפיה

מאן דאמר מקום שמי גשמים שוללין שם כ״ש אמת המים ומאן דאמר אמת המים אבל מקום שמי גשמים שוללין שם לא מפסקי דהנהו

דף סא עמוד ב

באגני דארעא מקרו:

מתני׳ המדליק בתוך שלו עד כמה תעבור הדליקה רבי אלעזר בן עזריה אומר רואין אותו כאילו הוא באמצע בית כור ר״א אומר ט״ז אמות כדרך רה״ר רבי עקיבא אומר חמשים אמה ר״ש אומר (שמות כב, ה) שלם ישלם המבעיר את הבערה הכל לפי הדליקה:

גמ׳ ולית ליה לר״ש שיעורא בדליקה

והתנן לא יעמיד אדם תנור בתוך הבית אלא אם כן יש על גבו גובה ד׳ אמות היה מעמידו בעלייה עד שיהא תחתיו מעזיבה שלשה טפחים ובכירה טפח ואם הזיק משלם מה שהזיק

ר׳ שמעון אומר לא נאמרו שיעורין הללו אלא שאם הזיק פטור מלשלם

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה הכל לפי גובה הדליקה

אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר׳ שמעון וכן אמר רב נחמן אמר שמואל הלכה כר״ש:

מתני׳ המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו ר״י אומר משלם מה שבתוכו וחכ״א אינו משלם אלא גדיש של חטין או של שעורין

היה גדי כפות לו ועבד סמוך לו ונשרף עמו חייב עבד כפות לו וגדי סמוך לו ונשרף עמו פטור

ומודים חכמים לר״י במדליק את הבירה שהוא משלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים:

גמ׳ אמר רב כהנא מחלוקת במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו דר״י מחייב אנזקי טמון באש ורבנן פטרי אבל במדליק בתוך של חבירו דברי הכל משלם כל מה שבתוכו

א״ל רבא אי הכי אדתני סיפא מודים חכמים לר״י במדליק את הבירה שמשלם כל מה שבתוכה שכן דרך בני אדם להניח בבתים לפלוג וליתני בדידה בד״א במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו אבל מדליק בתוך של חבירו דברי הכל משלם כל מה שהיה בתוכו

אלא אמר רבא בתרתי פליגי פליגי במדליק בתוך שלו והלכה ואכלה בתוך של חבירו דר״י מחייב אטמון באש ורבנן סברי לא מחייב ופליגי נמי במדליק בשל חבירו דר״י סבר משלם כל מה שבתוכו ואפילו ארנקי ורבנן סברי כלים שדרכן להטמין בגדיש כגון מוריגין וכלי בקר הוא דמשלם כלים שאין דרכן להטמין בגדיש לא משלם

תנו רבנן המדליק את הגדיש והיו בו כלים ודלקו ר״י אומר משלם כל מה שהיה בתוכו וחכמים אומרים אינו משלם אלא גדיש של חטין או גדיש של שעורין ורואין מקום כלים כאילו הוא מלא תבואה

דף סב עמוד א

במה דברים אמורים במדליק בתוך שלו והלכה ודלקה בתוך של חבירו אבל מדליק בתוך של חבירו (דברי הכל) משלם כל מה שהיה בתוכו

ומודה ר׳ יהודה לחכמים במשאיל מקום לחבירו להגדיש גדיש והגדיש והטמין שאין משלם אלא דמי גדיש בלבד להגדיש חטין והגדיש שעורין שעורין והגדיש חטין חטין וחיפן בשעורין שעורין וחיפן בחטים שאינו משלם אלא דמי שעורין בלבד

אמר רבא הנותן דינר זהב לאשה ואמר לה הזהרי בו של כסף הוא הזיקתו משלמת דינר זהב משום דאמר לה מאי הוה ליך גביה דאזקתיה פשעה בו משלמת של כסף דאמרה ליה נטירותא דכספא קבילי עלי נטירותא דדהבא לא קבילי עלי

א״ל רב מרדכי לרב אשי אתון בדרבא מתניתא לה אנן ממתניתא פשיטא לן חטין וחיפן בשעורין שעורין וחיפן בחטין אינו משלם אלא דמי שעורין בלבד אלמא אמר ליה נטירותא דשערי קבילי עלי הכא נמי אמרה ליה נטירותא דדהבא לא קבילי עלי

אמר רב שמעית מילתא לר׳ יהודה ולא ידענא מאי היא אמר שמואל ולא ידע אבא מאי שמיע ליה לר׳ יהודה דמחייב על נזקי טמון באש עשו תקנת נגזל באשו

בעי אמימר עשו תקנת נגזל במסור או לא אליבא דמ״ד לא דיינינן דינא דגרמי לא תבעי לך דמסירות נמי לא דיינינן

אלא כי תבעי לך אליבא דמ״ד דיינינן דינא דגרמי עשו תקנת נגזל במסור דמשתבע ושקיל או לא תיקו

ההוא גברא דבטש בכספתא דחבריה שדייה בנהרא אתא מריה ואמר הכי והכי הוה לי בגוה יתיב רב אשי וקא מעיין ביה כי האי גוונא מאי

א״ל רבינא לרב אחא בריה דרבא ואמרי לה רב אחא בריה דרבא לרב אשי לאו היינו מתניתין דתנן ומודים חכמים לר׳ יהודה במדליק את הבירה שמשלם כל מה שבתוכו שכן דרך בני אדם להניח בבתים

אמר ליה אי דקא טעין זוזי הכא נמי הכא (במאי עסקינן) דקא טעין מרגניתא מאי מי מנחי אינשי מרגניתא בכספתא או לא תיקו

א״ל רב יימר לרב אשי טעין כסא דכספא בבירה מאי אמר ליה חזינא אי איניש אמיד הוא דאית ליה כסא דכספא אי נמי איניש מהימנא הוא דמפקדי אינשי גביה משתבע ושקיל ואי לא לאו כל כמיניה

א״ל רב אדא בריה דרב אויא לרב אשי מה בין גזלן לחמסן א״ל חמסן יהיב דמי גזלן לא יהיב דמי

א״ל אי יהיב דמי חמסן קרית ליה והאמר רב הונא תלוה וזבין זביניה זביני לא קשיא הא דאמר רוצה אני הא דלא אמר רוצה אני

דף סב עמוד ב

מתני׳ גץ שיצא מתחת הפטיש והזיק חייב

גמל שהיה טעון פשתן ועבר ברשות הרבים ונכנס פשתנו לתוך החנות ודלקו בנרו של חנוני והדליק את הבירה בעל גמל חייב הניח חנוני נרו מבחוץ החנוני חייב רבי יהודה אומר בנר חנוכה פטור:

גמ׳ אמר רבינא משמיה דרבא ש״מ מדרבי יהודה נר חנוכה מצוה להניחה בתוך עשרה דאי סלקא דעתך למעלה מעשרה אמאי אמר ר׳ יהודה נר חנוכה פטור לימא ליה הוה ליה לאנוחה למעלה מגמל ורוכבו אלא לאו ש״מ מצוה להניחה בתוך עשרה

אמרי לא לעולם אימא לך אפי׳ למעלה מעשרה מאי אמרת אבעי לך לאנוחה למעלה מגמל ורוכבו כיון דבמצוה קא עסיק כולי האי לא אטרחוה רבנן

אמר רב כהנא דרש רב נתן בר מניומי משמיה דרבי תנחום נר חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה כסוכה וכמבוי:

הדרן עלך הכונס

מתני׳ **מרובה** מדת תשלומי כפל ממדת תשלומי ארבעה וחמשה שמדת תשלומי כפל נוהגת בין בדבר שיש בו רוח חיים ובין בדבר שאין בו רוח חיים ומדת תשלומי ארבעה וחמשה אינה נוהגת אלא בשור ושה בלבד שנאמר (שמות כא, לז) כי יגנוב איש שור או שה וטבחו או מכרו וגו׳

אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל ולא הטובח ולא המוכר אחר הגנב משלם תשלומי ארבעה וחמשה:

גמ׳ ואילו מדת תשלומי כפל נוהגת בין בגנב בין בטוען טענת גנב ומדת תשלומי ארבעה וחמשה אינה נוהגת אלא בגנב בלבד לא קתני

מסייע ליה לרבי חייא בר אבא דא״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה

איכא דאמרי לימא מסייע ליה לרבי חייא בר אבא דא״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה

מי קתני אין בין מרובה קתני תנא ושייר:

שמדת תשלומי כפל נוהגת כו׳: מנה״מ דת״ר (שמות כב, ח) על כל דבר פשע כלל על שור על חמור על שה ועל שלמה פרט על כל אבידה חזר וכלל

כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון

יצאו קרקעות שאינן מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאף על פי שמטלטלין אין גופן ממון יצא הקדש רעהו כתיב

אי מה הפרט מפורש דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא אף כל דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא אבל עופות לא

ומי מצית אמרת הכי והא שלמה כתיב אמרי אנן בבעלי חיים קאמרינן אימא בבעלי חיים דבר שנבלתו מטמא במגע ובמשא אין דבר שאין נבלתו מטמא במגע ובמשא לא

דף סג עמוד א

דהא כל חד וחד כלל ופרט באפי נפשיה דרשינן ליה אבל עופות לא

א״כ נכתוב רחמנא חד פרטא

הי נכתוב רחמנא אי כתב רחמנא שור הוה אמינא קרב לגבי מזבח אין שאין קרב לגבי מזבח לא ואי כתב רחמנא חמור הוה אמינא קדוש בבכורה אין שאין קדוש בבכורה לא

אמרי א״כ נכתוב רחמנא שור וחמור שה למה לי ש״מ לאתויי עופות

ואימא לאתויי עופות טהורים דומיא דשה דמטמא בגדים אבית הבליעה אבל עופות טמאים דלית בהו טומאה דלא מטמאי בגדים אבית הבליעה לא כל ריבויא הוא

וכל היכא דכתב כל ריבויא הוא והא גבי מעשר דכתיב כל וקא דרשינן ליה בכלל ופרט

דתני׳ (דברים יד, כו) ונתת הכסף בכל אשר תאוה נפשך כלל בבקר ובצאן וביין ובשכר פרט ובכל אשר תשאלך נפשך חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט מה הפרט מפורש פרי מפרי וגידולי קרקע אף כל פרי מפרי וגידולי קרקע

אמרי בכל כללא כל ריבויא הוא ואיבעית אימא כל כללא הוא מיהו כל דהכא ריבויא הוא

מכדי כתיב מעיקרא כלל ופרט וכלל דכתיב (שמות כב, ו) כי יתן איש אל רעהו כלל כסף או כלים פרט לשמור הדר וכלל

ואי סלקא דעתך האי על כל דבר פשע נמי לכלל ופרט הוא דאתא נכתוב רחמנא להני פרטי גבי האיך כלל ופרט על כל דבר פשע למה לי ש״מ ריבויא הוא

השתא דאמרת כל ריבויא כל הני פרטי למה לי חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וחד למעוטי שטרות שלמה למעוטי דבר שאינו מסויים על כל אבידה לכדר׳ חייא בר אבא דאמר ר׳ חייא בר אבא אמר ר׳ יוחנן הטוען טענת גנב

דף סג עמוד ב

באבידה משלם תשלומי כפל שנאמר (שמות כב, ח) על כל אבידה אשר יאמר

תנן התם היכן פקדוני אמר ליה אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם את הקרן הודה על פי עצמו משלם קרן וחומש ואשם

היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם

קתני מיהא בטוען טענת גנב דמשלם תשלומי כפל אבל בטוען טענת אבד לא משלם תשלומי כפל ואפי׳ טוען טענת גנב בשבועה הוא דמשלם תשלומי כפל אבל שלא בשבועה אינו משלם תשלומי כפל

מנהני מילי דתנו רבנן (שמות כב, ו) אם ימצא הגנב בטוען טענת גנב הכתוב מדבר

אתה אומר בטוען טענת גנב או אינו אלא בגנב עצמו כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב בטוען טענת גנב הכתוב מדבר

תניא אידך אם ימצא הגנב בגנב עצמו הכתוב מדבר אתה אומר בגנב עצמו או אינו אלא בטוען טענת גנב כשהוא אומר אם לא ימצא הגנב הרי טוען טענת גנב אמור הא מה אני מקיים אם ימצא הגנב בגנב עצמו הכתוב מדבר

דכולי עלמא מיהת אם לא ימצא הגנב בטוען טענת גנב כתיב מאי משמע אמר רבא אם לא ימצא כמה שאמר אלא שהוא עצמו גנבו ישלם שנים

ומנלן דבשבועה

דתניא (שמות כב, ז) ונקרב בעל הבית אל האלהים לשבועה אתה אומר לשבועה או אינו אלא לדין נאמר שליחות יד למטה ונאמר שליחות יד למעלה מה להלן לשבועה אף כאן לשבועה

בשלמא למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב היינו דכתיבי תרי קראי אלא למאן דאמר תרוייהו בטוען טענת גנב תרי קראי למה לי

אמרי חד למעוטי טענת אבד

ולמאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דלא מייתר למעוטי טענת אבד מנא ליה מגנב הגנב

ולמאן דאמר תרוייהו בטוען טענת גנב דמיעט ליה טוען טענת אבד גנב הגנב מאי דריש ביה

אמר לך מבעי ליה לכדרבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן דאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה

למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דהאי גנב הגנב אפקיה למעוטי טענת אבד דר׳ חייא בר אבא מנא ליה

אמר לך הקישא הוא ואין משיבין על הקישא

בשלמא למאן דאמר חד בגנב וחד בטוען טענת גנב שפיר אלא למאן דאמר תרוייהו בטוען טענת גנב גנב עצמו מנא ליה

וכי תימא ליתי בק״ו מטוען טענת גנב דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה להלן בשבועה אף כאן בשבועה

נפקא ליה מדתנא דבי חזקיה דתנא דבי חזקיה יאמר שור וגניבה והכל בכלל

אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש קרב לגבי מזבח אף כל קרב לגבי מזבח מה יש לך להביא שה

דף סד עמוד א

כשהוא אומר שה הרי שה אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר

יאמר שור שה וגניבה והכל בכלל אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש דבר הקדוש בבכורה אף כל דבר הקדוש בבכורה

מה יש לך להביא חמור כשהוא אומר חמור הרי חמור אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר

יאמר שור וחמור שה וגניבה והכל בכלל אילו כך הייתי אומר מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל ב״ח

מה יש לך להביא שאר בעלי חיים כשהוא אומר חיים הרי חיים אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר

אמר מר יאמר שור וגניבה מי כתיב שור וגניבה גניבה ושור הוא דכתיב

וכי תימא אילו נאמר קאמר אילו נאמר שור וגניבה ומי מצית אמרת מה הפרט מפורש הוה שור פרט וגניבה כלל פרט וכלל נעשה כלל מוסיף על הפרט ואיתרבו להו כל מילי

אלא כדכתיב קאמרי גניבה ושור מי מצית אמרת הכל בכלל או מה הפרט מפורש הוה ליה גניבה כלל ושור פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט שור אין מידי אחרינא לא

אמר רבא תנא אחיים קא סמיך ליה וכלל ופרט וכלל קא״ל

והא לא דמי כללא בתרא לכללא קמא הא תנא דבי רבי ישמעאל הוא דכה״ג דריש כללי ופרטי

והכי קא קשיא ליה אם המצא תמצא למה לי יאמר שור וגניבה וחיים והכל בכלל

אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש דבר הקרב לגבי מזבח אף כל הקרב לגבי מזבח מה יש להביא שה כשהוא אומר שה הרי שה אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר

יאמר גניבה ושור ושה וחיים והכל בכלל אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש דבר הקדוש בבכורה אף כל דבר הקדוש בבכורה

מה יש לך להביא חמור [כשהוא אומר חמור] הרי חמור אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר

יאמר גניבה ושור ושה וחמור וחיים והכל בכלל אילו כן הייתי אומר מה הפרט מפורש בעלי חיים אף כל ב״ח

מה יש לך להביא שאר ב״ח כשהוא אומר חיים הרי חיים אמור הא מה אני מקיים גניבה לרבות כל דבר אם המצא תמצא ל״ל

דף סד עמוד ב

אי הכי שפיר קשיא ליה

משום דאית ליה פירכא לרבות כל דבר מהיכא קמייתי ליה מכלל בתרא כללא גופיה חיים כתיב ביה

כלל ופרט וכלל מאי קא מהני ליה אי לאתויי כל דבר הא חיים כתיב בעלי חיים אין מידי אחרינא לא משום הכא איצטריך אם המצא

אמרי והא שני כללות דסמיכי אהדדי נינהו אמר רבינא כדאמרי במערבא כל מקום שאתה מוצא שני כללות הסמוכים זה לזה הטל פרט ביניהם ודונם בכלל ופרט

שדי שור בין המצא לתמצא לאתויי מאי אי לאתויי ב״ח מחיים נפקא אלא לאתויי דבר שאין בעלי חיים ודרוש הכי מה הפרט מפורש דבר המטלטל וגופו ממון אף כל דבר המטלטל וגופו ממון

ותו שדי חמור בין המצא לתמצא לאתויי מאי אי לאתויי דבר שאין בעלי חיים משור נפקא אלא לאתויי דבר מסויים

א״ה שה למה לי אלא ריבה ומיעט וריבה הוא כדתנא דבי רבי ישמעאל

דתנא דבי ר׳ ישמעאל במים במים ב׳ פעמים אין זה כלל ופרט אלא ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל

מאי רבי רבי כל מילי אי הכי כל הני פרטי למה לי חד למעוטי קרקע וחד למעוטי עבדים וחד למעוטי שטרות גניבה וחיים לכדרב דאמר אחייה לקרן כעין שגנב

ולמ״ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב וגנב עצמו נפקא ליה מאם ימצא הגנב האי אם המצא תמצא מאי דריש ביה

מבעי לי׳ לכדרבא בר אהילאי דאמר רבא בר אהילאי מאי טעמא דרב דאמר מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור דכתיב אם המצא תמצא אם המצא בעדים תמצא בדיינים פרט למרשיע את עצמו

ולמ״ד תרוייהו בטוען טענת גנב דהאי אם המצא תמצא מפיק ליה לגנב עצמו מרשיע עצמו מנלן (שמות כב, ח) מאשר ירשיעון אלהים ולא המרשיע את עצמו

ולמ״ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דאייתי ליה מהמצא תמצא למרשיע את עצמו האי אשר ירשיעון מאי דריש ביה אמר לך ההוא מיבעי ליה למודה בקנס דפטור

ומ״ד תרוייהו בטוען טענת גנב קסבר מודה בקנס ואח״כ באו עדים חייב

ולמ״ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב דנפקא ליה גנב מהתם בשלמא אם המצא תמצא לכדרבא בר אהילאי אבל כל הני פרטי למה לי

כדתנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל כל פרשה שנאמרה ונשנית לא נשנית אלא לדבר שנתחדש בה

ואימא גנב עצמו בשבועה

לא ס״ד דתניא רבי יעקב אומר שנים ישלם שלא בשבועה אתה אומר שלא בשבועה או אינו אלא בשבועה אמרת לא כך היה

מאי לא כך היה אמר אביי לא לכתוב רחמנא שנים ישלם בגנב וליתי בק״ו מטוען טענת גנב ומה טוען טענת גנב דבהיתירא אתא לידיה אמר קרא לישלם תרי גנב עצמו דבאיסורא אתא לידיה לא כל שכן

אלא שנים ישלם דכתב רחמנא בגנב עצמו למה לי דאפילו שלא בשבועה

והאי אם המצא להכי הוא דאתא הא מיבעי ליה לכדתניא ידו

דף סה עמוד א

אין לי אלא ידו גגו חצירו וקרפיפו מנין ת״ל (שמות כב, ג) אם המצא תמצא מ״מ

א״כ לימא קרא או המצא המצא או תמצא תמצא מדשני קרא ש״מ תרתי:

גופא אמר רב קרן כעין שגנב תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כשעת העמדה בדין

מאי טעמא דרב אמר קרא גניבה וחיים אמאי קאמר רחמנא חיים בגניבה אחייה לקרן כעין שגנב

אמר רב ששת אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא דתניא כחושה והשמינה משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כעין שגנב

אמרי משום דא״ל אנא פטימנא ואת שקלת

ת״ש שמינה והכחישה משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כעין שגנב

התם נמי משום דאמרינן ליה מה לי קטלה כולה מה לי קטלה פלגא כי קאמר רב ביוקרא וזולא הוא דקאמר

היכי דמי אילימא דמעיקרא שויא זוזא ולבסוף שויא ד׳ זוזי קרן כעין שגנב לימא פליגא דרב אדרבה דאמר רבה האי מאן דגזל חביתא דחמרא מחבריה מעיקרא שויא זוזא ולבסוף שויא ד׳ זוזי תברה או שתייה משלם ד׳ איתבר ממילא משלם זוזא

אמרי כי קאמר רב כגון דמעיקרא שויא ד׳ ולבסוף שויא זוזא קרן כעין שגנב תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כשעת העמדה בדין

תני רבי חנינא לסיועיה לרב בעה״ב שטען טענת גנב בפקדון ונשבע והודה ובאו עדים אם עד שלא באו עדים הודה משלם קרן וחומש ואשם ואם משבאו עדים הודה משלם תשלומי כפל ואשם וחומשו עולה לו בכפילו דברי רבי יעקב

דף סה עמוד ב

וחכמים אומרים (ויקרא ה, כד) בראשו וחמישיתו ממון המשתלם בראש מוסיף חומש ממון שאין משתלם בראש אין מוסיף חומש ר״ש בן יוחאי אומר אין חומש ואשם משתלם במקום שיש כפל

קתני מיהת חומשו עולה לו בכפילו דברי רבי יעקב ה״ד אילימא דמעיקרא שויא ד׳ ולבסוף שויא ארבעה חומשו עולה לו בכפילו

כפילא ארבעה וחומשא זוזא אלא לאו דמעיקרא שויא ארבעה ולבסוף שויא זוזא דכפילא זוזא וחומשיה זוזא

אלמא קרן כעין שגנב תשלומי כפל ותשלומי ד׳ וה׳ כשעת העמדה בדין

אמר רבא לעולם דמעיקרא שויא ארבעה והשתא נמי שויא ארבעה ודקא קשיא כפילא ד׳ וחומשיה זוזא הב״ע כגון שנשבע וחזר ונשבע ארבע פעמים והודה והתורה אמרה וחמישיתיו

התורה ריבתה חמישיות הרבה בקרן אחת

אמר מר וחכמים אומרים בראשו וחמישיתו ממון המשתלם בראש מוסיף חומש ממון שאין משתלם בראש אין מוסיף חומש אבל אשם מייתי

מאי שנא חומש דלא משלם דכתיב בראשו וחמישיתו אשם נמי לא משלם דהא כתיב בראשו וחמישיתו ואת אשמו

אמרי לך רבנן את פסקיה קרא

ור״ש בן יוחאי ואת ערביה קרא ורבנן אמרי לך לא ליכתוב רחמנא לא וי״ו ולא את

ור״ש בן יוחאי אמר לך את לא סגיא דלא כתב לאפסוקי בין ממון גבוה לממון הדיוט הלכך אתא וי״ו ערביה קרא

אמר רבי אילעא גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר

איתיביה רבי חנינא לר׳ אילעא גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כעין שגנב ואי ס״ד קנייה בשינוי אמאי משלם שלו הוא טובח שלו הוא מוכר

אמר ליה ואלא מאי שינוי לא קני אמאי משלם כעין שגנב לשלם כי השתא

אמר ליה כי השתא היינו טעמא דלא משלם משום דא״ל תורא גנבי ממך דיכרא גנבי ממך א״ל רחמנא ניצלן מהאי דעתא אמר ליה אדרבה רחמנא ניצלן מדעתא דידך:

מתקיף לה רבי זירא וניקנינהו בשינוי השם

אמר רבא שור בן יומו קרוי שור איל בן יומו קרוי איל שור בן יומו קרוי שור דכתיב (ויקרא כב, כז) שור או כשב או עז כי יולד

איל בן יומו קרוי איל דכתיב (בראשית לא, לח) ואילי צאנך לא אכלתי אילים הוא דלא אכל כבשים אכל אלא לאו ש״מ איל בן יומו קרוי איל

מ״מ קשיא א״ר ששת הא מני ב״ש היא דאמרי שינוי במקומו עומדת ולא קני

דתניא נתן לה באתננה חיטין ועשאן סולת זיתים ועשאן שמן ענבים ועשאן יין תני חדא אסור ותני חדא מותר ואמר רב יוסף תני גוריון דמאספורק ב״ש אוסרין ובית הלל מתירין

מאי טעמא דבית שמאי דכתיב גם לרבות שינוייהם ובית הלל הם ולא שינוייהם

ובית שמאי ההוא

דף סו עמוד א

הם ולא ולדותיהם הוא דאתא ובית הלל תרתי שמעית מינה הם ולא שינויהם הם ולא ולדותיהם ובית הלל הכתיב גם גם לבית הלל קשיא

עד כאן לא פליגי אלא דמר סבר שינוי קונה ומ״ס אין שינוי קונה אבל לענין שלומי כ״ע כדמעיקרא משלם דקתני משלם תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה כעין שגנב

לימא תיהוי תיובתא דרב דאמר רב קרן כעין שגנב משלם תשלומי כפל ותשלומי ד׳ וה׳ כשעת העמדה בדין אמר רבא טלאים כדמעיקרא דמים כשל עכשיו

אמר רבה שינוי קונה כתיבא ותנינא כתיבא (ויקרא ה, כג) והשיב את הגזלה אשר גזל מה ת״ל אשר גזל אם כעין שגזל יחזיר ואם לאו דמים בעלמא בעי שלומי

תנינא הגוזל עצים ועשאן כלים צמר ועשאן בגדים משלם כשעת הגזילה

א״נ לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור אלמא שינוי קונה

יאוש אמרי רבנן דניקני מיהו לא ידעינן אי דאורייתא אי דרבנן

אי דאורייתא מידי דהוה אמוצא אבידה מוצא אבידה לאו כיון דמייאש מרה מינה מקמי דתיתי לידיה קני ליה האי נמי כיון דמייאש מרה קני ליה אלמא קני

או דלמא לא דמיא לאבידה אבידה הוא דכי אתאי לידיה בהתירא אתיא לידיה אבל האי כיון דבאיסורא אתאי לידיה מדרבנן הוא

דאמור רבנן ניקני מפני תקנת השבים

ורב יוסף אמר יאוש אינו קונה ואפילו מדרבנן:

איתיביה רב יוסף לרבה גזל חמץ ועבר עליו הפסח

דף סו עמוד ב

אומר לו הרי שלך לפניך והאי כיון דמטא עידן איסורא ודאי מייאש ואי ס״ד יאוש קנה אמאי אומר לו הרי שלך לפניך דמי מעליא בעי שלומי ליה

א״ל כי קאמינא אנא זה מתייאש וזה רוצה לקנות האי זה מתייאש וזה אינו רוצה לקנות

איתיבי׳ אביי לרבה (ויקרא א, ג) קרבנו ולא הגזול היכי דמי אילימא לפני יאוש למה לי קרא פשיטא

אלא לאו לאחר יאוש ש״מ יאוש לא קני

אמר ליה רבא וליטעמיך הא דתניא (ויקרא טו, ה) משכבו ולא הגזול

ה״ד אילימא דגזל עמרא ועבדיה משכב מי איכא למ״ד שינוי מעשה לא קני אלא מאי אית לך למימר דגזל משכב דחבריה ה״נ דגזל קרבן דחבריה:

איתיביה אביי לרב יוסף עורות של בעל הבית מחשבה מטמאתן

ושל עבדן אין מחשבה מטמאתן

של גנב מחשבה מטמאתן של גזלן אין מחשבה מטמאתן

רבי שמעון אומר חילוף הדברים של גזלן מחשבה מטמאתן ושל גנב אין מחשבה מטמאתן לפי שלא נתייאשו הבעלים

וש״מ יאוש קנה א״ל הכא במאי עסקינן כגון שקיצען

מתקיף לה רבה בר רב חנן והלא עיצבא שנו כאן ועיצבא אין צריכה קיצוע

דתנן כל מקום שאין חסרון מלאכה מחשבה מטמאתו יש חסרון מלאכה אין מחשבה מטמאתו חוץ מן העיצבא

אלא אמר רבא האי מילתא קשי בה רבה לרב יוסף עשרין ותרתין שנין ולא איפרקה עד דיתיב רב יוסף ברישא ופרקה שינוי השם כשינוי מעשה דמי

שינוי מעשה מאי טעמא התם מעיקרא עצים השתא כלים שינוי השם נמי מעיקרא קרו ליה משכא והשתא אברזין

והרי מריש דאיכא שינוי השם דמעיקרא כשורא והשתא טללא ותנן על המריש הגזול שבנאו בבירה שנוטל דמיו מפני תקנת השבים

טעמא מפני תקנת השבים

דף סז עמוד א

הא לאו הכי הדר בעיניה אמר רב יוסף מריש שמו עליו דתניא (יחזקאל מא, כו) צלעות הבית אלו המלטטין והעובים אלו המרישות

רבי זירא אמר שינוי החוזר לברייתו בשינוי השם לא הוי שינוי

ושינוי השם שאינו חוזר לברייתו מי הוי שינוי והרי צינור דמעיקרא קציצתא והשתא צינורא ותניא צינור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל את המקוה

קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל את המקוה

ואי אמרת שינוי השם מילתא היא אפי׳ קבעו ולבסוף חקקו נמי ליפסל

שאני שאיבה דמדרבנן היא אי הכי אפילו דרישא נמי התם איכא תורת כלי עליו בתלוש הכא אין תורת כלי עליו בתלוש

מיתיבי הגנב והגזלן והאנס הקדישן הקדש ותרומתן תרומה ומעשרותן מעשר

אמרי התם איכא שינוי השם דמעיקרא טיבלא והשתא תרומה הקדש מעיקרא חולין והשתא הקדש

אמר רב חסדא א״ר יונתן מניין לשנוי שהוא קונה שנאמר (ויקרא ה, כג) והשיב את הגזלה מה ת״ל אשר גזל אם כעין שגזל יחזיר ואם לאו דמים בעלמא בעי שלומי

האי אשר גזל מיבעי למעוטי גזל אביו שאינו מוסיף חומש על גזל אביו

א״כ ניכתוב רחמנא והשיב את גזילו אשר גזל למה לי למכתב ש״מ תרתי

ואיכא דאמרי אמר רב חסדא א״ר יונתן מניין לשנויי שאינו קונה שנאמר והשיב את הגזילה מ״מ והא כתיב אשר גזל ההוא מיבעי ליה על גזילו שלו מוסיף חומש ואין מוסיף חומש על גזל אביו:

אמר עולא מניין ליאוש שאינו קונה שנאמר (מלאכי א, יג) והבאתם גזול את הפסח ואת החולה גזול דומיא דפסח מה פסח דלית ליה תקנתא כלל

דף סז עמוד ב

אף גזול דלית ליה תקנתא לא שנא לפני יאוש ולא שנא אחר יאוש

רבא אמר מהכא קרבנו ולא הגזול אימת אילימא לפני יאוש פשיטא למה לי קרא

אלא לאו לאחר יאוש וש״מ יאוש לא קני ש״מ

והא רבא הוא דאמר דגזל קרבן דחבריה איבעית אימא הדר ביה ואיבעית אימא חד מינייהו רב פפא אמרה:

ומדת תשלומי ארבעה וחמשה וכו׳:

ואמאי נילף שור שור משבת מה להלן חיה ועוף כיוצא בהן אף כאן חיה ועוף כיוצא בהן

אמר רבא אמר קרא (שמות כא, לז) שור ושה שור ושה שני פעמים שור ושה אין מידי אחרינא לא

אמרי הי מייתר אילימא שור ושה דסיפא מייתר דניכתוב רחמנא כי יגנב שור או שה וטבחו ומכרו חמשה בקר ישלם תחתיו וארבע צאן תחתיו אי כתב רחמנא הכי הוה אמינא בעי שלומי תשעה לכל אחד ואחד

וכי תימא הא כתיב תחתיו תחתיו חד תחתיו מייתר

ההוא מיבעי ליה לדרשה אחרינא דתניא יכול גנב שור שוה מנה ישלם תחתיו נגידין ת״ל תחתיו תחתיו

אלא שור ושה דרישא מיותר דנכתוב רחמנא כי יגנב איש וטבחו ומכרו חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השה

אי כתב רחמנא הכי הוה אמינא עד דגניב תרי וטבח להו וטבחו כתיב לחד

ואימא עד דגניב תרוייהו ומזבין להו ומכרו כתיב לחד

ואימא הוה אמינא עד דגניב תרי וטבח חד ומזבין חד או מכרו כתיב

ואכתי הוה אמינא עד דגניב תרוייהו וטבח חד ומשייר חד או מזבין חד ומשייר חד

אלא שור דסיפא ושה דרישא מייתר דניכתוב רחמנא כי יגנב איש שור וטבחו ומכרו חמשה בקר ישלם תחתיו וארבע צאן תחת השה שור דסיפא ושה דרישא למה לי שמע מינה שור ושה אין מידי אחרינא לא:

אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל: אמר רב לא שנו אלא לפני יאוש אבל לאחר יאוש קנאו גנב ראשון וגנב שני משלם תשלומי כפל לגנב ראשון

אמר רב ששת אמינא כי ניים ושכיב רב אמר להא שמעתא דתניא אמר ר' עקיבא מפני מה אמרה תורה טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה מפני שנשתרש בחטא אימת אילימא לפני יאוש

דף סח עמוד א

מי איכא נשתרש אלא לאחר יאוש ואי ס"ד יאוש קני אמאי משלם תשלומי ארבעה וחמשה שלו הוא טובח שלו הוא מוכר

אמרי כדאמר רבא מפני ששנה בחטא הכא נמי מפני ששנה בחטא

ת"ש (שמות כא, לז) וטבחו או מכרו מה טביחה שאינה חוזרת אף מכירה שאינה חוזרת

אימת אילימא לפני יאוש אמאי אינה חוזרת אלא לאחר יאוש ואי ס"ד קנייה אמאי משלם ד' וה' שלו הוא טובח שלו הוא מוכר

כדאמר רב נחמן פרט לשהקנה לשלשים יום הכא נמי פרט לשהקנה לשלשים יום

מיתיבי גנב ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי כפל והשני אינו משלם אלא קרן בלבד

גנב ומכר ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה והשני משלם תשלומי כפל גנב וטבח ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי ד' וה' והשני אינו משלם תשלומי כפל אלא קרן בלבד

קתני מיהא מציעתא גנב ומכר ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי ד' וה' והשני משלם תשלומי כפל

אימת אילימא לפני יאוש שני אמאי משלם תשלומי כפל שינוי רשות בלא יאוש מי איכא למ"ד דקני

אלא פשיטא לאחר יאוש ואי ס"ד יאוש קונה אמאי משלם תשלומי ד' וה' דידיה הוא דזבין

ותו דקתני רישא גנב ובא אחר וגנבו ראשון משלם תשלומי כפל והשני אין משלם אלא קרן

מכדי לאחר יאוש קיימינן ואי ס"ד יאוש קונה שני אמאי אינו משלם אלא קרן אלא לאו ש"מ יאוש לא קני וקשיא לרב

אמר רבא ותסברא הא מתרצתא היא אלא דקתני סיפא גנב וטבח ובא אחר וגנבו ראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה ושני אינו משלם אלא קרן ומי איכא למ"ד שינוי מעשה לא קני

אלא לעולם כולה לפני יאוש ואיפוך סיפא למציעתא ומציעתא לסיפא ואימא הכי גנב ומכר ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה והשני אינו משלם אלא קרן דשינוי רשות בלא יאוש לא קני

גנב וטבח ובא אחר וגנבו הראשון משלם תשלומי ארבעה וחמשה והשני משלם תשלומי כפל דקנייה בשינוי מעשה

רב פפא אמר לעולם לא תיפוך סיפא ב"ש היא דאמרי שינוי במקומה עומד

אי הכי קשיא רישא ומציעתא לרב

א"ר זביד לעולם כולה לפני יאוש והב"ע שנתייאשו הבעלים בלוקח ולא נתייאשו בגנב דה"ל יאוש (ושינוי רשות)

ולא תימא משום דבעינן יאוש ושינוי רשות אלא אפילו ביאוש לחודיה נמי קני גבי גנב

אלא דלא משכחת דמשלמי תרוייהו גנב ראשון וגנב שני אלא בהכי:

איתמר המוכר לפני יאוש רב נחמן אמר חייב רב ששת אמר פטור

רב נחמן אמר חייב ומכרו אמר רחמנא והא זבין לא שנא לפני יאוש לא שנא לאחר יאוש רב ששת אמר פטור חיוביה לאחר יאוש הוא דאהנו מעשיו אבל לפני יאוש דלא אהנו מעשיו לא מיחייב דומיא דטביחה בעינן דאהנו מעשיו

א״ר ששת מנא אמינא לה דתניא א״ר עקיבא מפני מה אמרה תורה טבח ומכר משלם ד׳ וה׳ מפני שנשתרש בחטא

אימת אילימא לפני יאוש מי איכא נשתרש אלא לאו לאחר יאוש הוא אמר רבא מפני ששנה בחטא

ת״ש וטבחו ומכרו מה טביחה שאינה חוזרת אף מכירה שאינה חוזרת אימת אילימא לפני יאוש אמאי אינה חוזרת אלא לאחר יאוש וש״מ חיובא לאחר יאוש הוא תרגמה רב נחמן פרט לשהקנה לו לשלשים יום

ואף ר׳ אלעזר סבר חיוביה לאחר יאוש הוא דאמר ר׳ אלעזר

דף סח עמוד ב

תדע שסתם גניבה יאוש בעלים הוא

שהרי אמרה תורה טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה ודלמא לא אייאש אלא לאו משום דאמרי׳ סתם גניבה יאוש בעלים היא

ודלמא אף על גב דלא אייאש

אמרי לא סלקא דעתך דומיא דטביחה מה טביחה דאהנו מעשיו אף מכירה דאהנו מעשיו ואי לפני יאוש מאי אהנו

ודלמא דשמעיניה דאייאש אמרי לא סלקא דעתך דומיא דטביחה מה טביחה לאלתר אף מכירה לאלתר

א״ל ר׳ יוחנן גניבה בנפש תוכיח שאין יאוש בעלים וחייב מכלל דסבר רבי יוחנן לפני יאוש חייב

לאחר יאוש מאי ר׳ יוחנן אמר חייב וריש לקיש אמר פטור

רבי יוחנן אמר חייב חיוביה בין לפני יאוש בין לאחר יאוש ריש לקיש אמר פטור חיוביה לפני יאוש הוא אבל לאחר יאוש קנה ושלו הוא טובח ושלו הוא מוכר

איתיביה ר׳ יוחנן לריש לקיש גנב והקדיש ואחר כך טבח משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה

אימת אלימא לפני יאוש מי קדוש (ויקרא כז, יד) איש כי יקדיש את ביתו קדש אמר רחמנא מה ביתו שלו אף כל שלו

אלא פשיטא לאחר יאוש וטעמא דהקדיש הוא דאינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה דכי קא טבח דהקדש קא טבח אבל לא הקדיש טבח משל תשלומי ארבעה וחמשה ואי סלקא דעתך יאוש קונה אמאי משלם שלו הוא טובח שלו הוא מוכר

א״ל הכא במאי עסקינן כגון שהקדישוהו בעלים ביד גנב

ומי קדוש והאמר ר׳ יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהן אינן יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו אמרי הוא דאמר כצנועין

דתנן הצנועין מניחין את המעות ואומרים כל הנלקט מזה יהא מחולל על המעות האלו

והרי חזרה קרן לבעלים

כשעמד בדין

היכי דמי אי דאמרי צא תן לו מאי איריא הקדיש אפילו לא הקדיש נמי לא ליחייביה

דאמר רבא צא תן לו טבח ומכר פטור מ״ט

כיון דפסקוה למילתיה וטבח ומכר הוה ליה גזלן וגזלן אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה

דף סט עמוד א

חייב אתה ליתן לו טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה מ״ט כיון דלא פסקה מילתא אכתי גנב הוא

לא צריכא דאמרי ליה חייב אתה ליתן לו:

גופא אמר רבי יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינן יכולים להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו ומי אמר ר׳ יוחנן הכי והא״ר יוחנן הלכה כסתם משנה

ותנן כרם רבעי היו מציינין אותו בקוזוזות אדמה סימנא כי אדמה מה אדמה איכא הנאה מינה אף האי נמי כי מפרקא שרי לאיתהנויי מינה

ושל ערלה בחרסית סימנא כחרסית מה חרסית שאין הנאה מינה אף האי דלית ביה הנאה מיניה

ושל קברות בסיד סימנא דחיור כעצמות וממחה ושופך כי היכי דניחוור טפי

אמר רבן שמעון בן גמליאל בד״א בשביעית דהפקר נינהו

אבל בשאר שני שבוע הלעיטהו לרשע וימות

והצנועין מניחין את המעות ואומרים כל הנלקט מזה מחולל על המעות הללו

וכי תימא מאן תנא צנועין רשב״ג (ורבי יוחנן כסתם יחידאה לא אמר)

והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן כל מקום ששנה רשב״ג במשנתנו הלכה כמותו חוץ מערב וצידן וראיה אחרונה

אמרי לא תימא כל הנלקט מזה אלא אימא כל המתלקט מזה

ומי א״ר יוחנן הכי והא״ר יוחנן צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד ורבי דוסא נלקט קאמר

דתניא רבי יהודה אומר שחרית בעל הבית עומד ואומר כל שילקטו עניים היום יהא הפקר

רבי דוסא אומר לעיתותי ערב אומר כל שלקטו עניים יהא הפקר

איפוך דר׳ יהודה לר׳ דוסא ורבי דוסא לרבי יהודה אמאי אפכת מתניתא אפכה לרבי יוחנן ואימא צנועין ורבי יהודה אמרו דבר אחד

אמרי לא סגיא דלא מתהפכת מתניתא דבהא מתניתין קתני דאית ליה לרבי יהודה ברירה ושמעינן ליה לרבי יהודה בעלמא דלית ליה ברירה דתנן

דף סט עמוד ב

הלוקח יין מבין הכותים אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עשרה מעשר ראשון ט׳ מעשר שני ומיחל ושותה מיד דברי ר״מ

ר׳ יהודה ור׳ יוסי ור״ש אוסרין

אמרי סוף סוף אמאי קא אפכת לה למתניתין משום דקשיא דר׳ יהודה אדר׳ יהודה השתא נמי קשיא דר׳ יוחנן אדרבי יוחנן

דאמרת לר׳ יוחנן לא תימא כל הנלקט אלא אימא כל המתלקט אלמא אית ליה ברירה והא רבי יוחנן לית ליה ברירה

דאמר רב אסי א״ר יוחנן האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל

אלא לעולם כל הנלקט

ורבי יוחנן סתמא אחרינא אשכח דתנן אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי כפל אמאי בשלמא לגנב ראשון לא משלם (שמות כב, ו) וגונב מבית האיש ולא מבית הגנב אלא לבעלים נשלם

אלא לאו ש״מ זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו

ומאי חזית דאזיל בתר ההיא סתמא ליעביד כי האי סתמא דצנועין

משום דמסייע ליה קרא (ויקרא כז, יד) ואיש כי יקדיש את ביתו קדש לה׳ מה ביתו ברשותו אף כל ברשותו

אמר אביי אי לאו דא״ר יוחנן צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד הוה אמינא צנועין אית להו דרבי דוסא ורבי דוסא לית ליה דצנועין

צנועין אית להו דרבי דוסא ומה בגנב עבדו רבנן תקנתא עניים צריכא למימר ר׳ דוסא לית ליה דצנועין עניים הוא דעבדו להו רבנן תקנתא אבל גנב לא עבדו ליה רבנן תקנתא

אמר רבא אי לאו דא״ר יוחנן צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד הוה אמינא מאן תנא צנועין ר״מ היא

לאו אמר ר״מ מעשר ממון גבוה הוא ואפילו הכי לענין פדייה אוקמיה רחמנא ברשותיה דכתיב (ויקרא כז, לא) ואם גאל יגאל איש ממעשרו חמשיתו יוסף עליו

קרייה רחמנא מעשרו ומוסיף חומש

כרם רבעי נמי גמר קדש קדש ממעשר כתיב הכא (ויקרא יט, כד) קדש הלולים וכתיב גבי מעשר (ויקרא כז, ל) וכל מעשר הארץ מזרע הארץ מפרי העץ לה׳ הוא קדש

מה קדש דכתיב גבי מעשר אע״ג דממון גבוה הוא לענין פדייה אוקמיה רחמנא ברשותיה אף האי קדש נמי דכתיב גבי כרם רבעי אע״ג דלאו ממון דידיה הוא לענין אחולי אוקמיה רחמנא ברשותיה

דהא כי איתיה ברשותיה נמי הא לאו דידיה הוא והא מצי מחיל משום הכי מצי מחיל

אבל גבי לקט כיון דממונא דידיה כי איתיה ברשותיה הוא דמצי מפקר ליה כי ליתיה ברשותיה לא מצי מפקר ליה

אמר רבינא אי לאו דא״ר יוחנן צנועין ורבי דוסא אמרו דבר אחד הוה אמינא מאן תנא צנועין רבי דוסא היא כי היכי דלא תקשי סתם משנה לרבי יוחנן ורבי יוחנן

דף ע עמוד א

כסתם יחידאה לא אמר

אמרי נהרדעי לא כתבינן אורכתא אמטלטלי אמר רב אשי לאמימר מאי טעמא אמר ליה משום דרבי יוחנן

דא״ר יוחנן גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינן יכולין להקדיש זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו

איכא דאמרי אמרי נהרדעי לא כתבינן אורכתא אמטלטלי דכפריה טעמא דכפריה דמיחזי כשיקרא אבל לא כפריה כתבינן

ואמרי נהרדעי אורכתא דלא כתיב ביה זיל דון וזכי ואפיק לנפשך לית ביה מששא מ״ט משום דא״ל האיך לאו בעל דברים דידי את

אמר אביי ואי כתיב ביה למחצה לשליש ולרביע מיגו דמשתעי דינא אפלגא משתעי דינא אכולה

אמר אמימר אי תפס לא מפקינן מיניה רב אשי אמר כיון דכתביה ליה כל דמתעני מן דינא קבילית עלי שליח שויה

ואיכא דאמר שותפא שויה למאי נפקא מינה למיתפס פלגא והלכתא שליח שויה:

מתני׳ גנב ע״פ שנים וטבח ומכר על פיהם או על פי שנים אחרים משלם תשלומי ארבעה וחמשה

גנב ומכר בשבת גנב ומכר לע״ז גנב וטבח ביום הכפורים

גנב משל אביו וטבח ומכר ואח״כ מת אביו גנב וטבח ואחר כך הקדיש משלם תשלומי ארבעה וחמשה

גנב וטבח לרפואה או לכלבים השוחט ונמצאת טריפה השוחט חולין בעזרה משלם תשלומי ארבעה וחמשה

רבי שמעון פוטר בשני אלו:

גמ׳ לימא מתניתין דלא כרבי עקיבא דאי

ר׳ עקיבא האמר דבר ולא חצי דבר

דתניא אמר רבי יוסי כשהלך אבא חלפתא אצל ר׳ יוחנן בן נורי ללמוד תורה ואמרי לה רבי יוחנן בן נורי אצל אבא

דף ע עמוד ב

חלפתא אמר לו

הרי שאכלה שנה ראשונה בפני שנים שניה בפני שנים שלישית בפני שנים מהו

אמר לו הרי זו חזקה אמר לו אף אני אומר כן אלא שרבי עקיבא חולק בדבר שהיה רבי עקיבא אומר (דברים יט, טו) דבר ולא חצי דבר

אמר אביי אפילו תימא רבי עקיבא מי לא מודה רבי עקיבא בשנים אומרים קידש ושנים אומרים בעל

דאע״ג דעדי ביאה צריכי לעדי קדושין כיון דעדי קדושין לא צריכי לעדי ביאה דבר קרינא ביה

ה״נ אע״ג דעדי טביחה צריכי לעדי גניבה כיון דעדי גניבה לא צריכי לעדי טביחה דבר קרינא ביה

ורבנן האי דבר ולא חצי דבר למעוטי מאי למעוטי אחד אומר אחד בגבה ואחד אומר אחד בכריסה

האי חצי דבר וחצי עדות הוא

אלא למעוטי שנים אומרים אחד בגבה ושנים אומרים אחד בכריסה הני אמרי קטנה היא והני אמרי קטנה היא:

גנב ומכר בשבת [וכו׳]: והתניא פטור

אמר רמי בר חמא כי תניא ההיא דפטור באומר לו עקוץ (לך) תאינה מתאינתי ותיקני לי גניבותיך

אמרי וכיון דכי תבע ליה קמן בדינא לא אמרינן ליה זיל שלים דמחייב בנפשו הוא הא מכירה נמי לאו מכירה היא

אלא אמר רב פפא באומר לו זרוק גניבותיך לחצרי ותיקני לי גניבותיך

כמאן כר״ע דאמר קלוטה כמי שהונחה דמיא

דאי כרבנן כיון דמטיא לחצר ביתו קנה לענין שבת לא מחייב עד דמטיא לארעא

באומר לא תיקני לי גניבותיך עד שתנוח

רבא אמר לעולם כרמי בר חמא אתנן אסרה תורה ואפילו בא על אמו ואי תבעה ליה קמן בדינא מי אמרינן ליה קום הב לה אתנן

אלא אע״ג דכי קא תבעה ליה בדינא לא אמרינן ליה זיל הב לה כיון דכי יהיב לה הוי אתנן הכא נמי אע״ג דלענין תשלומין אי תבע בדינא קמן לא אמרינן ליה זיל שלים

דף עא עמוד א

אפילו הכי כיון דקא מקני ליה בהכי הויא מכירה:

גנב וטבח ביום הכפורים וכו׳: אמרי אמאי נהי דקטלא ליכא מלקות מיהא איכא וקי״ל דאינו לוקה ומשלם

אמרי הא מני ר״מ היא דאמר לוקה ומשלם

אי ר״מ אפילו טבח בשבת וכי תימא לוקה ומשלם אית ליה מת ומשלם לית ליה

ולא והתניא גנב וטבח בשבת גנב וטבח לע״ז גנב שור הנסקל וטבחו משלם ארבעה וחמשה דברי ר״מ וחכמים פוטרין

אמרי בר מינה דההיא דהא אתמר עלה א״ר יעקב א״ר יוחנן ואמרי לה א״ר ירמיה אמר רבי שמעון בן לקיש רבי אבין ורבי אלעא וכל חבורתא משמיה דרבי יוחנן אמרי בטובח ע״י אחר

וכי זה חוטא וזה מתחייב

אמר רבא שאני הכא דאמר קרא (שמות כא, לז) וטבחו ומכרו מה מכירה ע״י אחר אף טביחה ע״י אחר

דבי ר׳ ישמעאל תנא או לרבות את השליח דבי חזקיה תנא תחת לרבות את השליח

מתקיף לה מר זוטרא מי איכא מידי דאילו עביד איהו לא מיחייב ועביד שליח ומיחייב

א״ל רב אשי התם לאו משום דלא מיחייב הוא אלא דקם ליה בדרבה מיניה

ואי בטובח על ידי אחר מ״ט דרבנן דפטרי

אמרי מאן חכמים ר״ש דאמר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה

אמרי בשלמא ע״ז ושור הנסקל שחיטה שאינה ראויה היא אלא שבת שחיטה ראויה היא דתנן השוחט בשבת וביום הכפורים אע״פ שמתחייב בנפשו שחיטתו כשירה

אמרי סבר לה כרבי יוחנן הסנדלר

דתנן המבשל בשבת בשוגג יאכל במזיד לא יאכל דברי ר״מ רבי יהודה אומר בשוגג יאכל במוצאי שבת במזיד לא יאכל עולמית

רבי יוחנן הסנדלר אומר בשוגג יאכל למוצאי שבת לאחרים ולא לו במזיד לא יאכל עולמית לא לו ולא לאחרים

מ״ט דר׳ יוחנן הסנדלר כדדריש רבי חייא אפיתחא דבי נשיאה (שמות לא, יד) ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם מה קדש אסור באכילה אף מעשה שבת אסורין באכילה

אי מה קדש אסור בהנאה אף מעשה שבת אסור בהנאה ת״ל לכם שלכם יהא

יכול אפילו בשוגג ת״ל (שמות לא, יד) מחלליה מות יומת במזיד אמרתי לך ולא בשוגג

פליגי בה רב אחא ורבינא חד אמר מעשה שבת דאורייתא וחד אמר מעשה שבת דרבנן

מ״ד דאורייתא כדאמרן ומ״ד דרבנן אמר קרא קדש הוא הוא קדש ואין מעשיו קדש

בשלמא למ״ד דאוריית׳ אמטו

דף עא עמוד ב

להכי פטרי רבנן אלא למ״ד דרבנן אמאי פטרי רבנן

אשארא אע״ז ושור הנסקל

ורבי מאיר אמאי מחייב שוחט לע״ז

כיון דשחט בה פורתא אסרה אידך איסורי הנאה הוא ולא דמריה קא טבח (ולא דידיה קא טבח)

אמר רבא באומר בגמר זביחה הוא עובדה

שור הנסקל איסורי הנאה נינהו לאו דמריה קא טבח (ולאו דידיה קא טבח)

אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון שמסרו לשומר והזיק בבית שומר והועד בבית שומר ונגמר דינו בבית שומר ור״מ סבר לה כרבי יעקב וס״ל כר׳ שמעון

סבר לה כרבי יעקב דאמר אף משנגמר דינו החזירו שומר לבעלים מוחזר

וסבר לה כרבי שמעון דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי

דתנן ר״ש אומר קדשים שחייב באחריותן חייב אלמא דבר הגורם לממון כממון דמי

אמר רב כהנא אמריתא לשמעתא קמיה דרב זביד מנהרדעא מי מצית מוקמת מתניתין כר״מ ולא כר״ש והא קתני סיפא רבי שמעון פוטר בשני אלו מכלל דבכולה מתניתין מודה

א״ל לא מכלל דמודה בטבח ומכר לרפואה ולכלבים:

גנב משל אביו וטבח ומכר וכו׳: בעא מיניה רבא מרב נחמן גנב שור של שני שותפין וטבחו והודה לאחד מהן מהו

(שמות כא, לז) חמשה בקר אמר רחמנא ולא חמשה חצאי בקר או דלמא חמשה בקר אמר רחמנא ואפילו חמשה חצאי בקר א״ל חמשה בקר אמר רחמנא ולא חמשה חצאי בקר

איתיביה גנב משל אביו וטבח ומכר ואח״כ מת אביו משלם תשלומי ארבעה וחמשה והא הכא כיון דמת אביו כמו שקדם והודה לאחד מהן דמי וקתני משלם תשלומי ארבעה וחמשה

א״ל הכא במאי עסקינן כגון שעמד אביו בדין

אבל לא עמד בדין מאי אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה אי הכי אדתני סיפא גנב משל אביו ומת ואח״כ טבח ומכר אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה ניפלוג בדידיה במה דברים אמורים כשעמד בדין אבל לא עמד בדין אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה

א״ל הכי נמי איידי דנסיב רישא גנב משל אביו וטבח ומכר ואח״כ מת אביו נסיב סיפא נמי גנב משל אביו ומת אביו ואח״כ טבח ומכר

לצפרא א״ל חמשה בקר אמר רחמנא ואפי׳ חמשה חצאי בקר והאי דלא אמרי לך באורתא

דף עב עמוד א

דלא אכלי בשרא דתורא

ואלא מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא

א״ל רישא קרינא ביה וטבחו כולו באיסורא סיפא לא קרינא ביה וטבחו כולו באיסורא:

השוחט ונמצאת טריפה וכו׳: א״ל רב חביבי מחוזנאה לרב אשי ש״מ אינה לשחיטה אלא לבסוף

דאי ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף כיון דשחט בה פורתא אסרה אידך לא דמריה קא טבח

א״ל רב הונא בריה דרבא כי קא מחייב אההוא פורתא א״ל רב אשי לא תידחי וטבחו כולו בעינן וליכא

אלא קשיא א״ל הכי אמר רב גמדא משמיה דרבא כגון ששחט מקצת סימנין בחוץ וגמרן בפנים

איכא דמתני לה אהא א״ר שמעון משום דרבי לוי סבא אינה לשחיטה אלא לבסוף ור׳ יוחנן אמר ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף א״ל רב חביבי מחוזנאה לרב אשי לימא קסבר רבי יוחנן חולין שנשחטו בעזרה לאו דאורייתא

דף עב עמוד ב

דאי ס״ד דאורייתא מכי שחיט לה פורתא אסרה אידך לאו דמרה קא טבח

א״ל רב אחא בריה דרבא כי קא מחייב נמי אההוא פורתא א״ל רב אשי לא תידחיה וטבחו כולו בעינן וליכא

אלא קשיא א״ל הכי אמר רב גמדא משמיה דרבא כי קא מחייב כגון ששחט מקצת סימנין בחוץ וגמרן בפנים:

מתני׳ גנב על פי שנים וטבח ומכר על פיהן ונמצאו זוממים משלמין הכל

גנב על פי שנים וטבח ומכר על פי שנים אחרים אלו ואלו נמצאו זוממין הראשונים משלמין תשלומי כפל ואחרונים משלמין תשלומי ג׳

נמצאו אחרונים זוממין הוא משלם תשלומי כפל והן משלמין תשלומי ג׳

אחד מן אחרונים זוממין בטלה עדות שניה אחד מן הראשונים זוממין בטלה כל העדות שאם אין גניבה אין טביחה ואין מכירה:

גמ׳ איתמר עד זומם אביי אמר למפרע הוא נפסל רבא אמר מכאן ולהבא הוא נפסל

אביי אמר למפרע הוא נפסל מההוא שעתא דאסהיד הוה ליה רשע והתורה אמרה (שמות כג, א) אל תשת רשע עד

רבא אמר מכאן ולהבא הוא נפסל עד זומם חידוש הוא דהא תרי ותרי נינהו מאי חזית דציית להני צייית להני

הלכך אין לך בו אלא משעת חידוש ואילך

איכא דאמרי רבא נמי כאביי סבירא ליה דאמר למפרע הוא נפסל והכא היינו טעמיה דרבא

דף עג עמוד א

משום פסידא דלקוחות

מאי בינייהו דאסהידו ביה תרי לחד ותרי לחד אי נמי דפסלינהו בגזלנותא

להך לישנא דאמרת משום חידוש ליכא להך לישנא דאמרת משום פסידא דלקוחות איכא

אמר רבי ירמיה מדפתי עבד רב פפא עובדא כוותיה דרבא רב אשי אמר הלכתא כוותיה דאביי והלכתא כוותיה דאביי ביע״ל קג״ם:

תנן גנב על פי שנים וטבח ומכר על פיהם ונמצאו זוממין משלמין את הכל

מאי לאו שהעידו על הגניבה וחזרו והעידו על הטביחה והוזמו על הגניבה וחזרו והוזמו על הטביחה

ואי סלקא דעתך למפרע הוא נפסל הני כיון דאיתזמו להו אגניבה איגלאי מילתא למפרע דכי אסהדו אטביחה פסולין הוו אמאי משלמין אטביחה

אמרי הכא במאי עסקינן כגון שהוזמו על הטביחה תחילה

אמרי סוף סוף כי הדרי מיתזמי אגניבה איגלאי מילתא דכי אסהדו אטביחה פסולין הוו אמאי משלמי אטביחה

והלכתא שהעידו בבת אחת והוזמו

לימא כתנאי היו שנים מעידין אותו שגנב והן מעידין אותו שטבח והוזמו על הגניבה עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה

הוזמו על הטביחה הוא משלם תשלומי כפל והן משלמין תשלומי שלשה

א״ר יוסי בד״א בשתי עדיות אבל בעדות אחת עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה

מאי בשתי עדיות ומאי בעדות אחת אילימא בשתי עדיות בשתי עדיות ממש בשתי כתות בעדות אחת בכת אחת בזה אחר זה

וא״ר יוסי בעדות אחת בכת אחת בזה אחר זה כי מסהדי אגניבה והדר מסהדי אטביחה כי מתזמי אטביחה עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה ואיתזמו להו אגניבה מהיכא תיתי הך

אלא לאו בשתי עדיות בעדות אחת כעין שתי עדיות ומאי נינהו כת אחת בזה אחר זה אבל בעדות אחת בבת אחת לא

וסברוה דכולי עלמא תוך כדי דיבור כדיבור דמי

מאי לאו בהא קמיפלגי דרבנן סברי מכאן ולהבא הוא נפסל וכיון דמההיא שעתא קא מיתזמי אטביחה דקא מיתזמי איתזום אגניבה דלא מיתזמי לא איתזום

ר׳ יוסי סבר למפרע הוא נפסל וכיון דמיד כי אסהידו הוא דמיפסלי כי איתזמו להו אטביחה איתזמו להו נמי אגניבה דהא תוך כדי דיבור כדיבור דמי

אמרי אי תוך כדי דיבור כדיבור דמי דכולי עלמא למפרע הוא נפסל אלא הכא בתוך כדי דיבור כדיבור דמי קא מיפלגי רבנן סברי תוך כדי דיבור

דף עג עמוד ב

לאו כדיבור דמי ורבי יוסי סבר תוך כדי דיבור כדיבור דמי

וסבר ר׳ יוסי תוך כדי דיבור כדיבור דמי והתנן הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה דברי ר״מ

ר׳ יוסי אומר אם לכך נתכוון מתחילה הואיל ואי אפשר לקרות שני שמות כאחד דבריו קיימין ואם אמר תמורת עולה ונמלך ואמר תמורת שלמים הרי זו תמורת עולה

והוינן בה נמלך פשיטא

ואמר רב פפא נמלך בתוך כדי דיבור קאמרינן

אמרי תרי תוך כדי דיבור הוי חד כדי שאילת תלמיד לרב וחד כדי שאילת הרב לתלמיד כי לית ליה לרבי יוסי כדי שאילת תלמיד לרב שלום עליך רבי ומורי דנפיש כדי שאילת הרב לתלמיד שלום עליך אית ליה:

אמר רבא עדים שהוכחשו ולבסוף הוזמו נהרגין דהכחשה תחילת הזמה היא אלא שלא נגמרה

אמר רבא מנא אמינא לה דתניא מעידני באיש פלוני שסימא את עין עבדו והפיל את שינו שהרי הרב אומר כן ונמצאו זוממין משלמין דמי עין לעבד

היכי דמי אילימא כדקתני דליכא כת אחרינא משלמין דמי עין לעבד בתר דמפקי ליה לחירות דמי עינו קבעי שלומי

ועוד דמי כוליה עבד לרב בעי לשלומי ועוד שהרי הרב אומר כן הרב מי ניחא ליה

אלא לאו כגון דאתו בי תרי ואמרי הפיל את שינו סימא את עינו דבעי מיתיב ליה הרב דמי עינו ואתו בי תרי מציעאי ואמרי עינו והדר שינו דלא בעי למיתב ליה אלא דמי שינו דקא מכחשי ליה קמאי למציעאי

והיינו שהרי הרב אומר כן דניחא ליה במאי דקאמרי

וקתני ונמצאו זוממין מציעאי משלמין דמי עין לעבד

שמע מינה הכחשה תחילת הזמה היא

אמר אביי לא

דאפכינהו ואזמינהו

ממאי

דף עד עמוד א

מדסיפא במיפך והזמה רישא נמי במיפך והזמה

דקתני סיפא מעידנו את איש פלוני שהפיל את שן עבדו וסימא את עינו שהרי העבד אומר כן ונמצאו זוממין משלמין דמי עין לרב

היכי דמי אי דלא קא מודו להו בתראי בחבלא כלל דמי כוליה עבד לרב בעי שלומי ליה

אלא פשיטא דקא מודו כולהו בחבלא

ודקא אפכינן ואזמינהו

והיכי דמי אי דקא מאחרי אחורי הני בתראי אכתי דמי עבד לרב בעי שלומי

דכי מחייבי ליה לגברא אכתי גברא לאו בר חיובא הוא אלא דקא מקדמי קדומי הני בתראי

ואי דלא עמד בדין אכתי דמי כוליה עבד לרב בעי שלומי ליה דאכתי גברא לא מיחייב

אלא דעמד בדין

א״ל רב אחא בריה דרב איקא לרב אשי דוקיא דרבא מהיכא אילימא מרישא רישא מי קא מתכחשי מציעאי

כיון דאי לא מתזמי סהדותא כוותייהו קא קיימא דדינא כוותייהו פסקינן דיש בכלל מאתים מנה

הלכך קמאי הוא דקא מתכחשי מציעאי לא מתכחשי מידי

אמר ליה רבא סבר מדרישא בשלש כיתות סיפא נמי בשלש ודייק מסיפא

כגון דאתו בי תרי ואמרי הפיל את שינו וסימא עינו ופסקיניה לדינא אפומייהו

ואתו בי תרי אחריני ואמרי סימא את עינו והפיל את שינו דקא מכחשי להו להני קמאי ונמצאו זוממין קמאי משלמין דמי עין לרב

ואי סלקא דעתך הכחשה לאו תחילת הזמה היא אמאי משלמי הא אתכחשו להו מעיקרא אלא שמע מינה הכחשה תחילת הזמה היא

ואביי אמר לך בשלמא רישא לא סגי דלא שלש כיתות שהרי קתני הרב אומר כן

אלא סיפא למה לי שלש כיתות שהרי העבד אומר כן

עבד כל דהו מימר אמר דניחא ליה דניפוק לחירות

מתקיף לה ר׳ זירא אימא סימא את עינו

דף עד עמוד ב

ניפוק בעינו הפיל את שינו ניפוק בשינו סימא את עינו והפיל את שינו ניפוק בעינו ושינו

אמר אביי עליך אמר קרא (שמות כא, כו) תחת עינו ולא תחת עינו ושינו תחת שינו ולא תחת שינו ועינו

אמר רב אידי בר אבין אף אנן נמי תנינא גנב ע״פ שנים וטבח ומכר על פיהם ונמצאו זוממין משלמין לו את הכל

מאי לאו דהעידו על הגניבה וחזרו והעידו על הטביחה והוזמו על הגניבה וחזרו והוזמו על הטביחה

והא כיון שהוזמו על הגניבה לגבי טביחה הוה להו מוכחשין וקתני משלמין לו את הכל ואי ס״ד הכחשה לאו תחילת הזמה היא אטביחה אמאי משלמין אלא לאו ש״מ הכחשה תחילת הזמה היא

אמרי הכא במאי עסקינן כגון שהוזמו על הטביחה תחילה

ובפלוגתא עדים שהוכחשו ולבסוף הוזמו ר׳ יוחנן ור״א חד אמר נהרגין וחד אמר אין נהרגין

תסתיים דר״א הוא דאמר אין נהרגין דאמר ר״א עדים שהוכחשו בנפש לוקין

ואי ס״ד ר״א הוא דאמר נהרגין אמאי לוקין הוה ליה לאו שניתן לאזהרת מיתת ב״ד וכל לאו שניתן לאזהרת מיתת ב״ד אין לוקין עליו

אלא לאו ש״מ ר״א הוא דאמר אין נהרגין תסתיים

לוקין תרי ותרי נינהו מאי חזית דסמכת אהני סמוך אהני

אמר אביי בבא הרוג ברגליו:

מתני׳ גנב ע״פ שנים וטבח ומכר ע״פ עד אחד או ע״פ עצמו משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ד׳ וה׳

גנב וטבח בשבת גנב וטבח לע״ז גנב משל אביו ומת אביו ואח״כ טבח ומכר גנב והקדיש ואח״כ טבח ומכר משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ד׳ וה׳

ר״ש אומר קדשים שחייב באחריותם משלם תשלומי ד׳ וה׳ שאין חייב באחריותם פטור׃

גמ׳ על פי עד אחד פשיטא

אמרי הא קמ״ל ע״פ עצמו דומיא דע״פ עד אחד מה ע״פ [עד] אחד כי אתי עד אחד מצטרף בהדיה מיחייב ע״פ עצמו נמי כי אתו עדים מיחייב

לאפוקי מדרב הונא אמר רב דאמר רב הונא אמר רב מודה בקנס ואח״כ באו עדים פטור׃

גופא אמר רב הונא אמר רב מודה בקנס ואח״כ באו עדים פטור׃ איתיביה רב חסדא לרב הונא מעשה בר״ג שסימא את עין טבי עבדו והיה שמח שמחה גדולה

מצאו לר׳ יהושע אמר לו אי אתה יודע שטבי עבדי יצא לחירות אמר לו למה א״ל שסמיתי את עינו אמר לו אין בדבריך כלום שכבר אין לו עדים

הא יש לו עדים חייב ושמעינן מינה מודה בקנס ואח״כ באו עדים חייב

א״ל שאני ר״ג דלא בפני ב״ד אודי והא ר׳ יהושע אב בית דין הוה

דף עה עמוד א

שלא בבית דין הוה קאי

והתניא אמר לו אין בדבריך כלום שכבר הודית

מאי לאו תנאי היא האי תנא דאמר שכבר אין לך עדים סבר מודה בקנס ואחר כך באו עדים חייב והאי תנא דאמר שכבר הודית סבר מודה בקנס ואח״כ באו עדים פטור

לא דכ״ע מודה בקנס ואח״כ באו עדים פטור ובהא קמיפלגי האי תנא דאמר שכבר אין לך עדים סבר חוץ לב״ד הוה והך תנא דאמר שכבר הודית סבר בבית דין הוה׃

איתמר מודה בקנס ואח״כ באו עדים רב אמר פטור ושמואל אמר חייב

אמר רבא בר אהילאי מאי טעמא דרב (שמות כב, ג) אם המצא בעדים תמצא בדיינין פרט למרשיע את עצמו

למה לי (שמות כב, ח) מאשר ירשיעון נפקא אלא ש״מ מודה בקנס ואח״כ באו עדים פטור

ושמואל אמר לך ההוא מבעי ליה לגנב עצמו כדתנא דבי חזקיה

איתיביה רב לשמואל ראה עדים שממשמשים ובאים ואמר גנבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי אינו משלם אלא קרן אמר ליה הכא במאי עסקינן כגון שחזרו עדים לאחוריהם

והא מדתני סיפא רבי אלעזר בר׳ שמעון אומר יבואו עדים ויעידו מכלל דתנא קמא סבר לא

אמר ליה שמואל לאו איכא ר׳ אלעזר בר׳ שמעון דקאי כוותי אנא דאמרי כר׳ אלעזר בר׳ שמעון

לשמואל ודאי תנאי היא לרב מי לימא תנאי היא

אמר לך רב אנא דאמרי אפי׳ לרבי אלעזר בר׳ שמעון עד כאן לא קאמר ר׳ אלעזר בר׳ שמעון התם אלא משום דקא מודי מחמת ביעתותא דעדים אבל הכא דמודה מעצמו אפי׳ ר׳ אלעזר בר׳ שמעון מודה

אמר רב המנונא מסתברא מילתיה דרב באומר גנבתי ובאו עדים שגנב פטור שהרי חייב עצמו בקרן

אבל אמר לא גנבתי ובאו עדים שגנב וחזר ואמר טבחתי ומכרתי ובאו עדים שטבח ומכר חייב שהרי פטר עצמו מכלום

אמר רבא [קפחתי] לסבי דבי רב דהא רבן גמליאל פוטר עצמו מכלום הוה וקאמר ליה רב חסדא לרב הונא ולא קא משני ליה

איתמר נמי אמר ר׳ חייא בר אבא אמר ר׳ יוחנן גנבתי ובאו עדים שגנב פטור שהרי חייב עצמו בקרן אבל אמר לא גנב ובאו עדים שגנב וחזר ואמר טבחתי ומכרתי ובאו עדים שטבח ומכר חייב שהרי פטר עצמו מכלום

אמר רב אשי מתניתין ובברייתא נמי דיקא מתניתין דתנן גנב על פי שנים וטבח ומכר ע״פ עד אחד או על פי עצמו משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה

למה לי דתני גנב על פי שנים ליתני גנב וטבח [ומכר] על פי עד אחד או על פי עצמו אינו משלם אלא הקרן

דף עה עמוד ב

אלא לאו הא קמ״ל גנב על פי שנים וטבח על פי עד אחד או על פי עצמו הוא דלא מחייב עצמו בקרן

הוא דאמרינן ע״פ עצמו דומיא דע״פ עד אחד מה ע״פ עד אחד כי אתי עד אחד מצטרף בהדיה מחייב על פי עצמו נמי כי אתו עדים מחייב

אבל גנב וטבח ומכר ע״פ עד אחד או ע״פ עצמו דחייב עצמו בקרן לא אמרינן על פי עצמו דומיא דעל פי עד אחד

ברייתא דתניא ראה עדים שממשמשין ובאין ואמר גנבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי אינו משלם אלא קרן למה לי למיתנא ואמר גנבתי אבל לא טבחתי ולא מכרתי ניתני או גנבתי או טבחתי ומכרתי

אלא הא קמ״ל טעמא דאמר גנבתי הוא דחייב עצמו בקרן דפטור אבל אמר לא גנבתי ובאו עדים שגנב וחזר ואמר טבחתי ומכרתי ובאו עדים שטבח ומכר דלא חייב עצמו בקרן חייב אלמא הודאה דטביחה לאו הודאה היא

אמרי לא היא גופה קמ״ל דכיון דאמר גנבתי אע״ג דאמר לא טבחתי ולא מכרתי ובאו עדים שטבח ומכר פטור מאי טעמא

תשלומי (ארבע) חמשה אמר רחמנא ולא תשלומי ארבעה ולא תשלומי שלשה

לימא כתנאי היו שנים מעידין שגנב והיו שנים מעידים אותו שטבח ומכר הוזמו עדי גניבה עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה

הוזמו עדי טביחה הוא משלם תשלומי כפל והן משלמין תשלומי שלשה משום סומכוס אמרו הן משלמין תשלומי כפל והוא משלם תשלומי שלשה לפר ושנים לאיל

אהייא קאי סומכוס אילימא אארישא לית ליה לסומכוס עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה

ואלא אסיפא שפיר קאמרי רבנן הוא משלם תשלומי כפל והם משלמין תשלומי שלשה

אלא מילתא אחריתי איכא בינייהו כגון דאתו בי תרי אמרי ליה גנבת אמר להו אין גנבתי וטבחתי ומכרתי מיהו לא בפניכם גנבתי ואייתי סהדי ואזמינהו דלא באפייהו גנב ואייתי בעל הבית סהדי ואסהידו ביה דגנב וטבח ומכר

ובהודאת טביחה קמיפלגי

דרבנן סברי אע״ג דהודאה דגניבה מחמת עדים הוא דקא מודה הודאה דטביחה הודאה היא ופטור

וסומכוס סבר כיון דהודאה דגניבה מחמת עדים הוא דקא מודה דטביחה לאו הודאה

והנך עדים קמאי דאזמינהו משלמין תשלומי כפל והוא משלם שלשה לפר ושנים לאיל

אמר רב אחא בריה דרב איקא לא דכולי עלמא הודאה דטביחה לאו הודאה היא

אלא בעדות שאי אתה יכול להזימה קמיפלגי כגון דאתו סהדי ואמרי ליה גנבת ואמר להו גנבתי וטבחתי ומכרתי מיהו לא בפניכם גנבתי אלא בפני פלוני ופלוני ואייתי סהדי ואזמינהו דלא באפייהו גנב ואתו פלוני ופלוני ואסהידו ביה דגנב וטבח ומכר

ובהא קמיפלגי דרבנן סברי הויא לה עדות שאי אתה יכול להזימה וכל עדות שאי אתה יכול להזימה לא הויא עדות

וסומכוס סבר עדות שאי אתה יכול להזימה הויא עדות

והא קיימא לן דעדות שאי אתה יכול להזימה לא הויא עדות הני מילי היכא דלא ידעי באיזה יום באיזה שעה דליכא לעדות כלל אבל הכא סיועי הוא דקא מסייעי ליה

אמר מר הן משלמין תשלומי כפל מדקא מודה דגנב קרן בעי שלומי אמר רבי אלעזר משמיה דרב תני

דף עו עמוד א

תשלום דכפל:

גנב והקדיש ואחר כך טבח ומכר כו׳: אמרי בשלמא אטביחה לא מחייב דכי קא טבח דהקדש קא טבח ולא דמריה קא טבח

אלא אהקדש ליחייב מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים

הא מני ר״ש היא דאמר קדשים שחייב באחריותן ברשותיה דמריה קיימי

הא מדסיפא ר״ש הוי רישא לאו ר״ש

אלא הכא במאי עסקינן בקדשים קלים ואליבא דר׳ יוסי הגלילי דאמר קדשים קלים ממון בעלים הוא וברשותיה קיימי

אבל קדשי קדשים מאי משלם תשלומי ד׳ וחמשה אדתני רישא גנב וטבח ואח״כ הקדיש משלם תשלומי ד׳ וה׳ ליפלוג וליתני בדידה

במה דברים אמורים בקדשים קלים אבל בקדשי קדשים משלם תשלומי ארבעה וחמשה

אלא לעולם לא שנא קדשי קדשים ולא שנא קדשים קלים ודקשיא לך מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים מכרו להדיוט מעיקרא תורא דראובן והשתא תורא דשמעון מכרו לשמים מעיקרא תורא דראובן והשתא תורא דראובן:

רבי שמעון אומר וכו׳: אמרי נהי דסבר ר״ש מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים איפכא מיבעי ליה

קדשים שחייב באחריותן פטור דאכתי לא נפק מרשותיה

קדשים שאינו חייב באחריותן חייב דמפקי ליה מרשותיה

אמרי ר״ש אמילתא אחריתי קאי

והכי קתני אין הגונב אחר הגנב משלם תשלומי ד׳ וה׳ וכן גונב הקדש מבית בעלים פטור

מ״ט (שמות כב, ו) וגונב מבית האיש ולא מבית הקדש

רבי שמעון אומר קדשים שחייב באחריותן חייב מאי טעמא קרינא ביה וגונב מבית האיש ושאינו חייב באחריותן פטור דלא קרינן ביה וגונב מבית האיש

מכדי שמעינן ליה לר״ש דאמר שחיטה שאינה ראויה לא שמה שחיטה קדשים נמי שחיטה שאינה ראויה היא

כי אתא רב דימי אמר ר׳ יוחנן בשוחט תמימים מבפנים לשם בעלים

והרי חזרה קרן לבעלים אמר רבי יצחק בר אבין שנשפך הדם

כי אתא רבין אמר רבי יוחנן בשוחט תמימים בפנים שלא לשם בעלים

דף עו עמוד ב

וריש לקיש אמר בשוחט בעלי מומין בחוץ

תהי בה רבי אלעזר לר׳ יוחנן שחיטה מתרת והלא זריקה מתרת

לריש לקיש שחיטה מתרת והלא פדייה מתרת

אישתמיטתיה הא דרבי שמעון כל העומד לזרוק כזרוק דמי וכל העומד לפדות כפדוי דמי

כל העומד לזרוק כזרוק דמי דתניא רבי שמעון אומר יש נותר שהוא מטמא טומאת אוכלין ויש נותר שאינו מטמא טומאת אוכלין

כיצד לן לפני זריקה אינו מטמא טומאת אוכלין לאחר זריקה מטמא טומאת אוכלין

וקיימא לן מאי לפני זריקה קודם שנראה לזריקה לאחר זריקה לאחר שנראה לזריקה

קודם שנראה לזריקה לן מאי היא דלא הויא שהות ביום למזרקיה דשחטיה סמוך לשקיעת החמה ואינו מטמא טומאת אוכלין

לאחר שנראה לזריקה לן דהויא שהות ביום למזרקיה מטמא טומאת אוכלין אלמא כל העומד לזרוק כזרוק דמי

וכל העומד לפדות כפדוי דמי דתניא רבי שמעון אומר

דף עז עמוד א

פרה מטמא טומאת אוכלין הואיל והיתה לה שעת הכושר

דף עז עמוד ב

ואמר ריש לקיש אומר היה רבי שמעון פרה נפדית ע״ג מערכתה אלמא כל העומד לפדות כפדוי דמי

בשלמא רבי יוחנן לא אמר כרבי שמעון בן לקיש דקא בעי לאוקמה למתניתין אפילו בתמימין אלא ריש לקיש מאי טעמא לא אמר כרבי יוחנן

אמר לך (שמות כא, לז) וטבחו ומכרו כל היכא דאיתיה במכירה איתיה בטביחה וכל היכא דליתיה במכירה ליתיה בטביחה והני קדשים הואיל דכי מזבין קדשים לא הויא מכירה ליתנהו בטביחה

ואזדו לטעמייהו דאתמר המוכר טריפה לדברי ר׳ שמעון רבי יוחנן אמר חייב וריש לקיש אמר פטור

רבי יוחנן אמר חייב אע״ג דליתיה בטביחה איתיה במכירה וריש לקיש אמר פטור כיון דליתיה בטביחה ליתיה במכירה

איתיביה רבי יוחנן לר״ש בן לקיש גנב כלאים וטבחה טריפה ומכרה משלם תשלומי ארבעה וחמשה מאי לאו ר״ש היא אלמא אע״ג דליתיה בטביחה איתיה במכירה

אמר ליה לא רבנן

אי רבנן טריפה במכירה איתא בזביחה ליתא

ואלא מאי ר״ש כלאים בטביחה איתא במכירה ליתא

אלא תנא טביחה והוא הדין למכירה אימא לרבנן נמי תנא מכירה והוא הדין לטביחה

ורבי יוחנן אמר לך האי מאי אי אמרת בשלמא ר״ש איידי דתנא טריפה בחדא תנא כלאים בחדא

אלא אי אמרת רבנן נערבינהו וניתנינהו גנב כלאים וטריפה טבחן ומכרן משלם תשלומי ארבעה וחמשה קשיא

כלאים שה כתיב ואמר רבא זה בנה אב כל מקום שנאמר שה אינו אלא להוציא את הכלאים

שאני הכא דאמר קרא או לרבות את הכלאים

וכל או לרבות הוא והתניא (ויקרא כב, כז) שור או כשב פרט לכלאים או עז פרט לנדמה

אמר רבא הכא מענייניה דקרא והכא מענייניה דקרא הכא גבי גניבה דכתיב שור או שה שאי אתה יכול להוציא כלאים מביניהם או לרבות כלאים גבי קדשים דכתיב כשב ועז שאתה יכול להוציא כלאים מביניהם או למעט הוא

דף עח עמוד א

והא גבי קדשים נמי נאמר שור או כשב שאין אתה יכול להוציא כלאים מביניהם ונרבי מדסיפא למעט רישא נמי למעט אדרבה מדרישא לרבות סיפא נמי לרבות

האי מאי אי אמרת בשלמא למעט הוא דאיצטריך תרי מיעוטי דאע״ג דאימעט כלאים איצטריך למעוטי נדמה אלא אי אמרת לרבות תרי ריבויי למה השתא כלאים אירבי ליה נדמה מבעיא

אלא הא דאמר רבא זה בנה אב כל מקום שנאמר שה אינו אלא להוציא את הכלאים למאי הלכתא אי לקדשים בהדיא כתיב בהו (ויקרא כב, כז) שור או כשב פרט לכלאים

אי למעשר תחת תחת יליף מקדשים

אי לבכור העברה יליף ממעשר

אי נמי נדמה אמרת לא דכתיב (במדבר יח, יז) אך בכור שור עד שיהא הוא שור ובכורו שור כלאים מבעיא

אלא כי איתמר דרבא לענין פטר חמור כדתנן אין פודין לא בעגל ולא בחיה ולא בשחוטה ולא בטריפה ולא בכלאים ולא בכוי

ולרבי אלעזר דמתיר בכלאים דתנן ר״א מתיר בכלאים מפני שהוא שה למאי הלכתא

אמר לך ר״א כי איתמר דרבא לטמא שנולד מן הטהור ועיבורו מן הטמא ודלא כרבי יהושע דאי ר׳ יהושע משה כשבים ושה עזים נפקא ליה עד שיהא אביו כבש ואמו כבשה

וטהורה מטמאה מי מיעברא אין דקיי״ל

דף עח עמוד ב

דאיעבר מקלוט כר׳ שמעון

בעי רבא הרי עלי עולה והפריש שור ובא אחר וגנב מי פטר גנב נפשיה בכבש לרבנן בעולת העוף לר׳ אלעזר בן עזריה דתנן הרי עלי עולה יביא כבש ר״א בן עזריה אומר יביא תור או בן יונה

מאי מי אמרינן שם עולה קביל עילויה או דלמא מצי א״ל אנא מצוה מן המובחר בעינא למיעבד

בתר דאיבעיא הדר פשט גנב פטר עצמו בכבש לרבנן בעולת העוף לר׳ אלעזר בן עזריה

רב אחא בריה דרב איקא מתני לה בהדיא אמר רבא הרי עלי עולה והפריש שור ובא אחר וגנבו פטר עצמו בכבש לרבנן ובעולת העוף לר׳ אלעזר בן עזריה:

מתני׳ מכרו חוץ מאחד ממאה שבו או שהיתה לו בו שותפות השוחט ונתנבלה בידו הנוחר והמעקר משלם תשלומי כפל ואינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה:

גמ׳ מאי חוץ מאחד ממאה שבו אמר רב חוץ מדבר הניתר עמו בשחיטה ולוי אמר חוץ מגיזותיה וכן תניא במתניתא חוץ מגיזותיה

מיתיבי מכרה חוץ מידה חוץ מרגלה חוץ מקרנה חוץ מגיזותיה אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה רבי אומר דבר המעכב בשחיטה אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה

ושאינו מעכב בשחיטה משלם תשלומי ארבעה וחמשה

ר״ש בן אלעזר אומר חוץ מקרנה אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה חוץ מגיזותיה משלם תשלומי ארבעה וחמשה

בשלמא ללוי כתנא קמא אלא לרב כמאן

אמרי רב דאמר כי האי תנא דתניא ר״ש בן אלעזר אומר מכרה חוץ מידה וחוץ מרגלה אינו משלם תשלומי ארבעה וחמשה חוץ מקרנה חוץ מגיזותיה משלם תשלומי ארבעה וחמשה

במאי קמיפלגי תנא קמא סבר (שמות כא, לז) וטבחו כולו בעינן ומכרו כולו בעינן

ורבי סבר וטבחו מידי דהוי בטביחה לאפוקי מידי דלא הויא בטביחה ומכרו דומיא דטביחה

ור׳ שמעון בן אלעזר סבר קרנא דלא למגזא קיימא הוי שיור ואינו משלם תשלום ארבעה וחמשה גיזותיה דלמיגז קיימי לא הוי שיור ומשלם תשלום ארבעה וחמשה

ואידך תנא דבי ר׳ שמעון בן אלעזר סבר ידיו ורגליו דצריכי טביחה הוי שיור ולא משלם תשלומי ארבעה וחמשה קרניה וגיזותיה דלא צריכי טביחה לא הוי שיור

קשיא דר׳ שמעון בן אלעזר אדר׳ שמעון בן אלעזר תרי תנאי ואליבא דר״ש בן אלעזר

ת״ר הגונב הקיטעת ואת החיגרת ואת הסומא וכן הגונב בהמת השותפין חייב ושותפים שגנבו פטורים והתניא שותפין שגנבו חייבין

אמר רב נחמן לא קשיא כאן בשותף שגנב מחבירו כאן בשותף שגנב מעלמא

איתיביה רבא לרב נחמן יכול שותף שגנב מחבירו ושותפין שגנבו יהו חייבין תלמוד לומר וטבחו כולו בעינן וליכא

אלא אמר רב נחמן לא קשיא כאן בשותף שטבח לדעת חבירו כאן בשותף שטבח שלא לדעת חבירו

בעי רבי ירמיה מכרה חוץ משלשים יום חוץ ממלאכתה חוץ מעוברה מהו

אליבא דמאן דאמר עובר ירך אמו הוא לא תבעי לך דהא שייר בה כי תבעי לך אליבא דמאן דאמר דעובר לאו ירך אמו מאי מימר אמרינן כיון דמחובר בה הוי שיור או דלמא כיון דלמפרש מינה קאי לא הוי שיור

איכא דאמרי כיון דלאו ירך אמו הוא לא הוי שיור או דלמא כיון דצריך לאישתרויי בהדה בשחיטה כמאן דשייר בגופה דמי תיקו:

בעי רב פפא גנבה קטעה ומכרה מהו מי אמרינן מאי דגנב הא לא זבין או דלמא מה דזבין הא לא שייר תיקו:

תנו רבנן גנב ונתן לאחר וטבח גנב ונתן לאחר ומכר

דף עט עמוד א

גנב והקדיש גנב והקיף גנב והחליף גנב ונתן במתנה גנב ופרע חובו גנב ופרע בהקיפו גנב ושלח סבלונות בבית חמיו משלם תשלומי ארבעה וחמשה

מאי קמ״ל אשמעינן רישא גנב ונתן לאחר וטבח דיש שליח לדבר עבירה אע״ג דבכל התורה כולה אין שליח לדבר עבירה הכא יש שליח לדבר עבירה

מאי טעמא וטבחו ומכרו מה מכירה דלא אפשר דלאו על ידי אחר אף טביחה ע״י אחר מחייב

ואשמעינן סיפא גנב והקדיש מה לי מכרו להדיוט מה לי מכרו לשמים:

מתני׳ גנב ברשות הבעלים וטבח ומכר חוץ מרשותם או שגנב חוץ מרשותם וטבח ומכר ברשותם או שגנב וטבח ומכר חוץ מרשותם משלם תשלומי ארבעה וחמשה אבל גנב וטבח ומכר ברשותם פטור

היה מושכו ויוצא ומת ברשות הבעלים פטור הגביהו או הוציאו מרשות בעלים ומת חייב

נתנו לבכורות בנו או לבעל חוב לשומר חנם לשואל לנושא שכר ולשוכר והיה מושכו ומת ברשות הבעלים פטור הגביהו או שהוציאו מרשות הבעלים ומת חייב:

גמ׳ בעי אמימר תיקנו משיכה בשומרים או לא

אמר רב יימר ת״ש נתנו לבכורות בנו או לבעל חובו לשומר חנם ולשואל לנושא שכר ולשוכר היה מושכו ויוצא ומת ברשות הבעלים פטור מאי לאו שומר וש״מ תיקנו משיכה בשומרין

אמר ליה לא גנב

הא תנא ליה רישא תנא גנב שגנב מבית הבעלים ותנא גנב שגנב מבית שומר

אמר ליה רב אשי לא תדחייה מה לי גנב שגנב מבית שומר מה לי גנב שגנב מבית בעלים

אלא לאו שומר וש״מ תיקנו משיכה בשומרין ש״מ איתמר נמי אמר ר׳ אלעזר כדרך שתיקנו משיכה בלקוחות כך תיקנו משיכה בשומרין

תניא נמי הכי כדרך שתיקנו משיכה בלקוחות כך תיקנו משיכה בשומרין וכשם שהקרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה כך שכירות נקנית בכסף בשטר ובחזקה

שכירות דמאי אילימא

דף עט עמוד ב

שכירות דמטלטלין מטלטלי בני שטרא נינהו אמר רב חסדא שכירות דקרקע:

אמר ר׳ אלעזר ראוהו שהטמין בחורשין וטבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה אמאי הא לא משך א״ר חסדא שהכישה במקל

אמרי וכיון דראוהו גזלן הוא כיון דקא מטמרי מנייהו גנב הוא

ואלא גזלן היכי דמי אמר ר׳ אבהו כגון בניהו בן יהוידע שנאמר (שמואל ב כג, כא) ויגזל את החנית מיד המצרי ויהרגהו בחניתו

ר׳ יוחנן אמר כגון בעלי שכם שנאמר (שופטים ט, כה) וישימו לו בעלי שכם מארבים על ראשי ההרים ויגזלו [את] כל אשר יעבר עליהם בדרך

ור׳ אבהו מאי טעמא לא אמר מהאי אמר לך כיון דמטמרי איטמורי לא גזלני נינהו ור׳ יוחנן הא דקא מטמרי דלא ניחזינהו אינשי וניערקו מנייהו

שאלו תלמידיו את רבן יוחנן בן זכאי מפני מה החמירה תורה בגנב יותר מגזלן אמר להן זה השוה כבוד עבד לכבוד קונו וזה לא השוה כבוד עבד לכבוד קונו

כביכול עשה עין של מטה כאילו אינה רואה ואוזן של מטה כאילו אינה שומעת שנאמר (ישעיהו כט, טו) הוי המעמיקים מה׳ לסתיר עצה והיה במחשך מעשיהם וגו׳ וכתיב (תהלים צד, ז) ויאמרו לא יראה יה ולא יבין אלהי יעקב וכתיב (יחזקאל ט, ט) כי [אמרו] עזב ה׳ את הארץ ואין ה׳ רואה

(תניא) אמר ר׳ מאיר משלו משל משום רבן גמליאל למה הדבר דומה לשני בני אדם שהיו בעיר ועשו משתה אחד זימן את בני העיר ולא זימן את בני המלך ואחד לא זימן את בני העיר ולא זימן את בני המלך איזה מהן עונשו מרובה הוי אומר זה שזימן את בני העיר ולא זימן את בני המלך

אמר רבי מאיר בא וראה כמה גדול כח של מלאכה שור שביטלו ממלאכתו חמשה שה שלא ביטלו ממלאכתו ארבעה

אמר רבן יוחנן בן זכאי בא וראה כמה גדול כבוד הבריות שור שהלך ברגליו חמשה שה שהרכיבו על כתיפו ארבעה:

מתני׳ אין מגדלין בהמה דקה בא״י אבל מגדלין בסוריא ובמדברות של ארץ ישראל

אין מגדלין תרנגולין בירושלים מפני הקדשים ולא כהנים בארץ ישראל מפני הטהרות

אין מגדלין חזירין בכל מקום לא יגדל אדם את הכלב אלא אם כן היה קשור בשלשלת אין פורסין נישובים ליונים אלא אם כן היה רחוק מן הישוב ל׳ ריס:

גמ׳ ת״ר אין מגדלין בהמה דקה בא״י אבל מגדלין בחורשין שבארץ ישראל בסוריא אפילו בישוב ואין צריך לומר בחוצה לארץ

תניא אידך אין מגדלין בהמה דקה בארץ ישראל אבל מגדלין במדבר שביהודה ובמדבר שבספר עכו ואף על פי שאמרו אין מגדלין בהמה דקה אבל מגדלין בהמה גסה לפי שאין גוזרין גזרה על הצבור אלא אם כן רוב צבור יכולין לעמוד בה

בהמה דקה אפשר להביא מחוצה לארץ בהמה גסה אי אפשר להביא מחוצה לארץ

ואף על פי שאמרו אין מגדלין בהמה דקה אבל משהה הוא קודם לרגל שלשים יום וקודם משתה בנו ל׳ יום ובלבד שלא ישהה את האחרונה שלשים יום

דסד״א דאי נפק ליה רגל ומכי זבנה עד השתא אכתי לא מלו ליה תלתין יומין לא נימא תלתין משרא שרי ליה לשהויי אלא כיון דנפק ליה רגל לא מבעי ליה לשהויי

דף פ עמוד א

והטבח לוקח ושוחט לוקח ושוהה ובלבד שלא ישהה העגונה שבהן ל׳ יום:

שאלו תלמידיו את ר״ג מהו לגדל אמר להן מותר והתנן אין מגדלין

אלא הכי קא בעו מיניה מהו לשהות אמר להן מותר ובלבד שלא תצא ותרעה בעדר אלא קושרה בכרעי המטה:

ת״ר מעשה בחסיד אחד שהיה גונח מלבו ושאלו לרופאים ואמרו אין לו תקנה עד שינק חלב רותח משחרית לשחרית והביאו לו עז וקשרו לו בכרעי המטה והיה יונק ממנה משחרית לשחרית

לימים נכנסו חביריו לבקרו כיון שראו אותה העז קשורה בכרעי המטה חזרו לאחוריהם ואמרו לסטים מזויין בביתו של זה ואנו נכנסין אצלו

ישבו ובדקו ולא מצאו בו אלא אותו עון של אותה העז ואף הוא בשעת מיתתו אמר יודע אני שאין בי עון אלא עון אותה העז שעברתי על דברי חברי:

אמר ר׳ ישמעאל מבעלי בתים שבגליל העליון היו בית אבא ומפני מה חרבו שהיו מרעין בחורשין ודנין דיני ממונות ביחיד ואע״פ שהיו להם חורשים סמוך לבתיהם שדה קטנה היתה ומעבירין דרך עליה

ת״ר רועה שעשה תשובה אין מחייבין אותו למכור מיד אלא מוכר על יד על יד וכן גר שנפלו לו כלבים וחזירים בירושתו אין מחייבין אותו למכור מיד אלא מוכר על יד על יד

וכן מי שנדר ליקח בית וליקח אשה בארץ ישראל אין מחייבין אותו ליקח מיד עד שימצא את ההוגנת לו

ומעשה באשה אחת שהיה בנה מיצר לה וקפצה ונשבעה כל מי שיבא איני מחזירתו וקפצו עליה בני אדם שאינן מהוגנין וכשבא הדבר אצל חכמים אמרו לא נתכוונה זו אלא להגון לה

כשם שאמרו אין מגדלין בהמה דקה כך אמרו אין מגדלין חיה דקה ר׳ ישמעאל אומר מגדלין כלבים כופרין וחתולים וקופין וחולדות סנאים מפני שעשויים לנקר את הבית

מאי חולדות סנאים אמר רב יהודה שרצא חרצא ואיכא דאמרי חרזא דקטיני שקיה ורעיא ביני וורדיני ומאי שרצא דמתתאי שקיה

אמר רב יהודה אמר רב עשינו עצמנו בבבל כארץ ישראל לבהמה דקה א״ל רב אדא בר אהבה לרב הונא דידך מאי

א״ל דידן קא מינטרא להו חובה א״ל חובה תקברינהו לבנה כולה שניה דרב אדא בר אהבה לא אקיים זרעא לרב הונא מחובה איכא דאמרי אמר רב הונא אמר רב עשינו עצמנו בבבל כארץ ישראל לבהמה דקה מכי אתא רב לבבל

רב ושמואל ורב אסי איקלעו לבי שבוע הבן ואמרי לה לבי ישוע הבן רב לא עייל קמיה דשמואל

דף פ עמוד ב

שמואל לא עייל קמיה דרב אסי רב אסי לא עייל קמיה דרב אמרי מאן נתרח נתרח שמואל וניתי רב ורב אסי

ונתרח רב או רב אסי רב מילתא בעלמא הוא דעבד ליה לשמואל משום ההוא מעשה דלטייה אדבריה רב עליה

אדהכי והכי אתא שונרא קטעיה לידא דינוקא נפק רב ודרש חתול מותר להורגו ואסור לקיימו ואין בו משום גזל ואין בו משום השב אבידה לבעלים

וכיון דאמרת מותר להורגו מאי ניהו תו אסור לקיימו מהו דתימא מותר להורגו איסורא ליכא קמ״ל

אמרי וכיון דאמרת אין בו משום גזל מאי ניהו תו אין בו משום השב אבידה לבעלים אמר רבינא לעורו

מיתיבי רבי שמעון בן אלעזר אומר מגדלין כלבים כופרין וחתולין וקופין וחולדות סנאים מפני שעשויין לנקר את הבית לא קשיא הא באוכמא הא בחיורא

והא מעשה דרב אוכמא הוה התם אוכמא בר חיורא הוה והא מבעיא בעיא ליה רבינא

דבעי רבינא אוכמא בר חיורא מהו כי קמבעיא ליה לרבינא באוכמא בר חיורא בר אוכמא מעשה דרב באוכמא בר חיורא בר חיורא הוה

(חב״ד בי״ח בח״ן סימן) אמר רבי אחא בר פפא משום רבי אבא בר פפא משום רבי אדא בר פפא ואמרי לה אמר ר׳ אבא בר פפא משום רבי חייא בר פפא משום רבי אחא בר פפא ואמרי לה אמר ר׳ אבא בר פפא משום רבי אחא בר פפא משום רבי חנינא בר פפא

מתריעין על החיכוך בשבת ודלת הננעלת לא במהרה תפתח והלוקח בית בארץ ישראל כותבין עליו אונו אפילו בשבת

מיתיבי ושאר פורעניות המתרגשות ובאות על הצבור כגון חיכוך חגב זבוב צירעה ויתוש ושילוח נחשים ועקרבים לא היו מתריעין אלא צועקים

לא קשיא כאן בלח כאן ביבש דאמר רבי יהושע בן לוי שחין שהביא הקב״ה על המצרים לח מבחוץ ויבש מבפנים שנאמר (שמות ט, י) ויהי שחין אבעבועות פורח באדם ובבהמה

ודלת הננעלת לא במהרה תפתח מאי היא מר זוטרא אמר סמיכה רב אשי אמר כל המריעין לו לא במהרה מטיבין לו רב אחא מדיפתי אמר לעולם אין מטיבין לו ולא היא רב אחא מדיפתי מילתא דנפשיה הוא דאמר

והלוקח בית בארץ ישראל כותבין עליו אונו אפילו בשבת בשבת סלקא דעתך

אלא כדאמר רבא התם אומר לנכרי ועושה ה״נ אומר לנכרי ועושה ואע״ג דאמירה לנכרי שבות היא משום ישוב ארץ ישראל לא גזרו ביה רבנן

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן הלוקח עיר בארץ ישראל כופין אותו ליקח לה דרך מארבע רוחותיה משום ישוב ארץ ישראל:

ת״ר עשרה תנאין התנה יהושע

דף פא עמוד א

שיהו מרעין בחורשין ומלקטין עצים בשדותיהם ומלקטים עשבים בכל מקום חוץ מתלתן וקוטמים נטיעות בכל מקום חוץ מגרופיות של זית ומעין היוצא בתחילה בני העיר מסתפקין ממנו ומחכין בימה של טבריא ובלבד שלא יפרוס קלע ויעמיד את הספינה

ונפנין לאחורי הגדר ואפילו בשדה מליאה כרכום ומהלכים בשבילי הרשות עד שתרד רביעה שניה ומסתלקין לצידי הדרכים מפני יתידות הדרכים והתועה בין הכרמים מפסיג ועולה מפסיג ויורד ומת מצוה קונה מקומו:

שיהו מרעין בחורשין אמר רב פפא לא אמרן אלא דקה בגסה אבל דקה בדקה וגסה בגסה לא וכל שכן גסה בדקה דלא:

ומלקטין עצים משדותיהם לא אמרן אלא בהיזמי והיגי אבל בשאר עצים לא ואפילו בהיזמי והיגי לא אמרן אלא במחוברין אבל בתלושין לא

ואפי׳ במחוברין לא אמרן אלא בלח אבל ביבשים לא ובלבד שלא ישרש:

ומלקטין עשבים בכל מקום חוץ משדה תלתן למימרא דתלתן מעלו לה עשבים ורמינהי תלתן שעלתה עם מיני עשבים אין מחייבין אותו לעקור

אמר רב ירמיה לא קשיא כאן לזרע כאן לזירין לזרע קשו לה עשבים דמכחשי לה לזירין מעלי לה דכי קיימי ביני עשבים מירכבא

איבעית אימא כאן לאדם כאן לבהמה דכיון דלבהמה הוא דזרעה עשבים נמי מיבעי לה ומנא ידעינן א״ר פפא שאריה משארי לאדם לא שאריה משארי לבהמה:

וקוטמין נטיעה בכל מקום חוץ מגרופיות של זית פי׳ ר׳ תנחום ור׳ ברייס משום זקן אחד בזית כביצה בקנים ובגפנים מן הפקק ולמעלה ושאר כל האילנות מן אובו של אילן ולא מן חודו של אילן

מן חדש שאינו עושה פירות ולא מן ישן שהוא עושה פירות ממקום שאינו רואה את החמה

דף פא עמוד ב

ולא ממקום שהוא רואה את החמה שנאמר (דברים לג, יד) וממגד תבואות שמש:

ומעין היוצא תחילה בני העיר מסתפקין ממנו אמר רבה בר רב הונא ונותן לו דמים ולית הלכתא כוותיה:

ומחכין בימה של טבריא ובלבד שלא יפרוס קלע ויעמיד את הספינה אבל צד הוא ברשתות ובמכמרות ת״ר בראשונה התנו שבטים זה עם זה שלא יפרוס קליעה ויעמיד את הספינה אבל צד הוא ברשתות ובמכמרות

תנו רבנן ימה של טבריא בחלקו של נפתלי היתה ולא עוד אלא שנטל מלא חבל חרם בדרומה לקיים מה שנאמר (דברים לג, כג) ים ודרום ירשה

תניא רבי שמעון בן אלעזר אומר תלושין שבהרים בחזקת כל השבטים הן עומדים ומחוברים בחזקת אותו השבט

ואין לך כל שבט ושבט מישראל שאין לו בהר ובשפלה ובנגב ובעמק שנאמר (דברים א, ז) פנו וסעו לכם ובאו הר האמורי ואל כל שכניו בערבה בהר בשפלה ובנגב ובחוף הים וגו׳ וכן אתה מוצא בכנענים ובפריזים ובאמוריים שלפניהם שנאמר ואל כל שכניו אלמא שכניו הכי הוו:

ונפנין לאחורי הגדר ואפילו בשדה שהיא מלאה כרכום אמר רב אחא בר יעקב לא נצרכה אלא ליטול הימנו צרור אמר רב חסדא ואפילו בשבת מר זוטרא חסידא שקיל ומהדר וא״ל לשמעיה (למחר) זיל שירקיה:

ומהלכין בשבילי הרשות עד שתרד רביעה שניה אמר רב פפא והאי דידן אפילו טל קשי לה:

ומסלקין לצידי הדרכים מפני יתידות הדרכים שמואל ורב יהודה הוו שקלי ואזלי באורחא הוה מסתלק שמואל לצידי הדרכים א״ל רב יהודה תנאין שהתנה יהושע אפילו בבבל א״ל שאני אומר אפילו בחוצה לארץ

רבי ורבי חייא הוו שקלי ואזלי באורחא אסתלקו לצידי הדרכים הוה קא מפסיע ואזיל ר׳ יהודה בן קנוסא קמייהו א״ל רבי לרבי חייא מי הוא זה שמראה גדולה בפנינו

א״ל ר׳ חייא שמא ר׳ יהודה בן קנוסא תלמידי הוא וכל מעשיו לשם שמים כי מטו לגביה חזייה א״ל אי לאו יהודה בן קנוסא את גזרתינהו לשקך בגיזרא דפרזלא:

התועה בין הכרמים מפסיג ויורד מפסיג ועולה: ת״ר הרואה חבירו תועה בין הכרמים מפסיג ועולה מפסיג ויורד עד שמעלהו לעיר או לדרך וכן הוא שתועה בין הכרמים מפסיג ועולה מפסיג ויורד עד שיעלה לעיר או לדרך

מאי וכן מהו דתימא חבירו הוא דידע להיכא מסלק דניפסוג אבל הוא דלא ידע להיכא קא סליק לא ניפסוג נהדריה נהדר בי מיצרי קמ״ל

הא דאורייתא הוא דתניא השבת גופו מניין ת״ל (דברים כב, ב) והשבותו

דאורייתא הוא דקאי בי מיצרי אתא הוא תקין דמפסיג ועולה מפסיג ויורד:

ומת מצוה קנה מקומו: ורמינהי המוצא מת מוטל באיסרטיא מפנהו לימין איסרטיא או לשמאל איסרטיא שדה בור ושדה ניר מפנהו לשדה בור

שדה ניר ושדה זרע מפנהו לשדה ניר היו שתיהן בורות שתיהן נירות שתיהן זרועות מפנהו למקום שירצה

אמר רב ביבי במוטל על המיצר מתוך שניתן לפנותו מפנהו לכל מקום שירצה

אמרי עשרה הני חד סרי הויין מהלכין בשבילי הרשות שלמה אמרה

כדתניא הרי שכלו פירותיו מן השדה ואינו מניח בני אדם ליכנס בתוך שדהו מה הבריות אומרות עליו מה הנאה יש לפלוני ומה הבריות מזיקות לו עליו הכתוב אומר מהיות טוב אל תקרי רע ומי כתיב מהיות טוב אל תקרי רע אין כתיב כי האי גוונא (משלי ג, כז) אל תמנע טוב מבעליו בהיות לאל ידך

לעשות

ותו ליכא והא איכא דרבי יהודה דתניא רבי יהודה אומר בשעת הוצאת זבלים אדם מוציא זבלו לרה״ר וצוברו כל שלשים כדי שיהא נישוף ברגלי אדם וברגלי בהמה שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ

והא איכא דר׳ ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקה דתניא רבי ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקה אומר תנאי ב״ד הוא שיהא זה יורד לתוך שדה חבירו וקוצץ שוכו של חבירו להציל נחיל שלו ונותן לו דמי שוכו של חבירו

ותנאי ב״ד הוא שיהא זה שופך יינו ומציל דובשנו של חבירו ונוטל דמי יינו מתוך דובשנו של חבירו ותנאי ב״ד הוא שיהא זה מפרק את עציו וטוען פשתנו של חבירו ונוטל דמי עציו מתוך פשתנו של חבירו שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ

ביחידאי לא קאמרינן

דף פב עמוד א

והא כי אתא ר׳ אבין א״ר יוחנן אחד אילן הנוטה לתוך שדה חבירו ואחד אילן הסמוך למצר מביא וקורא שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ

אלא מאן תנא עשרה תנאין שהתנה יהושע ר׳ יהושע בן לוי הוא רב גביהה מבי כתיל מתני לה בהדיא ר׳ תנחום ור׳ ברייס אמרי משום זקן אחד ומנו ר׳ יהושע בן לוי עשרה תנאין התנה יהושע:

עשרה תקנות תיקן עזרא שקורין במנחה בשבת וקורין בשני ובחמישי ודנין בשני ובחמישי ומכבסים בחמישי בשבת ואוכלין שום בערב שבת ושתהא אשה משכמת ואופה ושתהא אשה חוגרת בסינר ושתהא אשה חופפת וטובלת ושיהו רוכלין מחזירין בעיירות ותיקן טבילה לבעלי קריין:

שיהו קוראין במנחה בשבת משום יושבי קרנות:

ושיהו קוראין בשני ובחמישי עזרא תיקן והא מעיקרא הוה מיתקנא דתניא (שמות טו, כב) וילכו שלשת ימים במדבר ולא מצאו מים דורשי רשומות אמרו אין מים אלא תורה שנאמר (ישעיהו נה, א) הוי כל צמא לכו למים

כיון שהלכו שלשת ימים בלא תורה נלאו עמדו נביאים שביניהם ותיקנו להם שיהו קורין בשבת ומפסיקין באחד בשבת וקורין בשני ומפסיקין שלישי ורביעי וקורין בחמישי ומפסיקין ערב שבת כדי שלא ילינו ג׳ ימים בלא תורה

מעיקרא תקנו חד גברא תלתא פסוקי אי נמי תלתא גברי תלתא פסוקי כנגד כהנים לוים וישראלים אתא הוא תיקן תלתא גברי ועשרה פסוקי כנגד עשרה בטלנין:

ודנין בשני ובחמישי דשכיחי דאתו למקרא בסיפרא:

ושיהו מכבסין בחמישי בשבת משום כבוד שבת:

ושיהו אוכלין שום בע״ש משום עונה דכתיב (תהלים א, ג) אשר פריו יתן בעתו וא״ר יהודה ואיתימא רב נחמן ואיתימא רב כהנא ואיתימא ר׳ יוחנן זה המשמש מטתו מע״ש לע״ש

ת״ר חמשה דברים נאמרו בשום משביע ומשחין ומצהיל פנים ומרבה הזרע והורג כנים שבבני מעיים וי״א מכניס אהבה ומוציא את הקנאה:

ושתהא אשה משכמת ואופה כדי שתהא פת מצויה לעניים:

ושתהא אשה חוגרת בסינר משום צניעותא:

ושתהא אשה חופפת וטובלת דאורייתא היא

דתניא (ויקרא יד, ט) ורחץ את בשרו במים שלא יהא דבר חוצץ בין בשרו למים את בשרו את הטפל לבשרו ומאי ניהו שער

אמרי דאורייתא לעיוני דלמא מיקטר אי נמי מאוס מידי משום חציצה

דף פב עמוד ב

ואתא איהו תיקן חפיפה:

ושיהו רוכלין מחזרין בעיירות משום תכשיטי נשים כדי שלא יתגנו על בעליהם:

ותיקן טבילה לבעלי קריין דאורייתא הוא דכתיב (ויקרא טו, טז) ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע ורחץ את בשרו במים דאורייתא הוא לתרומה וקדשים אתא הוא תיקן אפילו לדברי תורה:

עשרה דברים נאמרו בירושלים אין הבית חלוט בה ואינה מביאה עגלה ערופה ואינה נעשית עיר הנדחת

ואינה מטמאה בנגעים ואין מוציאין בה זיזין וגזוזטראות ואין עושין בה אשפתות ואין עושין בה כבשונות ואין עושין בה גנות ופרדסות חוץ מגנות וורדין שהיו מימות נביאים הראשונים ואין מגדלים בה תרנגולין ואין מלינין בה את המת

אין הבית חלוט בה דכתיב (ויקרא כה, ל) וקם הבית אשר לו חומה לצמיתות לקונה אותו לדורותיו וקסבר לא נתחלקה ירושלים לשבטים

ואינה מביאה עגלה ערופה דכתיב (דברים כא, א) כי ימצא חלל באדמה אשר ה׳ אלהיך נותן לך לרשתה וירושלים לא נתחלקה לשבטים

ואינה נעשית עיר הנדחת דכתיב (דברים יג, יג) עריך וירושלים לא נתחלקה לשבטים

ואינה מטמאה בנגעים דכתיב (ויקרא יד, לד) ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם וירושלים לא נתחלקה לשבטים

ואין מוציאין בה זיזין וגזוזטראות מפני אהל הטומאה ומשום דלא ליתזקו עולי רגלים

ואין עושין בה אשפתות משום שקצים

ואין עושין בה כבשונות משום קוטרא

ואין עושין בה גנות ופרדסין משום סירחא

ואין מגדלין בה תרנגולין משום קדשים

ואין מלינין בה את המת גמרא:

אין מגדלין חזירים בכל מקום תנו רבנן כשצרו בית חשמונאי זה על זה היה הורקנוס מבפנים ואריסטובלוס מבחוץ ובכל יום היו משלשים להם בקופה דינרין והיו מעלין להם תמידים

היה שם זקן אחד שהיה מכיר בחכמת יוונית אמר להם כל זמן שעוסקין בעבודה אין נמסרים בידכם למחר שילשלו דינרין בקופה והעלו להם חזיר כיון שהגיע לחצי החומה נעץ צפרניו בחומה ונזדעזעה ארץ ישראל ארבע מאות פרסה על ארבע מאות פרסה

באותה שעה אמרו ארור האיש שיגדל חזירים וארור האדם שילמד את בנו חכמת יוונית ועל אותה שעה שנינו מעשה שבא עומר מגנות הצריפין ושתי הלחם מבקעת עין סוכר:

וחכמת יוונית מי אסירא והתניא אמר רבי בארץ ישראל

דף פג עמוד א

לשון סורסי למה או לשון הקדש או לשון יונית וא״ר יוסי בבל לשון ארמי למה או לשון הקדש או לשון פרסי אמרי לשון יוני לחוד חכמת יונית לחוד

וחכמת יונית מי אסירא והאמר רב יהודה אמר שמואל משום רשב״ג (איכה ג, נא) עיני עוללה לנפשי מכל בנות עירי אלף ילדים היו בבית אבא חמש מאות מהם למדו תורה חמש מאות למדו חכמת יונית ולא נשתייר מהם אלא אני כאן ובן אחי אבא בעסיא

אמרי שאני בית רבן גמליאל שהיו קרובים למלכות וכדתניא המספר קומי הרי זה מדרכי האמורי אבטולמוס בר ראובן התירו לו לספר קומי מפני שהוא קרוב למלכות של בית רבן גמליאל התירו להם לספר בחכמת יונית מפני שקרובים למלכות:

לא יגדל אדם את הכלב אא״כ קשור בשלשלאות כו׳: תנו רבנן לא יגדל אדם את הכלב אלא אם כן קשור בשלשלת אבל מגדל הוא בעיר הסמוכה לספר וקושרו ביום ומתירו בלילה

תניא רבי אליעזר הגדול אומר המגדל כלבים כמגדל חזירים למאי נפקא מינה למיקם עליה בארור

אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן בבל כעיר הסמוכה לספר דמי תרגמה נהרדעא

דריש ר׳ דוסתאי דמן בירי (במדבר י, לו) ובנחה יאמר שובה ה׳ רבבות אלפי ישראל ללמדך שאין שכינה שורה על ישראל פחות משני אלפים ושני רבבות חסר אחת והיתה אשה מעוברת ביניהם וראויה להשלים ונבח בה כלב והפילה נמצא זה גורם לשכינה שתסתלק מישראל

ההיא איתתא דעלת למיפא בההוא ביתא נבח בה כלבא אמר לה מריה לא תיסתפי מיניה שקולי ניביה אמרה ליה שקילי טיבותיך ושדיא אחיזרי כבר נד ולד:

אין פורסין נישבין ליונים וכו׳: ומי אזלי כולי האי והתנן מרחיקין את השובך מן העיר חמשים אמה אמר אביי מישט שייטי טובא כרסייהו בחמשים אמה מליא

ומישט שלשים ריס ותו לא והתניא בישוב אפילו מאה מיל לא יפרוס רב יוסף אמר בישוב כרמים רבה אמר בישוב שובכין

ותיפוק ליה משום שובכין גופייהו איבעית אימא בדעובד כוכבים ואיבעית אימא בדהפקר ואיבעית אימא בדידיה:

הדרן עלך מרובה

דף פג עמוד ב

מתני׳ **החובל** בחבירו חייב עליו משום חמשה דברים בנזק בצער בריפוי בשבת ובושת:

בנזק כיצד סימא את עינו קטע את ידו שיבר את רגלו רואין אותו כאילו הוא עבד נמכר בשוק ושמין כמה היה יפה וכמה הוא יפה:

צער כואו (או) בשפוד או במסמר ואפילו על ציפורנו מקום שאינו עושה חבורה אומדין כמה אדם כיוצא בזה רוצה ליטול להיות מצטער כך:

ריפוי הכהו חייב לרפאותו עלה בו צמחים אם מחמת המכה חייב שלא מחמת המכה פטור חייתה ונסתרה חייתה ונסתרה חייב לרפאותו חייתה כל צורכה אינו חייב לרפאותו:

שבת רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין שכבר נתן לו דמי ידו ודמי רגלו:

בושת הכל לפי המבייש והמתבייש:

גמ׳ אמאי (שמות כא, כד) עין תחת עין אמר רחמנא אימא עין ממש

לא סלקא דעתך דתניא יכול סימא את עינו מסמא את עינו קטע את ידו מקטע את ידו שיבר את רגלו משבר את רגלו ת״ל (ויקרא כד, כא) מכה אדם ומכה בהמה מה מכה בהמה לתשלומין אף מכה אדם לתשלומין

ואם נפשך לומר הרי הוא אומר (במדבר לה, לא) לא תקחו כופר לנפש רוצח אשר הוא רשע למות לנפש רוצח אי אתה לוקח כופר אבל אתה לוקח כופר לראשי אברים שאין חוזרין

הי מכה אילימא (ויקרא כד, כא) מכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת ההוא בקטלא כתיב

אלא מהכא (ויקרא כד, יח) מכה נפש בהמה ישלמנה נפש תחת נפש וסמיך ליה (ויקרא כד, יט) ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו האי לאו מכה הוא הכאה הכאה קאמרינן מה הכאה האמורה בבהמה לתשלומין אף הכאה האמורה באדם לתשלומין

והא כתיב (ויקרא כד, יז) ואיש כי יכה כל נפש אדם מות יומת בממון ממאי דבממון אימא במיתה ממש

לא סלקא דעתך חדא דהא איתקש למכה בהמה ישלמנה ועוד כתיב בתריה כאשר יתן מום באדם כן ינתן בו ושמע מינה ממון

ומאי אם נפשך לומר תו קא קשיא לתנא מאי חזית דילפת ממכה בהמה לילף ממכה אדם

אמרי דנין ניזקין מניזקין ואין דנין ניזקין ממיתה אדרבה דנין אדם מאדם ואין דנין אדם מבהמה

היינו דקתני אם נפשך לומר הרי הוא אומר לא תקחו כופר לנפש רוצח אשר הוא רשע למות כי מות יומת לנפש רוצח אי אתה לוקח כופר אבל אתה לוקח כופר לראשי אברים שאינן חוזרין

והאי לא תקחו כופר לנפש רוצח למעוטי ראשי אברים הוא דאתא האי מבעי ליה דאמר רחמנא לא תעביד ביה תרתי לא תשקול מיניה ממון ותקטליה האי (דברים כה, ב) מכדי רשעתו נפקא רשעה אחת אתה מחייבו ואי אתה מחייבו שתי רשעיות

ואכתי מבעי ליה דקאמר רחמנא לא תשקול ממון ותפטריה א״כ לכתוב רחמנא לא תקחו כופר לאשר הוא רשע למות לנפש רוצח למה לי ש״מ לנפש רוצח אי אתה לוקח כופר אבל אתה לוקח כופר לראשי אברים שאינן חוזרין

וכי מאחר דכתיב לא תקחו כופר מכה מכה למה לי אמרי אי מהאי הוה אמינא אי בעי עינו ניתיב ואי בעי דמי עינו ניתיב קמ״ל מבהמה מה מכה בהמה לתשלומין אף מכה אדם לתשלומין:

תניא ר׳ דוסתאי בן יהודה אומר עין תחת עין ממון אתה אומר ממון או אינו אלא עין ממש אמרת הרי שהיתה עינו של זה גדולה ועינו של זה קטנה היאך אני קורא ביה עין תחת עין

וכי תימא כל כי האי שקיל מיניה ממונא התורה אמרה (ויקרא כד, כב) משפט אחד יהיה לכם משפט השוה לכולכם

אמרי מאי קושיא דלמא נהורא שקיל מיניה נהורא אמר רחמנא נישקול מיניה דאי לא תימא הכי

דף פד עמוד א

קטן שהרג את הגדול וגדול שהרג את הקטן היכי קטלינן ליה התורה אמרה (ויקרא כד, כב) משפט אחד יהיה לכם משפט השוה לכולכם אלא נשמה שקיל מיניה נשמה אמר רחמנא נשקול מיניה ה״נ נהורא שקיל מיניה נהורא אמר רחמנא נשקול מיניה:

תניא אידך רבי שמעון בן יוחי אומר עין תחת עין ממון אתה אומר ממון או אינו אלא עין ממש הרי שהיה סומא וסימא קיטע וקיטע חיגר וחיגר היאך אני מקיים בזה עין תחת עין והתורה אמרה משפט אחד יהיה לכם משפט השוה לכולכם

אמרי ומאי קושיא דלמא היכא דאפשר אפשר היכא דלא אפשר לא אפשר ופטרינן ליה דאי לא תימא הכי טרפה שהרג את השלם מאי עבדינן ליה

אלא היכא דאפשר אפשר היכא דלא אפשר לא אפשר ופטרינן ליה

דבי רבי ישמעאל תנא אמר קרא (ויקרא כד, כ) כן ינתן בו ואין נתינה אלא ממון אלא מעתה (ויקרא כד, כ) כאשר יתן מום באדם הכי נמי דממון הוא

אמרי דבי רבי ישמעאל קרא יתירא דרשי מכדי כתיב (ויקרא כד, יט) ואיש כי יתן מום בעמיתו כאשר עשה כן יעשה לו כן ינתן בו למה לי ש״מ ממון כאשר יתן מום באדם למה לי איידי דבעי מיכתב כן ינתן בו כתב נמי כאשר יתן מום באדם

דבי רבי חייא תנא אמר קרא (דברים יט, כא) יד ביד דבר הניתן מיד ליד ומאי ניהו ממון אלא מעתה (דברים יט, כא) רגל ברגל נמי הכי הוא

אמרי דבי רבי חייא קרא יתירא קא דרשי מכדי כתיב (דברים יט, יט) ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו אי סלקא דעתך ממש יד ביד למה לי ש״מ ממון רגל ברגל למה לי איידי דכתיב יד ביד כתב נמי רגל ברגל

אביי אומר אתיא מדתני דבי חזקיה דתנא דבי חזקיה (שמות כא, כד) עין תחת עין נפש תחת נפש ולא נפש ועין תחת עין ואי סלקא דעתך ממש זימנין דמשכחת לה עין ונפש תחת עין דבהדי דעויר ליה נפקא ליה נשמתיה

ומאי קושיא דלמא מימד אמדינן ליה אי מצי מקבל עבדינן ואי לא מצי מקבל לא עבדינן ואי אמדינן דמצי׳ מקבל ועבדינן ביה ונפק רוחיה אי מיית לימות מי לא תנן גבי מלקות אמדוהו ומת תחת ידו פטור

רב זביד משמיה דרבה אמר אמר קרא (שמות כא, כה) פצע תחת פצע ליתן צער במקום נזק ואי סלקא דעתך ממש כי היכי דלהאי הוי ליה צערא להאי נמי אית ליה צערא

ומאי קושיא דלמא איכא איניש דמפנק אית ליה צערא טפי ואיכא איניש דלא מפנק לית ליה צערא למאי נפקא מינה למתבי ליה היאך דביני ביני

רב פפא משמיה דרבא אמר אמר קרא (שמות כא, יט) ורפא ירפא ליתן רפואה במקום נזק ואי סלקא דעתך ממש כי היכי דהאי בעי אסייא האי נמי בעי אסייא

מאי קושיא דלמא איכא דסליק בשריה הייא ואיכא דלא סליק בשריה הייא למאי נפקא מינה למיתב ליה היאך דביני ביני

רב אשי אמר אתיא תחת תחת משור כתיב הכא (שמות כא, כד) עין תחת עין וכתיב התם (שמות כא, לו) שלם ישלם שור תחת השור מה להלן ממון אף כאן ממון

מאי חזית דילפת תחת תחת משור נילף תחת תחת מאדם דכתיב (שמות כא, כג) ונתת נפש תחת נפש מה להלן ממש אף כאן ממש

אמרי דנין נזקין מנזקין ואין דנין נזקין ממיתה אדרבה דנין אדם מאדם ואין דנין אדם מבהמה

אלא אמר רב אשי (דברים כב, כט) מתחת אשר ענה יליף ליה אדם מאדם ונזיקין מנזיקין

תניא ר״א אומר עין תחת עין ממש ממש סלקא דעתך רבי אליעזר לית ליה ככל הני תנאי

אמר רבה לומר שאין שמין אותו כעבד א״ל אביי אלא כמאן כבן חורין בן חורין מי אית ליה דמי אלא אמר רב אשי לומר שאין שמין אותו בניזק אלא במזיק:

ההוא חמרא דקטע ידא דינוקא אתא לקמיה דרב פפא בר שמואל אמר להו זילו שומו ליה ארבעה דברים אמר ליה רבא והא אנן חמשה תנן א״ל לבר מנזק קאמינא אמר ליה אביי והא חמור הוא וחמור אינו משלם אלא נזק אמר להו זילו שומו ליה נזקיה והא כעבדא בעי למשיימיה אמר להו זילו שיימוהו כעבדא

אמר להו אבוה דינוקא לא בעינא דזילא ביה מילתא אמרו ליה והא קא מחייבת ליה לינוקא אמר להו לכי גדיל מפייסנא ליה מדידי

ההוא תורא דאלס ידיה דינוקא אתא לקמיה דרבא אמר להו זילו שיימוהו כעבדא אמרו ליה והא מר הוא דאמר כל הנישום כעבד אין גובין אותו בבבל אמר להו לא צריכא דאי תפס

רבא לטעמיה דאמר רבא נזקי שור בשור ונזקי שור באדם גובין אותו בבבל נזקי אדם באדם ונזקי אדם בשור אין גובין אותו בבבל

מ״ש נזקי אדם באדם ונזקי אדם בשור דלא אלהים בעינן וליכא נזקי שור בשור ושור באדם נמי

דף פד עמוד ב

אלהים בעינן וליכא

אלא מאי שנא שור בשור ושור באדם דשליחותייהו קא עבדינן מידי דהוה אהודאות והלואות אדם באדם ואדם בשור נמי שליחותייהו קא עבדינן מידי דהוה אהודאות והלואות

אמרי כי קא עבדינן שליחותייהו במידי דקים לן בגויה במידי דלא קים לן בגויה לא עבדינן שליחותייהו

אמרי שור בשור ושור באדם נמי לא קים לן בגויה אלא פוק חזי היכא מזדבני תורא בשוקא אדם באדם ואדם בשור נמי פוק חזי היכא מזדבני עבדי בשוקא

ועוד תשלום כפל ותשלום ארבעה וחמשה דקיצי נעבד שליחותייהו

אמרי כי קא עבדינן שליחותייהו בממונא בקנסא לא עבדינן שליחותייהו

אדם באדם דממונא הוא נעבד שליחותייהו כי קא עבדינן שליחותייהו במילתא דשכיחא אדם באדם דלא שכיחא לא עבדינן שליחותייהו

הרי בושת ופגם דשכיח נעביד שליחותייהו אמרי הכי נמי דהא רב פפא אגבי ארבע מאה זוזי לבושת והא ליתיה לדרב פפא דשלח ליה רב חסדא לרב נחמן ושלח ליה חסדא חסדא קנסא קא מגבית בבבל

אלא כי עבדינן שליחותייהו במילתא דשכיחא ואית ביה חסרון כיס אבל מילתא דשכיחא ולית ביה חסרון כיס אי נמי מילתא דלא שכיחא ואית ביה חסרון כיס לא עבדינן שליחותייהו הלכך אדם באדם אע״ג דאית ביה חסרון כיס כיון דלא שכיחא לא עבדינן שליחותייהו בושת אע״ג דשכיחא כיון דלית ביה חסרון כיס לא עבדינן שליחותייהו

ושור בשור גובין בבבל והאמר רבא שור שהזיק אין גובין אותו בבבל דאזיק מאן אילימא דאזיק אדם מאי איריא שור דאזיק אדם אפילו אדם דאזיק אדם נמי אין גובין אותו בבבל אלא פשיטא דאזיק שור וקתני אין גובין אותו בבבל

אמרי התם בתם הכא במועד והאמר רבא אין מועד בבבל אמרי דאייעד התם ואייתוה להכא

והא מילתא דלא שכיחא היא ומילתא דלא שכיחא הא אמרת דלא עבדינן שליחותייהו דאתו רבנן דהתם וייעדוה הכא סוף סוף מילתא דלא שכיחא היא ואת אמרת מילתא דלא שכיחא לא קא עבדינן שליחותייהו

אלא כי קאמר רבא בשן ורגל דמועדין מתחילתן נינהו:

צער כוואו בשפוד או במסמר וכו׳: צער שלא במקום נזק משתלם מאן תנא אמר רבא בן עזאי היא דתניא רבי אומר כויה נאמרה תחילה בן עזאי אומר חבורה נאמרה תחילה

במאי קא מיפלגי רבי סבר כויה דלית בה חבורה משמע כתב רחמנא חבורה לגלויי עלה דכויה דאית בה חבורה אין אי לא לא

ובן עזאי סבר כויה דאית בה חבורה משמע כתב רחמנא חבורה לגלויי עלה דכויה דלית בה חבורה

מתקיף לה רב פפא אדרבה איפכא מסתברא רבי אומר כויה נאמרה תחילה סבר כויה דאית בה חבורה משמע כתב רחמנא חבורה לגלויי עלה דכויה דלית בה חבורה

בן עזאי אומר חבורה נאמרה תחילה סבר כויה דלית בה חבורה משמע כתב רחמנא חבורה לגלויי עלה דכויה דאית בה חבורה אין אי לא לא ואמסקנא קיימי

אי נמי דכולי עלמא כויה בין דאית בה חבורה בין דלית בה חבורה משמע והכא

דף פה עמוד א

בכלל ופרט המרוחקים זה מזה קמפלגי

רבי סבר אין דנין אותו בכלל ופרט ובן עזאי סבר דנין אותו בכלל ופרט וכי תימא חבורה לרבי למה לי לדמים יתרים:

אומדין כמה אדם כיוצא בזה רוצה ליטול וכו׳: צער במקום נזק היכי שיימינן

אמר אבוה דשמואל אומדין כמה אדם רוצה ליטול לקטוע לו ידו לקטוע לו ידו לא צער לחודיה הוא הא כולהו חמשה דברים איכא ועוד בשופטני עסקינן אלא לקטוע ידו הקטועה ידו הקטועה נמי לא צער לחודיה איכא הא צער ובושת איכא דכסיפא ליה מילתא למשקל מבשרו למשדייה לכלבים

אלא אומדין כמה אדם רוצה ליטול לקטוע לו ידו המוכתב למלכות בין סם לסייף אמרי הכא נמי לא שקיל ומצער נפשיה

אלא אומדין כמה אדם רוצה ליתן לקטוע לו ידו המוכתב למלכות בין סייף לסם

האי ליטול ליתן מבעי ליה אמר רב הונא בריה דרב יהושע ליטול זה מזה מה שנתן זה:

רפוי הכהו חייב לרפאותו וכו׳: [ת״ר] עלו בו צמחים מחמת המכה ונסתרה המכה חייב לרפאותו וחייב ליתן לו דמי שבתו שלא מחמת המכה אינו חייב לרפאותו ואינו חייב ליתן לו דמי שבתו

ר׳ יהודה אומר אף מחמת המכה חייב לרפאותו ואינו חייב ליתן לו דמי שבתו וחכמים אומרים שבתו ורפואתו כל שחייב בשבת חייב בריפוי ושאינו חייב בשבת אינו חייב בריפוי

במאי קא מיפלגי אמר רבה אשכחתינהו לרבנן בבי רב דיתבי וקאמרי הכא במכה ניתנה לאגד קמיפלגי

רבנן סברי מכה ניתנה לאגד ורבי יהודה סבר מכה לא ניתנה לאגד ריפוי דתנא ביה קרא מיחייב שבת דלא תנא ביה קרא לא מיחייב

ואמינא להו אנא אי מכה לא ניתנה לאגד ריפוי נמי לא מיחייב אלא דכולי עלמא מכה ניתנה לאגד ולא ניתנה לאגד יתירה

ר׳ יהודה סבר כיון דלא ניתנה לאגד יתירה ריפוי דתנא ביה קרא מיחייב שבת דלא תנא ביה קרא לא מיחייב ורבנן סברי כיון דתנא ביה קרא בריפוי אשבת נמי מיחייב דאיתקש לריפוי

ור׳ יהודה סבר שבת לא מיחייב דמעטיה רחמנא רק ורבנן רק לשלא מחמת המכה הוא דאתא

ולרבנן בתראי דאמרי כל שחייב בשבת חייב בריפוי וכל שאינו חייב בשבת אינו חייב בריפוי ריפוי דתנא ביה קרא למה לי מיבעי ליה לכדתנא דבי ר׳ ישמעאל דתניא דבי ר׳ ישמעאל אומר (שמות כא, יט) ורפא ירפא מכאן שניתן רשות לרופא לרפאות

ת״ר מנין שאם עלו בו צמחים מחמת המכה ונסתרה המכה שחייב לרפאותו וחייב ליתן לו שבתו ת״ל רק שבתו יתן ורפא ירפא יכול אפילו שלא מחמת המכה ת״ל רק ר׳ יוסי בר יהודה אומר אף מחמת המכה פטור שנאמר רק

איכא דאמרי אף מחמת המכה פטור לגמרי כרבנן בתראי ואיכא דאמרי אף מחמת המכה פטור משבת וחייב בריפוי כמאן כאבוה:

אמר מר יכול אפילו שלא מחמת המכה ת״ל רק שלא מחמת המכה בעי קרא

אמרי מאי שלא מחמת המכה כדתניא הרי שעבר על דברי רופא ואכל דבש או כל מיני מתיקה מפני שדבש וכל מיני מתיקה קשין למכה והעלה מכתו גרגותני יכול יהא חייב לרפאותו ת״ל רק מאי גרגותני אמר אביי נאתא כריכתא מאי אסותיה אהלא וקירא וקלבא

ואי א״ל אסייך אנא א״ל דמית עלי כאריא ארבא ואי א״ל מייתינא אסיא דמגן במגן א״ל אסיא דמגן במגן מגן שוה

ואי אמר מייתינא לך אסיא רחיקא אמר ליה אסיא רחיקא עינא עוירא

ואי א״ל היאך הב לי לדידי ואנא מסינא נפשאי א״ל פשעת בנפשך ושקלת מינאי טפי ואי א״ל קוץ לי מקץ א״ל כל שכן דפשעת בנפשך וקרו לי שור המזיק

תנא וכולן משתלמין במקום נזק מנהני מילי אמר רב זביד משמיה דרבא אמר קרא (שמות כא, כה) פצע תחת פצע ליתן צער במקום נזק

האי מבעי ליה

דף פה עמוד ב

לרבות שוגג כמזיד ואונס כרצון אם כן נכתוב קרא פצע בפצע מאי פצע תחת פצע ש״מ תרתי

רב פפא משמיה דרבא אמר אמר קרא ורפא ירפא ליתן רפואה במקום נזק

האי מבעי ליה לכדתנא דבי רבי ישמעאל דתנא דבי רבי ישמעאל ורפא ירפא מכאן שניתנה רשות לרופא לרפאות א״כ נכתוב קרא ורופא ירפא ש״מ ליתן רפואה במקום נזק

ואכתי מבעי ליה לכדאמרן למיתני ביה קרא בריפוי א״כ לימא קרא או רפא רפא או ירפא ירפא מאי ורפא ירפא ש״מ ליתן רפואה במקום נזק

מכלל דמשכחת להו שלא במקום נזק שלא במקום נזק היכי משכחת להו

צער כדקתני צער כוואו בשפוד או במסמר ואפילו על צפורנו מקום שאינו עושה חבורה ריפוי דהוה כאיב ליה מידי וסליק ואייתי ליה סמא חריפא ואחווריה לבישריה דצריך לאותבי ליה סמא לאנקוטיה גוונא דבישריה

שבת דהדקיה באינדרונא ובטליה בושת דרק ליה באפיה:

שבת רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין: תנו רבנן שבת רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין ואם תאמר לקתה מדת הדין דכי מיתפח האי גברא לאו אגרא דשומר קישואים הוא שקיל אלא דלי דוולא ושקיל אגרא אי נמי אזיל בשליח ושקיל אגרא

מדת הדין לא לקתה שכבר נתן לו דמי ידו ודמי רגלו

אמר רבא קטע את ידו נותן לו דמי ידו ושבת רואין אותו כאילו הוא שומר קישואין שיבר את רגלו נותן לו דמי רגלו ושבת רואין אותו כאילו הוא שומר את הפתח

סימא את עינו נותן לו דמי עינו ושבת רואין אותו כאילו הוא מטחינו בריחים חירשו נותן לו דמי כולו

בעי רבא קטע את ידו ולא אמדוהו שיבר את רגלו ולא אמדוהו סימא את עינו ולא אמדוהו ולבסוף חירשו מהו מי אמרינן כיון דלא אמדוהו בחד אומדנא סגי ליה ויהיב ליה דמי כוליה בהדי הדדי או דלמא חדא חדא אמדינן ויהבינן ליה

נפקא מיניה דבעי למיתב ליה צער ובושת דכל חדא וחדא נהי דנזק וריפוי ושבת דכל חדא וחדא לא יהבינן ליה דכיון דקא יהיב ליה דמי כוליה כמאן דקטליה דמי והא יהיב ליה דמי כוליה צער ובושת מיהת דכל חדא וחדא יהיב דהא הוה ליה צער ובושת

ואם תימצי לומר כיון דלא אמדוהו קא יהיב ליה דמי כוליה בהדי הדדי אמדוהו מהו מי אמרינן כיון דאמדוהו חדא חדא בעי למיתב ליה או דלמא כיון דלא שלים יהיב ליה דמי כוליה תיקו

בעי רבה שבת הפוחתתו בדמים מהו היכי דמי כגון שהכהו על ידו וצמתה ידו וסופה לחזור מאי כיון דסופה לחזור לא יהיב ליה ולא מידי או דלמא השתא מיהת אפחתיה

תא שמע המכה אביו ואמו ולא עשה בהן חבורה והחובל בחבירו ביום הכפורים

דף פו עמוד א

חייב בכולן

האי לא עשה חבורה היכי דמי לאו כגון שהכהו על ידו וסופו לחזור וקתני חייב בכולן

אמרי הכא במאי עסקינן כגון שחירשו ולא עשה בו חבורה והאמר רבה החורש את אביו נהרג לפי שאי אפשר לחרישה בלא חבורה טיפתא דדמא נפלה ליה באודניה

אלא הכא במאי עסקינן כגון שגילחו גילחו מהדר הדר והיינו בעיין

אמרי הכא במאי עסקינן כגון שסכו נשא דלא הדר

צער דאית ליה קרטופני ברישיה וצווחי מהנהו קרטופני ריפוי דבעיא אסויי שבת דהוה מרקיד בי כובי דבעיא מחוי גוני ארישא ולא מחוי מהנהו קרטופני בושת אין לך בושת גדול מזה

ומילתא דבעיא ליה לרבה פשיטא ליה לאביי להך גיסא ולרבא להך גיסא דאתמר הכהו על ידו וצמתה וסופה לחזור אביי אמר נותן לו שבת גדולה ושבת קטנה ורבא אמר אינו נותן לו אלא דמי שבתו שבכל יום ויום

איתמר הקוטע יד עבד עברי של חבירו אביי אמר נותן לו שבת גדולה לעבד ושבת קטנה לרב רבא אמר הכל ינתן לעבד וילקח בהן קרקע והרב אוכל פירות

פשיטא פיחת אצל עצמו ואצל רבו לא פיחת היכי דמי דפסקיה לריש אוניה או לריש נחיריה הכל לעצמו פיחת אצל רבו פלוגתא דאביי ורבא:

בושת הכל לפי המבייש והמתבייש: מני מתניתין לא רבי מאיר ולא ר׳ יהודה אלא ר׳ שמעון היא

דתנן וכולן רואין אותן כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם שהן בני אברהם יצחק ויעקב דברי ר׳ מאיר ר׳ יהודה אומר הגדול לפי גודלו והקטן לפי קטנו רבי שמעון אומר עשירים רואין אותן כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם עניים כפחותין שבהן

מני (השתא) אי רבי מאיר מתניתין קתני הכל לפי המבייש והמתבייש ורבי מאיר כולהו בהדי הדדי נינהו ואי ר׳ יהודה מתניתין קתני המבייש את הסומא חייב ואילו ר׳ יהודה אומר סומא אין לו בושת אלא לאו רבי שמעון היא

אפי׳ תימא ר׳ יהודה כי אמר ר׳ יהודה סומא אין לו בושת למשקל מיניה אבל למיתבא ליה יהבינן ליה

והא מדקתני סיפא המבייש את הישן חייב וישן שבייש פטור ולא קתני סומא שבייש פטור מכלל דלא שנא הכי ולא שנא הכי אלא מחוורתא מתניתין רבי שמעון היא:

מאן תנא להא דתנו רבנן נתכוון לבייש את הקטן ובייש את הגדול נותן לגדול דמי בושתו של קטן לבייש את העבד ובייש את בן חורין נותן לבן חורין דמי בושתו של עבד מני לא רבי מאיר ולא רבי יהודה ולא רבי שמעון

קא סלקא דעתך קטן קטן בנכסים גדול גדול בנכסים אי רבי מאיר האמר כולהו בהדי הדדי נינהו ואי רבי יהודה האמר אין לעבדים בושת ואי ר״ש האמר נתכוון לבייש את זה ובייש את זה פטור

מאי טעמא כקטלא מה קטלא עד דמתכוון ליה דכתיב (דברים יט, יא) וארב לו וקם עליו עד שיתכוון לו בושת נמי עד דמיכוין ליה דכתיב (דברים כה, יא) ושלחה ידה והחזיקה במבושיו עד שיתכוון לו

לעולם ר׳ יהודה וכי קאמר ר׳ יהודה אין לעבדים בושת למיתבא להו אבל למישם שיימינן בהו

ואי בעית אימא אפילו תימא רבי מאיר מי סברת גדול גדול בנכסים קטן קטן בנכסים לא גדול ממש וקטן קטן ממש

וקטן בר בושת הוא אין כדאמר רב פפא דמיכלמו ליה ומיכלם הכא נמי

דף פו עמוד ב

דמיכלמו ליה ומיכלם:

מתני׳ המבייש את הערום המבייש את הסומא והמבייש את הישן חייב וישן שבייש פטור נפל מן הגג והזיק ובייש חייב על הנזק ופטור על הבושת עד שיהא מתכוין:

גמ׳ ת״ר ביישו ערום חייב ואינו דומה ביישו לבוש ביישו בבית המרחץ חייב ואינו דומה ביישו בבית המרחץ לביישו בשוק

אמר מר ביישו ערום חייב ערום בר בושת הוא אמר רב פפא מאי ערום דאתא זיקא כרכינהו למאניה ואתא הוא דלינהו טפי ובייישיה

ביישו בבית המרחץ חייב בית המרחץ בר בושת הוא אמר רב פפא שביישו על גב הנהר

בעי ר׳ אבא בר ממל ביישו ישן ומת מהו מאי קמבעיא ליה אמר רב זביד הכי קמבעיא ליה משום כיסופא הוא והא מית ליה ולית ליה כיסופא או דלמא משום זילותא הוא והא אוזליה

ת״ש ר״מ אומר חרש וקטן יש להן בושת שוטה אין לו בושת אא״ב משום זילותא היינו דקתני קטן אלא אי אמרת משום כיסופא קטן בר בושת הוא

אלא מאי משום זילותא אפילו שוטה נמי אמרי שוטה אין לך בושת גדולה מזו

מכל מקום ניפשוט מינה דמשום זילותא הוא דאי משום כיסופא קטן בר כיסופא הוא כדאמר רב פפא דמיכלמו ליה ומיכלם הכא נמי דמיכלמו ליה ומיכלם

רב פפא אמר הכי קמבעיא ליה משום כיסופא דידיה הוא והא מיית ליה או דלמא משום בושת משפחה

תא שמע חרש וקטן יש לו בושת שוטה אין לו בושת אי אמרת בשלמא משום בושת משפחה היינו דקתני קטן אלא אי אמרת משום כיסופא דידיה קטן בר בושת הוא

אלא מאי משום בושת דבני משפחה אפי׳ שוטה נמי שוטה אין לך בושת גדולה מזו

מ״מ ניפשוט מינה דמשום בושת משפחה דאי משום כיסופא קטן בר כיסופא הוא אמר רב פפא אין דמיכלמו ליה ומיכלם

והתניא ר׳ אומר חרש יש לו בושת שוטה אין לו בושת קטן פעמים יש לו פעמים אין לו הא דמיכלמו ליה ומיכלם הא דמיכלמו ליה ולא מיכלם:

המבייש את הסומא וכו׳: מתניתין דלא כר׳ יהודה דתניא ר׳ יהודה אומר סומא אין לו בושת וכך היה ר׳ יהודה פוטר מחייבי גליות ומחייבי מלקיות ומחייבי מיתות ב״ד

מ״ט דר׳ יהודה גמר עיניך עיניך מעדים זוממין מה התם סומין לא אף הכא סומין לא

מחייבי גליות דתניא (במדבר לה, כג) בלא ראות פרט לסומא דברי ר׳ יהודה ר׳ מאיר אומר לרבות את הסומא

מ״ט דר׳ יהודה אמר לך (דברים יט, ה) ואשר יבא את רעהו ביער לחטוב עצים ואפי׳ סומא כתב רחמנא בלא ראות למעוטי

ור׳ מאיר כתב רחמנא בלא ראות למעוטי וכתב רחמנא (דברים יט, ד) בבלי דעת למעוטי הוי מיעוט אחר מיעוט ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות

ור׳ יהודה ההוא בבלי דעת פרט למתכוין הוא דאתא

חייבי מיתות ב״ד אתיא רוצח רוצח מחייבי גליות

חייבי מלקיות אתיא רשע רשע מחייבי מיתות בית דין

תניא אידך ר׳ יהודה אומר סומא אין לו בושת

דף פז עמוד א

וכן היה רבי יהודה פוטרו מכל דינים שבתורה מ״ט דרבי יהודה אמר קרא (במדבר לה, כד) ושפטו העדה בין המכה ובין גואל הדם על המשפטים האלה כל שישנו במכה ובגואל הדם ישנו במשפטים כל שאינו במכה ובגואל הדם אינו במשפטים

תניא אידך ר׳ יהודה אומר סומא אין לו בושת וכן היה רבי יהודה פוטרו מכל מצות האמורות בתורה אמר רב שישא בריה דרב אידי מאי טעמא דר׳ יהודה אמר קרא (דברים ו, א) ואלה המצות החקים והמשפטים כל שישנו במשפטים ישנו במצות וחקים וכל שאינו במשפטים אינו במצות וחקים

אמר רב יוסף מריש הוה אמינא מאן דאמר הלכה כר׳ יהודה דאמר סומא פטור מן המצות קא עבדינא יומא טבא לרבנן מ״ט דלא מפקדינא וקא עבדינא מצות

והשתא דשמעית להא דר׳ חנינא דאמר ר׳ חנינא גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה מאן דאמר לי אין הלכה כרבי יהודה עבדינא יומא טבא לרבנן מ״ט דכי מפקדינא אית לי אגרא טפי:

מתני׳ זה חומר באדם מבשור שהאדם משלם נזק צער ריפוי שבת ובושת ומשלם דמי ולדות ושור אינו משלם אלא נזק ופטור מדמי ולדות

המכה את אביו ואת אמו ולא עשה בהן חבורה וחובל בחבירו ביום הכפורים חייב בכולן

החובל בעבד עברי חייב בכולן חוץ מן השבת בזמן שהוא שלו החובל בעבד כנעני של אחרים חייב בכולן רבי יהודה אומר אין לעבדים בושת

חש״ו פגיעתן רעה החובל בהן חייב והם שחבלו באחרים פטורין

העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהם חייב והם שחבלו באחרים פטורין אבל משלמין לאחר זמן נתגרשה האשה נשתחרר העבד חייבין לשלם

המכה אביו ואמו ועשה בהן חבורה והחובל בחבירו בשבת פטור מכולן מפני שהוא נדון בנפשו

והחובל בעבד כנעני שלו פטור מכולן:

גמ׳ בעא מיניה רבי אלעזר מרב החובל בבת קטנה של אחרים חבלה למי

מי אמרינן כיון דאקני ליה רחמנא שבח נעורים לאב חבלה נמי דאבוה הוי מאי טעמא דהא אפחתה מכספה או דילמא שבח נעורים הוא דאקני ליה רחמנא דאי בעי לממסר לה למוכה שחין מצי מסר אבל חבלה כיון דאי בעי מתחבל בה לא מצי חביל לא קנייה ליה רחמנא

דף פז עמוד ב

אמר ליה לא זכתה התורה לאב אלא שבח נעורים בלבד איתיביה החובל בעבד עברי חייב בכולן חוץ מן השבת בזמן שהוא שלו אמר אביי מודה רב בשבת דמעשה ידיה עד שעת בגרות דאבוה הוי

איתיביה החובל בבנו גדול יתן לו מיד בבנו קטן יעשה לו סגולה החובל בבתו קטנה פטור ולא עוד אלא אחרים שחבלו בה חייבין ליתן לאביה ה״נ בשבת:

ובבנו גדול יתן לו מיד ורמינהו החובל בבניו ובבנותיו של אחרים גדולים יתן להם מיד קטנים יעשה להם סגולה בבניו ובבנותיו שלו פטור

אמרי לא קשיא כאן כשסמוכים על שלחנו כאן כשאין סמוכין על שלחנו

במאי אוקימתא לקמייתא בשאין סמוכין על שלחנו אי הכי אימא סיפא החובל בבתו הקטנה פטור ולא עוד אלא אחרים שחבלו בה חייבין ליתן לאביה לדידה בעי למיתב לה דבעיא מזוני

ואפי׳ למ״ד יכול הרב לומר לעבד עשה עמי ואיני זנך הני מילי בעבד כנעני דאמר ליה עביד עבידתא כולי יומא ולאורתא זיל סחר ואכול אבל עבד עברי דכתיב (דברים טו, טז) כי טוב לו עמך עמך במאכל עמך במשתה לא כל שכן בתו

כדאמר רבא בריה דרב עולא לא נצרכה אלא להעדפה ה״נ לא נצרכה אלא להעדפה

במאי אוקימתא לבתרייתא בסמוכין על שלחנו גדולים יתן להם מיד קטנים יעשה להם סגולה אמאי לאביהם בעי למיתבי

אמרי כי קא קפיד במידי דקא חסר במידי דאתא מעלמא לא קפיד

והא מציאה דמעלמא קאתי להו וקא קפיד אמרי רווחא דקאתי להו מעלמא ולית להו צערא דגופייהו בגווה קפיד אבל חבלה דאית להו צערא דגופייהו ומעלמא קאתי להו לא קפיד

והא התם דאית לה צערא דגופא ומעלמא קאתי לה וקא קפיד דקתני ולא עוד אלא (אפילו) אחרים שחבלו בה חייבין ליתן לאביה

אמרי התם דגברא קפדנא הוא דהא אין סמוכין על שלחנו אפילו במידי דאתי להו מעלמא קפיד הכא דלאו גברא קפדנא הוא דהא סמוכין על שלחנו כי קא קפיד במידי דקא חסר ליה במידי דאתי להו מעלמא לא קפיד

מאי סגולה רב חסדא אמר ספר תורה רבה בר רב הונא אמר דיקלא דאכיל מיניה תמרי

וכן אמר ריש לקיש לא זכתה תורה לאב אלא שבח נעורים בלבד ורבי יוחנן אמר אפילו פציעה

פציעה ס״ד אפילו רבי אלעזר לא קמיבעיא ליה אלא חבלה

דף פח עמוד א

דאפחתה מכספה אבל פציעה דלא אפחתה מכספה לא קמיבעיא ליה

א״ר יוסי בר חנינא שפצעה בפניה ואפחתה מכספה:

החובל בעבד כנעני של אחרים חייב וכו׳: מאי טעמא דרבי יהודה אמר קרא (דברים כה, יא) כי ינצו אנשים יחדיו איש ואחיו במי שיש לו אחוה יצא עבד שאין לו אחוה ורבנן אחיו הוא במצות

אלא מעתה לר׳ יהודה זוממי עבד לא יהרוגו דכתיב (דברים יט, יט) ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו אמר רבא אמר רב ששת אמר קרא (דברים יט, יט) ובערת הרע מקרבך מכל מקום

אלא מעתה לרבנן עבד יהא כשר למלכות אמרי ולטעמיך תיקשי לך גר לדברי הכל אלא אמר קרא (דברים יז, טו) מקרב אחיך ממובחר שבאחיך

אלא מעתה לרבנן יהא עבד כשר לעדות דכתיב (דברים יט, יח) והנה עד שקר העד שקר ענה באחיו

אמר עולא עדות לא מצית אמרת אתיא עדות בקל וחומר מאשה ומה אשה שהיא ראויה לבא בקהל פסולה לעדות עבד שאינו ראוי לבא בקהל אינו דין שפסול לעדות

מה לאשה שכן אינה ראויה למילה תאמר בעבד שהוא ראוי למילה קטן יוכיח שישנו במילה ופסול לעדות

מה לקטן שאינו במצות תאמר בעבד שהוא במצות אשה תוכיח שישנה במצות ופסולה לעדות

וחזר הדין לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה הצד השוה שבהן שכן אינן בכל המצות ופסולין להעיד אף אני אביא את העבד שאינו בכל המצות ופסול להעיד

מה להצד השוה שבהם שכן אינו איש תאמר בעבד שהוא איש

אלא תיתי מגזלן מה לגזלן שכן מעשיו גרמו לו תאמר בעבד שאין מעשיו גרמו לו

אלא תיתי מגזלן ומחד מהנך

מר בריה דרבינא אמר אמר קרא (דברים כד, טז) לא יומתו אבות על בנים לא יומתו על פי אבות שאין להם חייס בנים דאי ס״ד כדאמרינן לא יומתו אבות על בנים בעדות בנים לכתוב רחמנא לא יומתו אבות על בניהם מאי בנים ש״מ דלא יומתו ע״פ אבות שאין להם חייס בנים

אלא מעתה ובנים לא יומתו על אבות ה״נ לא יומתו ע״פ בנים שאין להם חייס אבות אלא גר ה״נ דפסול לעדות

אמרי הכי השתא גר נהי דאין לו חייס למעלה למטה יש לו חייס לאפוקי עבד דאין לו חייס לא למעלה ולא למטה

דאי סלקא דעתך גר פסול לעדות לכתוב רחמנא לא יומתו אבות על בניהם לכדאמרינן לא יומתו בעדות בנים ונכתוב רחמנא ובנים לא יומתו על אבות דשמעת מינה תרי חדא לא יומתו בנים בעדות אבות ואידך לא יומתו על פי בנים שאין להם חייס אבות

ועבד נפקא ליה בקל וחומר מגר ומה גר דלמעלה הוא דאין לו חייס אבל למטה יש לו חייס פסול לעדות עבד שאין לו חייס לא למעלה ולא למטה אינו דין שיהא פסול לעדות

אלא מדכתב רחמנא לא יומתו אבות על בנים דמשמע לא יומתו על פי אבות שאין לו חייס בנים שמע מינה עבד שאין לו חייס לא למעלה ולא למטה הוא דפסול לעדות אבל גר כיון דיש לו חייס למטה כשר לעדות

וכ״ת לכתוב רחמנא ובנים לא יומתו על אבותיהם למה לי דכתב רחמנא ובנים לא יומתו על אבות דמשמע לא יומתו על פי בנים שאין להם חייס אבות איידי דכתב לא יומתו אבות על בנים כתב נמי ובנים לא יומתו על אבות:

חרש שוטה וקטן פגיעתן רעה: אימיה דרב שמואל בר אבא מהגרוניא הות נסיבא ליה לר׳ אבא כתבתינהו לנכסי לרב שמואל בר אבא ברה בתר דשכיבא

דף פח עמוד ב

אזל רב שמואל בר אבא קמיה דרבי ירמיה בר אבא אוקמיה בנכסי אזל ר׳ אבא אמרה למילתא קמיה דרב הושעיא אזל רב הושעיא אמרה קמיה דרב יהודה א״ל הכי אמר שמואל האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות

אמרוה קמיה דרבי ירמיה בר אבא אמר להו אנא מתניתא ידענא דתנן הכותב נכסיו לבנו לאחר מותו הבן אינו יכול למכור מפני שהן ברשות האב והאב אינו יכול למכור מפני שהן כתובין לבן מכר האב מכורים עד שימות מכר הבן אין לו ללוקח עד שימות האב

כי מיית אב מיהא אית ליה ללוקח ואע״ג דמת הבן בחיי אב דלא אתו לידי הבן

כרבי שמעון בן לקיש דאמר לא שנא מת הבן בחיי האב דלא אתו לידיה דבן לא שנא מת האב בחיי הבן דאתו לידיה דבן קנה לוקח

דאתמר מכר הבן בחיי האב ומת הבן בחיי האב רבי יוחנן אמר לא קנה לוקח ר״ל אמר קנה לוקח

ר״י אמר לא קנה לוקח אמר לך כי קתני מתני׳ מכר הבן. לא קנה לוקח עד שימות האב וכי מיית האב אית ליה ללוקח דלא מת הבן בחיי האב דאתו לידי הבן אבל מת הבן בחיי האב דלא אתו לידיה דבן כי מיית אב נמי לית ליה ללוקח

אלמא קא סבר קנין פירות כקנין הגוף דמי וכי זבין לאו דידיה זבין

ר׳ שמעון בן לקיש אומר קנה לוקח כי קתני מתני׳ מכר הבן אין ללוקח עד שימות האב כי מיית אב מיהת אית ליה ללוקח לא שנא לא מת הבן בחיי האב דאתו לידיה דבן ולא שנא מת הבן בחיי האב דלא אתו לידיה דבן קנה לוקח

אלמא קסבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי וכי קא זבין דידיה קא זבין

ואנן השתא בין ר׳ ירמיה בר אבא ובין רב יהודה כר׳ שמעון בן לקיש סבירא להו וקאמר ר׳ ירמיה בר אבא אי סלקא דעתך קנין פירות כקנין הגוף דמי כי מיית אב ומיית הבן בחיי האב אמאי אית ליה ללוקח כי קא זבין האי לאו דידיה קא זבין

אלא לאו שמע מינה קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי

אהדרוה לקמיה דרב יהודה אמר להו הכי אמר שמואל זו אינה דומה למשנתנו

מאי טעמא אמר רב יוסף בשלמא אי תני איפכא הכותב נכסיו לאביו איכא למפשט מינה דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי

אלא השתא דקתני הכותב נכסיו לבנו משום דראוי ליורשו הוא

אמר ליה אביי אטו ברא ירית אבא אבא לא ירית ברא אלא לאברוחינהו לנכסי מבריה קא אתי הכא נמי לאברוחינהו לנכסי מאחוה אתי

אלא מאי אינה דומה למשנתנו משום תקנת אושא דאמר רבי יוסי בר חנינא באושא התקינו האשה שמכרה בנכסי מלוג בחיי בעלה ומתה הבעל מוציא מיד הלקוחות

אמר רב אידי בר אבין אף אנן נמי תנינא מעידים אנו באיש פלוני שגירש את אשתו ונתן כתובתה

דף פט עמוד א

והרי היא תחתיו ומשמשתו ונמצאו זוממין אין אומרים ישלמו כל כתובתה אלא טובת הנאת כתובתה איזהו טובת הנאת כתובתה אומדין כמה אדם רוצה ליתן בכתובה של זו שאם נתארמלה או נתגרשה ואם מתה יירשנה בעלה

ואי סלקא דעתך ליתא לתקנת אושא אמאי יירשנה בעלה תזבין כתובתה לגמרי

אמר אביי אם אמרו בנכסי מלוג יאמרו בנכסי צאן ברזל

אמר אביי טובת הנאה הואיל ואתא לידן נימא בה מילתא טובת הנאה לאשה הויא דאי ס״ד לבעל הויא לימרו לה עדים מאי אפסדינך אי הות מזבנת לה לטובת הנאה בעל הוה שקיל מינך אמר רב שלמן משום דאיכא רווח ביתא

אמר רבא הלכתא טובת הנאה לאשה ואין הבעל אוכל פירות מאי טעמא פירא תקינו ליה רבנן פירא דפירא לא תקינו ליה רבנן

כי אתא רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע מבי רב אמרי תנינא לתקנת אושא העבד והאשה פגיעתן רעה החובל בהן חייב והם שחבלו באחרים פטורין ואי ס״ד ליתא לתקנת אושא תזבין נכסי מלוג ותתן ליה

ולטעמיך נהי נמי דאיתיה לתקנת אושא ולא מצי מזבנה לגמרי תזבין לנכסי מלוג בטובת הנאה ותתן ליה אלא דלית לה ה״נ דלית לה

ותזבין כתובתה בטובת הנאה ותתן ליה הא מני רבי מאיר היא דאמר אסור לו לאדם שישהא את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה

וטעמא מאי כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הכא לא מגרש לה דאי מגרש לה אתו הנך דזבני גבו לה לכתובתה מיניה

אלא טובת הנאה מילי נינהו ומילי לא משתעבדי

אלמה לא מילי דמזדבני בדינרי נינהו אלא משום דשמואל דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי׳ יורש מוחל

אמרי זבוני זבין ותתן ליה ואי מחלה ליה לגבי בעל תמחלה

אמרי כל לגבי בעל ודאי מחלה ליה ואפסדיניה להההוא זבינא בידים לא אפסדינהו

וכי תימא זבינא ניהליה להההוא דחבלה ביה בטובת הנאה

דף פט עמוד ב

דאי מחלה לגבי בעל לא קא מפסיד דהשתא נמי לא מידי קא יהבה ליה סוף סוף כל לגבי בעל ודאי מחלה ואטרוחי בי דינא בכדי לא מטרחינן

אלא הא דתניא וכן היא שחבלה בבעלה לא הפסידה כתובתה אמאי תזבנינה ניהליה לכתובתה לבעלה בטובת הנאה בהא חבלה דאי מחלה לגבי בעל ליכא פסידא

הא ודאי ר״מ היא דאמר אסור לאדם שישהא את אשתו אפילו שעה אחת בלא כתובה

וטעמא מאי כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הכא מגרש לה וגבי ליה בחבליה מינה אי הכי השתא נמי מגרש לה וגבי ליה בחבליה מינה

כגון דנפיש כתובתה דמשום ההוא פורתא לא מפסיד טובא

ואי דנפישא כתובתה מכתובה דאורייתא נוקמא אכתובה דאורייתא ואידך תזבנה ניהליה בחבליה

כגון דלא נפישא כתובתה מכתובה דאורייתא דהוי חבליה ארבעה זוזי דמשום ארבעה זוזי לא מפסיד עשרים וחמשה

אלא הא דתניא כשם שלא תמכור והיא תחתיו כך לא תפסיד והיא תחתיו והא זימנין משכח לה דמפסדא והיכי דמי כגון דנפישא כתובתה מכתובה דאורייתא

אמר רבא סיפא אתאן לכתובת בנין דכרין

והכי קתני כשם שהמוכרת כתובתה לאחרים לא הפסידה כתובת בנין דכרין מאי טעמא זוזי הוא דאנסוה כך מוכרת כתובתה לבעלה לא הפסידה כתובת בנין דכרין מ״ט זוזי הוא דאנסוה

לימא תקנת אושא תנאי היא דתני חדא עבדי מלוג יוצאין בשן ועין לאשה אבל לא לאיש ותניא אידך לא לאיש ולא לאשה

סברוה דכולי עלמא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי מאי לאו בהא קא מיפלגי דמאן דאמר לאשה לית ליה תקנת אושא ומ״ד לא לאיש ולא לאשה אית ליה תקנת אושא

לא דכולי עלמא אית להו תקנת אושא אלא כאן קודם תקנה כאן לאחר תקנה

ואי בעית אימא אידי ואידי לאחר תקנה ואית להו תקנת אושא אלא למאן דאמר לאשה ולא לאיש מאי טעמא כדרבא דאמר רבא

דף צ עמוד א

הקדש חמץ ושחרור מפקיעין מידי שיעבוד

לימא דרבא תנאי היא לא דכולי עלמא אית להו דרבא והכא אלמוה רבנן לשיעבודא דבעל

ואיבעית אימא דכולי עלמא לית להו להני תנאי תקנת אושא והכא בקנין פירות כקנין הגוף דמי קמיפלגי

ובפלוגתא דהני תנאי דתניא המוכר עבדו לאחר ופסק עמו על מנת שישמשנו שלשים יום

ר״מ אומר ראשון ישנו בדין יום או יומים מפני שהוא תחתיו קסבר קנין פירות כקנין הגוף דמי

רבי יהודה אומר שני ישנו בדין יום או יומים מפני שהוא כספו קסבר קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי

רבי יוסי אומר שניהם ישנן בדין יום או יומים זה מפני שהוא תחתיו וזה מפני שהוא כספו מספקא ליה קנין פירות אי כקנין הגוף דמי אי לאו כקנין הגוף דמי וספק נפשות להקל

רבי אליעזר אומר שניהם אינן בדין יום או יומים זה לפי שאינו תחתיו וזה לפי שאינו כספו

אמר רבא מ״ט דרבי אליעזר אמר קרא (שמות כא, כא) כי כספו הוא כספו המיוחד לו

כמאן אזלא הא דאמר אמימר איש ואשה שמכרו בנכסי מלוג לא עשו ולא כלום כמאן כרבי אליעזר

מאן תנא להא דת״ר מי שחציו עבד וחציו בן חורין וכן עבד של שני שותפין אין יוצאין בראשי אברים שאינן חוזרין אמר ליה רב מרדכי לרב אשי הכי אמרי משמיה דרבא ר׳ אליעזר היא

מי לא אמר ר׳ אליעזר כספו המיוחד לו הכא נמי עבדו המיוחד לו:

מתני׳ התוקע לחבירו נותן לו סלע רבי יהודה אומר משום ר׳ יוסי הגלילי מנה סטרו נותן לו מאתים זוז לאחר ידו נותן לו ארבע מאות זוז

צרם באזנו תלש בשערו רקק והגיע בו רוקו העביר טליתו ממנו פרע ראש האשה בשוק נותן לו ארבע מאות זוז

דף צ עמוד ב

זה הכלל הכל לפי כבודו אמר ר׳ עקיבא אפי׳ עניים שבישראל רואין אותם כאילו הם בני חורין שירדו מנכסיהם שהם בני אברהם יצחק ויעקב

ומעשה באחד שפרע ראש האשה בשוק באת לפני רבי עקיבא וחייבו ליתן לה ארבע מאות זוז אמר לו רבי תן לי זמן ונתן לו זמן

שמרה עומדת על פתח חצרה ושבר את הכד בפניה ובו כאיסר שמן גילתה את ראשה והיתה מטפחת ומנחת ידה על ראשה

העמיד עליה עדים ובא לפני רבי עקיבא א״ל לזו אני נותן ד׳ מאות זוז

א״ל לא אמרת כלום החובל בעצמו אף על פי שאינו רשאי פטור אחרים שחבלו בו חייבים והקוצץ נטיעותיו אף על פי שאינו רשאי פטור אחרים חייבין:

גמ׳ איבעיא להו מנה צורי תנן או מנה מדינה תנן

תא שמע דההוא גברא דתקע ליה לחבריה אתא לקמיה דר׳ יהודה נשיאה אמר ליה הא אנא הא ר׳ יוסי הגלילי הב ליה מנה צורי ש״מ מנה צורי תנן ש״מ

מאי הא אנא הא רבי יוסי הגלילי אילימא ה״ק ליה הא אנא דחזיתך והא ר׳ יוסי הגלילי דאמר מנה צורי זיל הב ליה מנה צורי למימרא דעד נעשה דיין

והתניא סנהדרין שראו אחד שהרג את הנפש מקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינין דברי רבי טרפון ר׳ עקיבא אומר כולם עדים הם ואין עד נעשה דיין

עד כאן לא קאמר ר׳ טרפון אלא דמקצתן נעשו עדים ומקצתן נעשו דיינין אבל עד נעשה דיין לא קאמר

כי תניא ההיא כגון שראו בלילה דלא למעבד דינא נינהו

ואיבעית אימא הכי קאמר ליה הא אנא דסבירא לי כרבי יוסי הגלילי דאמר מנה צורי והא סהדי דמסהדי בך זיל הב ליה מנה צורי

וסבר רבי עקיבא דאין עד נעשה דיין

והתניא (שמות כא, יח) והכה איש את רעהו באבן או באגרוף שמעון התימני אומר מה אגרוף מיוחד שמסור לעדה ולעדים אף כל שמסור לעדה ולעדים פרט לשיצתה מתחת יד העדים

אמר לו ר״ע וכי בפני ב״ד הכהו שיודעין כמה הכהו ועל מה הכהו אם על שוקו או ציפר נפשו

ועוד הרי שדחף את חבירו מראש הגג או מראש הבירה ומת בית דין הולכין אצל בירה או בירה הולכת אצל בית דין ועוד אם נפלה חוזר ובונה

אלא מה אגרוף מיוחד שהוא מסור לעדים אף כל שהוא מסור לעדים

פרט לכשיצתה אבן מתחת ידו של מכה פטור

קתני מיהת אמר לו רבי עקיבא וכי בפני ב״ד הכהו שיודעין כמה הכהו הא הכהו בפניהם עד נעשה דיין

לדבריו דרבי שמעון התימני קאמר וליה לא סבירא ליה:

תנו רבנן שור תם שהמית והזיק דנין אותו דיני נפשות ואין דנין אותו דיני ממונות

מועד שהמית והזיק דנין אותו דיני ממונות וחוזרין ודנין אותו דיני נפשות קדמו ודנוהו דיני נפשות אין חוזרין ודנין אותו דיני ממונות

וכי קדמו ודנוהו דיני נפשות מאי הוי ליהדר ולידייניה נמי ממונות

אמר רבא אשכחתינהו לרבנן דבי רב דיתבי וקאמרי הא מני ר״ש התימני היא דאמר מה אגרוף מיוחד שמסור לעדה ולעדים

דף צא עמוד א

אלמא בעינן אומדנא דבי דינא והא כיון דגמר דינא לקטלא לא משהינן ליה לאומדנא דבי דינא ולא מענינן לדיניה

ואמינא להו אנא אפילו תימא רבי עקיבא הכא במאי עסקינן כגון שברח

אי ברח כי לא דנוהו דיני נפשות היכי דיינינא ליה דיני ממונות בלא בעלים דקביל סהדי וברח

סוף סוף מהיכא משתלם מרידיא אי הכי תם נדייניה דיני ממונות ברישא ונשתלם מרידיא והדר נדייניה דיני נפשות

אמר רב מרי בריה דרב כהנא זאת אומרת רידייא עלייה דמרה הוא:

איבעיא להו יש אומד לנזקין או אין אומד לנזקין

מי אמרינן לקטלא הוא דאמדינן בהכי נפקא נשמה בהכי לא נפקא נשמה אבל לנזקין כל דהו או דלמא לא שנא

ת״ש מה בור שיש בו כדי להמית עשרה טפחים אף כל שיש בו כדי להמית עשרה טפחים היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור הוזק בו חייב

מאי לאו ממטה למעלה קא חשיב והכי קאמר מטפח ועד עשרה מיתה ליכא נזקין איכא אלמא לנזקין כל דהו שמע מינה אין אומדין לנזקין

לא ממעלה למטה קא חשיב והכי קאמר עשרה מיתה איכא פחות מעשרה פורתא נזקין איתא מיתה ליכא ולעולם אימא לך יש אומד לנזקין וכל מידי ומידי כי היכי דמיתזקה ביה בעינן

תא שמע הכהו על עינו וסימאו על אזנו וחירשו עבד יוצא בהן לחירות כנגד עינו ואינו רואה כנגד אזנו ואינו שומע אין עבד יוצא בהן לחירות מאי טעמא לאו משום דבעינן אומדנא ושמע מינה יש אומדנא לנזקין

לא משום דאמרינן הוא דאבעית נפשיה כדתניא המבעית את חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים כיצד תקע באזנו וחירשו פטור אחזו ותקע באזנו וחירשו חייב

ת״ש חמשה דברים אומדין אותו ונותנין לו מיד ריפוי ושבת עד שיתרפא אמדוהו והיה מתנונה והולך אין נותנין לו אלא כמו שאמדוהו

אמדוהו והבריא נותנין לו כל מה שאמדוהו ש״מ יש אומד לנזקין למימד גברא כמה ליקצר מיהא מכה כמה לא מקצר לא קא מבעי לן דודאי אמדינן כי קא מבעיא לן למימד חפצא אי עביד האי נזקא או לא מאי

ת״ש שמעון התימני אומר מה אגרוף מיוחד שמסור לעדה ולעדים אף כל מיוחד שמסור לעדה ולעדים שמע מינה יש אומד לנזקין שמע מינה:

אמר מר אמדוהו והבריא נותנין לו כל מה שאמדוהו מסייע ליה לרבא דאמר רבא האי מאן דאמדוהו לכולי יומא ואיתפח לפלגא דיומא וקא עביד עבידתא יהבינן ליה דכולי יומא מן שמיא הוא דרחמי עליה:

רקק והגיע בו הרוק והעביר כו׳: אמר רב פפא לא שנו אלא בו אבל בבגדו לא וניהוי כי בייש בדברים

אמרי במערבא משמיה דרבי יוסי בר אבין זאת אומרת ביישו בדברים פטור מכלום:

הכל לפי כבודו [וכו׳]: איבעיא להו תנא קמא לקולא קאמר או לחומרא קאמר לקולא קאמר דאיכא עני דלא בעי למשקל כולי האי או דלמא לחומרא קאמר דאיכא עשיר דבעי למיתב ליה טפי

תא שמע מדקאמר ר׳ עקיבא אפילו עניים שבישראל רואין אותן כאילו הן בני חורין שירדו מנכסיהם שהם בני אברהם יצחק ויעקב שמע מינה תנא קמא לקולא קאמר ש״מ:

ומעשה באחד שפרע ראש האשה [וכו׳]: ומי יהבינן זמן והאמר רבי חנינא אין נותנין זמן לחבלות

כי לא יהבינן ליה זמן לחבלה דחסריה ממונא אבל לבושת דלא חסריה ממונא יהבינן:

שמרה עומדת על פתח חצירה וכו׳: והתניא אמר לו ר׳ עקיבא צללת במים אדירים והעלית חרס בידך אדם רשאי לחבל בעצמו

אמר רבא לא קשיא כאן בחבלה כאן בבושת והא מתניתין בבושת הוא

דף צא עמוד ב

וקתני החובל בעצמו אע״פ שאינו רשאי פטור הכי קאמר ליה לא מבעיא בושת דאדם רשאי לבייש את עצמו אלא אפי׳ חבלה דאין אדם רשאי לחבל בעצמו אחרים שחבלו בו חייבין

ואין אדם רשאי לחבל בעצמו והתניא יכול נשבע להרע בעצמו ולא הרע יהא פטור ת״ל (ויקרא ה, ד) להרע או להטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות אביא נשבע להרע בעצמו ולא הרע

אמר שמואל באשב בתענית

דכוותה גבי הרעת אחרים להשיבם בתענית אחרים מי מותיב להו בתעניתא

אין דמהדק להו באנדרונא

והתניא איזהו הרעת אחרים אכה פלוני ואפצע את מוחו

אלא תנאי היא דאיכא למ״ד אין אדם רשאי לחבל בעצמו ואיכא מ״ד אדם רשאי לחבל בעצמו

מאן תנא דשמעת ליה דאמר אין אדם רשאי לחבל בעצמו אילימא האי תנא הוא דתניא (בראשית ט, ה) ואך את דמכם לנפשותיכם אדרש ר׳ אלעזר אומר מיד נפשותיכם אדרש את דמכם

ודלמא קטלא שאני

אלא האי תנא הוא דתניא מקרעין על המת ולא מדרכי האמורי אמר רבי אלעזר שמעתי שהמקרע על המת יותר מדאי לוקה משום בל תשחית וכ״ש גופו

ודלמא בגדים שאני דפסידא דלא הדר הוא כי הא דרבי יוחנן קרי למאני מכבדותא ורב חסדא כד הוה מסגי ביני היזמי והגא מדלי להו למאניה אמר זה מעלה ארוכה וזה אינו מעלה ארוכה

אלא האי תנא הוא דתניא אמר ר״א הקפר ברבי מה ת״ל (במדבר ו, יא) וכפר עליו מאשר חטא על הנפש וכי באיזה נפש חטא זה אלא שציער עצמו מן היין והלא דברים ק״ו ומה זה שלא ציער עצמו אלא מן היין נקרא חוטא המצער עצמו מכל דבר על אחת כמה וכמה:

הקוצץ נטיעותיו [וכו׳]: תני רבה בר בר חנה קמיה דרב שורי הרגת נטיעותי קצצת אתה אמרת לי להורגו אתה אמרת לי לקוצצו פטור א״ל א״כ לא שבקת חיי לברייתא כל כמיניה

א״ל איסמייה א״ל לא תתרגם מתניתך בשור העומד להריגה ובאילן העומד לקציצה

אי הכי מאי קא טעין ליה דא״ל אנא בעינא למיעבד הא מצוה

דתניא (ויקרא יז, יג) ושפך וכסה מי ששפך יכסה ומעשה באחד ששחט וקדם חבירו וכסה וחייבו ר״ג ליתן לו עשרה זהובים:

אמר רב דיקלא דטען קבא אסור למקצציה

מיתיבי כמה יהא בזית ולא יקצצו רובע שאני זיתים דחשיבי

א״ר חנינא לא שכיב שיבחת ברי אלא דקץ תאינתא בלא זמנה אמר רבינא ואם היה מעולה בדמים מותר

תניא נמי הכי (דברים כ, כ) רק עץ אשר תדע זה אילן מאכל כי לא עץ מאכל הוא זה אילן סרק

וכי מאחר שסופו לרבות כל דבר מה ת״ל כי לא עץ מאכל להקדים סרק למאכל

דף צב עמוד א

יכול אפילו מעולה בדמים ת״ל רק

שמואל אייתי ליה אריסיה תמרי אכיל טעים בהו טעמא דחמרא א״ל מאי האי א״ל ביני גופני קיימי אמר מכחשי בחמרא כולי האי למחר אייתי לי מקורייהו:

רב חסדא חזא תאלי בי גופני אמר ליה לאריסיה עקרינהו גופני קני דקלי דקלי לא קני גופני:

מתני׳ אע״פ שהוא נותן לו אין נמחל לו עד שיבקש ממנו שנאמר (בראשית כ, ז) ועתה השב אשת וגו׳ ומנין שאם לא מחל לו שהוא אכזרי שנאמר (בראשית כ, יז) ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך וגו׳

האומר סמא את עיני קטע את ידי שבר את רגלי חייב ע״מ לפטור חייב

קרע את כסותי שבר את כדי חייב ע״מ לפטור פטור עשה כן לאיש פלוני על מנת לפטור חייב בין בגופו בין בממונו:

גמ׳ ת״ר כל אלו שאמרו דמי בושתו אבל צערו אפי׳ הביא כל אילי נביות שבעולם אין נמחל לו עד שיבקש ממנו שנאמר (בראשית כ, ז) השב אשת האיש כי נביא הוא ויתפלל בעדך

דאשת נביא בעי אהדורי אשת אחר לא בעי אהדורי

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר ר׳ יונתן השב אשת האיש מכל מקום ודקא אמרת (בראשית כ, ד) הגוי גם צדיק תהרוג הלא הוא אמר לי אחותי היא והיא גם היא אמרה אחי הוא נביא הוא וכבר לימד אכסנאי שבא לעיר על עסקי אכילה ושתיה שואלין אותו או על עסקי אשתו שואלין אותו אשתך היא אחותך היא

מכאן לבן נח שנהרג שהיה לו ללמוד ולא למד:

(בראשית כ, יח) כי עצר עצר ה׳ אמר ר׳ אלעזר שתי עצירות הללו למה אחת באיש שכבת זרע שתים באשה שכבת זרע ולידה

במתניתא תנא שתים באיש שכבת זרע וקטנים שלשה באשה שכבת זרע וקטנים ולידה

רבינא אמר שלש באיש שכבת זרע וקטנים ופי טבעת ארבעה באשה שכבת זרע ולידה וקטנים ופי טבעת:

(בראשית כ, יח) בעד כל רחם אמרי דבי ר׳ ינאי אפילו תרנגולת של בית אבימלך לא הטילה ביצתה

א״ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנן כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר הוא נענה תחילה א״ל דכתיב (איוב מב, י) וה׳ שב את שבות איוב בהתפללו בעד רעהו

אמר ליה את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא (בראשית כ, יז) ויתפלל אברהם אל האלהים וירפא אלהים את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו [וגו׳] וכתיב (בראשית כא, א) וה׳ פקד את שרה כאשר אמר וגו׳ כאשר אמר אברהם אל אבימלך

אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי בהדי הוצא לקי כרבא א״ל דכתיב (ירמיהו ב, כט) למה תריבו אלי כלכם פשעתם בי נאם ה׳

אמר ליה את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא (שמות טז, כח) עד אנה מאנתם לשמור מצותי ותורותי

אמר ליה רבא לרבה בר מרי כתיב (בראשית מז, ב) ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים מאן נינהו חמשה א״ל הכי א״ר יוחנן אותן שהוכפלו בשמות

יהודה נמי איכפולי מיכפל

אמר ליה למילתיה הוא דאיכפל דאמר ר׳ שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן מאי דכתיב (דברים לג, ו) יחי ראובן ואל ימות ויהי מתיו מספר וזאת ליהודה

כל אותן ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היו עצמותיו של יהודה מגולגלין בארון עד שבא משה ובקש רחמים אמר לפניו רבונו של עולם מי גרם לראובן שיודה יהודה

מיד שמע ה׳ קול יהודה על איבריה לשפא לא הוו קא מסקי למתיבתא דרקיעא (דברים לג, ז) ואל עמו תביאנו לא הוה ידע מאי קאמרי רבנן ולמשקל ומיטרח בהדי רבנן (דברים לג, ז) ידיו רב לו לא הוה סליק ליה שמעתתא אליבא דהלכתא (דברים לג, ז) ועזר מצריו תהיה

אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי בתר עניא אזלא עניותא אמר ליה דתנן עשירים מביאין בכורים בקלתות של זהב ושל כסף ועניים בסלי נצרים של ערבה קלופה הסלים והבכורים נותנים לכהנים אמר ליה את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא

דף צב עמוד ב

(ויקרא יג, מה) וטמא טמא יקרא

א״ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנן השכם ואכול בקיץ מפני החמה ובחורף מפני הצינה ואמרי אינשי שיתין רהוטי רהוט ולא מטו לגברא דמצפרא כרך דכתיב (ישעיהו מט, י) לא ירעבו ולא יצמאו ולא יכם שרב ושמש

א״ל את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא (שמות כג, כה) ועבדתם את ה׳ אלהיכם זו קרית שמע ותפלה וברך [את] לחמך ואת מימיך זו פת במלח וקיתון של מים מכאן ואילך והסירותי מחלה מקרבך

ותניא מחלה זו מרה ולמה נקרא שמה מחלה ששמונים ושלשה חלאין יש בה מחלה בגימטריא הכי הוו וכולן פת במלח שחרית וקיתון של מים מבטלן

א״ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמור רבנן חברך קרייך חמרא אוכפא לגביך מוש א״ל דכתיב (בראשית טז, ח) ויאמר הגר שפחת שרי אי מזה באת ואנה תלכי ותאמר מפני שרי גברתי אנכי בורחת

אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי מילתא גנאה דאית ביך קדים אמרה א״ל דכתיב (בראשית כד, לד) ויאמר עבד אברהם אנכי

א״ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי שפיל ואזיל בר אווזא ועיניה מטייפי אמר ליה דכתיב (שמואל א כה, לא) והטיב ה׳ לאדני וזכרת [את] אמתך

אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי שיתין תכלי מטייה לככא דקל חבריה שמע ולא אכל אמר ליה דכתיב (מלכים א א, כו) ולי אני עבדך ולצדוק הכהן ולבניהו בן יהוידע ולשלמה עבדך לא קרא

א״ל את אמרת מהתם ואנא אמינא מהכא (בראשית כד, סז) ויבאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו וכתיב בתריה (בראשית כה, א) ויוסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה

אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי חמרא למריה טיבותא לשקייה אמר ליה דכתיב (במדבר כז, יח) וסמכת את ידך עליו למען ישמעון ויראון כל עדת בני ישראל וכתיב (דברים לד, ט) ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה את ידיו עליו וישמעו אליו כל בני ישראל וגו׳

אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי כלבא בכפניה גללי מבלע דכתיב (משלי כז, ז) נפש שבעה תבוס נופת ונפש רעבה כל מר מתוק

א״ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי מטייל ואזיל דיקלא בישא גבי קינא דשרכי אמר ליה דבר זה כתוב בתורה שנוי בנביאים ומשולש בכתובים ותנן במתניתין ותנינא בברייתא

כתוב בתורה דכתיב (בראשית כח, ט) וילך עשו אל ישמעאל שנוי בנביאים דכתיב (שופטים יא, ג) ויתלקטו אל יפתח אנשים רקים ויהיו עמו ומשולש בכתובים דכתיב (בן סירא יג, יד) כל עוף למינו ישכון ובני אדם לדומה לו תנן במתני׳ כל המחובר לטמא טמא כל המחובר לטהור טהור ותנינא בברייתא רבי אליעזר אומר לא לחנם הלך זרזיר אצל עורב אלא מפני שהוא מינו

אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי קרית חברך ולא ענך רמי גודא רבה שדי ביה א״ל (יחזקאל כד, יג) יען טהרתיך ולא טהרת מטומאתך לא תטהרי עוד

אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי בירא דשתית מיניה לא תשדי ביה קלא א״ל דכתיב (דברים כג, ח) לא תתעב אדומי כי אחיך הוא ולא תתעב מצרי כי גר היית בארצו

אמר ליה רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי אי דלית דורא דלינא ואי לא לא דלינא אמר ליה דכתיב (שופטים ד, ח) ויאמר אליה ברק אם תלכי עמי והלכתי ואם לא תלכי עמי לא אלך

א״ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי כד הוינן זוטרי לגברי השתא דקשישנא לדרדקי אמר ליה מעיקרא כתיב (שמות יג, כא) וה׳ הולך לפניהם יומם בעמוד ענן לנחותם הדרך ולילה בעמוד אש להאיר להם ולבסוף כתיב

דף צג עמוד א

(שמות כג, כ) הנה אנכי שולח מלאך לפניך לשמרך בדרך

א״ל רבא לרבה בר מרי מנא הא מילתא דאמרי אינשי בתר מרי ניכסי ציבי משך א״ל דכתיב (בראשית יג, ה) וגם ללוט ההולך את אברם היה צאן ובקר ואהלים

אמר רב חנן המוסר דין על חבירו הוא נענש תחילה שנאמר (בראשית טז, ה) ותאמר שרי אל אברם חמסי עליך וכתיב (בראשית כג, ב) ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה והני מילי דאית ליה דינא בארעא

אמר רבי יצחק אוי לו לצועק יותר מן הנצעק תניא נמי הכי אחד הצועק ואחד הנצעק במשמע אלא שממהרין לצועק יותר מן הנצעק

ואמר רבי יצחק לעולם אל תהי קללת הדיוט קלה בעיניך שהרי אבימלך קלל את שרה ונתקיים בזרעה שנאמר (בראשית כ, טז) הנה הוא לך כסות עינים אמר לה הואיל וכסית ממני ולא גילית שהוא אישך וגרמת אלי הצער הזה יהי רצון שיהו לך בני כסויי עינים ונתקיים בזרעה דכתיב (בראשית כז, א) ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות

אמר רבי אבהו לעולם יהא אדם מן הנרדפין ולא מן הרודפין שאין לך נרדף בעופות יותר מתורים ובני יונה והכשירן הכתוב לגבי מזבח:

האומר סמא את עיני כו׳: א״ל רב אסי בר חמא לרבא מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא

אמר ליה רישא לפי שאין אדם מוחל על ראשי אברים

א״ל וכי אדם מוחל על צערו דתניא הכני פצעני על מנת לפטור פטור אישתיק

אמר מידי שמיע לך בהא אמר ליה הכי אמר רב ששת משום פגם משפחה

איתמר ר׳ אושעיא אמר משום פגם משפחה רבא אמר משום שאין אדם מוחל על ראשי אברים שלו

רבי יוחנן אמר יש הן שהוא כלאו ויש לאו שהוא כהן

תניא נמי הכי הכני פצעני על מנת לפטור ואמר לו הן הרי יש הן שהוא כלאו קרע את כסותי על מנת לפטור ואמר לו לאו הרי לאו שהוא כהן:

שבר את כדי קרע את כסותי חייב: ורמינהי (שמות כב, ו) לשמור ולא לאבד לשמור ולא לקרוע לשמור ולא לחלק לעניים

אמר רב הונא לא קשיא הא דאתי לידיה הא דלא אתי לידיה

אמר ליה רבה לשמור דאתי לידיה משמע

אלא אמר רבה הא והא דאתא לידיה ולא קשיא הא דאתא לידיה בתורת שמירה הא דאתא לידיה בתורת קריעה

ההוא ארנקא דצדקה דאתי לפומבדיתא אפקדה רב יוסף גבי ההוא גברא פשע בה אתו גנבי גנבוה חייביה רב יוסף א״ל אביי והתניא לשמור ולא לחלק לעניים

אמר ליה עניי דפומבדיתא מיקץ קיץ להו ולשמור הוא:

הדרן עלך החובל

דף צג עמוד ב

מתני׳ הגוזל עצים ועשאן כלים צמר ועשאן בגדים משלם כשעת הגזלה

גזל פרה מעוברת וילדה רחל טעונה וגזזה משלם דמי פרה העומדת לילד ודמי רחל העומדת ליגזז

גזל פרה ונתעברה אצלו וילדה רחל ונטענה אצלו וגזזה משלם כשעת הגזלה זה הכלל כל הגזלנים משלמין כשעת הגזלה:

גמ׳ אמרי עצים ועשאן כלים אין שיפן לא צמר ועשאן בגדים אין ליבנן לא

ורמינהי גזל עצים ושיפן אבנים וסיתתן צמר וליבנן פשתן ונקהו משלם כשעת הגזלה

אמר אביי תנא דידן קתני שינוי דרבנן דהדרא וכל שכן שינוי דאורייתא

עצים ועשאן כלים בעצים משופין ומאי נינהו נסרים דשינוי דהדר לברייתא הוא דאי בעי משליף להו צמר ועשאן בגדים בצמר טווי דשינוי דהדר לברייתא הוא דאי בעי סתר ליה וכל שכן שינוי דאורייתא

ותנא ברא שינוי דאורייתא קתני ושינוי דרבנן לא קתני

רב אשי אמר תנא דידן נמי שינוי דאורייתא קתני עצים ועשאן כלים בוכאני דהיינו שיפן צמר ועשאן בגדים נמטי דהיינו שינוי דלא הדר

וליבון מי הוי שינוי ורמינהי לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור לבנו ולא צבעו חייב

אמר אביי לא קשיא הא רבי שמעון הא רבנן דתניא גזזו טוואו וארגו אין מצטרף לבנו רבי שמעון אומר אין מצטרף וחכמים אומרים מצטרף

רבא אמר הא והא רבי שמעון ולא קשיא הא דנפציה נפוצי הא דסרקיה סרוקי

רבי חייא בר אבין אמר הא דחווריה חוורי הא דכבריה כברויי

השתא יש לומר צבע לרבי שמעון לא הוי שינוי ליבון הוי שינוי דתניא גזז ראשון ראשון וצבעו ראשון ראשון וטוואו ראשון ראשון וארגו אין מצטרף רבי שמעון בן יהודה אומר משום ר׳ שמעון צבעו מצטרף

אמר אביי לא קשיא הא רבנן אליבא דר״ש הא ר״ש בן יהודה אליבא דר״ש

רבא אמר לעולם לא פליגי רבנן עליה דרבי שמעון בן יהודה ושאני צבע הואיל ויכול להעבירו ע״י צפון וכי קתני התם לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור ואוקימנא כדברי הכל בקלא אילן דלא עבר

אמר אביי ר׳ שמעון בן יהודה ובית שמאי ור׳ אליעזר בן יעקב ור״ש בן אלעזר ורבי ישמעאל כולהו סבירא להו שינוי במקומו עומד רבי שמעון בן יהודה הא דאמרן

ב״ש מאי היא דתני׳ נתן לה חטין באתננה ועשאן סולת זיתים ועשאן שמן ענבים ועשאן יין תני חדא אסור ותניא אידך מותר ואמר רב יוסף תני גוריון

דף צד עמוד א

דמאספורק בית שמאי אוסרין וב״ה מתירין מאי טעמיה דבית שמאי אמר קרא (דברים כג, יט) גם שניהם לרבות שינוייהם ובית הלל אמר קרא הם ולא שינוייהם

ובית שמאי הא כתיב הם ההוא מיבעי ליה הם ולא ולדותיהם ובית הלל תרתי שמעת מינה הם ולא שינוייהם הם ולא ולדותיהם

ובית הלל נמי הכתיב גם גם לב״ה קשיא

רבי אליעזר בן יעקב מאי היא

דתניא ר׳ אליעזר בן יעקב אומר הרי שגזל סאה של חטין טחנה לשה ואפאה והפריש ממנה חלה כיצד מברך אין זה מברך אלא מנאץ ועל זה נאמר (תהלים י, ג) בוצע ברך נאץ ה׳

ר׳ שמעון בן אלעזר מאי היא דתניא כלל זה אמר ר׳ שמעון בן אלעזר כל שבח שהשביח גזלן ידו על העליונה רצה נוטל שבחו רצה אומר לו הרי שלך לפניך

מאי קאמר אמר רב ששת ה״ק השביחה נוטל שבחו כחש אומר לו הרי שלך לפניך דשינוי במקומו עומד

אי הכי אפילו השביח נמי אמרי מפני תקנת השבים

ר׳ ישמעאל מאי היא דתניא מצות פאה להפריש מן הקמה לא הפריש מן הקמה מפריש מן העומרים לא הפריש מן העומרים מפריש מן הכרי עד שלא מרחו

מרחו מעשר ונותן לו משום ר׳ ישמעאל אמרו אף מפריש מן העיסה ונותן לו

א״ל רב פפא לאביי איכפל כל הני תנאי לאשמועינן כב״ש א״ל הכי קאמרי לא נחלקו בית שמאי וב״ה בדבר זה

אמר רבא ממאי דלמא עד כאן לא קאמר רבי שמעון בן יהודה התם אלא בצבע הואיל ויכול להעבירו על ידי צפון

ועד כאן לא קאמרי ב״ש התם אלא לגבוה משום דאימאיס

ועד כאן לא קאמר ר׳ אליעזר בן יעקב התם אלא לענין ברכה משום דהוה ליה מצוה הבאה בעבירה

ועד כאן לא קאמר ר״ש בן אלעזר התם אלא בהכחשה דהדר

ועד כאן לא קאמר ר׳ ישמעאל התם אלא לענין פאה משום דכתיב (ויקרא כג, כב) תעזוב יתירא וכי תימא ליגמר מיניה מתנות עניים שאני

כדבעי ר׳ יונתן דבעי ר׳ יונתן מאי טעמא דר׳ ישמעאל משום דקסבר שינוי אינו קונה או דלמא בעלמא קסבר שינוי קונה והכא משום דכתיב תעזוב יתירא

ואם תמצי לומר טעמא דר׳ ישמעאל משום דקסבר שינוי אינו קונה תעזוב יתירא דכתב רחמנא למה לי ותו לרבנן תעזוב יתירא דכתב רחמנא למה לי

מבעי ליה לכדתניא המפקיר כרמו והשכים לבקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה ופטור מן המעשר

אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כרבי שמעון בן אלעזר

ומי אמר שמואל הכי והאמר שמואל אין שמין לא לגנב ולא לגזלן אלא לנזקין

בשלמא לרבא דאמר כי קאמר ר׳ שמעון בן אלעזר התם בהכחשה דהדר לא קשיא כי קאמר הלכה כרבי שמעון בן אלעזר דשינוי במקומו עומד בהכחשה דהדר וכי קאמר שמואל התם אין שמין לא לגנב ולא לגזלן אלא לנזקין בהכחשה דלא הדר

אלא לאביי דאמר כי קאמר רשב״א בהכחשה דלא הדר קאמר מאי איכא למימר

אביי מתני הכי אמר רב יהודה אמר שמואל

דף צד עמוד ב

אמרו הלכה כרבי שמעון בן אלעזר וליה לא סבירא ליה

א״ר חייא בר אבא אמר רבי יוחנן דבר תורה גזילה הנשתנית חוזרת בעיניה שנאמר (ויקרא ה, כג) והשיב את הגזלה אשר גזל מכל מקום ואם תאמר משנתנו משום תקנת השבים

ומי אמר ר׳ יוחנן הכי והאמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה ותנן לא הספיק ליתנו לו עד שצבעו פטור

אמר להו ההוא מדרבנן ורבי יעקב שמיה לדידי מפרשא לי מיניה דרבי יוחנן כגון שגזל עצים משופין ועשאן כלים דהוה ליה שינוי החוזר לברייתו:

תנו רבנן הגזלנין ומלוי ברבית שהחזירו אין מקבלין מהן והמקבל מהן אין רוח חכמים נוחה הימנו

אמר רבי יוחנן בימי רבי נשנית משנה זו דתניא מעשה באדם אחד שבקש לעשות תשובה א״ל אשתו ריקה אם אתה עושה תשובה אפילו אבנט אינו שלך ונמנע ולא עשה תשובה באותה שעה אמרו הגזלנין ומלוי רביות שהחזירו אין מקבלין מהם והמקבל מהם אין רוח חכמים נוחה הימנו

מיתיבי הניח להם אביהם מעות של רבית אע״פ שהן יודעין שהן רבית אין חייבין להחזיר אינהו הוא דלא הא אביהם חייב להחזיר

בדין הוא דאביהם נמי אינו חייב להחזיר והא דקתני בדידהו משום דקא בעי למתני סיפא הניח להם אביהם פרה וטלית וכל דבר המסויים חייבין להחזיר מפני כבוד אביהם תנא רישא נמי בדידהו

ומפני כבוד אביהם חייבין להחזיר אקרי כאן (שמות כב, כז) ונשיא בעמך לא תאור בעושה מעשה עמך

כדאמר רב פנחס בשעשה תשובה הכא נמי בשעשה תשובה אי עשה תשובה מאי בעי גביה איבעי ליה לאהדורי שלא הספיק להחזיר עד שמת

תא שמע הגזלנים ומלוי ברבית אע״פ שגבו מחזירין

גזלנין מאי שגבו איכא אי גזול גזול ואי לא גזול לא גזול אלא אימא הגזלנין ומאי ניהו מלוי רביות אע״פ שגבו מחזירין אמרי מחזירין ואין מקבלין מהם

אלא למה מחזירין לצאת ידי שמים

ת״ש הרועים והגבאין והמוכסין תשובתן קשה ומחזירין למכירין

אמרי מחזירין ואין מקבלין מהם ואלא למה מחזירין לצאת ידי שמים אי הכי אמאי תשובתן קשה

ועוד אימא סיפא ושאין מכירין יעשה בהן צרכי ציבור ואמר רב חסדא בורות שיחין ומערות אלא לא קשיא כאן קודם תקנה כאן לאחר תקנה

והשתא דאמר רב נחמן בשאין גזילה קיימת אפילו תימא אידי ואידי לאחר תקנה ולא קשיא

דף צה עמוד א

כאן בגזילה קיימת כאן בשאין גזילה קיימת והא אבנט דגזילה קיימת היא מאי אבנט דמי אבנט

וכל היכא דגזילה קיימת לא עבוד רבנן תקנתא והרי מריש דגזילה קיימת היא ותנן על המריש הגזול שבנאו בבירה שיטול דמיו מפני תקנת השבים שאני התם דכיון דאיכא פסידא דבירה שויוה רבנן כדליתא:

גזל פרה מעוברת וילדה וכו׳: תנו רבנן הגוזל רחל וגזזה פרה וילדה משלם אותה ואת גיזותיה ואת ולדותיה דברי רבי מאיר ר׳ יהודה אומר גזילה חוזרת בעיניה רבי שמעון אומר רואין אותה כאילו היא שומא אצלו בכסף

איבעיא להו מאי טעמיה דרבי מאיר משום דקסבר שינוי במקומו עומד או דילמא בעלמא שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קניס

למאי נפקא מינה להיכא דכחשא מכחש

תא שמע גזל בהמה והזקינה עבדים והזקינו משלם כשעת הגזילה רבי מאיר אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך ואילו בהמה כשעת הגזילה

ואי סלקא דעתך סבר רבי מאיר שינוי במקומו עומד אפי׳ בהמה נמי אלא לאו ש״מ קסבר ר׳ מאיר שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קניס

אמרי רבי מאיר לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידי שינוי אין קונה ואפילו בהמה נמי אלא לדידכו דאמריתו שינוי קונה אודו לי מיהת בעבדא דכמקרקעי דמי וקרקע אינה נגזלת ואמרי ליה רבנן לא עבדא כמטלטלי דמי

ת״ש לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום ר׳ מאיר אומר נותן לו דמי צמרו דמי צמרו אין דמי צמרו ושבחו לא ואי סלקא דעתך סבר רבי מאיר שינוי אין קונה דמי צמרו ושבחו בעי למיתב ליה

אלא לאו ש״מ קסבר ר״מ שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קניס שמע מינה

איכא דאמרי הא לא איבעי לן מדאפיך רב ותני גזל פרה והזקינה עבדים והזקינו משלם כשעת הגזילה דברי רבי מאיר וחכמים אומרים בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך ודאי לרבי מאיר שינוי קונה והכא קנסא הוא דקא קניס ליה

כי קא איבעי לן הכי איבעי לן כי קא קניס במזיד אבל בשוגג לא קניס או דילמא אפי׳ בשוגג נמי קניס

תא שמע חמשה גובין מן המחוררין

ואלו הן פירות ושבח פירות והמקבל עליו לזון בן אשתו ובת אשתו וגט חוב שאין בו אחריות וכתובת אשה שאין בה אחריות

מאן שמעת ליה דאמר אחריות לאו טעות סופר הוא רבי מאיר וקתני פירות ושבח פירות

שבח פירות היכי דמי כגון שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה והרי היא יוצאה מתחת ידו כשהוא גובה

דף צה עמוד ב

גובה את הקרן מנכסים משועבדים ואת השבח מנכסים בני חורין דאתא בעל ארעא ושקיל ארעיה ושבחיה

מאי לאו בעם הארץ דלא ידע דקרקע נגזלת או אינה נגזלת ואפי׳ הכי קאתי בעל קרקע ושקיל לארעא ושבחה ושמע מינה בשוגג נמי קניס אמרי לא בלוקח תלמיד חכם וידע

תא שמע לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום ר׳ מאיר אומר נותן לו דמי צמרו דמי צמרו אין דמי צמרו ושבחו לא

ואי סלקא דעתך בשוגג נמי קניס דמי צמרו ושבחו בעי למיתבא ליה אלא לאו ש״מ במזיד קניס בשוגג לא קניס ש״מ:

רבי יהודה אומר גזילה חוזרת בעיניה ר״ש אומר רואין אותה כאילו היא שומא אצלו בכסף מאי בינייהו

אמר רב זביד בשבח שעל גבי גזילה קמיפלגי ר׳ יהודה סבר דנגזל הוי ור״ש סבר דגזלן הוי

רב פפא אמר דכ״ע שבח שעל גבי גזילה דגזלן הוי והכא למחצה לשליש ולרביע קמיפלגי רבי יהודה סבר שבח שעל גבי גזילה כוליה דגזלן הוי ורבי שמעון סבר למחצה לשליש ולרביע הוא דשקיל גזלן

תנן גזל פרה ונתעברה אצלו וילדה רחל ונטענה אצלו וגזזה משלם כשעת הגזילה ילדה אין לא ילדה הדרא בעינא

בשלמא לרב זביד דאמר שבח שעל גבי גזילה דנגזל הוי לר׳ יהודה הא מני רבי יהודה היא אלא לרב פפא דאמר דגזלן הוי הא מני לא רבי יהודה ולא ר״ש

אמר לך רב פפא הוא הדין אפילו לא ילדה נמי כשעת הגזילה הוא דמשלם והא דקתני ילדה איידי דנסיב רישא ילדה נסיב סיפא נמי ילדה

תניא כוותיה דרב פפא ר׳ שמעון אומר רואין אותה כאילו היא שומא אצלו בכסף למחצה לשליש ולרביע

אמר רב אשי כי הוינן בי רב כהנא איבעיא לן לר׳ שמעון דאמר למחצה לשליש ולרביע הוא דשקיל גזלן כי מסלקינן ליה בדמי מסלקינן ליה או דילמא מבשרא שקול

ופשטנא מהא דאמר רב נחמן אמר שמואל שלשה שמין להן השבח ומעלין אותן בדמים ואלו הן בכור לפשוט

ובעל חוב ללוקח ובעל חוב ליתומים

אמר ליה רבינא לרב אשי מי אמר שמואל בעל חוב ללוקח יהיב ליה שבח והאמר שמואל בעל חוב גובה את השבח א״ל לא קשיא כאן בשבח המגיע לכתפים וכאן בשבח שאין מגיע לכתפים

אמר ליה והא מעשים בכל יום וקא מגבי שמואל אפי׳ שבח המגיע לכתפים אמר ליה לא קשיא

דף צו עמוד א

הא דמסיק ביה כשיעור ארעא ושבחא הא דלא מסיק ביה אלא כשיעור ארעא

אמר ליה הניחא למאן דאמר אי אית ליה זוזי ללוקח לא מצי מסלק ליה לבעל חוב שפיר אלא למ״ד אי אית ליה זוזי ללוקח מצי מסלק ליה לבעל חוב לימא ליה אי הוו לי זוזי הוה מסלקינא לך מכוליה ארעא השתא הב לי גריוא דארעא שיעור שבחאי

אמר ליה הכא במאי עסקינן כגון דשויה ניהליה אפותיקי דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזה:

אמר רבא גזל והשביח ומכר וגזל והשביח והוריש מה שהשביח מכר מה שהשביח הוריש:

בעי רבא השביח לוקח מהו בתר דבעיא הדר פשטה מה מכר ראשון לשני כל זכות שתבא לידו:

בעי רבא השביח עובד כוכבים מהו א״ל רב אחא מדפתי לרבינא תקנתא לעובד כוכבים ניקו ונעבוד אמר ליה לא צריכא כגון דזבניה לישראל סוף סוף הבא מחמת עובד כוכבים הרי הוא כעובד כוכבים

לא צריכא כגון דגזל ישראל וזבנה ניהליה והשביחה עובד כוכבים והדר עובד כוכבים וזבנה לישראל מאי מי אמרינן כיון דמעיקרא ישראל והדר ישראל עבדי רבנן תקנתא או דלמא כיון דאיכא עובד כוכבים באמצע לא עבדו ליה רבנן תקנתא תיקו:

אמר רב פפא האי מאן דגזל דיקלא מחבריה וקטליה אע״ג דשדיא מארעא לארעא דידיה לא קני מאי טעמא מעיקרא דיקלא מיקרי והשתא נמי דיקלא מיקרי דיקלא ועביד גובי לא קני השתא מיהת גובי דדיקלא מיקרי

גובי ועבדינהו כשורי קני כשורי רברבי ועבדינהו כשורי זוטרי לא קני עבדינהו קצוצייתא קני

אמר רבא האי מאן דגזל לוליבא ועבדינהו הוצי קני דמעיקרא לוליבא מיקרי והשתא הוצי הוצי ועבדינהו חופיא קני מעיקרא הוצי והשתא חופיא חופיא ועבדיה שרשורא לא קני מאי טעמא דהדר סתר ליה והוי חופיא

בעי רב פפא נחלקה התיומת מהו תא שמע דאמר רבי מתון אמר רבי יהושע בן לוי ניטלה התיומת פסול

דף צו עמוד ב

מאי לאו הוא הדין לנחלקה לא ניטלה שאני דהא חסר לה

איכא דאמרי ת״ש דא״ר מתון א״ר יהושע בן לוי נחלקה התיומת נעשה כמי שנטלה ופסול ש״מ

אמר רב פפא האי מאן דגזל עפרא מחבריה ועבדיה לבינתא לא קני מאי טעמא דהדר משוי ליה עפרא לבינתא ועבדיה עפרא קני מאי אמרת דלמא הדר ועביד ליה לבינתא האי לבינתא אחריתי הוא ופנים חדשות באו לכאן

ואמר רב פפא האי מאן דגזל נסכא מחבריה ועביד זוזי לא קני מאי טעמא הדר עביד להו נסכא זוזי ועבדינהו נסכא קני מאי אמרת הדר עביד להו זוזי פנים חדשות באו לכאן

שחימי ועבדינהו חדתי לא קני חדתי ועבדינהו שחימי קני מאי אמרת הדר עביד להו חדתי מידע ידיע שיחמייהו:

זה הכלל כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה: (זה הכלל) לאתויי מאי לאתויי הא דאמר ר׳ אלעא גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר

ההוא גברא דגזל פדנא דתורי מחבריה אזל כרב בהו כרבא זרע בהו זרעא לסוף אהדרינהו למריה אתא לקמיה דרב נחמן אמר להו זילו שומו שבחא דאשבח

אמר ליה רבא תורי אשבח ארעא לא אשבח אמר מי קאמינא נשיימו כוליה פלגא קאמינא א״ל סוף סוף גזילה הוא וקא הדרה בעינא דתנן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה

אמר ליה לא אמינא לך כי יתיבנא בדינא לא תימא לי מידי דאמר הונא חברין עלאי אנא ושבור מלכא אחי בדינא האי אינש גזלנא עתיקא הוא ובעינא דאיקנסיה:

מתני׳ גזל בהמה והזקינה עבדים והזקינו משלם כשעת הגזלה רבי מאיר אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך

גזל מטבע ונסדק פירות והרקיבו יין והחמיץ משלם כשעת הגזלה

מטבע ונפסל תרומה ונטמאת חמץ ועבר עליו הפסח בהמה ונתעבדה בה עבירה או שנפסלה מעל גבי המזבח או שהיתה יוצאה ליסקל אומר לו הרי שלך לפניך:

גמ׳ אמר רב פפא לא הזקינה הזקינה ממש אלא אפי׳ כחשה והא אנן הזקינה תנן כחשה כגון הזקינה דלא הדר בריא

אמר ליה מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי הכי קאמרי משמיה דרבי יוחנן אפילו גנב טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו וקנאו טבח ומכר שלו הוא טובח שלו הוא מוכר אמר ליה לאו אמינא לך לא תחליף גברי ההוא משמיה דרבי אלעא איתמר:

רבי מאיר אומר בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך: אמר רב חנינא בר אבדימי אמר רב הלכה כרבי מאיר ורב שביק רבנן ועביד כרבי מאיר אמרי משום דברייתא איפכא תניא ורב שביק מתניתין ועביד כברייתא רב מתניתין נמי איפכא תני

ומאי טעמיה דרב דאפיך מתני׳ מקמי דברייתא אדרבה ניפוך לברייתא מקמי מתניתין אמרי רב נמי מתניתין איפכא אתניה

ואי בעית אימא כי לא אפיך חדא מקמי חדא חדא מקמי תרתי אפיך

דתניא המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר ברשותי ילדה והלה שותק זכה בה זה אומר איני יודע וזה אומר איני יודע יחלוקו

זה אומר ברשותי וזה אומר ברשותי ישבע המוכר שברשותו ילדה לפי שכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין דברי ר׳ מאיר

וחכמים אומרים אין נשבעין לא על העבדים ולא על הקרקעות

האי הלכה כר׳ מאיר הלכה כרבנן מיבעי ליה הכי קאמר למאי דאפכיתו ותניתו הלכה כרבי מאיר

דף צז עמוד א

ומי אמר רב עבדא כמקרקעי דמי והאמר רב דניאל בר רב קטינא אמר רב התוקף בעבדו של חבירו ועשה בו מלאכה פטור ואי ס״ד עבדא כמקרקעי דמי אמאי פטור ברשותא דמריה קאי

הכא במאי עסקינן שלא בשעת מלאכה כי הא דשלח ליה רבי אבא למרי בר מר בעי מיניה מרב הונא הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר או אין צריך להעלות לו שכר ושלחו ליה אינו צריך להעלות לו שכר

הכי השתא בשלמא התם בין למ״ד ביתא מיתבא יתיב ניחא ליה בין למ״ד (ישעיהו כד, יב) ושאיה יוכת שער ניחא ליה

אלא הכא מי ניחא ליה דנכחוש עבדיה אמרי ה״נ ניחא ליה דלא ליסתרי עבדיה

בי רב יוסף בר חמא הוו תקיף עבדי דאינשי דמסיק בהו זוזי ועבדי בהו מלאכה א״ל רבה בריה מ״ט עביד מר הכי א״ל דאמר רב נחמן עבדא נהום כריסיה לא שוי אמר ליה אימא דאמר רב נחמן כגון דארו עבדיה דמרקיד בי כובי כולהו עבדי מעבד עבדי

א״ל אנא כרב דניאל סבירא לי דאמר רב דניאל בר רב קטינא אמר רב התוקף בעבדו של חבירו ועשה בו מלאכה פטור אלמא ניחא ליה דלא ליסתרי עבדיה

אמר ליה הני מילי היכא דלא מסיק בהו זוזי מר כיון דמסיק בהו זוזי מיחזי כרבית דאמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן אף על פי שאמרו הדר בחצר חבירו שלא מדעתו א״צ להעלות לו שכר הלוהו ודר בחצר חבירו צריך להעלות לו שכר א״ל הדרי בי:

איתמר התוקף ספינתו של חבירו ועשה בה מלאכה אמר רב רצה שכרה נוטל רצה פחתה נוטל ושמואל אמר אינו נוטל אלא פחתה

אמר רב פפא לא פליגי הא דעבידא לאגרא הא דלא עבידא לאגרא ואיבעית אימא הא והא דעבידא לאגרא הא דנחית ליה אדעתא דאגרא והא דנחית ליה אדעתא דגזלנותא:

גזל מטבע ונסדק [וכו׳]: אמר רב הונא נסדק נסדק ממש נפסל פסלתו מלכות

ורב יהודה אמר פסלתו מלכות נמי היינו נסדק אלא ה״ד נפסל שפסלתו מדינה זו ויוצאה במדינה אחרת

א״ל רב חסדא לרב הונא לדידך דאמרת נפסל פסלתו מלכות הרי פירות והרקיבו יין והחמיץ דכי פסלתו מלכות דמי וקתני משלם כשעת הגזילה

א״ל התם נשתנה טעמו וריחו הכא לא נשתנה

א״ל רבא לרב יהודה לדידך דאמרת פסלתו מלכות נמי היינו נסדק הרי תרומה ונטמאת דכי פסלתו מלכות דמי וקתני אומר לו הרי שלך לפניך

א״ל התם לא מינכר היזיקה הכא מינכר היזיקה

איתמר המלוה את חבירו על המטבע ונפסלה המטבע רב אמר

דף צז עמוד ב

נותן לו מטבע היוצא באותה שעה ושמואל אמר יכול לומר לו לך הוציאו במישן אמר רב נחמן מסתברא מילתיה דשמואל דאית ליה אורחא למיזל למישן אבל לית ליה אורחא לא

איתיביה רבא לרב נחמן אין מחללין על המעות שאינם יוצאות כיצד היו לו מעות כוזביות ירושלמיות או של מלכים הראשונים אין מחללין הא של אחרונים דומיא דראשונים מחללין

א״ל הכא במאי עסקינן כשאין מלכיות מקפידות זו על זו

אלא כי אמר שמואל כשמלכיות מקפידות זו על זו היכי מצי ממטי להו דממטי לה ע״י הדחק דלא בחשי ואי משכחי קפדי

ת״ש אין מחללין על מעות של כאן והן בבבל ושל בבל והן כאן של בבל והן בבבל מחללין קתני מיהת אין מחללין על מעות של כאן והן בבבל אע״ג דסופו למיסק להתם

הכא במאי עסקינן כשמלכיות מקפידות זו על זו אי הכי של בבל והן בבבל למאי חזו חזו דזבין בהו בהמה ומסיק לירושלים

והתניא התקינו שיהו המעות יוצאות בירושלים מפני כך א״ר זירא לא קשיא כאן בזמן שיד ישראל תקיפה על אומות העולם כאן בזמן שיד אומות העולם תקיפה על עצמן

ת״ר איזהו מטבע של ירושלים דוד ושלמה מצד אחד וירושלים עיר הקודש מצד אחר ואיזהו מטבע של אברהם אבינו זקן וזקינה מצד אחד ובחור ובתולה מצד אחר

בעא מיניה רבא מרב חסדא המלוה את חבירו על המטבע והוסיפו עליו מהו אמר לו נותן לו מטבע היוצא באותה שעה א״ל ואפילו כי נפיא א״ל אין א״ל אפי׳ כי תרטיא א״ל אין

והא קא זיילין פירי אמר רב אשי חזינן אי מחמת טיבעא זיל מנכינן ליה

דף צח עמוד א

ואי מחמת תרעא זיל לא מנכינן ליה

והא קא שבח לענין נסכא אלא כי הא דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע עבדי עובדא בזוזי דאגרדמיס טייעא עד י׳ בתמניא

אמר רבה הזורק מטבע של חבירו לים הגדול פטור מאי טעמא אמר הא מנח קמך אי בעית שקליה והני מילי בצלולין דקא חזי ליה אבל עכורין דלא קחזי ליה לא והני מילי דאדייה אדויי אבל שקליה בידיה מיגזל גזליה השבה בעי מיעבד

מתיב רבא אין מחללין על מעות שאינן ברשותו כיצד היו לו מעות בקסטרא או בהר המלך או שנפל כיסו לים הגדול אין מחללין אמר רבה שאני לענין מעשר דבעינן מצוי בידך דרחמנא אמר (דברים יד, כה) וצרת הכסף בידך וליכא

ואמר רבה השף מטבע של חבירו פטור מאי טעמא דהא לא עבד ולא מידי וה״מ דמחייה בקורנסא וטרשיה אבל שייפא בשופינא חסורי חסריה

מתיב רבא הכהו על עינו וסמאה על אזנו וחרשו עבד יוצא בהן לחירות כנגד עינו ואינו רואה כנגד אזנו ואינו שומע אין עבד יוצא בהן לחירות

רבה לטעמיה דאמר רבה חרשו לאביו נהרג שאי אפשר לחרישה בלא חבורה דטפתא דדמא נפלת ליה באוניה

ואמר רבה הצורם אוזן פרתו של חבירו פטור מאי טעמא פרה כדקיימא קיימא דלא עבד ולא מידי וכולהו. שוורים לאו לגבי מזבח קיימי

מתיב רבא העושה מלאכה במי חטאת ובפרת חטאת פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים מלאכה הוא דלא מינכר היזיקה אבל צורם דמינכר היזיקה הכי נמי דמחייב בדיני אדם

אמרי הוא הדין דאפילו צורם פטור והא קא משמע לן דאפילו מלאכה דלא מינכר היזיקה חייב בדיני שמים

ואמר רבה השורף שטרו של חבירו פטור דאמר ליה ניירא קלאי מינך מתקיף לה רמי בר חמא היכי דמי

דף צח עמוד ב

אי דאיכא סהדי דידעי מאי הוה בשטרא ליכתבו ליה שטרא מעליא ואי דליכא סהדי אנן מנא ידעינן אמר רבא תהא במאמינו

אמר רב דימי בר חנינא הא דרבה מחלוקת ר״ש ורבנן היא לר״ש דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי מחייב לרבנן דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי לא מחייב

מתקיף לה רב הונא בריה דרב יהושע אימר דשמעת ליה לרבי שמעון דבר הגורם לממון כממון דמי בדבר שעיקרו ממון כדרבה דאמר רבה גזל חמץ לפני הפסח ובא אחר ושרפו במועד פטור שהכל מצווים עליו לבערו לאחר הפסח מחלוקת ר׳ שמעון ורבנן

לרבי שמעון דאמר דבר הגורם לממון כממון דמי חייב לרבנן דאמרי דבר הגורם לממון לאו כממון דמי פטור בדבר שאין עיקרו ממון מי אמרינן

אמר אמימר מאן דדאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי שטרא מעליא ומאן דלא דאין דינא דגרמי מגבי ביה דמי ניירא בעלמא הוה עובדא וכפייה רפרם לרב אשי ואגבי ביה כי כשורא לצלמא:

חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך: מאן תנא אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך אמר רב חסדא ר׳ יעקב היא דתניא שור שהמית עד שלא נגמר דינו מכרו מכור הקדישו מוקדש שחטו בשרו מותר החזירו שומר לבעליו מוחזר

משנגמר דינו מכרו אינו מכור הקדישו אינו מוקדש שחטו בשרו אסור החזירו שומר לבעליו אינו מוחזר רבי יעקב אומר אף משנגמר דינו החזירו שומר לבעליו מוחזר

מאי לאו בהא קמיפלגי דרבי יעקב סבר אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך ורבנן סברי אין אומרין באיסורי הנאה הרי שלך לפניך

א״ל רבה לא דכולי עלמא אמרינן באיסורי הנאה הרי שלך לפניך דאם כן נפלגו בחמץ בפסח אלא אמר רבה הכא בגומרין דינו של שור שלא בפניו קא מיפלגי

רבנן סברי אין גומרין דינו של שור שלא בפניו דאמר ליה אי אייתיתיה ניהליה הוה מעריקנא ליה לאגמא השתא מסרתיה ביד מאן דלא מצינא לאישתעויי דינא בהדיה ור׳ יעקב סבר גומרין דינו של שור שלא בפניו דאמר ליה מאי עבדי ליה סוף סוף הוה גמרי ליה דינא שלא בפניו

אשכחיה רב חסדא לרבה בר שמואל א״ל תנית מידי באיסורי הנאה אמר ליה אין תנינא (ויקרא ה, כג) והשיב את הגזלה מה תלמוד לומר אשר גזל יחזיר כעין שגזל

מכאן אמרו גזל מטבע ונפסל פירות והרקיבו יין והחמיץ תרומה ונטמאת חמץ ועבר עליו הפסח בהמה ונעבדה בה עבירה ושור עד שלא נגמר דינו אומר לו הרי שלך לפניך

מאן שמעת ליה דאמר עד שלא נגמר דינו אין משנגמר דינו לא רבנן וקתני חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך א״ל אי משכחת להו לא תימא להו ולא מידי:

פירות והרקיבו אומר לו הרי שלך לפניך: והתנן פירות והרקיבו משלם כשעת הגזילה אמר רב פפא כאן שהרקיבו כולן כאן שהרקיבו מקצתן:

מתני׳ נתן לאומנין לתקן וקלקלו חייבין לשלם נתן לחרש שידה תיבה ומגדל לתקן וקלקל חייב לשלם והבנאי שקיבל עליו לסתור את הכותל ושיבר האבנים או שהזיקן חייב לשלם היה סותר מצד זה ונפל מצד אחר פטור ואם מחמת המכה חייב:

גמ׳ אמר רב אסי לא שנו אלא שנתן לחרש שידה תיבה ומגדל לנעץ בהן מסמר ונעץ בהן מסמר ושיברן אבל נתן לחרש עצים לעשות שידה תיבה ומגדל ועשה מהן שידה תיבה ומגדל ושיברן פטור

מאי טעמא אומן קונה בשבח כלי

תנן נתן לאומנין וקלקלו חייבין לשלם מאי לאו דיהיב להו עצים לא שידה תיבה ומגדל

הא מדקתני סיפא שידה תיבה ומגדל מכלל דרישא עצים אמרי פרושי קא מפרש לה כיצד נתן לאומנין לתקן וקלקלו חייבין לשלם כגון שנתן לחרש שידה תיבה ומגדל

והכי נמי מסתברא דכיצד קתני דאי סלקא דעתך רישא עצים השתא אשמעינן עצים חייבין לשלם ולא אמרינן אומן קונה בשבח כלים שידה תיבה ומגדל מבעיא

אי משום הא לא איריא תנא סיפא לגלויי רישא שלא תאמר רישא שידה תיבה ומגדל אבל עצים לא תנא סיפא שידה תיבה ומגדל מכלל דרישא עצים ואפ״ה חייב לשלם

לימא מסייע ליה הנותן צמר לצבע

דף צט עמוד א

והקדיחו יורה נותן לו דמי צמרו דמי צמרו אין דמי צמרו ושבחו לא לאו שהקדיחו לאחר נפילה דאיכא שבחא ושמע מינה אומן קונה בשבח כלי

אמר שמואל הכא במאי עסקינן כגון שהקדיחו בשעת נפילה דליכא שבחא אבל הקדיחו לאחר נפילה מאי נותן לו דמי צמרו ושבחו לימא שמואל לית ליה דרב אסי

אמר לך שמואל הכא במאי עסקינן כגון דצמר וסמנין דבעל הבית וצבע אגר ידיה הוא דשקיל

אי הכי נותן לו דמי צמרו וסמנין מיבעי ליה אלא שמואל דחויי קא מדחי ליה

תא שמע הנותן טליתו לאומן גמרו והודיעו אפילו מכאן ועד עשרה ימים אינו עובר עליו משום (ויקרא יט, יג) לא תלין נתנה לו בחצי היום כיון ששקעה עליו החמה עובר עליו משום בל תלין

ואי ס״ד אומן קונה בשבח כלי אמאי עובר משום בל תלין

אמר רב מרי בריה דרב כהנא בגרדא דסרבלא דליכא שבחא

סוף סוף למאי יהבה נהליה לרכוכי כיון דרככיה היינו שבחא לא צריכא דאגריה לביטשי ביטשא במעתא דהיינו שכירות

ולמאי דסליק אדעתין מעיקרא דלא אגריה לביטשי מסייע ליה לרב ששת דבעו מיניה מרב ששת קבלנות עובר עליו משום בל תלין או אינו עובר ואמר להו רב ששת עובר

לימא דרב ששת פליגא אדרב אסי אמר שמואל בר אחא בשליחא דאיגרתא

לימא כתנאי עשה לי שירים נזמין וטבעות ואקדש לך כיון שעשאן מקודשת דברי רבי מאיר וחכמים אומרים אינה מקודשת עד שיגיע ממון לידה

מאי ממון אילימא אותו ממון מכלל דר״מ סבר אותו ממון לא אלא במאי מקדשא אלא פשיטא מאי ממון ממון אחר

וסברוה דכולי עלמא ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ודכולי עלמא המקדש במלוה אינה מקודשת

מאי לאו באומן קונה בשבח כלי קמיפלגי דר״מ סבר אומן קונה בשבח כלי ורבנן סברי אין אומן קונה בשבח כלי

לא דכולי עלמא אין אומן קונה בשבח כלי אלא הכא בישנה לשכירות מתחילה ועד סוף קא מיפלגי

רבי מאיר סבר אין לשכירות אלא לבסוף ורבנן סברי יש לשכירות מתחילה ועד סוף

ואי בעית אימא דכולי עלמא ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף והכא במקדש במלוה קמיפלגי דרבי מאיר סבר המקדש במלוה מקודשת ורבנן סברי המקדש במלוה אינה מקודשת

דף צט עמוד ב

רבא אמר דכ״ע ישנה לשכירות מתחילה ועד סוף ודכולי עלמא המקדש במלוה אינה מקודשת ודכולי עלמא אין אומן קונה בשבח כלי

אלא הכא במאי עסקינן כגון שהוסיף לה נופך משלו רבי מאיר סבר מלוה ופרוטה דעתה אפרוטה ורבנן סברי מלוה ופרוטה דעתה אמלוה

ובפלוגתא דהני תנאי דתניא בשכר שעשיתי עמך אינה מקודשת בשכר שאעשה עמך מקודשת רבי נתן אומר בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת וכל שכן בשכר שעשיתי עמך

ורבי יהודה הנשיא אומר באמת אמרו בין בשכר שעשיתי עמך ובין בשכר שאעשה עמך אינה מקודשת ואם הוסיף לה נופך משלו מקודשת

(מאי איכא) בין ת״ק לרבי נתן איכא בינייהו שכירות בין רבי נתן לר׳ יהודה הנשיא איכא בינייהו מלוה ופרוטה

אמר שמואל טבח אומן שקלקל חייב לשלם מזיק הוא פושע הוא נעשה כאומר לו שחוט לי מכאן ושחט לו מכאן

למה ליה למימר מזיק הוא פושע הוא אי אמר מזיק הוא הוה אמינא הני מילי היכא דקא עביד בשכר אבל היכא דקא עביד בחנם לא קמ״ל פושע הוא

איתיביה רב חמא בר גוריא לשמואל הנותן בהמה לטבח וניבלה אומן פטור הדיוט חייב ואם נותן שכר בין הדיוט בין אומן חייב אמר ליה לעכר מוחך

אתא ההוא מרבנן קא מותיב ליה א״ל השתא שקלת מאי דשקל חברך קאמינא לכו אנא רבי מאיר וקאמריתו לי רבנן אמאי לא דייקת מילי שאני אומר מזיק הוא פושע הוא נעשה כאומר לו שחוט לי מכאן ושחט לו מכאן מאן אית ליה האי סברא רבי מאיר דאמר מבעי ליה למירמי אנפשיה

הי רבי מאיר אילימא [הא] רבי מאיר (קל״ן סימן)

דתנן קשרו בעליו במוסירה ונעל בפניו כראוי ויצא והזיק בין תם בין מועד חייב דברי רבי מאיר

התם בקראי פליגי

אלא הא רבי מאיר דתנן לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו התם בידים קלאו מיניה

אלא הא רבי מאיר דתנן נשברה כדו ולא סילקה נפלה גמלו ולא העמידה רבי מאיר אומר חייב בנזקן וחכמים אומרים פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים וקיימא לן דבנתקל פושע הוא פליגי

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן טבח אומן שקלקל חייב ואפילו הוא אומן כטבחי ציפורי ומי אמר רבי יוחנן הכי והאמר רבה בר בר חנה עובדא הוה קמיה דרבי יוחנן בכנישתא דמעון ואמר ליה זיל אייתי ראיה דממחית לתרנגולים ואפטרך

לא קשיא כאן בחנם כאן בשכר כי הא דאמר רבי זירא הרוצה שיתחייב לו טבח יקדים לו דינר

מיתיבי המוליך חטים לטחון ולא לתתן ועשאן סובין או מורסן קמח לנחתום ועשאו פת ניפולין בהמה לטבח וניבלה חייב מפני שהוא כנושא שכר אימא מפני שהוא נושא שכר

ההוא מגרומתא דאתאי לקמיה דרב טרפיה ופטריה לטבח מלשלומי דמי פגעו ביה רב כהנא ורב אסי בההוא גברא אמרו ליה עביד בך רב תרתי

מאי תרתי אילימא תרתי לגריעותא דאיבעי ליה לאכשורי כר׳ יוסי בר׳ יהודה וטרפה כרבנן ואי נמי כרבנן דאיבעי ליה חיובא לטבחא ומי שרי למימר כי האי גונא

והתניא לכשיצא לא יאמר אני מזכה וחבירי מחייבין אבל מה אעשה שחבירי רבו עלי ועל זה נאמר (משלי יא, יג) הולך רכיל מגלה סוד

אלא תרתי למעליותא דלא אוכלך ספק איסורא ומנעך מספק גזילה

איתמר המראה דינר לשולחני ונמצא רע תני חדא אומן פטור הדיוט חייב ותניא אידך בין אומן בין הדיוט חייב

אמר רב פפא כי תניא אומן פטור כגון דנכו ואיסור דלא צריכי למיגמר כלל אלא במאי טעו טעו בסיכתא חדתא דההיא שעתא דנפק מתותי סיכתא

ההיא איתתא דאחזיא דינרא לרבי חייא אמר לה מעליא הוא למחר אתאי לקמיה ואמרה ליה אחזיתיה ואמרו לי בישא הוא ולא קא נפיק לי אמר ליה לרב זיל חלפיה ניהלה וכתוב אפנקסי דין עסק ביש

ומאי שנא דנכו ואיסור דפטירי משום דלא צריכי למיגמר רבי חייא נמי לאו למיגמר קא בעי רבי חייא לפנים משורת הדין הוא דעבד כדתני רב יוסף (שמות יח, כ) והודעת להם זה

דף ק עמוד א

בית חייהם את הדרך זו גמילות חסדים ילכו זו ביקור חולים בה זו קבורה את המעשה זה הדין אשר יעשון זו לפנים משורת הדין

ריש לקיש אחוי ליה דינרא לרבי אלעזר אמר מעליא הוא אמר ליה חזי דעלך קא סמכינא א״ל כי סמכת עלי מאי למימרא דאי משתכח בישא בעינא לאיחלופי לך והא את הוא דאמרת רבי מאיר הוא דדאין דינא דגרמי מאי לאו ר׳ מאיר ולא סבירא לן כוותיה

א״ל לא ר׳ מאיר וסבירא לן כוותיה

הי רבי מאיר אילימא רבי מאיר (ד׳ ל׳ מ׳ פ׳ סימן)

דתנן דן את הדין זיכה את החייב חייב את הזכאי טימא את הטהור טיהר את הטמא מה שעשה עשוי וישלם מביתו

הא איתמר עלה אמר רבי אילעא אמר רב והוא שנטל ונתן ביד

אלא הא ר׳ מאיר דתנן לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום ר׳ מאיר אומר נותן לו דמי צמרו התם קא עביד בידים

אלא הא ר׳ מאיר דתנן המסכך גפנו על גבי תבואתו של חבירו הרי זה קידש וחייב התם נמי קא עביד בידים

אלא הא ר״מ דתניא מחיצת הכרם שנפרצה

דף ק עמוד ב

אומר לו גדור נפרצה אומר לו גדור נתייאש ממנה ולא גדרה ה״ז קידש וחייב באחריותו:

מתני׳ הנותן צמר לצבע והקדיחו יורה נותן לו דמי צמרו צבעו כאור אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח

לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו ר׳ יהודה אומר אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח:

גמ׳ מאי כאור אמר ר״נ אמר רבה בר בר חנה כלבוס מאי כלבוס אמר רבה בר שמואל

דף קא עמוד א

כפרא דודי:

תנו רבנן הנותן עצים לחרש לעשות מהן כסא ועשה מהן ספסל ספסל ועשה מהן כסא ר׳ מאיר אומר נותן לו דמי עציו רבי יהודה אומר אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח

ומודה רבי מאיר אם נתן עצים לחרש לעשות מהן כסא נאה ועשה מהן כסא כעור ספסל נאה ועשה ספסל כעור אם השבח יתר על היציאה נותן לו דמי היציאה ואם היציאה. יתירה על השבח נותן לו דמי השבח:

איבעיא להו יש שבח סמנין על הצמר או אין שבח סמנין על הצמר

היכי דמי אילימא דגזל סמנין ודקינהו ותרנהו וצבע בהן תיפוק ליה משום דקנינהו בשינוי

לא צריכא דגזל סמנין שרויין וצבע בהו מאי יש שבח סמנין על גבי צמר דאמר ליה הב לי סמנאי דשקלתינהו או דלמא אין שבח סמנין על גבי הצמר דא״ל לית לך גבאי ולא מידי

אמרי ואי אין שבח סמנין על גבי צמר מי מצי אמר ליה לית לך גבאי ולא מידי נימא ליה הב לי סמנאי דאפסדתינהו

אלא להך גיסא אין שבח סמנין על גבי הצמר ובעי שלומי ליה או דלמא יש שבח סמנין על גבי צמר וא״ל הא מנחי קמך שקלינהו במאי שקליה בצפון צפון עבורי מיעבר השבה לא עביד

אלא הב״ע כגון דגזל צמר וסמנין דחד וצבעיה להההוא צמר בהנך סמנין וקא מהדר ליה ניהליה לצמר יש שבח סמנין ע״ג הצמר וקא מהדר ליה סמנין וצמר או דלמא אין שבח סמנין על גבי צמר וצמר מהדר ליה סמנין לא מהדר ליה

אמרי תיפוק ליה דאייקר ליה ניהליה בדמי לא צריכא דזל ציבעא ואיבעית אימא כגון שצבע בהו קופא

רבינא אמר הכא במאי עסקינן כגון דצמר דחד וסמנין דחד וקאתי קוף וצבעיה להההוא צמר בהנך סמנין יש שבח סמנין על גבי צמר דאמר ליה הב לי סמנאי דגבך נינהו או דלמא אין שבח סמנין על גבי צמר ואמר ליה לית לך גבאי כלום

תא שמע בגד שצבעו בקליפי ערלה ידלק אלמא חזותא מילתא היא

אמר רבא הנאה הנראה לעינים אסרה תורה דתניא (ויקרא יט, כג) ערלים לא יאכל אין לי אלא איסור אכילה מנין שלא יהנה ממנו ולא יצבע [בו] ולא ידליק בו את הנר

תלמוד לומר (ויקרא יט, כג) וערלתם ערלתו את פריו ערלים לא יאכל לרבות את כולם

תא שמע בגד שצבעו בקליפי שביעית ידלק שאני התם דאמר קרא (ויקרא כה, ז) תהיה בהויתה תהא

דף קא עמוד ב

רבא רמי תנן בגד שצבעו בקליפי ערלה ידלק אלמא חזותא מילתא היא ורמינהי רביעית דם שנבלעה בבית הבית טמא ואמרי לה הבית טהור ולא פליגי הא בכלים דהוו מעיקרא הא בכלים דאתו לבסוף

נבלעה בכסות רואין אם מתכבסת הכסות ויוצא ממנה רביעית דם טמאה ואם לאו טהורה

אמר רב כהנא מקולי רביעיות שנו כאן בדם תבוסה דרבנן:

רבא רמי תנן ממין הצובעין ספיחי סטים וקוצה יש להן שביעית ולדמיהן שביעית יש להן ביעור ולדמיהן ביעור אלמא עצים יש בהן משום קדושת שביעית

ורמינהי עלי קנים ועלי גפנים שגיבבן בחבא על פני השדה לקטן לאכילה יש בהן משום קדושת שביעית לעצים אין בהן משום קדושת שביעית

ומשני אמר קרא (ויקרא הכ, ו) לאכלה במי שהנאתו וביעורו שוין יצאו עצים שהנאתן אחר ביעורן

והא איכא עצים דמשחן דהנאתן וביעורן שוין

אמר רבא

דף קב עמוד א

סתם עצים להסקה הן עומדין

אמר רב כהנא ועצים להסקה תנאי היא דתניא אין מוסרין פירות שביעית לא למשרה ולא לכבוסה ור׳ יוסי אומר נותנין פירות שביעית לתוך המשרה ולתוך הכבוסה

מאי טעמא דרבנן אמר קרא (ויקרא כה, ו) לאכלה ולא למשרה לאכלה ולא לכבוסה ורבי יוסי אומר אמר קרא לכם לכל צרכיכם

ורבנן נמי הכתיב לכם לכם דומיא דלאכלה במי שהנאתו וביעורו שוין יצאו משרה וכבוסה שהנאתן אחר ביעורן

ור״י נמי הכתיב לאכלה אמר לך ההוא מיבעי ליה לכדתניא דתניא לאכלה ולא למלוגמא אתה אומר לאכלה ולא למלוגמא או אינו אלא לאכלה ולא לכבוסה כשהוא אומר לכם הרי כבוסה אמור הא מה אני מקיים לאכלה לאכלה ולא למלוגמא

ומה ראית לרבות הכבוסה ולהוציא את המלוגמא מרבה אני את הכבוסה ששוה בכל אדם ומוציא אני את המלוגמא שאינו שוה בכל אדם

כמאן אזלא הא דתניא לאכלה ולא למלוגמא לאכלה ולא לזילוף לאכלה ולא לעשות ממנה אפיקטויזין כמאן כר׳ יוסי דאי כרבנן איכא נמי משרה וכבוסה:

רבי יהודה אומר אם השבח כו׳: (סימן סבן)

יתיב רב יוסף אחורי דרבי אבא קמיה דרב הונא ויתיב רב הונא וקאמר הלכה כרבי יהושע בן קרחה והלכה כרבי יהודה

אהדרינהו רב יוסף לאפיה אמר בשלמא רבי יהושע בן קרחה אצטריך סלקא דעתך אמינא יחיד ורבים הלכה כרבים קמ״ל הלכה כיחיד

ר׳ יהושע בן קרחה מאי היא דתניא רבי יהושע בן קרחה אומר מלוה בשטר אין נפרעין מהן מלוה על פה נפרעין מהן מפני שהוא כמציל מידם

אלא הלכה כר׳ יהודה למה לי מחלוקת ואחר כך סתם היא ומחלוקת ואח״כ סתם הלכה כסתם

מחלוקת בבבא קמא לצבוע לו אדום וצבעו שחור שחור וצבעו אדום רבי מאיר אומר נותן לו דמי צמרו רבי יהודה אומר אם השבח יתר על היציאה נותן לו את היציאה ואם היציאה יתירה על השבח נותן לו את השבח וסתם בבבא מציעא דתנן כל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר בו ידו על התחתונה

ורב הונא אצטריך סלקא דעתך אמינא אין סדר למשנה וסתם ואחר כך מחלוקת היא ורב יוסף אי הכי כל מחלוקת ואח״כ סתמא נימא אין סדר למשנה וסתם ואח״כ מחלוקת היא

ורב הונא כי לא אמרינן אין סדר למשנה בחדא מסכתא אבל בתרי מסכתות אמרינן ורב יוסף כולה נזיקין חדא מסכתא היא

ואיבעית אימא משום דקתני לה גבי הלכתא פסיקתא כל המשנה ידו על התחתונה וכל החוזר בו ידו על התחתונה:

תנו רבנן הנותן מעות לשלוחו

דף קב עמוד ב

ליקח לו חטין ולקח מהם שעורין שעורין ולקח מהם חטין תניא חדא אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לו ותני חדא אם פחתו פחתו לו ואם הותירו הותירו לאמצע

אמר רבי יוחנן לא קשיא הא ר״מ והא רבי יהודה

הא ר״מ דאמר שינוי קונה והא רבי יהודה דאמר שינוי אינו קונה

מתקיף לה ר׳ אלעזר ממאי דלמא עד כאן לא קאמר ר״מ אלא במידי דחזי ליה לגופיה אבל לסחורה לא אמר

אלא א״ר אלעזר הא והא ר׳ מאיר ולא קשיא כאן לאכילה כאן לסחורה

מחכו עלה במערבא לר׳ יוחנן אליבא דר׳ יהודה וכי מי הודיעו לבעל חטין שיקנה חטין לבעל מעות מתקיף לה רב שמואל בר ססרטי אי הכי אפילו חטין וחטין נמי לא

אמר רבי אבהו שאני חטין וחטין דשליחותיה קא עביד וכי בעל הבית דמי

תדע דתנן אחד המקדיש נכסיו ואחד המעריך את עצמו אין לו בכסות אשתו ולא בכסות בניו ולא בצבע שצבע לשמן ולא בסנדלים חדשים שלקחן לשמן

ואמאי לימא הכא נמי מי הודיעו לצבע שיקנה צבעו לאשה אלא לאו משום דאמרינן [דשליחותיה קא עביד וכיד אשתו דמי הכא נמי] שליחותיה קא עביד וכיד בעה״ב דמי

א״ר אבא לא כל המקדיש נכסיו אין דעתו על כסות אשתו ובניו

מתקיף לה רבי זירא וכי דעתו של אדם על תפיליו ותנן המקדיש נכסיו מעלין לו תפילין א״ל אביי אין דעתו של אדם על תפילין המקדיש נכסיו סבר מצוה קא עבידנא ואין דעתו של אדם על כסות אשתו ובניו משום איבה

מתקיף לה רב אושעיא והלא חייבי ערכין שנו כאן ותנן חייבי ערכין ממשכנין אותן

וכי דעתו של אדם על עצמו למשכנו

אלא אמר רבי אבא כל המקדיש נכסיו נעשה כמי שהקנה להן כסות אשתו ובניו מעיקרא

תנו רבנן הלוקח שדה בשם חבירו אין כופין אותו למכור ואם אמר לו על מנת כופין אותו למכור

מאי קאמר אמר רב ששת ה״ק הלוקח שדה מחבירו בשם ריש גלותא אין כופין אותו ריש גלותא למכור ואם אמר על מנת כופין את ריש גלותא למכור

אמר מר הלוקח שדה בשם ריש גלותא אין כופין אותו ריש גלותא למכור מכלל דמקנא קניא ליה לימא פליגא דבני מערבא דאמרי וכי מי הודיעו לבעל חטין שיקנה חטין לבעל הבית

אי משום הא לא קשיא כגון דאודעיה לבעל שדה ואודעינהו לסהדי

אלא אימא סיפא על מנת כופין אותו ריש גלותא למכור אמאי ולימא ריש גלותא לא יקרייכו בעינא ולא זילותייכו בעינא

אלא אמר אביי ה״ק הלוקח שדה בשם חבירו (ריש גלותא)

דף קג עמוד א

אין כופין את המוכר למכור זימנא אחריתי ואם אמר לו על מנת כופין את המוכר למכור

אמר מר הלוקח שדה בשם חבירו אין כופין את המוכר למכור זימנא אחריתי פשיטא מהו דתימא מצי א״ל מידע ידעת דאנא לנפשאי שקילנא ופנחיא בעלמא הוא דקבעינא וזוזי בכדי לא שדינא אלא אדעתא דכתב ליה שטרא אחרינא קא משמע לן דאמר ליה ניינא עבדי לך בהדי ההוא דזבנת ליה בשמיה ויכתוב לך שטרא אחרינא

ואם אמר לו על מנת כופין את המוכר למכור פשיטא לא צריכא דאמר להו לסהדי קמיה דידיה חזו דשטרא אחרינא קא בעינא מהו דתימא מצי א״ל אמינא שטרא מהיאך דקא שקלת בשמיה קאמרת קא משמע לן דאמר ליה להכי טרחי ואמרי להו לעדים קמך דמינך הוא דקא בעינא

רב כהנא יהב זוזא אכיתנא לסוף אייקר כיתנא זבניה מרוותיה דכיתנא אתא לקמיה דרב א״ל מה אעביד איזיל אישקיל זוזאי א״ל אי כי קא זבני אמרי האי כיתנא דכהנא הוא זיל שקול ואי לא לא תשקול

כמאן כבני מערבא דאמרי מי הודיעו לבעל חטין שיקנה חטין לבעל מעות

אטו מי יהיב רב כהנא ארבע ושקיל תמני כיתנא ממילא הוא דאייקר מיגזל גזלוה ותנן כל הגזלנין משלמין כשעת הגזלה

אמרי התם אמנה הואי ולא משכיה רב כהנא לכיתנא ורב לטעמיה דאמר רב עושין אמנה בפירות ואין עושין אמנה בדמים:

מתני׳ הגוזל את חבירו שוה פרוטה ונשבע לו יוליכנו אחריו למדי לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו אבל נותן לשליח בית דין ואם מת יחזיר ליורשיו

נתן לו את הקרן ולא נתן לו את החומש מחל לו על הקרן ולא מחל לו על החומש מחל לו על זה ועל זה חוץ מפחות שוה פרוטה בקרן אינו צריך לילך אחריו נתן לו את החומש ולא נתן לו את הקרן מחל לו על החומש ולא מחל לו על הקרן מחל לו על זה ועל זה חוץ משוה פרוטה בקרן צריך לילך אחריו

נתן לו את הקרן ונשבע לו על החומש

דף קג עמוד ב

הרי זה משלם חומש על חומש עד שיתמעט הקרן משוה פרוטה

וכן בפקדון שנאמר (ויקרא ה, כא) או בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו או מצא אבידה וכחש בה ונשבע על שקר הרי זה משלם קרן וחומש ואשם:

גמ׳ נשבע לו אין לא נשבע לו לא מני לא רבי טרפון ולא רבי עקיבא דתניא גזל אחד מחמשה ואינו יודע איזה מהן וכל אחד אומר אותי גזל מניח גזילה ביניהם ומסתלק דברי רבי טרפון ר״ע אומר לא זו דרך מוציאתו מידי עבירה עד שישלם גזילה לכל אחד [ואחד]

מני אי ר״ט אע״ג דאישתבע אמר מניח גזילה ביניהם ומסתלק אי רבי עקיבא אע״ג דלא אישתבע אמר עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד

לעולם רבי עקיבא היא וכי קאמר רבי עקיבא עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד היכא דאישתבע הוא דקאמר מאי טעמא דאמר קרא (ויקרא ה, כד) לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו

ורבי טרפון אע״ג דאישתבע עבוד רבנן תקנתא דתניא ר׳ אלעזר ברבי צדוק אומר תקנה גדולה התקינו שאם היתה הוצאה יתירה על הקרן משלם קרן וחומש לבית דין ומביא אשמו ומתכפר לו

ור׳ עקיבא כי עבוד רבנן תקנתא היכא דידע למאן גזליה דקא מהדר ליה ממונא למריה גזל אחד מחמשה דלא ידע למאן גזליה דלא הדר ממונא למריה לא עבוד רבנן תקנתא

מתיב רב הונא בר יהודה א״ר שמעון בן אלעזר לא נחלקו רבי טרפון ורבי עקיבא על שלקח אחד מחמשה ואינו יודע מאיזה מהן לקח שמניח דמי מקח ביניהם ומסתלק על מה נחלקו שגזל אחד מחמשה בני אדם ואינו יודע מאיזה מהן גזל שר׳ טרפון אומר מניח דמי גזילה ביניהם ומסתלק ורבי עקיבא אומר אין לו תקנה עד שישלם גזילה לכל אחד ואחד

ואי סלקא דעתך דאישתבע מה לי לקח מה לי גזל

ועוד מתיב רבא מעשה בחסיד אחד שלקח משני בני אדם ולא היה יודע מאיזה מהן לקח ובא לפני רבי טרפון אמר לו הנח דמי מקחך ביניהם והסתלק בא לפני רבי עקיבא אמר לו אין לך תקנה עד שתשלם לכל אחד ואחד ואי סלקא דעתך דמישתבע חסיד מי מישתבע בשיקרא

וכי תימא דמישתבע והדר הוי חסיד והא כל היכא דאמרינן מעשה בחסיד אחד או רבי יהודה בן בבא או רבי יהודה ברבי אילעאי ורבי יהודה בן בבא ורבי יהודה ברבי אילעאי חסידים דמעיקרא הוו

אלא לעולם ר׳ טרפון היא ומודה ר׳ טרפון היכא דאישתבע מאי טעמא דאמר קרא לאשר הוא לו יתננו ביום אשמתו ורבי עקיבא (דאמר) אע״ג דלא מישתבע קניס

ור׳ טרפון מכדי היכא דמישתבע לא סגיא דלא הודה מאי איריא ונשבע אפילו בלא שבועה נמי דתניא מודה רבי טרפון באומר לשנים גזלתי אחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם נותן לזה מנה ולזה מנה

דף קד עמוד א

שכבר הודה מפי עצמו

אלא אמר רבא שאני מתני׳ דכיון דידע למאן גזליה ואודי ליה כיון דאפשר לאהדורי ממונא למריה הוה ליה כמאן דאמר ליה יהיו לי בידך הלכך נשבע אע״ג דקאמר ליה יהיו לי בידך כיון דבעי כפרה לא סגי עד דמטי לידיה הא לא אישתבע הוי גביה פקדון עד דאתי ושקיל ליה:

לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו: איתמר שליח שעשאו בעדים רב חסדא אמר הוי שליח רבה אמר לא הוי שליח

רב חסדא אמר הוי שליח להכי טרחי ואוקמיה בעדים דליקו ברשותיה רבה אמר לא הוי שליח ה״ק איניש מהימנא הוא אי סמכת סמוך אי בעית לשדוריה בידיה שדר בידיה

תנן השואל את הפרה ושילחה ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו או ביד בנו ביד עבדו ביד שלוחו של שואל ומתה פטור

האי שלוחו היכי דמי אי דלא עשה בעדים מנא ידעינן אלא דעשה בעדים וקתני דפטור קשיא לרב חסדא

כדאמר רב חסדא בשכירו ולקיטו הכא נמי בשכירו ולקיטו

תנן לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו האי שלוחו היכי דמי אי דלא עשאו בעדים מנא ידעינן אלא לאו דעשאו בעדים תרגמא רב חסדא בשכירו ולקיטו

אבל שליח שעשאו בעדים מאי הכי נמי דהוי שליח אדתני סיפא אבל נותן הוא לשליח בית דין לפלוג וליתני בדידיה שליח שעשאו בעדים הכי נמי דהוי שליח

אמרי לא פסיקא ליה שליח ב״ד לא שנא עשאו נגזל ולא שנא עשאו גזלן הוי שליח פסיקא ליה שליח שעשאו בעדים דכי עשאו נגזל הוא דהוי שליח עשאו גזלן לא הוי שליח לא פסיקא ליה

ולאפוקי מהאי תנא דתניא רבי שמעון בן אלעזר אומר שליח בית דין שעשאו נגזל ולא עשאו גזלן או עשאו גזלן ושלח הלה ונטל את שלו מידו פטור

רבי יוחנן ורבי אלעזר דאמרי תרוייהו שליח שעשאו בעדים הוי שליח וא״ת משנתנו

בממציא לו שליח דאמר ליה אית לי זוזי גבי פלניא ולא קא משדר להו איתחזי ליה דלמא איניש הוא דלא משכח לשדורי ליה

א״נ כדרב חסדא בשכירו ולקיטו

א״ר יהודה אמר שמואל

דף קד עמוד ב

אין משלחין מעות בדיוקני ואפילו עדים חתומים עליה ורבי יוחנן אמר אם עדים חתומים עליה משלחין

אמרי לשמואל מאי תקנתא כי הא דרבי אבא הוי מסיק זוזי בדרב יוסף בר חמא א״ל לרב ספרא בהדי דאתית אייתינהו ניהלי כי אזל להתם אמר ליה רבא בריה מי כתב לך התקבלתי א״ל לא אי הכי זיל ברישא ויכתוב לך התקבלתי

לסוף אמר ליה אי כתב לך נמי התקבלתי לאו כלום הוא דלמא אדאתית שכיב רבי אבא ונפלו זוזי קמי יתמי והתקבלתי דרבי אבא לאו כלום הוא א״ל ואלא מאי תקנתא זיל נקנינהו לך אגב ארעא ותא את כתוב לן התקבלתי

כי הא דרב פפא הוה מסיק תריסר אלפי זוזי בי חוזאי אקנינהו ניהליה לרב שמואל בר אבא אגב אסיפא דביתיה כי אתא נפק לאפיה עד תואך:

נתן לו את הקרן וכו׳: אלמא חומש ממונא הוא ואם מיית משלמי ליה יורשין

ותנן נמי נתן את הקרן ונשבע על החומש הרי מוסיף חומש על חומש אלמא חומשא ממונא הוא

ותניא נמי הכי הגוזל את חבירו ונשבע לו ומת יורשין משלמים קרן וחומש ופטורין מן האשם

ויורשין בני שלומי חומשא דאבוהון הוו (אלמא חומש ממונא הוא ובעי שלומי יורשין) ורמינהו עדיין אני אומר אימתי אינו משלם חומש על גזל אביו בזמן שלא נשבע לא הוא ולא אביו

הוא ולא אביו אביו ולא הוא הוא ואביו מנין ת״ל (ויקרא ה, כג) אשר גזל ואשר עשק והוא לא גזל ולא עשק

אמר רב נחמן לא קשיא כאן שהודה כאן שלא הודה

אי לא הודה קרן נמי לא משלם וכי תימא הכי נמי דלא משלם והא מדקא מהדר אחומש למימרא דקרן משלם

ועוד תניא ועדיין אני אומר אימתי הוא משלם קרן על גזל אביו בזמן שנשבע הוא ואביו אביו ולא הוא הוא ולא אביו לא הוא ולא אביו מנין ת״ל גזילה ועושק אבידה ופקדון יש תלמוד

ויתיב רב הונא וקאמר להא שמעתא א״ל רבה בריה יש תלמוד קאמר מר או ישתלמו קאמר מר א״ל יש תלמוד קאמינא ומריבויא דקראי אמרי

אלא מאי לא הודה לא הודה אביו והודה בנו

ונחייב בנו חומש אשבועה דידיה אמרי בשאין גזילה קיימת אי בשאין גזילה קיימת אפילו קרן נמי לא משלם לא צריכא דאיכא אחריות

וכי איכא אחריות נכסים מאי הוי מלוה על פה היא ומלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות

אמרי

דף קה עמוד א

בשעמד בדין אי בשעמד בדין אפילו חומש נמי משלם אמר רב הונא בריה דרב יהושע לפי שאין משלמין חומש על כפירת שעבוד קרקעות

רבא אמר הכא במאי עסקינן כגון שהיתה דיסקייא של אביו מופקדת ביד אחרים קרן משלם דהא איתיה חומש לא משלם דכי אישתבע בקושטא אישתבע דהא לא הוה ידע:

חוץ מפחות שוה פרוטה בקרן כו׳: אמר רב פפא לא שנו אלא שאין גזילה קיימת אבל גזילה קיימת צריך לילך אחריו חיישינן שמא תייקר

איכא דאמרי אמר רב פפא לא שנא גזילה קיימת ולא שנא שאין גזילה קיימת אינו צריך לילך אחריו לשמא תייקר לא חיישינן

אמר רבא גזל שלש אגודות בשלש פרוטות והוזלו ועמדו על שתים אם החזיר לו שתים חייב להחזיר לו אחרת ותנא תונא גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך

טעמא דאיתיה בעיניה הא ליתיה בעיניה אע״ג דהשתא לאו ממונא כיון דמעיקרא ממונא הוא בעי שלומי הכא נמי אף על גב דהשתא לא שוה פרוטה [כיון דמעיקרא הוי שוה פרוטה] בעי שלומי

בעי רבא גזל שתי אגודות בפרוטה והחזיר לו אחת מהן מהו מי אמרינן השתא ליכא גזילה או דלמא הא לא הדר גזילה דהואי גביה

הדר פשטה גזילה אין כאן השבה אין כאן אי גזילה אין כאן השבה יש כאן הכי קאמר אף על פי שגזילה אין כאן מצות השבה אין כאן

ואמר רבא הרי אמרו נזיר שגילח ושייר שתי שערות לא עשה ולא כלום בעי רבא גילח אחת ונשרה אחת מהו אמר ליה רב אחא מדיפתי לרבינא נזיר שגילח אחת אחת קא מבעיא ליה לרבא

אמר ליה לא צריכא כגון שנשר אחת מהן וגילח אחת מי אמרינן השתא מיהת הא ליכא שיעור או דלמא הא לאו גילוח הוא דמעיקרא הא שייר שתי שערות והשתא כי גילח לא הוי ב׳ שערות

הדר פשטה שער אין כאן גילוח אין כאן אי שער אין כאן גילוח יש כאן הכי קאמר אע״פ ששער אין כאן מצות גילוח אין כאן

ואמר רבא הרי אמרו חבית שניקבה וסתמוה שמרים הצילוה בעי רבא אגף חציה מהו

א״ל רב יימר לרב אשי לאו משנתנו היא זו דתנן חבית שניקבה וסתמוה שמרים הצילוה פקקה בזמורה עד שימרח היו בה שתים עד שימרח מן הצדדים ובין זמורה לחבירתה

טעמא דמרח הא לא מרח לא אמאי ותיהוי כי אגף חציה

אמרי הכי השתא התם אי לא מרח לא קאי אגף חציה במידי דקאי קאי

ואמר רבא הרי אמרו גזל חמץ ועבר עליו הפסח אומר לו הרי שלך לפניך בעי רבא

דף קה עמוד ב

נשבע עליו מהו מי אמרינן כיון דאי מיגנב בעי שלומי ליה ממונא קא כפר ליה או דלמא השתא מיהת הא מנח ועפרא בעלמא הוא ולא כפר ליה ממונא

מילתא דאיבעיא ליה לרבא פשיטא ליה לרבה דאמר רבה שורי גנבת והוא אומר לא גנבתי

מה טיבו אצלך שומר חנם אני עליו חייב שהרי פטר עצמו מגניבה ואבידה

שומר שכר אני עליו חייב שהרי פטר עצמו משבורה ומתה

שואל אני עליו חייב שהרי פטר עצמו ממתה מחמת מלאכה

אלמא אע״ג דהא קאים כיון דאי מיגניב ממונא קא כפר השתא נמי ממונא קא כפר הכא נמי אף על גב דעפרא בעלמא הוא כיון דאי מיגניב בעי שלומי ליה ממונא מעליא השתא נמי ממונא קא כפר ליה

יתיב רבא וקאמר להא שמעתא איתיביה רב עמרם לרבא (ויקרא ה, כב) וכחש בה פרט למודה בעיקר

כיצד שורי גנבת והוא אומר לא גנבתי

מה טיבו אצלך אתה מכרתו לי אתה נתתו לי במתנה אביך מכרו לי אביך נתנו לי במתנה אחר פרתי רץ מאליו בא אצלי תועה בדרך מצאתיו שומר חנם אני עליו שומר שכר אני עליו שואל אני עליו ונשבע והודה יכול יהא חייב תלמוד לומר וכחש בה פרט למודה בעיקר

א״ל תדורא כי תניא ההיא דקאמר ליה הילך כי קאמינא דקיימא באגם

אתה מכרתו לי מאי מודה בעיקר איכא לא צריכא דא״ל לא נתתי לך דמי שקיל תורך וזיל

אתה נתתו לי אביך נתנו לי מאי מודה בעיקר איכא דאמר ליה על מנת דעבידנא לך נייח דנפשא ולא עבדי לך שקיל תורך וזיל

תועה בדרך מצאתיו לימא איבעי לך לאהדוריה לי אמר אבוה דשמואל באומר שבועה אבידה מצאתי ולא הייתי יודע שהיא שלך שאחזירנה לך

תניא אמר בן עזאי ג׳ שבועות הן הכיר בה ולא במוצאה במוצאה ולא בה לא בה ולא במוצאה

לא בה ולא במוצאה קושטא אשתבע אימא בה ובמוצאה

למאי הלכתא רב אמי אמר רבי חנינא לפטור ושמואל אמר לחיוב

ובפלוגתא דהני תנאי דתניא המשביע עד אחד פטור ורבי אלעזר בר׳ שמעון מחייב

במאי קא מיפלגי מר סבר דבר הגורם לממון כממון דמי ומר סבר לאו כממון דמי

אמר רב ששת הכופר בפקדון נעשה עליו גזלן וחייב באונסין ותנא תונא וכחש בה למדנו עונש אזהרה מנין תלמוד לומר (ויקרא יט, יא) לא תכחשו מאי לאו לעונש ממון

לא לעונש שבועה הא מדקתני סיפא ואישתבע מכלל דרישא דלא אישתבע דקתני סיפא ונשבע על שקר למדנו עונש אזהרה מנין ת״ל לא תשקרו ומדסיפא דאישתבע רישא דלא אישתבע

אמרי אידי ואידי דאישתבע כאן שהודה כאן שבאו עדים אתו עדים חייב באונסין אודויי אודי חייב בקרן וחומש ואשם:

מתיב רמי בר חמא ושכנגדו חשוד על השבועה כיצד אחד שבועת העדות ואחד שבועת הפקדון ואפילו שבועת שוא

ואם איתא בכפירה הוא דאיפסיל ליה

אמרי הכא במאי עסקינן דקאי באגם דלאו כפירה הוא דסבר אשתמיטנא ליה אדאזילנא ומייתינא ליה

תדע דאמר רב אידי בר אבין הכופר במלוה כשר לעדות

דף קו עמוד א

בפקדון פסול לעדות

והאמר אילפא שבועה קונה שבועה היא דקניא אבל כפירה לא קניא הכא נמי דקיימא באגם

ואיבעית אימא מאי שבועה קונה כדרב הונא דאמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי ונשבע ואח״כ באו עדים פטור שנאמר (שמות כב, י) ולקח בעליו ולא ישלם כיון שקבלו הבעלים שבועה שוב אין משלם ממון

גופא אמר רב הונא אמר רב מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי כלום ונשבע ובאו עדים פטור שנאמר ולקח בעליו ולא ישלם כיון שקבלו בעלים שבועה שוב אין משלמין ממון

אמר רבא מסתברא מילתיה דרב במלוה דלהוצאה ניתנה אבל פקדון ברשותיה דמריה קאי והאלהים אמר רב אפילו בפקדון דכי כתיב קרא בפקדון כתיב

יתיב רב נחמן וקאמר להא שמעתא איתיביה רב אחא בר מניומי לרב נחמן היכן פקדוני א״ל אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם את הקרן הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם

א״ל רב נחמן הכא במאי עסקינן כגון דנשבע חוץ לב״ד א״ל אי הכי אימא סיפא היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם ואי סלקא דעתך חוץ לב״ד מי איכא כפל

א״ל יכילנא לשנויי לך רישא חוץ לבית דין וסיפא בבית דין מיהו שינויא דחיקא לא משנינן לך אידי ואידי בבית דין ולא קשיא כאן בקפץ כאן בשלא קפץ

א״ל רמי בר חמא לרב נחמן מכדי דרב לא סבירא לך משכוני נפשך אדרב למה לך אמר ליה לפרושה לדרב דרב הכי מתרץ לה למתניתין

והא רב קרא קאמר אמרי קרא לכל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין הוא דאתא ולקח בעליו ולא ישלם מי שעליו לשלם הוא נשבע

מתיב רב המנונא השביע עליו חמשה פעמים בין בפני ב״ד ובין שלא בפני בית דין וכפר עליו חייב על כל אחת ואחת ואמר ר׳ שמעון מה טעם הואיל ויכול לחזור ולהודות

והכא קפץ לא מצית אמרת השביע עליו קתני חוץ לב״ד לא מצית אמרת בפני ב״ד קתני

הוא מותיב לה והוא מפרק לה לצדדין קתני השביע עליו חוץ לבית דין ובב״ד קפץ

מתיב רבא בעל הבית שטען טענת גנב בפקדון ונשבע והודה ובאו עדים אם עד שלא באו עדים הודה משלם קרן וחומש ואשם ואם משבאו עדים הודה משלם תשלומי כפל ואשם

והכא חוץ לב״ד וקפץ לא מצית אמרת כפל קתני

אלא אמר רבא כל הודה לא שנא טוען טענת אבד ולא שנא טוען טענת גנב (נמי) לא אמר רב דהא כתיב והתודה דבעי שלומי קרן וחומש

טוען טענת גנב ובאו עדים נמי לא אמר רב דהא כתיב תשלומי כפל כי קאמר כגון שטוען טענת אבד ונשבע ולא הודה ובאו עדים

אזל רב גמדא ואמרה לשמעתא קמיה דרב אשי אמר ליה השתא ומה רב המנונא תלמידיה דרב וידע דאמר רב הודה וקמותיב הודה ואת אמרת הודה לא אמר רב

אמר ליה רב אחא סבא לרב אשי רב המנונא הכי קא קשיא ליה

דף קו עמוד ב

אי אמרת בשלמא נשבע כי אתו עדים מיחייב אמטו להכי מחייבינן ליה קרבן אשבועה בתרייתא הואיל ויכול לחזור ולהודות

אלא אי אמרת כי אתו עדים פטור מי איכא מידי דאילו אתי סהדי ומסהדי ביה פטור ואנן ניקו ניחייביה קרבן אשבועה הואיל ויכול לחזור ולהודות השתא מיהת לא אודי:

אמר רבי חייא בר אבא א״ר יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה

הואיל וגנב משלם תשלומי כפל וטוען טענת גנב משלם תשלומי כפל מה גנב שהוא משלם כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה אף טוען טענת גנב בפקדון כשהוא משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה

מה לגנב שכן משלם תשלומי כפל שלא בשבועה תאמר בטוען טענת גנב שאין משלם תשלומי כפל אלא בשבועה

אמרי היקישא היא ואין משיבין על היקישא

הניחא למ״ד חד בגנב וחד בטוען טענת גנב שפיר אלא למ״ד האי אם ימצא הגנב ואם לא ימצא תרוייהו בטוען טענת גנב מאי איכא למימר

אמרי גנב הגנב

איתיביה רבי חייא בר אבא לר׳ יוחנן היכן שורי נגנב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם תשלומי כפל והא הכא דאי אפשר לכזית בשר בלא שחיטה וקתני משלם תשלומי כפל תשלומי כפל אין תשלומי ד׳ וה׳ לא

הכא במאי עסקינן כגון שאכלו נבילה

ולישני ליה כגון שאכלו טריפה כר״מ דאמר שחיטה שאינה ראויה שמה שחיטה

ולישני ליה בבן פקועה כר״מ דאמר בן פקועה טעון שחיטה

ולישני ליה כגון שעמד בדין ואמרו לו צא תן לו דהא אמר רבא צא תן לו טבח ומכר פטור מאי טעמא כיון דפסקיה למילתיה וטבח ומכר הוי גזלן וגזלן לא משלם תשלומי ארבעה וחמשה

חייב אתה ליתן לו וטבח ומכר חייב מאי טעמא כל כמה דלא פסיקא ליה מילתא אכתי גנב הוא

אמרי וליטעמיך לישני ליה בשותף שטבח שלא מדעת חבירו אלא חדא מתרי ותלתא נקט

ואמר רבי חייא בר אבא א״ר יוחנן הטוען טענת גנב באבידה משלם תשלומי כפל מאי טעמא דכתיב (שמות כב, ח) על כל אבדה אשר יאמר

איתיביה רבי אבא בר ממל לרבי חייא בר אבא (שמות כב, ו) כי יתן איש אין נתינת קטן כלום ואין לי אלא שנתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא קטן נתנו כשהוא קטן ותבעו כשהוא גדול מנין ת״ל (שמות כב, ח) עד האלהים יבא דבר שניהם עד שתהא נתינה ותביעה שוין כאחד

ואם איתא תיהוי נמי כאבידה א״ל הכא במאי עסקינן כגון שאכלו כשהוא קטן

אבל כשהוא גדול מאי הכי נמי דמשלם אי הכי אדתנא עד שתהא נתינה ותביעה שוין כאחד ליתני עד שתהא אכילה ותביעה שוין כאחד א״ל תני עד שתהא אכילה ותביעה שוין כאחד

רב אשי אמר לא דמי אבידה קא אתיא מכח בן דעת והא לא אתיא מכח בן דעת

ואמר ר׳ חייא בר אבא א״ר יוחנן הטוען טענת גנב בפקדון אינו חייב עד שיכפור במקצת ויודה במקצת מאי טעמא דאמר קרא (שמות כב, ח) כי הוא זה ופליגא דר׳ חייא בר יוסף דאמר ר׳ חייא בר יוסף

דף קז עמוד א

עירוב פרשיות כתוב כאן וכי כתיב (שמות כב, ח) כי הוא זה אמלוה הוא דכתיב ומאי שנא מלוה

כדרבה דאמר רבה מפני מה אמרה תורה מודה במקצת הטענה ישבע חזקה אין אדם מעיז פניו בפני בעל חובו והאי בכולי בעי דנכפריה והאי דלא כפריה משום דאין אדם מעיז פניו

ובכולי בעי דלודי ליה והאי דכפר ליה במקצת סבר אי מודינא ליה בכוליה תבע לי בכוליה אישתמיט לי מיהא השתא אדהוו לי זוזי ופרענא הלכך רמא רחמנא שבועה עילויה כי היכי דלודי ליה בכוליה

וגבי מלוה הוא דאיכא למימר הכי אבל גבי פקדון מעיז ומעיז

תני רמי בר חמא ארבעה שומרין

דף קז עמוד ב

צריכין כפירה במקצת והודאה במקצת ואלו הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר

אמר רבא מאי טעמא דרמי בר חמא שומר חנם בהדיא כתיב ביה (שמות כב, ח) כי הוא זה שומר שכר יליף נתינה נתינה משומר חנם

שואל (שמות כב, יג) וכי ישאל וי״ו מוסיף על ענין ראשון שוכר אי למ״ד כשומר שכר היינו שומר שכר אי למ״ד כשומר חנם היינו שומר חנם

וא״ר חייא בר יוסף הטוען טענת גנב בפקדון אינו חייב עד שישלח בו יד מאי טעמא (שמות כב, ז) ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו במלאכת רעהו מכלל דאי שלח בה יד מיחייב למימרא דבשלח בה יד עסקינן

אמר להו ר׳ חייא בר אבא הכי א״ר יוחנן בעומדת על אבוסה שנו א״ל ר׳ זירא לר׳ חייא בר אבא דוקא בעומדת על אבוסה קאמר אבל שלח בה יד קנה ושבועה לא מהניא ביה כלום או דלמא אפי׳ עומדת על אבוסה קאמר

א״ל זו לא שמעתי כיוצא בה שמעתי דא״ר אסי א״ר יוחנן הטוען טענת אבד ונשבע וחזר וטען טענת גנב ונשבע ובאו עדים פטור מ״ט לאו משום דקנה בשבועה ראשונה

א״ל לא הואיל ויצא ידי בעלים בשבועה ראשונה

איתמר נמי א״ר אבין א״ר אילעא א״ר יוחנן הטוען טענת אבידה בפקדון ונשבע וחזר וטען טענת גניבה ונשבע ובאו עדים פטור הואיל ויצא ידי בעלים בשבועה ראשונה

אמר רב ששת הטוען טענת גנב בפקדון כיון ששלח בו יד פטור מאי טעמא הכי קאמר רחמנא ונקרב בעל הבית אל האלהים אם לא שלח ידו וגו׳ הא שלח ידו פטור

אמר ליה רב נחמן והלא שלש שבועות משביעין אותו שבועה שלא פשעתי בה שבועה שלא שלחתי בה יד שבועה שאינה ברשותי מאי לאו שבועה שלא שלחתי בה יד דומיא דשבועה שאינה ברשותי מה שבועה שאינה ברשותי כי מיגליא מילתא דאיתיה ברשותיה חייב אף שבועה שלא שלחתי בה יד כי מיגליא מילתא דשלח בה יד חייב

אמר ליה לא שבועה שלא שלחתי בה יד דומיא דשלא פשעתי בה מה שבועה שלא פשעתי בה כי מיגליא מילתא דפשע בה פטור מכפל אף שבועה שלא שלחתי בה יד כי מיגליא מילתא דשלח בה יד פטור מכפל

בעי רמי בר חמא ממון המחייבו כפל פוטרו מן החומש או דלמא שבועה המחייבתו כפל פוטרתו מן החומש

היכי דמי כגון שטען טענת גנב ונשבע וחזר וטען טענת אבד ונשבע

דף קח עמוד א

ובאו עדים אקמייתא והודה אבתרייתא מאי

ממון המחייבתו כפל פוטרו מן החומש והא איחייב ליה עילויה כפילא או דלמא שבועה המחייבתו כפל פוטרתו מן החומש והא שבועה בתרייתא הואיל דלא קא מחייבא ליה כפילא תחייביה חומשא

אמר רבא ת״ש אמר לאחד מן השוק היכן שורי שגנבת והוא אומר לא גנבתי משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל ואם הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם

והא הכא עדים הוא דמחייבי ליה כפילא הודה מעצמו אין אבל הודה אחר עדים לא

ואי סלקא דעתך שבועה המחייבתו כפל פוטרתו מן החומש אמאי הודה אחר עדים לא מכדי הא שבועה לא קא מיחייבא ליה כפילא תחייביה חומשא

אלא לאו שמע מינה ממון המחייבו כפל פוטרתו מן החומש ש״מ

בעי רבינא חומש וכפילא בתרי גברי מאי היכי דמי כגון שמסר שורו לשני בני אדם וטענו בו טענת גנב חד נשבע והודה וחד נשבע ובאו עדים מאי

מי אמרינן בחד גברא קפיד רחמנא דלא משלם חומשא וכפילא האי נשלם כפילא והאי נשלם חומשא או דלמא עלויה חד ממונא קפיד רחמנא דלא נשלם עלה חומשא וכפילא והכא נמי חד ממונא הוא תיקו:

בעי רב פפא תרי חומשי או תרי כפילי בחד גברא מאי היכי דמי שטען טענת אבד ונשבע והודה וחזר וטען טענת אבד ונשבע והודה אי נמי כגון שטען טענת גנב ונשבע ובאו עדים וחזר וטען טענת גנב ונשבע ובאו עדים מאי

מי אמרינן תרי גווני ממונא קאמר רחמנא דלא נשתלמו עילוי חד ממונא והכא חד גוונא הוא או דלמא תרי ממונא אמר רחמנא דלא לשתלמו עילוי חד ממונא והכא נמי תרי ממונא נינהו

תא שמע דאמר רבא (ויקרא ה, כד) וחמישיתו יוסיף עליו התורה ריבתה חמישיות הרבה לקרן אחת שמע מינה:

תבעוהו בעלים לשומר ונשבע ושילם והוכר הגנב כפל למי אביי אמר לבעל הפקדון רבא אמר למי שהפקדון אצלו

אביי אמר לבעל הפקדון כיון דאטרחיה בשבועה לא מקני ליה כפילא רבא אמר למי שהפקדון אצלו כיון דשילם מקני ליה כפילא

וקא מיפלגי בדיוקא דמתניתין דתנן המפקיד אצל חבירו בהמה או כלים ונגנבו או שאבדו שילם ולא רצה לישבע שהרי אמרו שומר חנם נשבע ויוצא נמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי הוא משלם למי שהפקדון אצלו

נשבע ולא רצה לשלם ונמצא הגנב משלם תשלומי כפל טבח ומכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה למי הוא משלם לבעל הפקדון

אביי דייק מרישא רבא דייק מסיפא אביי דייק מרישא דקתני שילם ולא רצה לישבע טעמא דלא רצה לישבע

דף קח עמוד ב

הא נשבע אע״פ ששילם למי משלם לבעל הפקדון

רבא דייק מסיפא נשבע ולא רצה לשלם טעמא דלא רצה לשלם הא שילם אע״פ שנשבע למי משלם למי שהפקדון אצלו

לאביי קשיא סיפא אמר לך אביי הכי קתני נשבע ולא רצה לשלם קודם השבועה אלא לאחר השבועה למי משלם לבעל הפקדון לרבא קשיא רישא אמר לך רבא הכי קתני שילם ולא רצה לעמוד בשבועתו אלא שילם למי משלם למי שהפקדון אצלו

תבעוהו בעלים לשומר ונשבע והוכר הגנב תבעו שומר והודה תבעוהו בעלים וכפר והביאו עדים מי נפטר הגנב בהודאת שומר או לא נפטר הגנב בהודאת שומר

אמר רבא אם באמת נשבע נפטר הגנב בהודאת שומר אם בשקר נשבע לא נפטר הגנב בהודאת שומר

בעי רבא עמד לישבע בשקר ולא הניחוהו מהו תיקו רב כהנא מתני הכי רב טביומי מתני בעי רבא נשבע לשקר מהו תיקו

תבעוהו בעלים לשומר ושילם והוכר הגנב תבעוהו בעלים והודה תבעו שומר וכפר והביא עדים נפטר גנב בהודאת בעלים או לא

מי אמרינן מצי אמר ליה שומר לבעלים אתון כיון דשקליתו לכו דמי אסתליקתו לכו מהכא או דלמא מצי אמרי ליה כי היכי דאת עבדת לן מילתא אנן נמי עבדינן לך טרחינן בתר גנבא שקלנא אנן דידן ושקול את דידך תיקו

אתמר נגנבה באונס והוכר הגנב אמר אביי אם שומר חנם הוא רצה עושה עמו דין רצה נשבע אם שומר שכר הוא עושה עמו דין ואינו נשבע רבא אמר אחד זה ואחד זה עושה עמו דין ואינו נשבע

לימא פליגא אדרב הונא בר אבין דשלח רב הונא בר אבין נגנבה באונס והוכר הגנב אם שומר חנם הוא רצה עושה עמו דין רצה נשבע ואם שומר שכר הוא עושה עמו דין ואינו נשבע

אמר לך רבא הכא במאי עסקינן כגון שקדם ונשבע והא רצה עושה עמו דין רצה נשבע קאמר הכי קאמר רצה שומר חנם עומד בשבועתו רצה עושה עמו דין

רבה זוטי בעי לה הכי נגנבה באונס והחזיר גנב בבית שומר ומתה בפשיעה מהו מי אמרינן כיון דנגנבה באונס כליא ליה שמירתו או דלמא כיון דהדרה הדרה לשמירתו תיקו:

מתני׳ היכן פקדוני אמר לו אבד משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שאכלו משלם קרן [הודה מעצמו משלם קרן וחומש ואשם]

היכן פקדוני אמר לו נגנב משביעך אני ואמר אמן והעדים מעידים אותו שגנבו משלם תשלומי כפל הודה מעצמו משלם קרן חומש ואשם

הגוזל את אביו ונשבע לו ומת הרי זה משלם קרן וחומש ואשם לבניו או לאחיו ואם אינו רוצה או שאין לו לוה ובעלי חוב באין ונפרעים

האומר לבנו קונם אי אתה נהנה משלי אם מת ירשנו

דף קט עמוד א

בחייו ובמותו אם מת לא ירשנו ויחזיר לבניו או לאחיו ואם אין לו לוה ובעלי חוב באים ונפרעים:

גמ׳ אמר רב יוסף אפילו לארנקי של צדקה אמר רב פפא וצריך שיאמר זה גזל אבי

אמאי נמחליה לנפשיה מי לא תנן מחל לו על הקרן ולא מחל לו על החומש אלמא בר מחילה הוא

אמר רבי יוחנן לא קשיא הא רבי יוסי הגלילי הא רבי עקיבא

דתניא (במדבר ה, ח) ואם אין לאיש גואל להשיב האשם וכי יש אדם בישראל שאין לו גואלים אלא בגזל הגר הכתוב מדבר

הרי שגזל הגר ונשבע לו ושמע שמת הגר והיה מעלה כספו ואשמו לירושלים ופגע באותו הגר וזקפו עליו במלוה ומת זכה הלה במה שבידו דברי רבי יוסי הגלילי ר׳ עקיבא אומר אין לו תקנה עד שיוציא גזילו מתחת ידו

לרבי יוסי הגלילי לא שנא לנפשיה ל״ש לאחרים מצי מחיל ולרבי עקיבא ל״ש לאחרים ולא שנא לנפשיה לא מצי מחיל

ולר׳ יוסי הוא הדין דאפי׳ לא זקפו במלוה והאי דקתני זקפו עליו במלוה להודיעך כחו דרבי עקיבא דאפילו זקפן עליו במלוה אין לו תקנה עד שיוציא גזילה מתחת ידו

מתקיף לה רב ששת אי הכי לרבי יוסי הגלילי לשמעינן לנפשיה וכל שכן לאחרים לרבי עקיבא לשמעינן לאחרים דלא מצי מחיל וכ״ש לנפשיה דלא מצי מחיל

אלא אמר רב ששת הא והא רבי יוסי הגלילי כי קאמר רבי יוסי הגלילי דמצי מחיל לאחרים אבל לנפשיה לא מצי מחיל אלא אמאי זכה הלה במה שבידו משום דזקפן עליו במלוה

רבא אמר הא והא רבי עקיבא כי אמר רבי עקיבא דלא מצי מחיל לנפשיה אבל לאחרים מצי מחיל

דף קט עמוד ב

מכלל דרבי יוסי הגלילי סבר אפילו לנפשיה נמי מצי מחיל אלא גזל הגר דקאמר רחמנא נתינה לכהנים היכי משכחת לה

אמר רבא הכא במאי עסקינן כשגזל את הגר ונשבע לו ומת הגר והודה לאחר מיתה דבעידנא דאודי קנאו השם ונתנו לכהנים

בעי רבינא גזל הגיורת מהו (במדבר ה, ו) איש אמר רחמנא ולא אשה או דלמא אורחיה דקרא הוא

אמר ליה רב אהרן לרבינא תא שמע דתניא איש אין לי אלא איש אשה מנין כשהוא אומר (במדבר ה, ח) המושב הרי כאן שנים

א״כ מה ת״ל איש איש אתה צריך לחזור אחריו אם יש לו גואלים אם לאו קטן אי אתה צריך לחזור אחריו בידוע שאין לו גואלין

תנו רבנן (במדבר ה, ח) לה׳ לכהן קנאו השם ונתנו לכהן שבאותו משמר אתה אומר לכהן שבאותו משמר או אינו אלא לכל כהן שירצה כשהוא אומר (במדבר ה, ח) מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו עליו הרי לכהן שבאותו משמר הכתוב מדבר

ת״ר הרי שהיה גוזל כהן מנין שלא יאמר הואיל ויוצא לכהנים והרי הוא תחת ידי יהא שלי ודין הוא אי בשל אחרים הוא זוכה בשל עצמו לא כ״ש

רבי נתן אומר בלשון אחר ומה דבר שאין לו חלק בו עד שיכנס ברשותו כשיכנס לרשותו אינו יכול להוציאו מידו דבר שיש לו חלק בו עד שלא יכנס ברשותו משנכנס לרשותו אינו דין דאין אחר יכול להוציאו מידו

לא אם אמרת בדבר שאין לו חלק בו שכשם שאין לו חלק בו כך אין לאחרים חלק בו תאמר בגזל שכשם שיש לו חלק בו כך יש לאחרים חלק בו אלא גזילו יוצא מתחת ידו ומתחלק לכל אחיו הכהנים

והכתיב (במדבר ה, י) ואיש את קדשיו לו יהיו הכא במאי עסקינן בכהן טמא

אי בכהן טמא דבר שיש לו חלק בו מי אית ליה אלא אתיא לכהן לכהן משדה אחוזה

דתניא (ויקרא כז, כא) אחוזתו מה ת״ל מנין לשדה היוצאה לכהנים ביובל וגאלה אחד מן הכהנים מנין שלא יאמר הואיל ויוצאה לכהנים ביובל והרי היא תחת ידי תהא שלי

ודין הוא בשל אחרים אני זוכה בשל עצמי לא כ״ש

ת״ל (ויקרא כז, כא) כשדה החרם לכהן תהיה אחוזתו אחוזה שלו ואין זו שלו הא כיצד יוצאה מתחת ידו ומתחלקת לכל אחיו הכהנים:

תנו רבנן מנין לכהן שבא ומקריב קרבנותיו בכל עת ובכל שעה שירצה תלמוד לומר (דברים יח, ו) ובא בכל אות נפשו ושרת

ומניין שעבודתה ועורה שלו תלמוד לומר (במדבר ה, י) ואיש את קדשיו לו יהיו הא כיצד אם היה בעל מום נותנה לכהן שבאותו משמר ועבודתה ועורה שלו

דף קי עמוד א

ואם היה זקן או חולה נותנה לכל כהן שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר

האי זקן או חולה היכי דמי אי דמצי עביד עבודה עבודתה ועורה נמי תיהוי דידיה ואי דלא מצי עביד עבודה שליח היכי משוי

אמר רב פפא שיכול לעשות על ידי הדחק עבודה דכי עביד ליה ע״י הדחק עבודה היא ומשוי שליח אכילה דכי אכיל על ידי הדחק אכילה גסה היא ואכילה גסה לאו כלום הוא משום הכי עבודתה ועורה לאנשי משמר

אמר רב ששת אם היה כהן טמא בקרבן צבור נותנה לכל מי שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר היכי דמי אי דאיכא טהורים טמאים מי מצו עבדי ואי דליכא טהורים עבודתה ועורה לאנשי משמר הא טמאים נינהו ולא מצו אכלי

אמר רבא אימא לבעלי מומין טהורין שבאותו משמר

אמר רב אשי אם היה כהן גדול אונן נותנה לכל כהן שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר מאי קמ״ל תנינא כהן גדול מקריב אונן ואינו אוכל ואינו חולק לאכול לערב

ס״ד אמינא כי חס רחמנא עליה דכהן גדול לקרובי הוא אבל לשוויי שליח לא מצי משוי קמ״ל:

מתני׳ הגוזל את הגר ונשבע לו ומת הרי זה משלם קרן וחומש לכהנים ואשם למזבח שנאמר (במדבר ה, ח) ואם אין לאיש גואל להשיב האשם אליו האשם המושב לה׳ לכהן מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו עליו

היה מעלה את הכסף ואת האשם ומת הכסף ינתן לבניו והאשם ירעה עד שיסתאב וימכר ויפלו דמיו לנדבה נתן הכסף לאנשי משמר ומת אין היורשין יכולין להוציא מידם שנאמר (במדבר ה, י) ואיש אשר יתן לכהן לו יהיה

נתן הכסף ליהויריב ואשם לידעיה יצא אשם ליהויריב וכסף לידעיה אם קיים האשם יקריבוהו בני ידעיה ואם לא יחזיר ויביא אשם אחר שהמביא גזילו עד שלא הביא אשמו יצא הביא אשמו עד שלא הביא גזילו לא יצא

נתן את הקרן ולא נתן את החומש אין החומש מעכב:

גמ׳ ת״ר אשם זה קרן המושב זה חומש או אינו אלא אשם זה איל

ולמאי נפקא מינה לאפוקי מדרבא דאמר רבא גזל הגר שהחזירו בלילה לא יצא החזירו חצאין לא יצא מ״ט אשם קרייה רחמנא

כשהוא אומר מלבד איל הכפורים הוי אומר אשם זה קרן

תניא אידך אשם זה קרן המושב זה חומש או אינו אלא אשם זה חומש למאי נפקא מינה לאפוקי ממתניתין דתנן נתן לו את הקרן ולא נתן לו את החומש אין החומש מעכב אדרבה חומש מעכב

כשהוא אומר (במדבר ה, ז) והשיב את אשמו בראשו וחמישיתו הוי אומר אשם זה קרן

תניא אידך אשם זה קרן המושב זה חומש ובגזל הגר הכתוב מדבר או אינו אלא המושב זה כפל ובגניבת הגר הכתוב מדבר כשהוא אומר והשיב את אשמו בראשו וחמישיתו הרי בממון המשתלם בראש הכתוב מדבר

גופא אמר רבא גזל הגר שהחזירו בלילה לא יצא החזירוהו חצאין לא יצא מאי טעמא אשם קרייה רחמנא

ואמר רבא גזל הגר שאין בו שוה פרוטה לכל כהן וכהן לא יצא ידי חובתו מ״ט דכתיב האשם המושב עד שיהא השבה לכל כהן וכהן

בעי רבא אין בו למשמרת יהויריב ויש בו

דף קי עמוד ב

למשמרת ידעיה מהו

היכי דמי אילימא דיהביה לידעיה במשמרת ידעיה הא אית ביה

לא צריכא דיהביה לידעיה במשמרתו דיהוריב מאי מי אמרינן כיון דלאו משמרתו הוא ולא כלום הוא או דלמא כיון דלא חזי ליה מעיקרא לידעיה קאי תיקו

בעי רבא כהנים מהו שיחלקו גזל הגר כנגד גזל הגר

מי אמרינן אשם קרייה רחמנא מה אשם אין חולקין אשם כנגד אשם אף גזל אין חולקין גזל הגר כנגד גזל הגר או דלמא גזל הגר ממונא הוא

הדר פשטה אשם קרייה רחמנא רב אחא בריה דרבא מתני לה בהדיא אמר רבא כהנים אין חולקין גזל הגר כנגד גזל הגר מ״ט אשם קרייה רחמנא:

בעי רבא כהנים בגזל הגר יורשין הוו או מקבלי מתנות הוו

למאי נפקא מינה כגון שגזל חמץ שעבר עליו הפסח אי אמרת יורשין הוו היינו האי דירתי מורית ואי אמרת מקבלי מתנות הוו מתנה קאמר רחמנא דניתיב להו והא לא קא יהיב להו מידי דעפרא בעלמא הוא

רב זעירא בעי הכי אפילו אם תימצי לומר מקבלי מתנה הוו הא לא איבעיא לן דההיא מתנה אמר רחמנא דניתיב להו

אלא כי קמבעיא לן כגון שנפלו לו עשר בהמות בגזל הגר מחייבי לאפרושי מינייהו מעשר או לא

יורשין הוו דאמר מר קנו בתפיסת הבית חייבין או דלמא מקבלי מתנות הוו ותנן הלוקח והניתן לו במתנה פטור ממעשר בהמה מאי

ת״ש עשרים וארבע מתנות כהונה ניתנו לאהרן ולבניו וכולן ניתנו בכלל ופרט וכלל וברית מלח

כל המקיימן כאילו מקיים כלל ופרט וכלל וברית מלח כל העובר עליהם כאילו עובר על כלל ופרט וכלל וברית מלח

ואלו הן עשר במקדש וד׳ בירושלים ועשר בגבולים עשר במקדש חטאת בהמה וחטאת העוף ואשם ודאי ואשם תלוי וזבחי שלמי צבור ולוג שמן של מצורע ומותר העומר ושתי הלחם ולחם הפנים ושירי מנחות

וארבע בירושלים הבכורה והביכורים והמורם מן התודה ואיל נזיר ועורות קדשים

ועשרה בגבולין תרומה ותרומת מעשר וחלה וראשית הגז והמתנות ופדיון הבן ופדיון פטר חמור ושדה אחוזה ושדה חרמים וגזל הגר

וקא קרי מיהת מתנה ש״מ מקבלי מתנות הוו ש״מ:

נתן את הכסף לאנשי משמר [וכו׳]: אמר אביי ש״מ כסף מכפר מחצה דאי לא מכפר הוה אמינא מהדר ליורשין מ״ט אדעתא דהכי לא יהב ליה

אלא מעתה חטאת שמתו בעליה תיפוק לחולין דאדעתא דהכי לא אפרשה אמרי חטאת שמתו בעליה הלכתא גמירי לה דלמיתה אזלא

אלא מעתה אשם שמתו בעליו ליפוק לחולין דאדעתא דהכי לא אפרשיה אשם נמי הלכתא גמירי לה כל שבחטאת מתה באשם רועה

אלא מעתה יבמה שנפלה לפני מוכה שחין תיפוק בלא חליצה דאדעתא דהכי לא קדשה עצמה התם אנן סהדי

דף קיא עמוד א

דמינח ניחא לה בכל דהו כריש לקיש דאמר ר״ל טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו:

נתן את הכסף ליהוריב וכו׳: תנו רבנן נתן אשם ליהוריב וכסף לידעיה יחזיר כסף אצל אשם דברי רבי יהודה וחכמים אומרים יחזיר אשם אצל כסף

היכי דמי אילימא דיהיב ליה אשם ליהוריב במשמרתו דיהוריב וכסף לידעיה במשמרתו דידעיה זה זכה בשלו וזה זכה בשלו

אמר רבא הכא במאי עסקינן דיהיב אשם ליהוריב במשמרתו דיהוריב וכסף לידעיה במשמרתו דיהוריב ר׳ יהודה סבר כיון דלאו משמרת דידעיה היא לידעיה קנסינן ליה הלכך יחזיר כסף אצל אשם ורבנן סברי שלא כדין הוא עבוד בני יהויריב דקיבלו אשם מקמי כסף הלכך לדידהו קנסינן להו ויחזור אשם אצל כסף

תניא אמר רבי לדברי רבי יהודה אם קדמו בני יהויריב והקריבו את האשם יחזור ויביא אשם אחר ויקריבוהו בני ידעיה וזכו הללו במה שבידן

אמרי למאי חזי אשם פסול הוא אמר רבא לעורו

תניא אמר רבי לדברי רבי יהודה אם קיים אשם יחזיר אשם אצל כסף

והא רבי יהודה יחזיר כסף אצל אשם אית ליה הכא במאי עסקינן כגון דנפק משמרתו דיהוריב ולא תבעו והא קמ"ל דאחולי אחילו גבייהו

תניא אידך אמר רבי לדברי רבי יהודה אם קיים אשם יחזור כסף אצל אשם פשיטא הכי אית ליה

הכא במאי עסקינן כגון דנפיק משמרתם דהני ודהני ולא תבעו מהו דתימא אחולי גבי הדדי קמ"ל דאמרינן כיון דלא תבעי להדרו ברישא:

שהמביא גזילו עד שלא הביא אשמו [וכו']: מנהני מילי אמר רבא דאמר קרא (במדבר ה, ח) האשם המושב לה' לכהן מלבד איל הכפורים אשר יכפר בו מכלל דכסף ברישא

אמר ההוא מרבנן לרבא אלא מעתה (במדבר כח, כג) מלבד עולת הבקר הכי נמי מכלל דמוספין ברישא

והתניא מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד של שחר תלמוד לומר (ויקרא ו, ה) וערך עליה העולה ואמר רבא העולה עולה ראשונה

אמר ליה אנא (במדבר ה, ח) מאשר יכפר בו נפקא ליה ועדיין לא כיפר:

נתן לו את הקרן וכו': ת"ר מנין שאם הביא מעילתו ולא הביא אשמו אשמו ולא הביא מעילתו שלא יצא

תלמוד לומר (ויקרא ה, טז) באיל האשם ונסלח לו

ומנין שאם הביא אשמו עד שלא הביא מעילתו שלא יצא תלמוד לומר באיל האשם האשם בכבר

יכול כשם שאיל ואשם מעכבים כך חומש מעכב תלמוד לומר באיל האשם ונסלח לו איל ואשם מעכבים בהקדש ואין חומש מעכב

וילמד הקדש מהדיוט והדיוט מהקדש

הקדש מהדיוט מה אשם דהתם קרן אף אשם דהכא קרן והדיוט מהקדש מה הקדש אין חומש מעכב אף הדיוט נמי אין חומש מעכב:

הדרן עלך הגוזל עצים

דף קיא עמוד ב

מתני' הגוזל ומאכיל את בניו והניח לפניהם פטורין מלשלם ואם היה דבר שיש בו אחריות חייבין לשלם:

גמ' אמר רב חסדא גזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר ואכלו ממנו רצה מזה גובה רצה מזה גובה מאי טעמא כל כמה דלא נתייאשו הבעלים ברשותיה דמריה קאי

תנן הגוזל ומאכיל את בניו והניח לפניהם פטורין מלשלם תיובתא דרב חסדא אמר לך רב חסדא כי תניא ההיא לאחר יאוש:

אם הניח לפניהם פטורין מלשלם: אמר רמי בר חמא זאת אומרת רשות יורש כרשות לוקח דמי

רבא אמר רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי והכא במאי עסקינן כשאכלום

הא מדקתני סיפא אם היה דבר שיש בו אחריות חייבין לשלם מכלל דרישא בגזילה קיימת עסקינן אמר לך רבא הכי קאמר אם הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם

והא מתני ליה רבי לרבי שמעון בריה לא דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריו חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן

אלא אמר רבא כי שכיבנא ר׳ אושעיא נפיק לוותי דתריצנא מתני׳ כוותיה דתני רבי אושעיא הגוזל ומאכיל את בניו פטורין מלשלם הניח לפניהם גזילה קיימת חייבין אין הגזילה קיימת פטורין הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם

אמר מר אין הגזילה קיימת פטורין נימא תיהוי תיובתא דרב חסדא אמר לך רב חסדא כי תניא ההיא לאחר יאוש

אמר מר גזילה קיימת חייבין לשלם נימא תיהוי תיובתא דרמי בר חמא אמר לך רמי בר חמא כי תניא ההיא

דף קיב עמוד א

לפני יאוש

רב אדא בר אהבה מתני להא דרמי בר חמא אהא הניח להן אביהן מעות של רבית אע״פ שיודעין שהן של רבית אין חייבין להחזיר אמר רמי בר חמא זאת אומרת רשות יורש כרשות לוקח דמי

רבא אמר לעולם אימא לך רשות יורש לאו כרשות לוקח דמי ושאני הכא דאמר קרא (ויקרא כה, לו) אל תקח מאתו נשך ותרבית אהדר ליה כי היכי דנחי בהדך לדידיה קא מזהר ליה רחמנא לבריה לא מזהר ליה רחמנא

מאן דמתני לה אברייתא כ״ש אמתניתין מאן דמתני לה אמתניתין אבל אברייתא רמי בר חמא כרבא מתני לה

ת״ר הגוזל ומאכיל את בניו פטורין מלשלם הניח לפניהם גדולים חייבין לשלם קטנים פטורין מלשלם ואם אמרו גדולים אין אנו יודעין חשבונות שחשב אבינו עמך פטורין

משום דאמרי אין אנו יודעין פטורים אמר רבא הכי קאמר גדולים שאמרו יודעים אנו חשבונות שחשב אבינו עמך ולא פש לך גביה ולא מידי פטורין

תניא אידך הגוזל ומאכיל בניו פטורין מלשלם הניח לפניהם ואכלום בין גדולים בין קטנים חייבין קטנים מי מיחייבי לא יהא אלא דאזיק אזוקי א״ר פפא הכי קאמר הניח לפניהם ועדיין לא אכלום בין גדולים בין קטנים חייבין

אמר רבא הניח להם אביהם פרה שאולה משתמשין בה כל ימי שאלתה מתה אין חייבין באונסיה כסבורים של אביהם היא וטבחוה ואכלוה משלמין דמי בשר בזול הניח להם אביהם אחריות נכסים חייבין לשלם

איכא דמתני לה ארישא ואיכא דמתני לה אסיפא

מאן דמתני לה ארישא כל שכן אסיפא ופליגא דרב פפא מאן דמתני לה אסיפא אבל ארישא לא והיינו דרב פפא

דא״ר פפא היתה פרה גנובה לו וטבחה בשבת חייב שכבר חייב בגניבה קודם שיבא לידי איסור שבת היתה פרה שאולה לו וטבחה בשבת פטור שאיסור שבת ואיסור גניבה באין כאחד

ת״ר (ויקרא ה, כג) והשיב את הגזילה אשר גזל מה ת״ל אשר גזל יחזיר כעין שגזל

מכאן אמרו הגוזל ומאכיל את בניו פטורין מלשלם הניח לפניהם בין גדולים בין קטנים חייבין משום סומכוס אמרו גדולים חייבין קטנים פטורין

בר חמוה דרבי ירמיה טרק גלי באפיה דרבי ירמיה אתא לקמיה דרבי אבין

אמר שלו הוא תובע א״ל והא מייתינא סהדי דאחזקי ביה בחיי דאבוה א״ל וכי מקבלין עדים

דף קיב עמוד ב

שלא בפני בעל דין ולא והא קתני בין גדולים בין קטנים חייבין א״ל הרי מחלוקת סומכוס בצידך אמר איכפל כולי עלמא וקאי כסומכוס לאפקועי לדידי

אדהכי איגלגל מילתא אתא ומטא לקמיה דרבי אבהו אמר לא שמיע לכו הא דרב יוסף בר חמא א״ר אושעיא דאמר רב יוסף בר חמא אמר רבי אושעיא תינוק שתקף בעבדיו וירד לתוך שדה של חבירו ואמר שלי הוא אין אומרים נמתין עד שיגדיל אלא מוציאין מידו מיד ולכשיגדיל יביא עדים ונראה

מי דמי התם הוא דמפקינן מיניה דלא קיימא ליה אחזקה דאבוה אבל היכא דאית ליה חזקה דאבוה לא

אמר רב אשי א״ר שבתאי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין תהי בה ר׳ יוחנן וכי מקבלין עדים שלא בפני בעל דין

קיבלה מיניה ר׳ יוסי בר חנינא כגון שהיה הוא חולה או עדיו חולים או שהיו עדיו מבקשין לילך למדינת הים ושלחו לו ולא בא

אמר רב יהודה אמר שמואל מקבלין עדים שלא בפני בעל דין אמר מר עוקבא לדידי מיפרשא לי מיניה דשמואל כגון דפתחו ליה בדיניה ושלחו ליה ולא אתא אבל לא פתחו ליה בדינא מצי א״ל אנא לב״ד הגדול אזילנא

אי הכי כי פתחו ליה נמי מצי א״ל לב״ד הגדול אזילנא אמר רבינא כגון דנקט דיסקא מבית דין הגדול

אמר רב מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ור׳ יוחנן אמר אין מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין א״ל רב ששת לרבי יוסי בר אבהו אסברה לך טעמיה דרבי יוחנן אמר קרא (שמות כא, כט) והועד בבעליו ולא ישמרנו אמרה תורה יבא בעל השור ויעמוד על שורו

אמר רבא הלכתא מקיימין את השטר שלא בפני בעל דין ואפי׳ עומד וצווח ואי אמר נקיטו לי זימנא עד דמייתינא סהדי ומרענא ליה לשטרא נקטינן ליה אי אתא אתא אי לא אתא נטרינן ליה בה״ב

אי לא אתא כתבינן פתיחא עלויה תשעין יומין תלתין קמאי לא נחתינן לנכסיה דאמר קא טרח בזוזי וניזוף מציעאי נמי לא נחתינן ליה לנכסיה דאמר דלמא לא אשכח למיזף וקא טרח ומזבין בתראי נמי לא נחתינן לנכסיה דאמר לוקח גופיה קא טרח בזוזי

לא אתא כתבינן אדרכתא אניכסיה והני מילי דאמר אתינא אבל אמר לא אתינא לאלתר כתבינן

והני מילי במלוה אבל בפקדון לאלתר כתבינן

וכי כתבינן אמקרקעי אבל אמטלטלי לא דלמא שמיט ואכיל להו מלוה למטלטלי וכי אתי לוה ומייתי סהדי ומרע ליה לשטרא לא משכח מידי למיגבה

ואי אית ליה מקרקעי למלוה כתבינן ולא היא אדרכתא אמטלטלי לא כתבינן אף על גב דאית ליה מקרקעי חיישינן שמא תכסיף

וכי כתבינן אדרכתא מודעינן ליה והני מילי דמיקרב אבל מירחק לא

ואי מירחק ואיכא קרובים אי נמי איכא שיירתא דאזלי ואתו התם משהינן ליה תריסר ירחי שתא עד דאזלא ואתי שיירתא כי הא דרבינא שהא למר אחא תריסר ירחי שתא עד דאזלא ואתייא שיירתא מבי חוזאי

ולא היא התם איניש אלימא הוה אי הויא מטיא אדרכתא לידיה לא הוה אפשר לאפוקי מיניה אבל הכא לא נטרינן ליה אלא עד דאזיל שליחא בתלתא בשבתא ואתא בארבעה בשבתא ולחמשא בשבתא קאי בדיניה

אמר רבינא האי שלוחא דרבנן מהימנינן ליה כבי תרי וה״מ לשמתא אבל לפתיחא כיון דממונא קא מחסר ליה דקא בעי ליה למיתב ליה זוזי לספרא לא

אמר רבינא יהבינן זימנא אפומא דאיתתא ואפומא דשיבבי ולא אמרן אלא דליתיה במתא

דף קיג עמוד א

אבל איתיה במתא לא דאמרינן אימר לא אמרו ליה דאמרי אשכחינהו שליחא דב״ד ואמר ליה

ולא אמרן אלא דלא חליף אבבא דבי דינא אבל חליף אבבא דבי דינא לא אמרי אשכחוה בי דינא ואמרי ליה

ולא אמרן אלא דאתי ביומיה אבל לא אתי ביומיה לא אימא אישתלויי אשתלי

אמר רבא האי מאן דכתיב עליה פתיחא על דלא אתי לדינא עד דאתי לדינא לא מקרעינן ליה על דלא ציית לדינא עד דצייתי לא מקרעינן ליה ולא היא כיון דאמר צייתנא קרעינן ליה:

אמר רב חסדא קובעים זמן שני וחמישי ושני זמנא וזמנא בתר זמנא ולמחר כתבינן

רב אסי איקלע בי רב כהנא חזא ההיא איתתא דאזמנה לדינא בפניא ובצפרא כתיב עלה פתיחא א״ל לא סבר לה מר להא דאמר רב חסדא קובעין זמן שני וחמישי ושני

א״ל ה״מ גברא דאניס וליתיה במתא אבל איתתא כיון דאיתה במתא ולא אתיא מורדת היא:

אמר רב יהודה לא יהבינא זמנא לא ביומי ניסן ולא ביומי תשרי לא במעלי יומא טבא ולא במעלי שבתא אבל מניסן לבתר יומי ניסן וביומי תשרי לבתר תשרי קבעינן ממעלי שבתא לבתר מעלי שבתא לא קבעינן מאי טעמא בעבידתיה דשבתא טריד

אמר רב נחמן לא יהבינן זמנא לא לבני כלה בכלה ולא לבני ריגלא בריגלא כי הוו אתו לקמיה דרב נחמן אמר להו וכי לדידכו כנופייכו והאידנא דאיכא רמאי חיישינן:

אם היה דבר שיש בו אחריות חייב לשלם: מתני ליה רבי לר״ש בריה לא דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריו חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן

בעי מיניה רב כהנא מרב מטה ומיסב עליה שולחן ואוכל עליו מהו אמר לו (משלי ט, ט) תן לחכם ויחכם עוד:

מתני׳ אין פורטין לא מתיבת המוכסין ולא מכיס של גבאין ואין נוטלין מהם צדקה אבל נוטל הוא מתוך ביתו או מן השוק:

גמ׳ תנא אבל נותן לו דינר ונותן לו את השאר:

ומוכסין והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא

אמר רב חנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר׳ ינאי אמרי במוכס העומד מאליו

איכא דמתני לה אהא לא ילבש אדם כלאים אפי׳ על גבי עשרה בגדים להבריח בו את המכס מתני׳ דלא כר״ע דתניא אסור להבריח את המכס ר״ש אומר משום ר״ע מותר להבריח את המכס

בשלמא לענין כלאים בהא קמיפלגי דמר סבר דבר שאין מתכוין מותר ומר סבר דבר שאין מתכוין אסור אלא להבריח בו את המכס מי שרי והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא

א״ר חנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר׳ ינאי אמרי במוכס העומד מאליו

ואיכא דמתני אהא נודרין להרגין ולחרמין ולמוכסין שהיא של תרומה שהיא של בית מלך אע״פ שאינה של תרומה אע״פ שאינה של מלך ולמוכסין והאמר שמואל דינא דמלכותא דינא

א״ר חנינא בר כהנא אמר שמואל במוכס שאין לו קצבה דבי ר׳ ינאי אמרי במוכס העומד מאליו

רב אשי אמר במוכס כנעני דתניא ישראל וכנעני אנס שבאו לדין אם אתה יכול לזכהו בדיני ישראל זכהו ואמור לו כך דינינו בדיני כנענים זכהו ואמור לו כך דינכם ואם לאו באין עליו בעקיפין דברי ר׳ ישמעאל ר״ע אומר אין באין עליו בעקיפין מפני קידוש השם

ור״ע טעמא דאיכא קידוש השם הא ליכא קידוש השם באין

וגזל כנעני מי שרי והתניא אמר ר׳ שמעון דבר זה דרש ר״ע כשבא מזפירין מנין לגזל כנעני שהוא אסור ת״ל (ויקרא כה, מח) אחרי נמכר גאולה תהיה לו

דף קיג עמוד ב

שלא ימשכנו ויצא יכול יגלום עליו ת״ל (ויקרא כה, נ) וחשב עם קונהו ידקדק עם קונהו

אמר רב יוסף לא קשיא הא בכנעני הא בגר תושב

אמר ליה אביי והא תרוייהו גבי הדדי כתיבי לא לך אלא לגר שנאמר (ויקרא כה, מז) לגר ולא לגר צדק אלא לגר תושב שנאמר לגר תושב

משפחת גר זה העובד כוכבים כשהוא אומר או לעקר זה הנמכר לעבודת כוכבים

אלא אמר רבא לא קשיא כאן בגזילו וכאן בהפקעת הלוואתו

א״ל אביי עבד עברי הפקעת הלוואתו הוא רבא לטעמיה דאמר רבא עבד עברי גופו קנוי

אמר רב ביבי בר גידל אמר ר״ש חסידא גזל כנעני אסור אבידתו מותרת גזילו אסור דאמר רב הונא מנין לגזל הכנעני שהוא אסור שנאמר (דברים ז, טז) ואכלת את כל העמים אשר ה׳ אלהיך נותן לך בזמן שהן מסורים בידך ולא בזמן שאינם מסורין בידך

אבידתו מותרת דאמר רב חמא בר גורי׳ אמר רב מנין לאבידת הכנעני שהיא מותרת שנאמר (דברים כב, ג) לכל אבדת אחיך לאחיך אתה מחזיר ואי אתה מחזיר לכנעני

ואימא הני מילי היכא דלא אתי לידיה דלא מחייב לאהדורי בתרה אבל היכא דאתי לידיה אימא ליהדרה אמר רבינא (דברים כב, ג) ומצאתה דאתאי לידיה משמע: תניא ר׳ פנחס בן יאיר אומר במקום שיש חילול השם אפי׳ אבידתו אסור

אמר שמואל טעותו מותרת כי הא דשמואל זבן מכותי לקנא דדהבא במר דפרזלא בד׳ זוזי ואבלע ליה חד זוזא

רב כהנא זבן מכותי מאה ועשרים חביתא במאה ואבלע ליה חד זוזא אמר ליה חזי דעלך קא סמיכנא רבינא זבן דיקלא הוא וכותי לצלחא א״ל לשמעיה קדם ואייתי מעיקרו דכותי מניינא ידע

רב אשי הוה קאזיל באורחא חזא שיבשא דגופנא בפרדיסא ותלי בה קיטופי דעינבי אמר ליה לשמעיה זיל חזי אי דכותי נינהו אייתי אי דישראל נינהו לא אייתי לי שמע ההוא כותי דהוה יתיב בפרדיסא אמר ליה דכותי שרי א״ל כותי שקיל דמי ישראל לא שקיל דמי

גופא אמר שמואל דינא דמלכותא דינא אמר רבא תדע דקטלי דיקלי וגשרי גישרי ועברינן עלייהו

א״ל אביי ודלמא משום דאייאוש להו מינייהו מרייהו אמר ליה אי לא דינא דמלכותא דינא היכי מייאשי

והא לא קא עבדי כדאמר מלכא מלכא אמר זילו וקטלו מכל באגי ואינהו אזלו וקטלו מחד באגא

שלוחא דמלכא כמלכא ולא טרח ואינהו אפסיד אנפשייהו דאיבעי להו דאינקוט מכוליה באגי ומשקל דמי

אמר רבא מאן דמשתכח בבי דרי פרע מנתא דמלכא וה״מ שותפא אבל אריסא אריסותיה הוא דקא מפיק

ואמר רבא בר מתא אבר מתא מיעבט וה״מ דברלא ארעא וכרגא דהאי שתא אבל שתא דחליף הואיל ואפייס מלכא חליף

ואמר רבא הני דדיירי דרי בתוך התחום אסור ליקח מהן מאי טעמא משום דמערבא חיותא דמתא בהדייהו

חוץ לתחום מותר ליקח מהם אמר רבינא אם היו בעלים מרדפים אחריהם אפילו חוץ לתחום אסור

מכריז רבא ואיתימא רב הונא דסלקין לעילא ודנחתין לתתא האי בר ישראל דידע סהדותא לכותי ולא תבעו מיניה ואזל ואסהיד ליה בדיני דכותי על ישראל חבריה משמתינן ליה מאי טעמא דאינהו מפקי ממונא

דף קיד עמוד א

אפומא דחד ולא אמרן אלא חד אבל בתרי לא וחד נמי לא אמרן אלא בדיני דמגיסתא אבל בי דוואר אינהו נמי חד אמומתא שדו ליה

אמר רב אשי כי הוינא בי רב הונא איבעיא לן אדם חשוב דסמכי עליה כבי תרי מפקי ממונא אפומיה ולא איבעי ליה לאסהודי או דלמא כיון דאדם חשוב הוא לא מצי משתמיט להו ומצי לאסהודי תיקו

אמר רב אשי האי בר ישראל דזבין ליה ארעא לעובד כוכבים אמצרא דבר ישראל חבריה משמתינן ליה מאי טעמא אי נימא משום דינא דבר מצרא והאמר מר זבין מעכו״ם וזבין לעכו״ם ליכא משום דינא דבר מצרא

אלא דאמרי׳ ליה ארבעית לי אריא אמצראי משמתינן ליה עד דקביל עליה כל אונסא דאתי מחמתיה:

מתני׳ נטלו מוכסין את חמורו ונתנו לו חמור אחר נטלו לסטים את כסותו ונתנו לו כסות אחרת הרי אלו שלו מפני שהבעלים מתייאשין מהן: המציל מן הנהר או מן הגייס או מן הלסטין אם נתייאשו הבעלים הרי אלו שלו וכן נחיל של דבורים אם נתייאשו הרי אלו שלו

א״ר יוחנן בן ברוקה נאמנת אשה או קטן לומר מכאן יצא נחיל זה ומהלך בתוך שדה חבירו להציל את נחילו ואם הזיק משלם מה שהזיק אבל לא יקוץ את סוכו על מנת ליתן את הדמים ר׳ ישמעאל בנו של ר׳ יוחנן בן ברוקה אומר אף קוצץ ונותן את הדמים:

גמ׳ תנא אם נטל מחזיר לבעלים הראשונים קסבר יאוש כדי לא קני ומעיקרא באיסורא אתא לידיה

ואיכא דאמרי אם בא להחזיר יחזיר לבעלים ראשונים מ״ט יאוש כדי קני מיהו אי אמר אי אפשי בממון שאינו שלי מחזיר לבעלים הראשונים:

הרי אלו שלו מפני שהבעלים כו׳: אמר רב אשי לא שנו אלא לסטים עובד כוכבים אבל ליסטים ישראל לא סבר למחר נקיטנא ליה בדינא

מתקיף לה רב יוסף אדרבה איפכא מסתברא עכו״ם דדייני בגיתי לא מייאש ישראל כיון דאמרי מימר מייאש

אלא אי איתמר אסיפא איתמר המציל מן העכו״ם ומן הלסטים אם נתייאשו הבעלים אין סתמא לא

לא שנו אלא עכו״ם משום דדייני בגיתי אבל לסטים ישראל כיון דאמרי מימר מייאש

תנן התם עורות של בעל הבית מחשבה מטמאתן

ושל עבדן אין מחשבה מטמאתן

של גזלן אין מחשבה מטמאתן ושל גנב מחשבה מטמאתן

ר״ש אומר חילוף הדברים של גזלן מחשבה מטמאתן של גנב אין מחשבה מטמאתן לפי שלא נתייאשו הבעלים

אמר עולא מחלוקת בסתם אבל בידוע דברי הכל יאוש קני רבה אמר בידוע נמי מחלוקת

א״ל אביי לרבה לא תיפלוג עליה דעולא דתנן במתני׳ כוותיה לפי שלא נתייאשו הבעלים טעמא דלא נתייאשו הבעלים אבל נתייאשו הבעלים הרי אלו שלו

אמר ליה אנן לפי שאין יאוש לבעלים מתנינן לה

תנן נטלו מוכסין חמורו כו׳ מני

אי רבנן קשיא גזלן אי ר״ש קשיא גנב

בשלמא לעולא דאמר בידוע קני הכא נמי בידוע ודברי הכל

אלא לרבה דאמר בידוע נמי מחלוקת הא מני לא רבנן ולא ר״ש בלסטים מזויין ור״ש היא

אי הכי היינו גזלן תרי גווני גזלן

ת״ש הגנב והגזלן והאנס הקדשן הקדש ותרומתן תרומה ומעשרותן מעשר

מני אי רבנן קשיא גזלן אי ר״ש קשיא גנב

בשלמא לעולא דאמר בידוע קני הכא נמי בידוע ודברי הכל היא אלא לרבה דאמר בידוע נמי מחלוקת הא מני לא רבנן ולא ר״ש

הכא נמי בלסטים מזויין ור׳ שמעון היא אי הכי היינו גזלן תרי גווני גזלן

ואי בעית אימא הא מתניתא רבי היא דתניא רבי אמר גנב כגזלן

דף קיד עמוד ב

וקיימא לן כגזלן לר״ש:

גופא רבי אומר אומר אני גנב כגזלן איבעיא להו כגזלן דרבנן קאמר ולא קני או דלמא כגזלן דר״ש קאמר וקני

ת״ש נטלו מוכסין חמורו וכו׳

מני אי רבנן קשיא גזלן אי ר״ש קשיא גנב

אי אמרת בשלמא רבי כגזלן דר״ש קאמר וקני הא מני רבי היא משום הכי קני

אלא אי אמרת כגזלן דרבנן קאמר ולא קני הא מני לא רבי ולא ר״ש ולא רבנן

הב״ע בלסטים מזויין ור״ש היא אי הכי היינו גזלן תרי גווני גזלן

ת״ש הגנב והגזלן והאנס הקדשן הקדש ותרומתן תרומה ומעשרותן מעשר

מני אי רבנן קשיא גזלן אי ר״ש קשיא גנב

אי אמרת בשלמא גנב כגזלן דר״ש קאמר משום הכי קני אלא אי אמרת גנב כגזלן דרבנן הא מני

בלסטים מזויין ור״ש היא אי הכי היינו גזלן תרי גווני גזלן

א״ל רב אשי לרבה ת״ש דמתני רבי לרבי שמעון בריה לא דבר שיש בו אחריות ממש אלא אפילו פרה וחורש בה חמור ומחמר אחריו חייבין להחזיר מפני כבוד אביהן

טעמא מפני כבוד אביהן הא לאו כבוד אביהן לא ש״מ רבי גזלן דר״ש קאמר ש״מ:

וכן נחיל של דבורים: מאי וכן

הכי קאמר אפילו נחיל של דבורים דקנין דרבנן הוא סד״א האי כיון דרבנן בעלמא הוא דקני ליה אפילו סתמא נמי מייאש קמ״ל אם נתייאשו הבעלים אין אי לא לא:

א״ר יוחנן בן ברוקה נאמנת אשה וקטן כו׳:

אשה וקטן בני עדות נינהו אמר רב יהודה אמר שמואל הכא במאי עסקינן כגון שהיו בעלים מרדפין אחריהם ואשה וקטן מסיחין לפי תומם ואומר מכאן יצא נחיל זה

אמר רב אשי אין מסיח לפי תומו כשר אלא לעדות אשה בלבד

א״ל רבינא לרב אשי ולא והרי נחיל של דבורים מסיח לפי תומו הוא שאני נחיל של דבורים דקנין דרבנן הוא

ודאורייתא לא והאמר רב יהודה אמר שמואל מעשה באדם אחד שהיה מסיח לפי תומו ואומר זכורני כשאני תינוק ומורכבני על כתיפו של אבא והוציאוני מבית הספר והפשיטוני את כתנתי והטבילוני לאכול בתרומה לערב

ורבי חנינא מסיים בה הכי וחבירי בדילין ממני והיו קורין אותי יוחנן אוכל חלות והעלהו רבי לכהונה על פיו

בתרומה דרבנן

ואכתי דאורייתא לא והא כי אתא רב דימי אמר רב חנא קרטיגנא ואמרי לה רב אחא קרטיגנא משתעי מעשה בא לפני ריב״ל ואמרי לה מעשה בא לפני רבי בתינוק אחד שהיה מסיח לפי תומו ואמר אני ואמי נשבינו לבין העכו״ם יצאתי לשאוב מים דעתי על אמי ללקוט עצים דעתי על אמי

והשיאה רבי על פיו לכהונה

בשבויה הקילו:

אבל לא יקוץ את סוכו [וכו׳]: תניא ר׳ ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר תנאי ב״ד הוא שיהא יורד לתוך שדה של חבירו וקוצץ סוכו של חבירו להציל את נחילו ונוטל דמי סוכו מתוך נחילו של חבירו

ותנאי ב״ד הוא שיהא שופך יינו ומציל את דובשנו של חבירו ונוטל דמי יינו מתוך דובשנו של חבירו ותנאי ב״ד הוא שיהא מפרק את עציו וטוען פשתנו של חבירו ונוטל דמי עציו מתוך פשתנו של חבירו שע״מ כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ:

מתני׳ המכיר כליו וספריו ביד אחר ויצא לו שם גניבה בעיר ישבע לו לוקח כמה נתן ויטול ואם לאו לאו כל המנו שאני אומר מכרן לאחר ולקחן זה הימנו:

גמ׳ וכי יצא לו שם גניבה בעיר מאי הוי ליחוש דילמא זבנינהו והוא ניהו קא מפיק שמא

א״ר יהודה אמר רב כגון שבאו בני אדם בתוך ביתו ועמד והפגין בלילה ואמר נגנבו כליי כ״ש עילא מצא

רב כהנא מסיים בה משמיה דרב כגון שהיתה מחתרת חתורה בתוך ביתו ובני אדם שלנו בתוך ביתו יצאו ואנבורקראות של כלים על כתפיהם והכל אומרים נגנבו כליו של פלוני

ודלמא כלים הוו ספרים לא הוו א״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן כגון דקאמרי נמי ספרים

וליחוש דלמא זוטרי וקא טעין רברבי א״ר יוסי בר חנינא דקאמרי ספר פלוני ופלוני

ודלמא הוו עתיקי וקא טעין חדתי אמר רב כגון דאמרי הללו כליו של פלוני הללו ספריו של פלוני

ומי אמר רב הכי והאמר רב בא במחתרת ונטל כלים ויצא פטור מ״ט בדמי קננהו

ה״מ דקננהו בבא במחתרת דמעיקרא מסר נפשיה לקטלא אבל הני כיון דלא מסרו נפשייהו לקטלא לא

אמר רבא לא שנו אלא בעל הבית העשוי למכור כליו אבל בעל הבית שאינו עשוי למכור כליו

דף קטו עמוד א

לא צריך לאהדורי עליה כולי האי

ודלמא איצטריך ליה זוזי וזבין אמר רב אשי הרי יצא לו שם גניבה בעיר:

איתמר גנב ומכר ואח״כ הוכר הגנב רב משמיה דרבי חייא אמר הדין עם הראשון ר׳ יוחנן משמיה דרבי ינאי אמר הדין עם השני

אמר רב יוסף לא פליגי כאן לפני יאוש הדין עם השני כאן לאחר יאוש הדין עם הראשון

ותרוייהו אית להו דרב חסדא

א״ל אביי ולא פליגי הא מתנות כהונה כלפני יאוש דמי ופליגי דתנן אמר לו מכור לי מעיה של פרה והיו בהן מתנות נותנן לכהן ואינו מנכה לו מן הדמים לקח הימנו במשקל נותנו לכהן ומנכה לו מן הדמים

ואמר רב לא שנו אלא ששקל לעצמו אבל שקל לו הטבח הדין עם הטבח

אימא אף דין עם הטבח מהו דתימא אין מתנות כהונה נגזלות קמ״ל

ולאביי דאמר פליגי במאי פליגי בדרב חסדא

רב זביד אמר כגון שנתייאשו הבעלים ביד לוקח ולא נתייאשו ביד גנב

ובהא פליגי מר סבר יאוש ואח״כ שינוי רשות קני שינוי רשות ואח״כ יאוש לא קני ומ״ס לא שנא

רב פפא אמר בגלימא דכ״ע לא פליגי דהדר למריה והכא בעשו בו תקנת השוק קמיפלגי

רב משמיה דר׳ חייא אמר הדין עם הראשון דינא דלוקח דלישקול זוזי מגנב ולא עשו בו תקנת השוק ור׳ יוחנן משום דר׳ ינאי אמר הדין עם השני דינא דלוקח דלישקול מבעל הבית ועשו בו תקנת השוק

וסבר רב לא עשו בו תקנת השוק והא רב הונא תלמידיה דרב הוה וחנן בישא גנב גלימא וזבנה אתא לקמיה דרב הונא א״ל להוא גברא זיל שרי עביטך

שאני חנן בישא כיון דליכא לאישתלומי מיניה כלא הוכר דמי

אמר רבא אם גנב מפורסם הוא לא עשו בו תקנת השוק והא חנן בישא דמפורסם הוה ועשו בו תקנת השוק נהי דמפורסם לבישותא לגניבותא לא מפורסם

איתמר גנב ופרע בחובו גנב ופרע בהיקיפו לא עשו בו תקנת השוק דאמרי לא אדעתא דהנהו יהיבת ליה מידי

משכנתא שוי מאתן במאה עשו בו תקנת השוק שוה בשוה אמימר אמר לא עשו בו תקנת השוק מר זוטרא אמר עשו בו תקנת השוק

(והלכתא עשו בו תקנת השוק)

זבינא שוה בשוה עשו בו תקנת השוק שוה מאה במאתן רב ששת אמר לא עשו בו תקנת השוק רבא אמר עשו בו תקנת השוק

והלכתא בכולהו עשו בו תקנת השוק לבר מגנב ופרע בחובו גנב ופרע בהיקיפו:

אבימי בר נאזי חמוה דרבינא הוה מסיק בההוא גברא ארבעה זוזי גנב גלימא אתיא ניהליה אוזפיה ארבעה זוזי אחריני לסוף הוכר הגנב אתא לקמיה דרבינא

אמר קמאי גנב ופרע בחובו ולא בעי למיתב ליה ולא מידי הנך ארבעה זוזי אחריני שקול זוזך והדר גלימי

מתקיף לה רב כהן ודלמא גלימא בהני זוזי קמאי יהבה ניהליה גנב ופרע בחובו גנב ופרע בהיקיפו וארבעה זוזי בתראי הימוני הימניה כי היכי דהימניה מעיקרא איגלגל מילתא מטא לקמיה דרבי אבהו אמר הלכתא כרב כהן

נרשאה גנב ספרא זבניה לפפונאה בתמנן זוזי אזל פפונאה זבניה לבר מחוזאה במאה ועשרין זוזי לסוף הוכר הגנב אמר אביי ליזיל מרי דספרא ויהב ליה לבר מחוזא תמנן זוזי ושקיל ספריה ואזיל בר מחוזאה ושקיל ארבעין מפפונאה

מתקיף לה רבא השתא לוקח מגנב עשו בו תקנת השוק לוקח מלוקח מיבעיא

אלא אמר רבא ליזיל מריה דספרא ויהיב ליה לבר מחוזאה מאה ועשרין זוזי ושקיל ספריה וליזיל מרי דספרא ולישקול ארבעין מפפונאה ותמנן מנרשאה:

מתני׳ זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש נסדקה חבית של דבש ושפך זה את יינו והציל את הדבש לתוכו

דף קטו עמוד ב

אין לו אלא שכרו ואם אמר אציל את שלך ואתה נותן לי דמי שלי חייב ליתן לו

שטף נחל חמורו וחמור חבירו שלו יפה מנה ושל חבירו מאתים והניח זה את שלו והציל את של חבירו אין לו אלא שכרו ואם אמר לו אני אציל את שלך ואתה נותן לי את שלי חייב ליתן לו:

גמ׳ ואמאי לימא ליה מהפקירא קא זכינא מי לא תניא הרי שהיה טעון כדי יין וכדי שמן וראה שהן משתברות לא יאמר הרי זה תרומה ומעשר על פירות שיש לי בתוך ביתי ואם אמר לא אמר כלום

כדא״ר ירמיה כשעקל בית הבד כרוך עליה ה״נ כשעקל בית הבד כרוך עליה

ואם אמר לא אמר כלום והתניא מי שבא בדרך ומעות בידו ואנס כנגדו לא יאמר הרי פירות שיש לי בתוך ביתי מחוללים על מעות הללו ואם אמר דבריו קיימין

הכא במאי עסקינן בשיכול להציל אי בשיכול להציל לכתחלה אמאי לא יאמר בשיכול להציל על ידי הדחק

וכל היכא דאיכא הפסידא לכתחלה לא יאמר והתניא הרי שהיו לו עשר חביות של טבל טמא וראה אחת מהן שנשברה או שנתגלתה אומר הרי היא תרומת מעשר על תשע חברותיה ובשמן לא יעשה כן מפני הפסד כהן

א״ר ירמיה כשעקל בית הבד כרוך עליה בשלמא שנשברה חזיא אלא נתגלתה למאי חזיא

וכ״ת חזיא לזילוף והתניא מים שנתגלו הרי זה לא ישפכם ברשות הרבים ולא יגבל בהן את הטיט ולא ירבץ בהן את הבית ולא ישקה מהם את בהמתו ולא בהמת חבירו

דעבר לה במסננת כר׳ נחמיה דתניא מסננת יש בה משום גילוי אמר רבי נחמיה אימתי בזמן שהתחתונה מגולה אבל בזמן שהתחתונה מכוסה אף על פי שהעליונה מגולה אין בה משום גילוי לפי שארס של נחש דומה לספוג וצף ועומד במקומו

לאו איתמר עלה א״ר סימון אריב״ל לא שנו אלא שלא טרקו אבל טרקו אסור

התם נמי אפשר דמנח מידי אפומא דחביתא דשפי ליה

ורבי נחמיה (מטמא אטמא) מי תרמינן

והתניא תורמין מן הטמא על הטמא ומן הטהור על הטהור ומן הטהור על הטמא אבל לא מן הטמא על הטהור ר׳ נחמיה אומר אף מן הטמא על הטמא לא התירו לתרום אלא בשל דמאי הכא נמי בשל דמאי

אמר מר ובשמן לא יעשה כן מפני הפסד כהן מאי שנא שמן דראוי להדליק יין נמי ראוי לזילוף וכי תימא זילוף לאו מילתא היא והאמר שמואל משום רבי חייא שותין מלוג בסלע ומזלפין מלוג בשתים

הכא במאי עסקינן בחדש והא ראוי לישנו אתי ביה לידי תקלה

שמן נמי אתי ביה לידי תקלה דמנח בכלי מאוס יין נמי מנח ליה בכלי מאוס השתא לזילוף קא בעי ליה בכלי מאוס קא מנח ליה

ותקלה עצמה תנאי היא דתניא חבית של יין של תרומה שנטמאת בית שמאי אומרים

דף קטז עמוד א

תשפך הכל וב״ה אומרים תעשה זילוף אמר ר׳ ישמעאל ב״ר יוסי אני אכריע בבית תעשה זילוף ובשדה תשפך הכל

איכא דאמרי בישן תעשה זילוף ובחדש תשפך הכל אמרו לו אין הכרעה שלישית מכרעת:

אם אמר לו אציל את שלך וכו׳: אמאי ונימא ליה משטה אני בך

מי לא תניא הרי שהיה בורח מבית האסורין והיתה מעבורת לפניו אמר לו טול דינר והעבירני אין לו אלא שכרו אלמא אמר ליה משטה אני בך הכא נמי לימא ליה משטה אני בך

הא לא דמי אלא לסיפא ואם אמר לו טול דינר זה בשכרך והעבירני נותן לו שכרו משלם

מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא אמר רמי בר חמא בצייד השולה דגים מן הים וא״ל אפסדתני כוורי בזוזא:

שטף נהר חמורו וחמור חבירו שלו יפה מנה וכו׳: וצריכא דאי אשמעינן קמייתא התם הוא דכי פירש יהיב ליה דמי כוליה משום דבידים קא פסיד אבל הכא דממילא נימא אין לו אלא שכרו

ואי אשמעינן סיפא הכא הוא דבסתמא אין לו אלא שכרו משום דממילא אבל התם דבידים אימא אפילו בסתמא יהיב ליה דמי כולה צריכא

בעא מיניה רב כהנא מרב ירד להציל ועלה שלו מאליו מהו א״ל משמיא רחימו עליה

כי הא דרב ספרא הוה קא אזיל בשיירתא לוינהו ההוא ארי כל לילא קא שדר ליה חמרא דחד מינייהו וקא אכיל כי מטא זמניה דרב ספרא שדר ליה חמרא ולא אכליה קדים רב ספרא וזכה ביה

א״ל רב אחא מדיפתי לרבינא למה ליה למיזכי ביה נהי דכי אפקריה אדעתא דאריה אפקריה אדעתא דכ״ע לא אפקריה א״ל רב ספרא לרווחא דמילתא הוא דעבד

בעא מיניה רב מרבי ירד להציל ולא הציל מהו אמר לו וזו שאילה אין לו אלא שכרו

איתיביה השוכר את הפועל

דף קטז עמוד ב

להביא כרוב ודורמסקנין לחולה והלך ומצאו שמת או שהבריא נותן לו שכרו משלם

א״ל מי דמי התם עביד שליח שליחותיה הכא לא עביד שליח שליחותיה:

ת״ר שיירא שהיתה מהלכת במדבר ועמד עליה גייס לטורפה מחשבין לפי ממון ואין מחשבין לפי נפשות

ואם שכרו תייר ההולך לפניהם מחשבין אף לפי נפשות ולא ישנו ממנהג החמרין

רשאין החמרין להתנות שכל מי שיאבד לו חמורו יעמיד לו חמור אחר בכוסיא אין מעמידין שלא בכוסיא מעמידין לו ואם אמר תנו לי ואני אשמור אין שומעין לו

פשיטא לא צריכא דאית ליה חמרא אחרינא מהו דתימא הא קא מינטר ליה קמ״ל שאני נטירותא דחד מנטירותא דבי תרי:

ת״ר ספינה שהיתה מהלכת בים עמד עליה נחשול לטובעה והקילו ממשאה מחשבין לפי משאוי ואין מחשבין לפי ממון ולא ישנו ממנהג הספנים

ורשאין הספנים להתנות שכל מי שאבדה לו ספינה יעמיד לו ספינה אחרת אבדה לו בכוסיא אין מעמידין שלא בכוסיא מעמידין לו ואי פירש למקום שאין הספינות הולכין אין מעמידין

פשיטא לא צריכא דבניסן מרחקי חד אשלא ובתשרי מרחקי תרי אשלי וקא אזיל ביומי ניסן למקום תשרי מהו דתימא דוושיה נקיט ואזיל קמ״ל

ת״ר שיירא שהיתה מהלכת במדבר ועמד גייס וטרפה ועמד אחד מהן והציל הציל לאמצע ואם אמר אני אציל לעצמי הציל לעצמו

היכי דמי אי דיכול להציל אפילו סיפא נמי לאמצע ואי דלא יכול להציל אפילו ריישא נמי לעצמו

אמר רמי בר חמא הכא בשותפין עסקינן וכגון זה שותף חולק שלא לדעת חבירו אמר פליג לא אמר לא פליג

רבא אמר הכא בפועלין עסקינן וכרב דאמר רב פועל יכול לחזור בו אפילו בחצי היום

וכמה דלא הדר ביה כברשותיה דבעל הבית דמי וכי הדר ביה טעמא אחרינא הוא דכתיב (ויקרא כה, נה) כי לי בני ישראל עבדים ולא עבדים לעבדים

רב אשי אמר כשיכול להציל ע״י הדחק גלי דעתיה לעצמו לא גלי דעתיה לאמצע:

מתני׳ הגוזל שדה מחבירו ונטלוה מסיקין אם מכת מדינה היא אומר לו הרי שלך לפניך אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר:

גמ׳ אמר רב נחמן בר יצחק מאן דתני מסיקין לא משתבש ומאן דתני מציקין לא משתבש מאן דתני מציקין לא משתבש דכתיב (דברים כח, נג) במצור ובמצוק

ומאן דתני מסיקין לא משתבש דכתיב (דברים כח, מב) יירש הצלצל ומתרגמינן יחסניניה סקאה:

אם מחמת הגזלן חייב: היכי דמי אילימא דאנסוה לארעא דידיה ולא אנסוה כולי ארעתא הא מרישא שמעת מינה אם מכת מדינה היא כו׳ אי לא לא

לא צריכא דאחוי אחוויי לישנא אחרינא הב״ע כגון דאנסוה עכו״ם ואמרי ליה אחויי ארעתיה ואחוי ההוא בהדייהו

ההוא גברא דאחוי אכריא דחטי דבי ריש גלותא אתא לקמיה דרב נחמן חייביה רב נחמן לשלומי יתיב רב יוסף אחוריה דרב הונא בר חייא ויתיב רב הונא בר חייא קמיה דרב נחמן א״ל רב הונא בר חייא לרב נחמן דינא או קנסא

א״ל מתניתין היא דתנן אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה ואוקימנא דאחוי אחוויי בתר דנפק א״ל רב יוסף לרב הונא בר חייא מאי נפקא לך מיניה

דף קיז עמוד א

אי דינא אי קנסא א״ל אי דינא גמרינן מיניה אי קנסא לא גמרינן מיניה

ומנא תימרא דמקנסא לא גמרינן דתניא בראשונה היו אומרים המטמא והמנסך חזרו לומר אף המדמע

חזרו אין לא חזרו לא מאי טעמא לאו משום דקנסא הוא וקנסא לא גמרינן מיניה

לא מעיקרא סברי להפסד מרובה חששו להפסד מועט לא חששו ולבסוף סברי להפסד מועט נמי חששו

איני והא תני אבוה דרבי אבין בראשונה היו אומרים המטמא והמדמע חזרו לומר אף המנסך חזרו אין לא חזרו לא

מאי טעמא לאו משום דלא גמרינן מקנסא

לא מעיקרא סברי כרבי אבין ולבסוף סברי כרבי ירמיה

מעיקרא סברי כרבי אבין דאמר רבי אבין זרק חץ מתחילת ארבע ולבסוף ארבע וקרע שיראין בהליכתו פטור שהרי עקירה צורך הנחה היא ומתחייב בנפשו

ולבסוף סברי כר׳ ירמיה דא״ר ירמיה משעת הגבהה קנייה איחייב ליה ממון מתחייב בנפשו לא הוי עד שעת ניסוך

רב הונא בר יהודה איקלע לבי אביוני אתא לקמיה דרבא א״ל כלום מעשה בא לידך א״ל ישראל שאנסוהו עובדי כוכבים והראה ממון חבירו בא לידי וחייבתיו

א״ל אהדר עובדא למריה דתני ישראל שאנסוהו עובדי כוכבים והראה ממון חבירו פטור ואם נטל ונתן ביד חייב

אמר רבה אם הראה מעצמו כנשא ונתן ביד דמי

ההוא גברא דאנסוהו עובדי כוכבים ואחוי אחמרא דרב מרי בריה דרב פנחס בריה דרב חסדא א״ל דרי ואמטי בהדייהו אתא לקמיה דרב אשי פטריניה

א״ל רבנן לרב אשי והתניא אם נשא ונתן ביד חייב א״ל הני מילי היכא דלא אוקמיה עילויה מעיקרא אבל היכא דאוקמיה עילויה מעיקרא מיקלי קלייה

איתיביה רבי אבהו לרב אשי אמר לו אנס הושיט לי פקיע עמיר זה או אשכול ענבים זה והושיט לו חייב הכא במאי עסקינן כגון דקאי בתרי עברי נהרא

דיקא נמי דקתני הושיט ולא תני תן ש״מ:

ההוא שותא דהוו מנצו עלה בי תרי האי אמר דידי הוא והאי אמר דידי הוא אזל חד מנייהו ומסרה לפרהגנא דמלכא אמר אביי יכול לומר אנא כי מסרי דידי מסרי א״ל רבא וכל כמיניה אלא אמר רבא משמתינן ליה עד דמייתי ליה וקאי בדינא

ההוא גברא דהוה בעי אחוויי אתיבנא דחבריה אתא לקמיה דרב א״ל לא תחוי ולא תחוי א״ל מחוינא ומחוינא יתיב רב כהנא קמיה דרב שמטיה לקועיה מיניה

קרי רב עילויה (ישעיהו נא, כ) בניך עולפו שכבו בראש כל חוצות כתוא מכמר מה תוא זה כיון שנפל במכמר אין מרחמין עליו אף ממון של ישראל כיון שנפל ביד עובדי כוכבים אין מרחמין עליו

א״ל רב כהנא עד האידנא הוו פרסאי דלא קפדי אשפיכות דמים והשתא איכא יוונאי דקפדו אשפיכות דמים ואמרי מרדין מרדין קום סק לארעא דישראל וקביל עלך דלא תקשי לרבי יוחנן שבע שנין

אזיל אשכחיה לריש לקיש דיתיב וקא מסיים מתיבתא דיומא לרבנן אמר להו ריש לקיש היכא אמרו ליה אמאי אמר להו האי קושיא והאי קושיא והאי פירוקא והאי פירוקא אמרו ליה לריש לקיש אזל ריש לקיש א״ל לרבי יוחנן ארי עלה מבבל לעיין מר במתיבתא דלמחר

למחר אותבוה בדרא קמא קמיה דר׳ יוחנן אמר שמעתתא ולא אקשי שמעתתא ולא אקשי אנחתיה אחורי שבע דרי עד דאותביה בדרא בתרא א״ל רבי יוחנן לר״ש בן לקיש ארי שאמרת נעשה שועל

אמר יהא רעוא דהני שבע דרי להוו חילוף שבע שנין דאמר לי רב קם אכרעיה א״ל נהדר מר ברישא אמר שמעתתא ואקשי אוקמיה בדרא קמא אמר שמעתתא ואקשי

ר׳ יוחנן הוה יתיב אשבע בסתרקי שלפי ליה חדא בסתרקא מתותיה אמר שמעתתא ואקשי ליה עד דשלפי ליה כולהו בסתרקי מתותיה עד דיתיב על ארעא רבי יוחנן גברא סבא הוה ומסרחי גביניה אמר להו דלו לי עיני ואחזייה דלו ליה במכחלתא דכספא

חזא דפרטיה שפוותיה סבר אחוך קמחייך ביה חלש דעתיה ונח נפשיה למחר אמר להו רבי יוחנן לרבנן חזיתו לבבלאה היכי עביד אמרו ליה דרכיה הכי על לגבי מערתא חזא דהוה

דף קיז עמוד ב

הדרא ליה עכנא א״ל עכנא עכנא פתח פומיך ויכנס הרב אצל תלמיד ולא פתח יכנס חבר אצל חבר ולא פתח יכנס תלמיד אצל הרב פתח ליה בעא רחמי ואוקמיה

א״ל אי הוה ידענא דדרכיה דמר הכי לא חלשא דעתי השתא ליתי מר בהדן א״ל אי מצית למיבעי רחמי דתו לא שכיבנא אזילנא ואי לא לא אזילנא הואיל וחליף שעתא חליף

תייריה אוקמיה שייליה כל ספיקא דהוה ליה ופשטינהו ניהליה היינו דאמר ר׳ יוחנן דילכון אמרי דילהון היא:

ההוא דאחוי אמטכסא דר׳ אבא יתיב ר׳ אבהו ור׳ חנינא בר פפי ור׳ יצחק נפחא ויתיב ר׳ אילעא גבייהו

סבור לחיוביה מהא דתנן דן את הדין זיכה את החייב וחייב את הזכאי טימא את הטהור וטיהר את הטמא מה שעשה עשוי וישלם מביתו

א״ל ר׳ אילעא הכי אמר רב והוא שנשא ונתן ביד אמרי ליה זיל לגבי דר״ש בן אליקים ורבי אלעזר בן פדת דדייני דינא דגרמי

אזל לגבייהו חייבי׳ ממתני׳ אם מחמת הגזלן חייב להעמיד לו שדה אחר ואוקימנא דאחוי אחווויי:

ההוא גברא דהוה מפקיד ליה כסא דכספא סליקו גנבי עילויה שקלה יהבה להו אתא לקמיה דרבה פטריה א״ל אביי האי מציל עצמו בממון חבירו הוא אלא אמר רב אשי חזינן אי איניש אמיד הוא אדעתא דידיה אתו ואי לא אדעתא דכספא אתו:

ההוא גברא דהוה מפקיד גביה ארנקא דפדיון שבויים סליקו גנבי עילויה שקלה יהבה ניהלייהו אתא לקמיה דרבא פטריה א״ל אביי והא מציל עצמו בממון חבירו הוא א״ל אין לך פדיון שבויים גדול מזה:

ההוא גברא דאקדים ואסיק חמרא למברא קמי דסליקו אינשי במברא בעי לאטבועי אתא ההוא גברא מלח ליה לחמרא דההוא גברא ושדייה לנהרא וטבע אתא לקמיה דרבה פטריה אמר ליה אביי והא מציל עצמו בממון חבירו הוא א״ל האי מעיקרא רודף הוה

רבה לטעמיה דאמר רבה רודף שהיה רודף אחר חבירו להורגו ושיבר את הכלים בין של נרדף בין של כל אדם פטור שהרי מתחייב בנפשו

ונרדף ששיבר את הכלים של רודף פטור שלא יהא ממונו חביב עליו מגופו אבל של כל אדם חייב דאסור להציל עצמו בממון חבירו

ורודף שהיה רודף אחר רודף להציל ושבר כלים בין של נרדף בין של כל אדם פטור ולא מן הדין אלא שאם אי אתה אומר כן אין לך אדם שמציל את חבירו מן הרודף:

מתני׳ שטפה נהר אומר לו הרי שלך לפניך:

גמ׳ ת״ר הגוזל שדה מחבירו ושטפה נהר חייב להעמיד לו שדה אחר דברי ר׳ אלעזר וחכ״א אומר לו הרי שלך לפניך

במאי קא מיפלגי ר״א דרש ריבויי ומיעוטי (ויקרא ה, כא) וכחש בעמיתו ריבוי בפקדון מיעט (ויקרא ה, כד) כל אשר ישבע עליו לשקר חזר וריבה

ריבה ומיעט וריבה ריבה הכל ומאי רבי רבי כל מילי

ומאי מיעט מיעט שטרות

ורבנן דרשי כללי ופרטי וכחש כלל בפקדון פרט או מכל חזר וכלל כלל ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין הפרט

מה הפרט דבר המיטלטל וגופו ממון אף כל דבר המיטלטל וגופו ממון יצאו קרקעות שאין מטלטלין יצאו עבדים שהוקשו לקרקעות יצאו שטרות שאע״פ שמטלטלין אין גופן ממון

והדתניא הגוזל את הפרה ושטפה נהר חייב להעמיד לו פרה דברי ר׳ אלעזר וחכמים אומרים אומר לו הרי שלך לפניך התם במאי קמיפלגי

אמר רב פפא התם במאי עסקינן כגון שגזל שדה מחבירו והיתה

דף קיח עמוד א

פרה רבוצה בו ושטפה נהר דר׳ אלעזר לטעמיה ורבנן לטעמייהו:

מתני׳ הגוזל את חבירו או שהלוה הימנו או שהפקיד לו בישוב לא יחזיר לו במדבר על מנת לצאת במדבר יחזיר לו במדבר:

גמ׳ ורמינהו מלוה משתלמת בכל מקום אבידה ופקדון אין משתלמין אלא במקומן אמר אביי ה״ק מלוה ניתנה ליתבע בכל מקום אבידה ופקדון לא ניתנו ליתבע אלא במקומן:

על מנת לצאת במדבר: פשיטא לא צריכא דא״ל ליהוי האי פקדון גבך דאנא למדבר נפיקנא וא״ל איהו אנא למדבר נמי בעינא למיפק אי בעינא לאהדרינהו לך התם מהדרנא לך:

מתני׳ האומר לחבירו גזלתיך הלויתני הפקדת אצלי ואיני יודע אם החזרתי לך אם לא החזרתי לך חייב לשלם אבל אם אמר לו איני יודע אם גזלתיך אם הלויתני אם הפקדת אצלי פטור מלשלם:

גמ׳ איתמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע רב הונא ורב יהודה אמרי חייב ור״נ ור׳ יוחנן אמרי פטור

רב הונא ורב יהודה אמרי חייב ברי ושמא ברי עדיף ר״נ ור׳ יוחנן אמרי פטור אוקי ממונא בחזקת מריה

תנן אבל אם אמר לו איני יודע אם הלויתני פטור ה״ד אילימא דלא קא תבע ליה ריישא נמי דלא קא תבע ליה אמאי חייב אלא דקתבע ליה וקתני סיפא פטור מלשלם

לא לעולם דלא קא תבע ליה ורישא בבא לצאת ידי שמים

איתמר נמי א״ר חייא בר אבא א״ר יוחנן האומר לחבירו מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חייב בבא לצאת ידי שמים:

מתני׳ הגונב טלה מן העדר והחזירו ומת או נגנב חייב באחריותו לא ידעו בעלים לא בגניבתו ולא בחזירתו ומנו את הצאן ושלימה היא פטור:

גמ׳ אמר רב לדעת צריך דעת שלא לדעת מנין פוטר וכי קתני ומנו את הצאן והיא שלימה אסיפא

ושמואל אמר בין לדעת בין שלא לדעת מנין פוטר וכי קתני ומנו והיא שלימה פטור אכולה

ורבי יוחנן אומר לדעת מנין פוטר שלא לדעת אפי׳ מנין נמי לא צריך וכי קתני ומנו את הצאן והיא שלימה אריישא

רב חסדא אמר לדעת מנין פוטר שלא לדעת צריך דעת וכי קתני ומנו את הצאן והיא שלימה אריישא

אמר רבא

דף קיח עמוד ב

מ״ט דרב חסדא הואיל ואנקטה נגרי ברייתא

ומי אמר רבא הכי והאמר רבא האי מאן דחזייה לחבריה דאגבה אימרא מעדרא דידיה ורמא ביה קלא ושדייה ולא ידע אי הדריה אי לא הדריה ומת או נגנב חייב באחריותו

מאי לאו אע״ג דמני לא דלא מני

ומי אמר רב הכי והאמר רב החזירו לעדר שבמדבר יצא אמר רב חנן בר אבא מודה רב ברקועתא

לימא כתנאי הגונב טלה מן העדר וסלע מן הכיס למקום שגנב יחזיר דברי רבי ישמעאל ר״ע אומר צריך דעת בעלים

סברוה דכולי עלמא אית להו דרבי יצחק דאמר רבי יצחק אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה מאי לאו בסלע לדעת ובפלוגתא דרב ושמואל

(לא) בטלה שלא לדעת ובפלוגתא דרב חסדא ור׳ יוחנן

אמר רב זביד משמיה דרבא בשומר שגנב מרשות בעלים כ״ע לא פליגי כדרב חסדא והכא בשומר שגנב מרשותו שיחזיר למקום שגנב קמיפלגי ר״ע סבר כלתה לו שמירתו ור׳ ישמעאל סבר לא כלתה לו שמירתו

לימא מנין פוטר תנאי היא דתניא הגוזל את חבירו והבליע לו בחשבון תני חדא יצא ותניא אידך לא יצא

סברוה דכ״ע אית להו דר׳ יצחק דאמר אדם עשוי למשמש בכיסו בכל שעה ושעה מאי לאו בהא קמיפלגי דמ״ד יצא סבר מנין פוטר ומאן דאמר לא יצא סבר מנין אינו פוטר

אמרי אי סבירא לן כר׳ יצחק כ״ע לא פליגי דמנין פוטר אלא בדרבי יצחק קמיפלגי מר אית ליה דר׳ יצחק ומר לית ליה דר׳ יצחק

ואי בעית אימא דכ״ע אית להו דר׳ יצחק ולא קשיא הא דמני ורמא ליה בכיסיה והא דמני ורמא לידיה

ואיבעית אימא אידי ואידי דמני ורמא בכיסיה הא דאית ליה זוזי אחריני בכיסיה הא דלית ליה זוזי אחריני בכיסיה:

מתני׳ אין לוקחין מן הרועים צמר וחלב וגדיים ולא משומרי פירות עצים ופירות

אבל לוקחין מן הנשים כלי צמר ביהודה וכלי פשתן בגליל ועגלים בשרון וכולן שאמרו להטמין אסור ולוקחין ביצים ותרנגולין מכל מקום:

גמ׳ ת״ר אין לוקחין מן הרועים לא עזים ולא גדיים ולא גיזין ולא תלושין של צמר אבל לוקחין מהן תפורין מפני שהן שלהן ולוקחין מהן חלב וגבינה במדבר ולא בישוב

ולוקחין מהן ד׳ וה׳ צאן ד׳ וה׳ גיזין אבל לא שתי צאן ולא שתי גיזין

ר״י אומר בייתות לוקחין מהן מדבריות אין לוקחין מהן כללו של דבר כל שהרועה מוכר ובעל הבית מרגיש בו לוקחין מהן אין מרגיש בו אין לוקחין מהן

אמר מר לוקחין מהן ד׳ וה׳ צאן ד׳ וה׳ גיזין השתא יש לומר ארבעה זבנינן חמשה מיבעיא א״ר חסדא ארבעה מתוך חמשה ואיכא דאמרי א״ר חסדא ארבעה מעדר קטן וחמש מעדר גדול

הא גופא קשיא אמרת ד׳ וה׳ צאן ד׳ וה׳ גיזין ד׳ וה׳ אין אבל שלש לא אימא סיפא אבל לא שתי צאן הא שלש זבנינן

לא קשיא הא בברייתא הא בכחישתא:

ר״י אומר בייתות לוקחין מהן מדבריות אין לוקחין מהן כו׳: איבעיא להו ר״י אורישא קאי ולחומרא או דלמא אסיפא קאי ולקולא

אורישא קאי ולחומרא דאמר לוקחין מהן ארבעה וחמשה צאן הני מילי בייתות אבל מדבריות אפילו ארבעה וחמשה לא או דלמא אסיפא קאי ולקולא דאמר אבל לא שתי צאן ולא שתי גיזין הני מילי מדבריות אבל בייתות שתים נמי לוקחין

ת״ש דתניא ר״י אומר לוקחין בייתות מהן ואין לוקחין מהן מדבריות ובכל מקום לוקחין מהן ארבעה וחמשה צאן

דף קיט עמוד א

מדאמר בכל מקום ש״מ אסיפא קאי ולקולא ש״מ:

ולא משומרי פירות כו׳: רב זבין שבישתא מאריסא א״ל אביי והא תנן ולא משומרי פירות עצים ופירות א״ל ה״מ בשומר דלית ליה בגופא דארעא מידי אבל אריס דאית ליה בגוויה אימא מדנפשיה קא מזבין

ת״ר שומרי פירות לוקחין מהן כשהן יושבין ומוכרין והסלין לפניהם וטורטני לפניהם וכולן שאמרו הטמן אסור לוקחין מהן מפתח הגינה אבל לא מאחורי הגינה

איתמר גזלן מאימת מותר לקנות הימנו רב אמר עד שתהא רוב משלו ושמואל אמר אפילו מיעוט שלו

אורי ליה רב יהודה לאדא דיילא כדברי האומר אפילו מיעוט שלו

ממון מסור רב הונא ורב יהודה חד אמר מותר לאבדו ביד וח״א אסור לאבדו ביד

מ״ד מותר לאבדו ביד לא יהא ממונו חמור מגופו ומ״ד אסור לאבדו דלמא הוה ליה זרעא מעליא וכתיב (איוב כז, יז) יכין רשע וצדיק ילבש:

רב חסדא הוה ליה ההוא אריסא דהוה תקיל ויהיב תקיל ושקיל סלקיה קרא אנפשיה (משלי יג, כב) וצפון לצדיק חיל חוטא

(איוב כז, ח) כי מה תקות חנף כי יבצע כי ישל אלוה נפשו רב הונא ורב חסדא חד אמר נפשו דנגזל וח״א נפשו של גזלן

מ״ד נפשו של נגזל דכתיב (משלי א, יט) כן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח מ״ד נפשו של גזלן דכתיב (משלי כב, כב) אל תגזול דל כי דל הוא ואל תדכא עני בשער כי ה׳ יריב ריבם וקבע את קובעיהם נפש

ואידך נמי הכתיב נפש בעליו יקח מאי בעליו בעליו דהשתא

ואידך נמי הכתיב וקבע את קובעיהם נפש מה טעם קאמר מה טעם וקבע את קובעיהם משום דקבעי נפש

א״ר יוחנן כל הגוזל את חבירו שוה פרוטה כאילו נוטל נשמתו ממנו שנאמר כן ארחות כל בוצע בצע את נפש בעליו יקח ואומר (ירמיהו ה, יז) ואכל קצירך ולחמך בניך ובנותיך

ואומר (יואל ד, יט) מחמס בני יהודה אשר שפכו דם נקי בארצם ואומר (שמואל ב כא, א) אל שאול ואל בית הדמים על אשר המית את הגבעונים

מאי ואומר וכ״ת נפש דידיה אבל נפש בניו ובנותיו לא ת״ש בשר בניו ובנותיו

וכ״ת הני מילי היכא דלא יהיב דמי אבל היכא דיהיב דמי לא ת״ש מחמס בני יהודה אשר שפכו דם נקי (בארצכם) [בארצם]

וכ״ת ה״מ היכא דקעביד בידים אבל גרמא לא ת״ש אל שאול ואל בית הדמים [על] אשר המית את הגבעונים וכי היכן מצינו שהרג שאול את הגבעונים אלא מתוך שהרג נוב עיר הכהנים שהיו מספיקין להן מים ומזון מעלה עליו הכתוב כאילו הרגן:

אבל לוקחין מן הנשים: ת״ר לוקחין מן הנשים כלי צמר ביהודה וכלי פשתן בגליל אבל לא יינות ושמנים וסלתות ולא מן העבדים ולא מן התינוקות אבא שאול אומר מוכרת אשה בארבעה וחמשה דינר כדי לעשות כפה לראשה וכולן שאמרו להטמין אסור

גבאי צדקה לוקחין מהן דבר מועט אבל לא דבר מרובה

והבדדין לוקחין מהן זיתים במידה ושמן במידה אבל לא זיתים במועט ושמן במועט רשב״ג אומר לוקחין מנשים זיתים במועד בגליל העליון שפעמים אדם בוש למכור על פתח ביתו ונותן לאשתו ומוכרת

רבינא איקלע לבי מחוזא אתו נשי דבי מחוזא רמו קמיה כבלי ושירי קביל מינייהו א״ל רבה תוספאה לרבינא והתניא גבאי צדקה מקבלין מהן דבר מועט אבל לא דבר מרובה א״ל הני לבני מחוזא דבר מועט נינהו:

מתני׳ מוכין שהכובס מוציא הרי אלו שלו והסורק מוציא הרי אלו של בעה״ב כובס נוטל ג׳ חוטין והן שלו יתר מכן הרי אלו של בעה״ב אם היה שחור ע״ג הלבן נוטל את הכל והן שלו

החייט ששייר את החוט כדי לתפור בו ומטלית שהיא ג׳ על ג׳ הרי אלו של בעה״ב מה שהחרש מוציא במעצד הרי אלו שלו ובכשיל של בעל הבית ואם היה עושה אצל בעה״ב אף הנסרים של בעה״ב:

גמ׳ ת״ר לוקחין מוכין מן הכובס מפני שהן שלו הכובס נוטל שני חוטין העליונים והן שלו

דף קיט עמוד ב

ולא יטיל בו יותר משלשה חובין ולא יסרוק הבגד לשתיו אלא לערבו ומשויהו לארכו אבל לא לרחבו ואם בא להשוותו עד טפח רשאי

אמר מר שני חוטין והאנן תנן שלש לא קשיא הא באלימי והא בקטיני:

ולא יסרוק הבגד לשתיו אלא לערבו והתניא איפכא לא קשיא הא בגלימא הא בסרבלא:

ולא יטיל בו יותר משלשה חובין בעי רבי ירמיה אמטויי ואתויי חד או דלמא אמטויי ואתויי תרי תיקו:

ומשויהו לארכו אבל לא לרחבו והתניא איפכא לא קשיא הא בגלימא הא בהמיוני

ת״ר אין לוקחין מן הסורק מוכין מפני שאינו שלו ובמקום שנהגו להיות שלו לוקחין ובכל מקום לוקחין מהן כר מלא מוכין וכסת מלאה מוכין מאי טעמא קננהו בשינוי

ת״ר אין לוקחין מגרדי לא אירין ולא נירין ולא פונקלין ולא שיורי פקיעות

אבל לוקחין מהן בגד מנומר ערב ושתי טווי ואריג

אמרי השתא טווי שקלי ארוג מבעיא מאי אריג תיכי

ת״ר אין לוקחין מן הצבע לא אותות ולא דוגמות ולא תלושים של צמר אבל לוקחין מהן בגד צבוע טווי בגדים השתא טווי שקיל בגדים מיבעיא מאי בגדים נמטי

ת״ר הנותן עורות לעבדן הקיצועין והתלושין הרי אלו של בעל הבית והעולה ומשטף במים הרי אלו שלו:

אם היה שחור [וכו׳]: א״ר יהודה קצרא שמיה וקצרא שקיל ליה אמר רב יהודה הכל עולין למנין תכלת ויצחק ברי קפיד עלייהו:

החייט ששייר (מן) [את] החוט כו׳: וכמה לתפור אמר רב אסי מלא מחט חוץ למחט איבעיא להו מלא מחט וחוץ למחט כמלא מחט או דלמא מלא מחט וחוץ למחט משהו

ת״ש דתניא החייט ששייר את החוט פחות מכדי לתפור בו ומטלית שהיא פחותה משלש על שלש בזמן שבעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו של בעל הבית אין בעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו שלו

אי אמרת בשלמא מלא מחט וחוץ למחט כמלא מחט פחות מכאן חזי לסיכתא אלא אי אמרת מלא מחט וחוץ למחט משהו פחות מכאן למאי חזי

אלא ש״מ מלא מחט וחוץ למחט כמלא מחט שמע מינה:

מה שהחרש כו׳: ורמינהי מה שהחרש מוציא במעצד והנפסק במגירה הרי אלו של בעל הבית והיוצא מתחת מקדח ומתחת רהיטני והנגרר במגירה הרי אלו שלו

אמר רבא באתרא דתנא דידן איכא תרתי חציני לרבתי קרי לה כשיל ולזוטרתי קרי לה מעצד באתרא דתנא ברא חד הוא דאיכא וקרו לה מעצד:

ואם היה עושה אצל כו׳: ת״ר מסתתי אבנים אין בהם משום גזל מפסגי אילנות מפסגי גפנים מנקפי היגי מנכשי זרעים ועודרי ירקות בזמן שבעה״ב מקפיד עליהם יש בהן משום גזל אין בעל הבית מקפיד עליהן הרי אלו שלו

א״ר יהודה כשות וחזיז אין בהם משום גזל באתרא דקפדי יש בהן משום גזל אמר רבינא ומתא מחסיא אתרא דקפדי הוא

הדרן עלך הגוזל בתרא וסליקא לה מסכת בבא קמא